MALLEI
MALEFICARVM,
TRACTATVS
ALIQVOT TAM

veterum, quàm recentiorum in vnum corpus coaceruati.

ARTIS MAGICÆ STVPENDOS effectus, Lamiarum Pythonicos contractus, impia dogmata spurcitias, fascinationes, veneficiáque demonstrantis,

TOMI SECVNDI PARS PRIOR.

Cum Indicibus Auctorum & rerum vtilissimis.

Hac postremâ editione castigata, & ab innumeris mendis repurgata.

Vir siue mulier, in quibus Pythonicus, siue diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur. Leuitici cap. 20.

COUVENT DES DOMINICAINS
S.T ROMAIN
TOULOUSE

COUVENT des DOMINICAINS
S.T ROMAIN
TOULOUSE

LVGDVNI,

Sumptibus CLAVDII LANDRY.

M. DC. XX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

~~7446M217~~

~~II~~

A. 201240

Auctores Prioris Partis
secundi Tomi.

I. M. Bernhardi Basin Opusculum de artibus Magicis ac Magorum Maleficiis.

II. Vlrici Molitoris, Constantiensis, V.I. Doctoris & Professoris Papiensis, Dialogus de Lamiis, & Pythonicis mulieribus

III. D. Ioannis de Gerson olim Cancellarij Parisiensis, libellus de probatione Spirituum.

IIII. M. Thomæ Murner, Ordinis Minorum, libellus de Pythonico contractu.

V. R.P. Bartholomæi de Spina, ord. Præd. sacri Palatij Apostolici Magistri quæstio de Strigibus seu Maleficis.

Item eiusdem Apologia quadruplex de Lamiis contra Io. Franciscum Ponzinibium, V.I.D.

INDEX RERVM MEMORABILIVM IN HAC PRIMA SECVNDI tomi parte contentarum.

A

ABacuc à Iudæa in Chaldæam trāslatio. 21. 44
Aduersitas proficit plus quàm prosperitas. 3
Adoratio Dæmonum. 297
Aëris turbationes Maleficarum. 53
Affectiones formant somnia. 27
Afflicti in corpore à dæmonibus. 56
Aio te Æacida Romanos vincere posse. 52
Aliquis somnians alteri locum quendā explicat 186
S. Ambrosius à Dæmone spacium trium horarum Mediolano Romam defertur. 170
dormiens Mediolani officium exequiarum sancti Martini perfecit Turonis. 187
illius inde chirotheca Turonis asseruatur. ibid.
Ambulantes in somnis ibid.
Angeli sensibus carent vt lapides. 205
in Assumptis corporibus, nō sensualiter, sed intellectualiter oblectantur. ibid.
Angeli boni mouent cœlos & non maligni. 169
Angeli boni nunquam bestiarum formas assumpserunt. 172
Angelus cuilibet ab vtero matris datus. 305
Angeli tenentes ventos interpretantur Diaboli. 35
Angelus missam in forma sancti Ambrosij administrat. 63
Animæ ex sola imaginatione calescit aut frigescit corpus. 17
An animæ sint potiores in his qui miracula edunt. 15
Animal vt cibis, sic spiritus signis allicitur. 211
A non esse ad non posse nullum est argumentum. 226.
Sanctus Antonius Eremita à Diabolis pessimè vexatus. 59
A particulari ad vniuersalem non valet argumentum. 226
Apostatare à fide quid. 233
Apuleius in asinum phantasticè conuersus. 256
Aqua Iordanis vnde figura sit baptismi. 246

Arcus curuatæ vis. 89
Aristotelis error. 93
Artificialia Magorum non habent virtutem ex cœlo. 13
Artificiosa phātasmata. 194
Arcturi regis Britanniæ historia. 47
Argumentum ex Medicina contra generationem incuborum. 67
Aspides quomodo intelligantur aures obturare. 15
Astronomi culpantur. 13
Astronomia est de contingentibus. 95
Astrologorum vires ad quędam non penetrant. ibid.
Astrologi sunt magis cæteris egentes. 96
Sancti Augustini error. 15.
credidit conuersionem mulierculatum in catos. 206

B

Boni spiritus an Magis communicent. 15
S. Bernardus Dæmonem ardentibus candelis excommunicauit. 46
S. Brigidæ visiones, quarum habuit à sancta Mariæ & sancta Agnete iudiciū. 73

C

Cacodæmonum superbia ascendit. 23
Calamita an habeat impossibilitatem. 258. & quæ sit illius virtus. ibid. 144. ad strigandum.
Canones taxantur. 20. ab hominibus debent approbari. 38. contra Maleficos. 156
Canonistis non licet Concilia explicare. 28
Canonizatio sanctæ Brigidæ. 73
Capitales etiam inimici admittuntur in testes contra hæreticos. 193
Carmina incantatorum an aliquid operentur. 14
Carnibus occisorum à se puerorum & postmodum exhumatorum Striges vescuntur. 257
Caseo infecto immutatur hospes in iumentum. 207
Catos Maleficos reuera sugere puerorum sanguinem. 180
Cautela de somniis. 79
Cautelæ ad propellendas visiones. 78
Cholerici sōniant ignea. 27.
Christianorum aliqui in bestias eriam mutati. 41
vocabuntur Galilæi. 69
Christus signat nos in cruce. 70
Cibus variat somnia. 27
Cibus Diaboli sunt tentationes. 54
Cignus nauem trahit in Rheno. 49
ex eo progenies, in Germania. ibid.
S. Clementis guttæ, vnde Pisis habeantur. 188
illius historia de liberatione

tione à Sisinnio. 254
Clericus diuinator vel magus. 30
clerici & laici resistunt inquisitoribus. 162
Cognitio per causas magis est firma. 88
Cognosci in spiritu. 274
Cohortatio ad mulierculas. 69
Coitus impedimentum. 38
Coitus stellarum. 87
Color rubeus Britannos denotat, albus Saxones. 48
Commune malum (cæteris paribus) grauius est, quàm speciale quodlibet. 250
Conciliis particularibus etiam contradicere hæreticum est. 148
ab hæreticis sæpius celebrata. 221
qui possint conuocare. 229
Concubitus impotentiæ duplices. 38
Conuentum Strigum Itali à corizatione vocant cursum vel concursum. 208
Conuenticula & conuiuia Maleficarum. 45
Corporalia malis obediunt Angelis quoad motum localem. 168
Crescite & multiplicamini Sathan allegat contra virgines. 70
Crimina atrocissima quatuor. 126
Curiositas quærendi signa est Iudaica. 77
Currunt cum hominibus Striges in conuentibus suis. 208
Custodia Angelorum. 306
Cyprianus Magus ad fidem Christi conuersus. 70

D

DÆmones & Magi quomodo colloquantur hominibus. 12
quomodo corporalia Dæmonibus obediant. 18.
possunt etiam exterius homines deludere. 22.
alunt curiositates & superstitiones. 23. Dæmonem adorantes credunt eum amicum Deo. 24.
liberum hominis arbitrium cogere non potest. 25
Dæmonum excedentia naturalem scientiam. 26
Dæmonum experientia. 40.
vt consulant ambiguitatibus suis. 52. in figura humana adsunt conuenticulis nocturnis. 63
Dæmon quomodo futura prædicat. 68. nullus se ingerit in alterius munus. 134
in Dæmonibus naturalia manserunt splendissima 168. possunt somnum profundissimum immittere. 170
Dæmon nec potest mor-

tuum asinum suscitare. 175. posset ex naturali fortitudine totam naturæ molem transferre. 176. illius aëreum corpus. 196. cur conuentus suos agat. 217. princeps mundi ante Christi aduentum. 246. etsi liber sit, tamen quandoque impeditur, ne quod optat assequatur. 249
Dæmon non potest facere vt homo habeat figuram asini, sed potest vt appareat tantùm. 171
Decanus quidam vnam ex Sirenibus ducit & suscipit. 49
Defensio processus contra vermes & locustas. 122
Deus quomodo decipere dicatur. 16. quandoque punit scienter, quandoque ignoranter 55. per Angelum puniens. ibidem. per homines puniens 56. per Diabolum. ibid.
Deus vtitur Tyrannis, vt faber serra & securi. ibid.
Dei prouidentia duplex. 83
Deus cur mala maxima permittat. 259. cur item innocentium mortem puerorum. ib. permittit peccatum in punitionem alterius peccati. 298. an permittat iniqua. 306
Deus in bonum patientis semper conuertit, si sit doli capax, & patienter propter Deum sustineat. 306
Deus punit peccata patrum in filios. ibidem.
Delatio Dæmonis per simile de bombardis. 195
Delusio non est ex parte videntis, sed rei visæ. 234 potest contingere in interiori tantùm imaginatione. ibid.
Delusio Strigum vna in visione personatum phantastica. 239. altera in deportatione & reportatione corporali. 240
Delusio causata à bono Spiritu. ibid.
Deportatio ad seruiendum Deæ paganorum. 340
Diabolus aliquando dicit verum, vt falsum obtineat. 24
Diabolus defert Hermogenem ad sanctum Iacobū. 44
Diaboli quomodo futura & secreta sciant. 50. quomodo detur eis potestas tempestates excitandi. 55
Diabolus interdum sæuit pro exploranda fide piorum. 59. habet potestatem in non baptizatos. 66
Diabolus seruat pacta aliqua. 89
Diabolo facilius est vigilantes portare, quàm dormientes

micates deludere. 198
Diabolus Christum deportauit. 222
Diabolus se potest transfigurare in Angelum lucis. 212
Diabolus creatura spiritualis. 248
signis vt animal cibis trahitur. ibid.
quomodo decipiat homines in operibus suis. ibid.
Diaboli nulla sunt præsidia vt Malefica vindicetur ab inquisitoribus. 250
quomodo possit astantes præstigiosa delusione decipere. 254
Diaboli à strigibus exigunt vt pro voto strigent infantes maximè baptizatos & non signatos. 257
Diabolus potest mulierculas decipere, vt & deludere. 276
prædicit maleficarum numerum breui superaturum Christianorum. 278
Diabolo est adempta potestas à Christo. 290
Diabolus contradicit honori Dei & fidei quantum potest, non curat de forma fiendi, modo inducat ad actum. 302
Difficile est discernere sensum à consensu. 80
Digitus Dei aliquando maior, aliquando minor. 53
Diomedis socij in aues conuersi. 22
sic apparuerunt. 257
Diræ Striges quot scelera perpetrent. 257
Discentia sine scientia. 79
Diuinantes per ficta. 28
Diuinationes Dæmonũ. 51
Dusij Dæmones Gallorum. 206

E

Effectus fortuitus non habet caussam. 84
Epistolæ pontificum ad inquisitores Germaniæ de Maleficis. 157
Epistolæ Apostolicæ tenor ad inquisitores Germaniæ contra Maleficos. 163
Error paganorum de Diana & Herodiade. 340
Esaiæ visio. 183
Exemplum de sancto Machario. 60
sanctæ Iustinæ. 69
Exempla de complexionibus. 62
de visionibus ib.
Exemplum de nocturnis comessationibus maleficorum. ibid.
de Exemplis non est iudicandum. 293
Experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis. 262

Exorcismus in vulnera. 612. contra vermes, vel mures. 120
Experimenta verorum sermonum debent concordare cum reb. sensatis. 262
Ezechiel in spiritu non in corpore videt visiones. 148 in Hierusalem deportatur. 225

F

FAciem alterius in suam mutare. 41
Fama debet ortum habere regulariter à fide dignis. 290. & 296. sed infamia potest & ab aliis. ibid.
Fama quam omnes famant, non vana habenda est. 34. non ex toto perit. 204
Fama de S. Antonio vnde tam celebris. 59
Fascinantium aspectus. 16. quomodo fascinentur aspectu corpora infantiũ. 17
Fascinatio per visum. 180
Fauni sunt incubi. 206
Feruescunt carbones dum coguntur in vnum. 219
Formarum mutationes. 60
Fortuna & casus quomodo differãt. 86. bona fortuna est sine ratione nata. 340
Fraudis diabolicæ quis ordo. 238

G

GEnethliacorũ error. 26. contra illos. 94
S. Germanus restituit comestum vitulum. 177. illius historia de Strigibus apud hospites cibos consumentib. exponitur. 244.
Gigantes post diluuium. 48
Gigantes ex quo coitu nati. 65. ex incubis nati. 174
Grauiora corpora longiùs à Diabolo deportantur. 225
Guillermi Malmes Beriensis historia. 43

H

HÆresis Strigiatus. 165
Henricus de Bassia scripsit contra nimiam hominũ canonizationem. 76
Herba faciens trabes apparere serpentes. 22
Herodias vt Circe habetur choraga. 147
Hircus mutatus in speciem hominis. 42
Historia de sancto Germano. 149
Historia ludentium in agro Brixiensi. 276
Histrio in asinum ludicrum mutatur. 43
Homines mutati in iumenta. 11
Hominum formæ an à vetulis immutentur. 39
Homines creduntur sæpius se esse in aliquo loco vbi non sunt. 64
Homo est omnium naturalium finis. 93. sine patre. 48
Homines pilosi vocantur incubi. 174
Hora cursus Maleficarum

sonitus de nocte multitudinis tripudiantium. 250.
Hostiam sacratam secum volantes Striges portant. 214
Hostia Sancta ad Diabolicum conuentum portata. 305
Hyprocritæ rugæ. 77

I

ILlusiones in Sathanæ prestigiis multiplices. 176
Impetus an possit esse. sine ratione. 83
Impossibile est homines conuerti in Deum verum. 270
Impotentes medicis exhibendi. 39
Incantatricum profectiones nocturnæ. 44
Ex incubis nati. 47
Ex Incubo & muliere non procreatur homo. 65
Indigens rem partam auidius conseruat. 296
Indulgentiæ eædem, quæ cruce signatis dabantur, auxilium præstantibus contra maleficos inquisitoribus. 164
Infantes subtracti & suppositi à Diabolo. 66
Infidelitas omnis & apostasia post baptismum ad hæresin deducitur. 233
Infidelitas cessante Diabolica illa delusio consequenter cessat. 136
Inimicis pro libito damnum dare num possit Maleficæ. 34
Innocentes patiuntur maleficia. 181
Inquisitoribus quomodo refragandum. ibid.
Inquisitorũ persecutio. 300
Inquisitoribus quomodo refragandum ibid.
Inquisitorũ persecutio. 300
Inuocatio Dæmonum in adiutorium. 23
Non omnis Dæmonum inuocatio sapit hæresin. 314
Inuocare est actus latriæ. 316
Omnis inuocatio est cum adoratione. ibid.
Iudex quod facit, rectum præsumitur. 193
Iura nulli faciunt honores contra potentiores. 146
Iureconsulti aduersantur Astrologis. 92. reprehẽduntur ob benedictiones. 97
Iureconsulti conferunt leges ad disputationes Theologales. 312
Iustus perit cum impio quando Deus punit. 58
Iuuamen arx ad Rhenũ. 49
Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro asino reputatus. 256

L

LÆtitia Dæmonum incepta ad quid consicta. 245
Lamios & Magos prodigia

facere posse probatur ex scriptura sacra. 35
Leges diuinæ contra Maleficos. 156. ciuiles contra eosdem. 157
Leonis imago an curet renes. 13
Libido Italica horrenda. 175
Ligatio an naturalibus rationibus probetur. 91
Ligationes naturaliter caussari. 93
Ligationum caussa est hominis voluntas. 96
Theologorum sententiæ de ligationibus. ibid.
Ligationum caussam esse diuersitatum qualitatem. 98
Loca conuentuum Diabolorum. 220

M.

S Macharius auertit ab hominibus fascinationem. 256
Magi Druidæ. 10
Magiæ inuentor Zoroastres. ibid.
Ars Magiæ Medicinam, Theologiam, & Mathesin sibi colligauit. ibid.
Magiæ artis virtute homines per aëra deportantur. 170
Ars Magica corporibus cœlestibus nō adscribēda, datur ad fallēdū fallaces. 16
Magorum opera ducunt ad mendacia. ibid.
Magorum pœna instituta in iure canonico. 29. item à iure ciuili. 30
Magię cur non studendū. ib.
Magicis artibus cur antiquitus Sathan vsus sit. 219
Magi nihil nisi virtute Diaboli possunt. 222
Malefici futura & secreta vtrum prædicant. 50
Maleficę quomodo decipiantur in mouendis tempestatibus. 57. quomodo in aliis ciuitatibus habentes, quos nunquam viderunt cognoscant. 64
Maleficos cur nocturnis bonis Dæmones ducant. 238
Media nullius momenti per se, quibus Maleficæ putāt tempestates excitari. 58
Melusinæ historia. 47
Merlinus diuinator. 48
Merlinus Britannus. 65
Mira Magica non sunt tribuenda virtuti humani intellectus.
Modi, quibus fit, vt res vna pro alia appareat. 61
Mulicrcularum imaginariæ ambulationes. 20
Muliereulæ in raptu ignem non sentientes. 21
Mulieres se catos esse putantes. 179
Mulier in equā mutata. 556
Mundi ens omne habet aliquid inimicum. 99
Murnerus de perspectiuis. 86
Mutationem creaturæ in aliam speciem ab alio

quàm ipso creatore qui credit infidelis habebitur. 341

N.

NAbuchodonosor Regis mutatio. 178
Naturam Dæmones non creant. 42
Naturaliter cur vni malè, alteri benè accidat. 84
Natura libera non semper impeditur à Deo. 174
Naturæ opus est opus intelligentiæ. 92
Naturæ ordo solum naturæ subiacet auctori. 175
Natura non nisi ad vnum est determinata. 111
Naturalis virtus Dæmonis Angelicæ coæquatur. 254
Nemo in terris videre Christum cupiat, in gloria eum videre sufficiat. 77
Nemo operatur nisi actu per formam informatus. 186
Nemo propter somnia punitur. 187
Nemo potest in somniis incurrere peccatum, sed solùm per accidens. 263
Nemo potest probare spiritus solidè nisi tentatus. 73
Nihil difficilius quàm se verè peccatorē agnoscere. 76
Nihil noui à Deo. 85
Nil est cuius ortum nō præcedat legitima caussa. 99
Non cuilibet datum est spiritus probare. 71
Nouitius feruor citò fallitur. 75

O.

OCuli quomodo prospectum corpus inficiant. 18
Oculi B. Macharij vt reliquorum intuentium non sunt præstigiati. 255
Oculi vetularum perurentes inciunt infantes. 308
Oldradi de Lamiis opinio 314
Oldradus de Ponte Lausensis I. C. insignis taxatur.
Omnia quæ diuersa sunt secundum speciem in corporalibus, sunt quoque diuersa secundùm figuram. 271
Opiniones quinque circa actum ligationis. 92
Oscula Maleficarum, quæ præbent infantibus, sunt cauenda. 180

P.

PActa cum Dæmone. 130 sunt meræ apostasiæ. 165. quid importent. 315
Passio quælibet suam habet ætatē, suum Dæmoniū. 74
S. Pauli raptus in cœlum tertium. 228
Per caminum quædam demissa proditur. 215
Per quæ quis peccat, per eadem torquetur. 182
de Permissione Dei onem aliter sentire debet, quàm Ecclesia. 201
Personæ sceleratæ à Diabolo delusæ. 236
Petens à Dæmon ipsius po-

testatem excedentia hæreticus est. 25
Petens à Dæmone, vt sibi reuelet futura, credit eum nō esse mendacij patrē. 29
Phantasia fingit don visa. 61
quid operetur. 178
de Phantastico incorporatio 185
Pilati sepulchrum lacus Lucernarum. 126
Poëtarum testimonia contra execrandā Magicā. 150
Poëtæ rectè historiam scripserunt. 40
Possibilia naturaliter bonis Angelis, possibilia eadem ratione sunt malis. 172
Possibili inesse proposito nullum sequitur inconueniens. 200
Possibili respondet potentia. 194
Posse quempiam ab alio quàm à solo Deo in aliam speciem conuerti. 340
Prædictiones ex naturalibus signis, 51
Prædictiones Dæmonum fallaces. ibid.
Prælatio & subiectio est in spiritibus. 211
Præstantij pater an verè cōuersus in iumentum. 20
Præstantius somnians se equum. 185
Præstigiæ Dæmonum in nocturnis equitationibus mulierum. 20
Præstigium quid sit. 60
per Præstigium an possit Diabolus in aliam similitudinem cōuertere creaturam. 223
Principum, nobilium & magistratuum fauor omnis ad inquisitionem Sagarum desideratur. 250
Priuatio maiorem appetitum generat. 296
Priuilegia sepius à Papa inquisitoribus concessa. 250
Probatio personarum & visionum. 75
Prohibitio irrationalis & absurda quæ. 231
Propter rarissimè contingentia non debent omitti regulariter accidentia. 198
Puerorum testimonium certissimum. 193
Pugillus terræ maleficiatæ datur initiatæ Strigib. 214

Q

Quadrupes si cadit, cur non bipes videt homo. 84
Quæ quis somnians, interdum efficit Dæmon. 187
Quædam vecta ad nocendum liberis 210
Quænam voluitur in cellā vinariam. 210
Quantò effectus naturam excedit, tantò maiorem præcedit caussæ virtutem. 194
Qui semel homagium Diabolo fuerit, non facilè po-

test

test à proposito resilire. 255
Qui facit maius, potest & minus. 291
Quicunq; sacram Scripturam aliter intelligit, quam sensus Spiritus sancti flagitat, hæreticus est. 267
Quicquid est contra naturam deficit in suis principiis. 285
Quidam pro hæreticis sunt habendi; etsi tales re vera non sint. 24
Quisquis per Strigum artem quouis modo curationem exquirit, peccat mortaliter. 259

R

Raptus sanctus non deceptionem, sed eruditionem capit. 235
Recipe pro ægrotis. 36
Religio, quæ maximè regno Sathanæ aduersatur à Sathana impugnatur. 182
Remedia contra maleficia. 189
Reuelationes quomodo probandæ. 74
Reuelationes hodiernæ onerant religionem. 75
In omni Reuelatione requiritur Moyses & Elias. 76
Rusticus in lupo de die equitans. 44

S

Sagæ à conuentibus redeunt famelicæ. 149.
non deportantur 141
Sagis, quod in se est facientibus, liberatio à Dæmonibus succedet. 255
Sagis vnde potestas in pueros. 258
Sagæ cur longinquò deportentur. 297
Saltationi Strigum quidam superueniens earum aliquas, alloquitur. 206
Saluator in pinnaculo templi constitutus. 46
Sanctis quibusdam cur Dæmon noceat, quibusdam minimè possit. 37
Sancti patres abhorruerunt à visionibus. 77
Sancti charitate flagrãtes sępe pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt. 306
Sanitatem facilè possunt turbare Dæmones. 18
Sapiẽtia consentit bonis. 75
Sapientia vbi plurima, ibi inimica fortuna. 83
Sapiens; qui simul est & expertus, est fide dignissimus 189
Sathan non potest sine permissu Dei porcos inuadere. 53
Sathan quæ finxerit in contumeliam natiuitatis Christi. 65
Sathan studet æmulari miracula sanctorum. 177
Sathan interdum dicit vera, vt validiùs fallat. 282
Sathan abominatur scelus contra naturam. 308
Scimus illa quæ testimonio

aliorum didicimus contra Ephacticos. 88
Sententiæ iniquè prolatæ inficiunt aërem. 125
Sepultura nominatur mater omnium. 37
Sicut Diabolus lõgè superior est homine tam natura, quàm arte: sic opera eius transcendunt naturalẽ hominum facultatem. 263
Signi Crucis efficacia. 69
Signum T. ibid.
Simonis Magi exẽplum. 41
Simon Magus se filium Dei fingit. 42
Simpliciani tractatus de exorcismis ab eo in captiuitate scriptus. 109
Socij criminũ contra Maleficos etiam audiuntur, 203
Solum esse verum Deum, & nihil penitus esse numinis præter ipsum. 236
Somnij caussæ. 19. Deus vel Diabolus. 17
Somnia quædam sunt causæ futurorum euentuum. 26. frigidæ naturæ sunt de aquis. 27
Somnia sunt motus simulacrorum. ibid.
Somnium somniando sæpè narratur. 72
Somnians & quidam concionatur. 187
Somniantes magister loquuntur inuicem. 251
Somnia limpida quæ. 252
Somnia determinata nõ potest homo causare. 295
in Somnis extra nos ipsos ducimur. 148
in Sõnis homines à Deo disciplinis instruuntur. 235
Somnus non nisi Dæmonis malitia perunctis immittitur. 253
Spiritus quot modis probentur. 71
Spiritus improbatio ex officio Hierarchico. 72
Spiritus prophetarum non semper sunt in potestate prophetarum. 73
Spiritus nõ extinguẽdus. 77
Spiritus quadrupilices quàm difficulter discernantur. 80
Spiritus & animæ diuisio ibid.
Spiritus multi maligni in naturalibus superãt bonos. 169
Spiritus non fatigantur aut lassantur. 169
Stabularium quid significet veteribus. 43
Statuit qui nouum ius inducit. 160
Strigum promissio de strigando. 153
Striges an curent strigatos. 154
an sugant sanguinem infantum. 179
Striges in episcopatu Comensi singulis annis mille incinerantur. 193
Striges cur sectariç dicantur. 202
Striges inobedientes castigantur.

gantur. 212
Striges in feles mutatæ necant infantem. ibid.
Strix vapulans sub forma felis malè habet. 213
Striges singulis septimanis bis languent. 215
Striges ex velocissima vectione vertigo vexat. ibid.
Strigum rarissimæ congregationes. 216
Striges quot modis inducantur. 217. quot modis foueantur in malitia. 217
Striges quomodo malitiam aggrauent. 218
rarissima conuersio ad Deum. 218
Strigiatus hæresis quomodo creuerit. 219
Strigum conuentus circa Iordanem. 220
Striges hodie non volatiles sed pedestres habetur. 220
Striges erroribus non paganorum inuolutæ. 340
Strigum dogmata non sunt de conuersione hominum in Deos. 342
Striges non semper euacuant arcas panis aut vini vegetes à cursu, neque semper famescunt. 243
Striges nō omnes afflictę ob delationem & choreas. ibid.
Striges non ad nutum obsequentes Dæmoni cæsæ. ibid.
Striges vt possint Dominam suam nosse pro Dęmone. 257
Strigum secta contra principum fidem ex vtilitate ad cursus deducitur. 250
Striges delatæ corporaliter, 251. asserunt se vigilantes deferri à Dæmone. 252
Striges multipliciter affliguntur in corpore conuersioni incumbentes. 255
Striges in quibus Italiæ partibus & Germaniæ sint frequentiores. 258
Striges vbinam turmatim pueros occidant, & strigent dirissima peste. ibid.
Strigatorum puerorum quidam à doctis Strigibus curati. ibid.
Striges infectos à se pueros nolunt curari. 259
Striges infectos à se pueros nolunt curari. 259
Striges cur aliquando (licet contra voluntatem) strigatum amoueri. 259
Striges in quibus casibus admittantur in testes cōtra striges. 309
Studentes assiduè mira habent apparitiones & imagines. 19
Substantiæ separatæ corporibus præferuntur. 200
Succubi excipientes semen naturale, & incumbendo infundentes. 67
Superbia meretur illud. 76
Sibylla flumen Iordanis a-

uet tangere 150
Sapiēs Sibylla, Domina cur-sus Strigum. ib.

T

TEmpestates fieri dispositione naturali. 55
Testimonia patrum de infantibus à maleficiis imperitis. 37
Testibus nō verisimilia deponētibus nō creditur. 262
Tholosani Albigēsis Inquisitorum ordinis institutioni ansam præbuerunt. 278
Thomas Murner expertus est maleficia. 81
Deos Deasque inimicos habens fit monachus. 82
Thomæ Muneri quadripartitum maius. 86
Totus non potest esse nouus. 85

V

VBi minimum sapere, ibi plus capere. 82
Velocitas motus corporis nostri ad quod determinata. 246
Veritatis & nō falsitatis auctor est spiritus sāctus. 280
S. Vvilielmus anguillas Lausanenses coniurat & relegat. 103
Viliores quo sunt homines, eo genere sceleris sunt peiores. 157
Vir sapiens quomodò dominetur astris. 87
Virgilij musca ænea an verè muscas Neapoli abegerit 13
Virtus Dęmonis excedit virtutē & potētiā hominis 286
Visio S. Petri ab Angelo liberati. 193
Visio S. Pauli 184. Ezechielis. ibid.
Vitam hominis sine ratione perdere, omniū iniustitiarum summa est. 190
Vlyssis à Circe in porcos mutati. 256
Vmbilici puerorum offeruntur Diabolis. 214
Vnctio spiritualis omnia docet. 11
Vnctionibus somnus inducitur. 154
Vnctione strigum nullus intentum assequitur, nisi opere Diaboli. ibid.
Vncti non omnes vt vetulæ, deferuntur. 253
Vnguentorum Diabolicorum vsus. 215.153
Vnguentum quo vnguunt vecturas. 211
Vnguentum execrabile muliercularum, quo vtuntur vt cursus suos perficiant & dira eiusmodi. 249
Vnguentum spurcissimum cum abusionibus sacramentorum factum. 252
Vnguenta sua spurcissima ex infantibus à se occisis & ex materiis sacramentorum quomodo Sagæ conficiant. 257

Z

ZOroastres risit cùm nasceretur. 11
Zoroastres viuum astrum dicitur. ibidem.

FINIS.

DE ARTIBVS MAGICIS, AC MAGORVM MALEFICIIS OPVS PRÆCLARISSImum, eximij sacræ legis disquisitoris Magistri Bernardi Basin, Cæsaraugustanensis ecclesiæ Canonici, nunc recens à mendis quàm plurimis emendatum.

PROOEMIVM

Præfatio ad auditores in lectorio habita.

CVM vos in audiendis Magicæ artis disceptationibus attentissimos conspicio, & rei magnitudinem meis oculis subiicio, Illustrissime & Reuerendissime Dominé, purpurati cœtus particeps & sacri concilij membrum, spectabilis Rector, sacræ militiæ duces, proiudices incorrupti, aurati milites & vos sacratissimi Dei studii expositores, à quibus abditissima quæque doctrinarum omnium intelliguntur: non mediocri molestia afficior, propterea quòd id onus ad me delatum intelligo, quod vel ad plures doctissimos & eloquentissimos viros impartitum impar eorum viribus videretur, præsertim hoc in loco celeberrimo, & apud cœlestium artium præceptores, quibus de rebus magnis & grauibus iudicandi datur facultas. Itaque vereor, cùm non videam, quid tanto conspectui dignum, aut elegantia dicendi, aut sententiarum grauitate à me possit afferri, satis ne mihi parum hac in re consuluisse iudicetis.

CONVENT DES DOMINICAINS S.T ROMAIN TOULOUSE

Dictis parendum maiorũ

Verùm, quia in hoc est mea omnis disposita viuendi ratio, vt nihil esse ducam magis meum, quàm dictis parere maiorum. Quapropter respondere dignum duxi ad quæstionem, quam proposuit sacræ sciẽtiæ summus interpres, grauitatis & concilij custos, cuius eloquio (vt audire potui,

ſtis) & ſapientia, & vetuſtiſſimarum gentium memoria coniuncta eſt.

Proteſtari tamen primũ neceſſe eſt, nihil pertinaciter me dicere aut defendere velle, quòd ſacroſanctæ repugnet Eccleſiæ aut Doctoribus per eam approbatis, ſeu articulis Pariſiis condemnatis. Pauca tamen probabiliter me adducturum gratia conferentiæ habendæ cũ præſtantiſſimis commilitionibus meis. Et quia diſceptationi locus eſt, non orationi: pro quæſtione propoſita: Vtrùm Christi doctrina fideles omnes à Magorum maleficiis purgentur.

Articuli hi Pariſienſes habentur in Ioh. Bodini Dæmono mania de verbo ad verbum.

NOtandum primò, ꝙ Magus vocabulũ eſt Perſicũ id denotans ꝙ apud Græcos Philoſophus, & apud Latinos ſapiens dicitur. Hos Galli Druydas vocauêre. Vnde Plin. lib. 16 naturalis Hiſtoriæ in fine. Nihil, inquit, habent Druydæ: ita enim Galli ſuos appellant Magos. Aegyptii in ea ſignificatione, qua nos ſacerdotes & Græci prophetas dixêre. Inde Gymnoſophiſtas Græco vocabulo & ſua interpretatione vocabat. Babylonii necnon & Aſſyrii ſuos Magos ſeu ſapientes Chaldæos vocauere. Itaq; Laërtio teſte, Magi apud Perſas Deorũ cultui maximè inſiſtũt, preces illi ac vota & ſacrificia offerunt, de Deorum ſubſtantia & generatione diſſerunt, cultum & vſum auri interdicunt. Poſt hac tractu temporis ij tantummodo Magi dicti ſunt, qui ob facinorum magnitudinem vulgò Malefici appellantur.

Magi. Druydæ.

NOtandum ſecundò, quòd ars Magica vt placet Plin. lib. 30. naturalis Hiſtoriæ ab ipſo Zoroaſtre (vt omnes auctores conueniunt) in Perſide ortum habuit: quæ (vt ait) fraudulentiſſima artium in toto terrarum orbe plurimis ſeculis valuit: & ſubdit:

De inuentore Magices.

Auctoritatem ei maximã fuiſſe nemo miretur, quòd ſola artium tres alias imperioſiſſimas humanæ mentis complexa, in vnam ſe redegit. Nam primò de medicina nemo dubitauit hanc ſpecie ſalutari irrepſiſſe, velut altiorẽ ſanctioremq; quam medicinã, ita deſideratiſſima blandiſſimiſque promiſſis addidiſſe vires religionis, ad quam maximè alligat humanũ genus. Atque vt hoc quoque ſuggeſſerit, miſcuiſſe artes Mathematicas, nullo non auido futura de ſe ſciendi, atque ea è cœlo veriſſimè peti credẽti. Ita poſſeſſis hominum ſenſibus triplici vinculo, in tanto faſtigij adoleuit, vt hodie etiam in magna parte gentium præualeat.

Magica Medicinã, Theologiã & Matheſin ſibi colligauit.

De

De isto Zoroastre dicit Solinus, quòd risit quando nascebatur, & dicit August. quòd ille risus monstruosus fuit, (risit enim quando plorare debuit, vt plorant cæteri) nihil boni portenti, quod patuit. Inuentor artis Magicæ fuit, sed sua ars Magica ad infœlicem terminum, sicut & cæteros Magos duxit: quoniam in prælio Ninus Rex Assyriorum eum superauit: & demum ictu fulguris occubuit: non obstante, quòd Magus & Astrologus maximus esset: vnde Zoroastres viuens astrum dicitur. Postea verò Democritus & Orpheus Magicam ampliauerunt. His notatis sit prima propositio talis.

De Zoroastris risu cùm nasceretur.

Zoroastres viuum astrũ dicitur.

SEQVVNTVR DECEM PROPOSITIONES, probantes quòd Dæmones possunt propria virtute homines decipere.

PRIMA PROPOSITIO.

MVlta per artem Magicam, in præstigiis & maleficiis possunt ostendi & fieri, quæ aspicientibus & causam ignorantibus videntur mira. Probatur primò per Augustinum *lib.* 18. de ci. *Dei.* Cùm essemus, inquit, in Italia, audiuimus quasdam mulieres imbutas Magicis artibus, dato caseo statim homines in iumenta conuertisse, quæ vt alia iumenta necessaria quæque portabãt: & finita opera iterum homines ab illis restitui, quibus (vt ait) mens semper humana conseruata fuit. Apuleius etiam Platonicæ sectæ Philosophus scripsit, se in asinum apud Thessaliam veneficiis cuiusdam mulieris (dum per Magiam fieri auis conaretur) conuersum fuisse, & tractu temporis in hominem restitutum. Plinius, Seneca, & Cicero certissimè affirmant, messes in varios agros Magorum præstigiis traduci posse. Vnde Ouidius: Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam. Et Virgilius in Bucolicis, Egloga octaua: Atque satas aliò vidi traducere messes. Medea quoque apud Ouidium libro Metamorphoseωs septimo ex hac arte mirabiliora patrasse narrat: Cùm volui, ripis ipsis mirantibus, amnes in fontes redière suos, concussáque sisto, Stantia concutio, cantu freta nubila pello. Ex his & plurimis experientiis, quas breuitatis gratia missas facio, patet veritas propositionis.

Homines mutati in iumenta.

SECVNDA PROPOSITIO.

Corpor. cœlestib. non ascribenda mira magica.

Quomodo colloquãtur Dæmones & Magi.

SIcut mira multa per artem Magicã facta, corporibus cœlestibus minimè sunt ascribenda, ita, nec virtuti intellectus hominis, artibus Magicis vtẽtis. Probatio primæ partis: quia impossibile est, quòd effectus qui sunt proprij naturę intellectualis ex virtute cœlestis corporis causẽtur. Nã propria operatio cuiuslibet rei sequitur propriã naturam eius: constat autẽ, quòd locutio est actus naturæ rationalis. In operibus autem Magorum aliqui colloquentes hominibus: & responsa dantes de diuersis negotiis expressè audiũtur: quare impossibile est, quòd huiusmodi effectus artis Magicæ causentur vniuersaliter ex virtute corporis cœlestis. Nec potest dici, quod huiusmodi locutiones quæ audiũtur in operibus Magorum, nõ fiunt secundũ sensum exteriorẽ, sed solùm imaginariè & phãtasticè: quia huiusmodi locutiones indifferẽter audiuntur ab omnibus circunstantibus. Hoc autem esse non posset, si solùm fieret secundùm Magorum, quibus responsa dantur, imaginationes. Nam ea quæ fiunt intrinsecus in imaginatione vnius, non percipiũtur sensibiliter extrinsecus ab aliis. Igitur prima pars vera.

Mira Magica nõ sunt ascribenda virtuti humani intellectus.

Secunda pars probatur. Primò quidem quia cùm virtus sequatur essentiam rei diuersitas vel identitas virtutis diuersitatem vel identitatem indicat essentialium principiorum. Intellectus autem cõmuniter hominum talis cõditionis inuenitur, quòd eius cognitio ex rebus sensibilibus causatur magis, quàm possit sua conceptione res sensibiles causare vel immutare. Si ergo sint aliqui homines, qui conceptione intellectus sui possint virtute propria res naturales trãsmutare, erant alterius speciei ab aliis hominibus, & dicentur æquiuocè homines cũ eis, quod cõstat esse absurdũ. Igitur impossibile est, quòd virtute intellectus hominis, arte Magica vtentis, efficiantur operationes artis Magicæ.

Non discimus virtutem faciendi, sed solùm cognitionem faciendi.

Probatur etiam ista secunda pars, quia virtus agendi seu faciendi non adquiritur per disciplinam, sed solùm cognitio faciendi. Videmus autem quòd per disciplinam, aliqui homines pestiferi adquirunt, quod huiusmodi effectus Magicos efficiant. Non igitur est in eis virtus realis aliqua, per quam huiusmodi effectus Magicos efficiant, sed solùm cognitio vel notitia in libris damnatis acquisita: igitur secunda pars propositionis vera.

TERTIA

TERTIA PROPOSITIO.

ARtificialia, quibus Magi vtuntur ad beneuolentiam, odium, vindictam, seu secretorum notitiam, aut alios quoscunque effectus artis Magicæ, virtutem in se nullam habent ex cœlo nec aliunde. Probatio, quia figura secundùm sui rationem abstrahit ab omni materia sensibili, cùm sit quoddam Mathematicum. Sed talia Mathematici nullius actionis naturalis possunt esse principia, cùm non sint actiua nec passiua; igitur propositio vera.

Artificialia Magorum nõ virtutem habent ex cœlo.

Item hominis figuræ vel imagines, quibus Magi vtuntur, non sunt affectus corporum cœlestium, sed potiùs hominis per artem illam operantis. Ergo opera artis Magicæ, quæ fiunt cum hominibus artificialibus, non sunt effectus corporum cœlestium. Nec dici potest, quòd sicut corpora naturalia subduntur cœlestibus corporibus: ita & corpora artificialia. Et ideo sicut corpora naturalia sortiuntur quasdam virtutes occultas, contentas speciem (sicut quod Magnes attrahit ferrum) ita & corpora artificialia, sub certa constellatione fabricata, sortiuntur virtutem occultam à corporibus cœlestibus ad aliquos effectus producendos (quæ videtur potissima ratio Astronomorum) quia non videtur simile de istis & de aliis corporibus. Nam virtutes naturales corporum naturalium consequuntur formas naturales eorum, quas quidem formas sortiuntur ex impressione corporum superiorum: & ex eorundem corporum impressione sortiuntur quasdam virtutes actiuas speciem continentes. Sed formæ corporum artificialium non sunt effectus corporum cœlestium, sed procedunt ex conceptione artificis, eas in materiam inducentis. Igitur ex impressione corporum superiorum nullam prorsus virtutem actiuam, in quantum sunt artificialia, sortiuntur.

Imagines seu figura Magorum non sunt effectus corporum cœlestium.

Taxantur Astronomi.

QVARTA PROPOSITIO.

EX hac tertia propositione infertur quarta. Quia sicut imago leonis sculpta in signo leonis neminem à passione renum vnquam liberauit: Nec Virgilij Magi musca ænea ab vrbe Neapoli veras muscas fugauit: sic nec per imaginem aliam, aut sculpturam, circulum, anulum, sigillum seu figuram immutantur hominum, aut brutorum corpora: immobilitantur vel fugantur animantia, nec re-

An imago leonis, sculpta in signo leonis curet renes. An Virgilij musca ænea veras muscas abegit.

ferantur ostia, patet propositio ex supradictis.

Ex adhuc aliter probatur: quia vel talibus est impressa virtus vel forma à superiori agente, sicut luna illuminatur à sole per lumen receptum. Vel hoc fit per solam motionem superioris agentis, absque forma aliqua seu virtute eis inhærente ad agendum: sicut aqua maris fluit & refluit per motionem corporis cœlestis. Non primum, quia cùm operatio, quæ consequitur formam impressam, communiter inueniatur in omnibus indiuiduis, quę sunt eiusdem speciei, sequeretur, quòd omnia artificialia eiusdem speciei vel figuræ ingeniorum artificialium similes & conformes haberent actiones, quod falsum est. Nec secundum dici potest, quia cùm operatio quę sequitur solam motionem superioris agentis non semper conueniat rebus motis, sicut non semper Oceanus fluit & refluit, sequeretur, quòd huiusmodi artificialia non haberēt actiones nisi solùm durante constellatione, sub qua sunt fabricata, cuius contrarium asseritur ab expertis. Igitur propositio vera.

QVINTA PROPOSITIO.

An carmina incantatorum operentur aliquid.

INcantatores, carminum violentia non inficiunt aut sanant homines, nec incantationibus cogunt de latebris exire serpentes, cùm verba eorum scripta seu prolata de se, obseruata etiam constellatione talia, aut eis similia nequaquam possint efficere. Probatur primò ratione, quia ars non producit materiam in qua operatur artifex: sed ea præsupposita superinducit formam. Verba autem humana habent materiam, sonos scilicet ab ore hominis sensibiliter prolatos. Significatione verò quasi formam habent ab intellectu. Vnde ad hoc datus est sermo secundùm Philosophum vt præstò sint nobis mutuæ voluntatis indicia. Igitur sicut artificialia in quantum huiusmodi non habent efficaciam ad determinatos effectus artis magicæ producendos ex virtute corporum cœlestium: ita pari ratione nec verba incantatorum quantumcunque temporibus electis sint scripta, aut ex intentione & desiderio animæ rationalis formata.

Idem habetur 26. quæst. 7. admoneant fideles, vbi habetur: quòd magicę artes incantationesque infirmitatibus hominum nihil possint remedij conferre, sed hoc esse laqueos antiqui hostis.

Nec

Nec quenquam mouere debet glossa super illud Psalmi, Sicut aspidis surdæ obturantis aures suas. Aspis, inquit, ne vocem incantatoris audiat, vnam aurem ponit in terra, alteram claudit cauda, ac si timeat, quòd virtus verborum incantantis ad se perueniat. Nō.n hoc facit Aspis ex eo, quòd verba incantantis intelligebat (vt dicit August.) Sed quia in prolatione verborum sentit in se quandam immutationem: quam naturali instinctu refugiens (sicut omne animal naturaliter refugit suum corruptiuum) claudit organa sensus auditus, sicut & homo contra aliquem terribilem sonum apponit subitò & quasi sine deliberatione manus suas ad aures, ne audiat sonum illum. Prædicta autem immutatio, quæ fit in corpore serpentis ad verba incantatoris, non fit virtute verborum. Qua autem virtute fiat, dicetur in sequentibus. Et sic patet quinta propositio. *Quomodo intelligendum aspides obturare aures. S. Augustini error.*

SEXTA PROPOSITIO.

Effectus mirabiles artis magicæ efficiuntur ab intellectu separato, Magorum operationibus se immiscente. Probatur primò, quia magi in suis operationibus vtuntur quibusdam vocibus significatis ad determinatos effectus producendos: quæ quidem voces nihil aliud sunt, quàm quędam inuocationes, adiurationes, seu imperia quasi vnius ad alterum colloquentis. *De intellectu separato Magorum operationibus se immiscente.*

Vnde Aug. de ciuitate Dei dicit, quòd Prophirius velut dubitans quærit: vtrùm in diuinantibus, & quæ dam mira facientibus, animæ sint potiores quàm in aliis. An aliqui spiritus extrinsecus veniant: Et potius venire eos extrinsecus arbitratur. Spiritus autem separatus aut est bonus aut malus. Non potest autem dici, quòd huiusmodi effectus, qui fiunt per artem Magicam, fiant per bonos spiritus. Primò quia non est boni spiritus se familiarem exhibere sceleratis hominibus: aut præstare eis patrocinium in his quæ sunt contraria virtuti & veritati. Huiusmodi autem artibus magicis vtuntur vt frequenter homines scelerati, plerunque etiam homicidia & maleficia per eos procurant. *An animæ sint potiores in iis qui miracula edun. Bonos spiritus non communicare Magis.*

Nam secundùm Isidorum vnd. li. ethymo. vtentes prædictis artibus Malefici vocantur. Quare manifestum est, quòd per spiritum bonum huiusmodi effectus artis magicæ nullo modo efficiuntur.

Magorum opera ducunt ad mendacia.

Præterea, spiritus boni est ducere quantum in se est ad veritatem: Sed in operibus Magorum multa plerumque fiunt, quibus homines ludificantur, decipiuntur, & in errorem trahuntur. Igitur per bonum spiritum opera magica non efficiuntur.

Boni spiritus non est, vt se subdat minori, si sit superior. Magi imperāt iis, quibus primò supplicabant.

Idem patet ex hoc, quia non est spiritus boni, vt si sit superior, minori vel pari subdatur: aut si sit inferior, vt sibi à superiori supplicationem fieri patiatur. Sed Magi & Necromantici in suis operationibus inuocant eos, quorum auxilio vtuntur, suppliciter quasi superiores. Cùm autem venerint, imperant eis quasi inferioribus, vt patet per libros acres & sacros illius artis. Quare manifestū est, quòd hominis affectus artis magicæ per bonos spiritus non efficiuntur. Relinquitur ergo, &c.

SEPTIMA PROPOSITIO.

QVod tales effectus artis magicæ fiunt per malignos spiritus, quos nos Dæmones vocamus. Hoc expressè dicit Augu. 2. de Tri. Per Dæmones, inquit, magicæ artes possunt, quicquid possunt valere nec aliquid, nisi data desuper potestate. Datur autem vel ad fallendum fallaces, sicut Ægyptios: & in ipsos Magos data est, vt in eorum spirituum operatione viderentur admirandi, à quibus fuerant damnandi. Ex quo repellitur error gētilium, qui huiusmodi operationes Diis bonis attribuebant: Contra quos dicit August. libr. 83. Deus per semetipsum neminem decipit, sed per talem Angelum, qui pro suæ voluntatis peruersitate, vel ad vindictam peccatorum, vel ad exercitationem eorum, qui secundùm Deum nascuntur, ordinatur. Et idem 11. super Genes. ad literam. Quòd enim, inquit, putatur audire serpentes, vel intelligere verba Magorum, id est, incantatorum, vt eis incantantibus exiliant pleranque de latebris, in illis vis Diaboli operatur. Et subdit infra. Gaudent enim Dæmones hanc potestatem sibi dari, vt ad incantationes hominum serpentes moueantur, vt quolibet modo fallāt quo possunt.

Magica ars datur ad fallendum fallaces.

Quomodo Deus dicatur decipere.

OCTAVA PROPOSITIO.

De aspectu fascinantium.

FAscinatrices suo aspectu maleuolo immutare possunt infantium tenerrima corpora, vsque ad grauem infirmitatem

mitatem ea quandoque alterare. Hanc propositionē probat Auicenna: quia substantiis separatis, multò magis obedit materia corporalis ad productionem alicuius effectus, quàm qualitatibus actiuis & passiuis in natura. Nam ad apprehensionem substantiarum separatarum fiunt multa in istis inferioribus præter cursum corporum cœlestium, & aliorum naturalium agentium.

Quod patet de anima quæ si fuerit fortis in sua apprehensione, immutat corpus proprium: sicut ex sola imaginatione animæ corpus calescit, vt patet in concupiscentibus & irascentibus, vel etiam frigescit, sicut contingit in timētibus. Incurrit etiam quandoque ex hac in febrem, aut aliquam aliam ægritudinem.

Ex sola imaginatione anima calescis aut frigescit corpus.

Et per hunc modum dicit, quòd si anima coniuncta corpori fuerit depurata à vitiis, & fuerit fortis in sua apprehēsione quòd tunc obedit ei non solùm corpus propriū, sed etiā corpora aliorū. Hinc & secundū eum, quòd aliqui sancti viri operātur multa mira præter solitū cursum naturæ, ita ꝙ ad eorum apprehensionem sanatur quādoq; infirmus, vel aliquid huiusmodi. Et consimiliter dicit, quòd si anima fuerit fœdata vitiis, & habuerit fortē apprehēsionē in malitia, obedit ei materia corporis alieni ad transmutationem, præcipuè in illis, in quibus materia est apta ad receptionem impressionum, sicut contingit infantibus propter teneritatem carnis, sicut cera mollis facilè recipit impressionem sigilli. Et istam Auicenna causam fascinationis

An animæ purum & proprium corpus, & aliorum corpora obediunt.

Nam ex forti apprehensione vetularum obstinatarum in malitia, immutatur corpus infantis ad infirmitatem, vel ad aliquam passionem.

Sed ista ratio Auicennæ non valet, nec in se, nec in confirmatione per exemplum quòd adducit. In se quidē, quia secundùm August. materia corporalis non obedit Angelis, nec multò minus animabus ad nutum quantùm ad corporalem transmutationem, sed soli Deo.

Quomodo aspectu fascinentur corpora infantium

Exēplum autē quod adducit pro cōfirmatione nō valet propter duo. Primò quidē quoniā ex sola apprehēsione aut imaginatione animæ coniunctæ, non sequitur aliqua mutatio corporis nisi illi apprehēsioni fuerit adiuncta aliqua affectio puta gaudij vel timoris, cōcupiscētiæ aut iræ, aut cuius passionis, per quas variatur modus cordis & etiam

spiritum procedendum à corde, ex quibus quidem spiritibus vel retractis ad cor per passionem, timoris, vel diffusis ad membra per passionem gaudij, sequitur alteratio aliqua in corde, quæ potest esse causa infirmitatis, si materia sit disposita.

Secundò, quia maior est colligentia animæ ad corpus suum, quàm ad corpora aliorũ: & quia immutatio corporalis est per contactum, magis est natum corpus propriũ transmutari ex apprehensione animæ quã corpora aliorũ.

Dicendum est igitur quòd transmutatio corporis, quæ fit per fascinationem, non prouenit ex hoc quòd imaginatio vel apprehensio vnius animæ immutet immediatè corpus alterius hominis. Sed ex hoc quòd mediáte motu cordis & spirituum (vt dictum est) immutatur corpus propriũ coniunctum, quæ quidem immutatio spirituum maximè inficit oculos. Oculi autem infecti inficiunt medium, medium autem infectum inficit corpus prospectum si fiat facile immutabile. Sicut videmus, quòd oculus menstruatæ inficit speculum, & præcipuè si sit nouum, vt habetur in l. de somno & vi. Sic igitur ex forti apprehensione alicuius vetulæ in malitia induratæ immutatur motus cordis & spirituum. Quæ quidem immutatio prouenniens ad oculos inficit ipsos: Oculi autem infecti, inficiunt vicinum aërem, aër autem infectus inficit corpus infantis propter eius teneritatem: & ita ad maleuolum aspectum vetularum inficitur modo prædicto infans & fascinatur, ita quòd cibum euomat & infirmitatem incurrat.

Quomodo oculi prospectũ corpus inficiant,

NONA PROPOSITIO.

Tanta virtute Dæmones corporalibus rebus præsũt vt possint Deo permittente elementa commouere, mare concitare, montes & colles destruere, arbores herbásq; dissecare, brutorum corpora atque hominum subintrare, vexationes, infirmitates & mortẽ ipsam procurare. Probatur propositio, quia corporalia obediunt Dæmonibus quò ad motum localem, vt patet per August. 3. de trin. Sed prædicta possunt fieri per transmutationẽ localem rerum corporaliũ. Patet de infirmitate & morte, de quibus minus videtur. Cùm enim sanitas consistat in conuenienti dispositione & adæquatione humorum, possunt Dæmones cõmouere humores corporis & violenter exagitare ad quod seque-

Quomodo corporalia obediant Dæmonibus.

Sanitatem facilè possunt turbare Dæmones.

sequetur perturbatio sanitatis, dolor, infirmitas, aut corporalis vexatio, sicut de Saul rege vexato à Diabolo legitur 1. Reg. 16. Spiritus nequam exagitabit eum. Erat autem ista agitatio interior vehemens commotio. Patet etiam de stimulo carnis Paulo dato 2. ad Cor. 12. vbi dicit glossa. Augustini dolore quodam corporis traditur Apostolus vehementer exagitatus. Patet insuper Luc. 13. de muliere detenta in infirmitate annos decem & octo, à qua dominus spiritum infirmitatis eiecit.

Potest igitur Dæmon vexationes grauissimas causare, ad quas Deo permittente sequetur mors. Potest etiam Dæmō ab intrinseco violentias inferre, vt patet de septē viris Saræ, Tob 3. quos Asmodæus interfecit. Et de Iob patientissimo, qui Sathanæ potestatem in rebus secundis & corpore expertus, spiritu secūdo edoctus ait, nō est potestas super terrā, quæ valet ei cōparari. Et sic patet veritas propositionis.

Ergo duobus Dæmonibus in via inuicē succedentibus vexatus est Iob.

EX his infertur quòd Dæmon propria naturæ potestate interius & exterius potest homines variis illusionibus decipere. Probatio primæ partis, quia ea quæ ex motu locali aliquorū corporū causari possunt, naturali virtute Dæmonum subsunt, vt ex supradictis patet. Sed apparitiones imaginariæ causantur interdum in nobis per operationem naturæ ex locali mutatione corporalium humorum & spirituum, vt dicit Philosophus in libro de somno & vigilia. Vbi respondit, causam apparitionis somniorū, dicens, quòd cùm animal dormit, descendēte plurimo sanguine ad principium sensitiuum, simul descendunt in spiritu animali impressiones relictæ ex sensibilium motionibus, quæ in spiritibus sensualibus conseruantur, & mouet principium sensitiuum apprehensiuum, ita quòd aliqua apparent, ac si tunc principium sensitiuum à rebus temporis exterioribus immutaretur. Tanta etiam potest esse motio horum spirituū & humorum, quòd non solùm dormientibus sed etiam vigilantibus huiusmodi apparitiones fient, sicut contingit in phreneticis, arreptitiis, & vehementer studentibus.

De causa somnij.

Vehementer studentes habet miras apparitiones & imaginationes.

Igitur apparitiones imaginariæ poterunt fieri in homine per Dæmones, humores, & spiritus interiores cōmouētes, ad quod sequitur varia ordinatio phātasmatū, vt varias repræsentationes faciant eis quos decipere cupiunt. Et quia tunc anima conuertitur ad huiusmodi similitudines, sicut ad res

De Præstãtio conuerso in iumentum.

videtur homini, quòd sit equus, oppressus onere. Quemadmodũ videbatur patri ipsius Pręstantij se fuisse caballum & annonã cum aliis bestiis portasse, vt recitat Aug. 18. de ciui. Dei, & dicit ibi August. quòd ita inuentum est. Quod est intelligendum, quòd patet Præstantij & alij (quos ibi recitat August. per Magas mulieres fuisse conuersos in iumẽta onera portantia phantasticè solum fuerunt conuersi in iumenta, sed portatio prima onerum fuit vera, non onerum facta per homines, sed per Dæmones.

Præstigiæ Dæmonũ in nocturnis equitationibus mulierum.

Sic etiam videtur aliquibus, quod transferantur de loco ad locum, cum societate magna. Vnde quædam mulierculę inseruientes Sathanæ, Dæmonum illusionibus seductę, credunt se, & profitentur nocturnis horis cum Diuina paganorum Dea in magna mulierum multitudine equitare, & alia nefanda agere, puta paruulos à latere maritum accipere, assare, & comedere, domos per carminos seu per fenestras intrare, & habitantes variis modis inquietare: Quæ omnia & consimilia aliquando solùm phantasticè accidunt eis.

Vnde August. 7. super Genes. ad literam. Illa, inquit, quę feruntur accidisse, vt quidam recordarentur, se in quorundam animalium corporibus fuisse, aut falsa facta narrãtur, aut ludificationibus Dæmonum hoc in eorum animis factum est. Si enim contingit, vt quis in somnis fallaci memoria recordetur, se aliquid fuisse quod non fuit, aut fecisse quod non egit, quid mirum, si quodam de isto occultóque iudicio sinantur Dæmones etiam in cordibus hominum vigilantium tale aliquid posse.

De imaginariis ambulationibus mulierularum.

Idem videtur sonare capitulum illud 26. quæst. 5. Episcopi. vbi habetur, quòd mulierculæ illæ, quæ dicunt se ductas ad loca remota, imaginariè tantùm ducuntur. Et est illa ambulatio in imaginatione & non ingressu pedum.

Decretũ 26. q. 5. Episcopi infirmatur. Canones taxantur, quasi malè allegent Sanctam Scripturam.

Illud tamen decretum videtur reddere Maleficos audaciores ad inrroducendũ alios in suam sectã, & Iudices Ecclesię ad inquirendum de maleficiis remissiores & sic videtur parare viam ad cultum idololatriæ. Propter quod dicẽdum, quòd decretum illud fuit sumptum ex concilio quodam particulari: & non ex aliquo quatuor conciliorum generalium, & ideo non fulcitur tanta auctoritate, sicut alia plurima decreta. Videtur etiam leuitate quadam fuisse factum: quòd patet in exemplo Ezechielis, quod adducit ad probandum,

probandum quòd deportatio illarum mulierum fiat solùm in phantasia, & non realiter: vbi sic habetur: Quis verò tam stultus & hebes sit, qui hæc omnia, quæ in solo spiritu fiũt, etiam in corpore accidere arbitretur, cùm Ezechiel Propheta visiones quæ Domini sunt, in spiritu non in corpore viderit: sicut ipse dicit, statim, inquit, fui in spiritu.

Quòd si Ezechiel existens in Chaldæa, dicit se fuisse in spiritu in Hierusalem, hoc non probat intentum, nisi adderetur, quòd Ezechiel non potuit ibi esse præsens, nisi in spiritu & non in corpore quod falsum est. Nam & Abacuc è Iudæis in Chaldæam confestim translatus est Daniel. 14.

Salutatio capituli Episcopi.

Veruntamen pro reuerentia sacri voluminis dicendum, quòd si capitulum illud Episcopi, intelligatur, deportationes & apparitiones illarum mulierum aliquando fore imaginarias solùm, non negando, quin possint esse veræ & reales, & quin aliquando prædictum capitulum esse tanto volumine dignum. Si verò intelligatur, tales deportationes nõ posse aliter quam imaginariè fieri, dictis sacræ scripturæ manifestè repugnat. Et quòd subditur in illo capitulo, quòd qui talia credit infidelis est, & pagano deterior, hoc intelligitur de his, qui credunt diuinos cultus Dianæ aut Herodiadi debere exhiberi, sicut illæ mulieres credebant.

De vetulis correptis, videntibus animas purgatorij.

SEd quid quibusdam vetulis, quæ se in raptu dicũt videre animas purgatorij, & plura alia, vt furta & res perditas: quarum pedes pro tunc adusti non sentiunt ignem? Dicendum, quòd Dæmon phantasmata in imaginatione earum tantùm intendit, vt extra nihil sentiant. Exemplum de habentibus morbum caducum, qui etiam adustionem non sentiunt in infirmitate sua, quia interioribus passionibus pressi extra non sentiunt ignem. Augustin. etiam de ciuitate Dei recitat de quodam, qui ad modicum alicuius gemitum, se adeò ad interiora conuertere poterat, vt nec voces, nec puncturas, nec vellicantes sentiret, imò tanquam in defuncto nullus anhelitus sentiebatur.

De correptis non sentientibus ignem.

Cur fœmininus sexus magis quàm masculinus præpendeat ad Magiam.

SEd vnde est, quòd fœminæ in maiori multitudine reperiũtur superstitiosæ & Maleficæ, quàm viri? Respondeo, quòd triplici ratione. Primò, quia pronæ sunt ad credendũ. Fidem autẽ malam Dæmon principaliter quærit, vnde Ecclesiast. 19. Qui citò credit, leuis est corde, & minorabitur. Secundò, quia à natura propter fluxibilitatem complexio-

nis) facilioris sunt impressionis ad reuelationes capiendas per impressionem separatorum spirituum. Et Guilhelmus Parisiensis dicit quòd cùm cõplexione sua benè vtuntur, multùm bonæ sunt: cùm verò malè, peiores sunt. Tertiò, quia linguã lubricam habent, & ea quæ mala arte sciũt, comparibus fœminis vix celare possunt, séque occultè cùm vires non habeant per maleficia vindicare quærunt. Vnde Ecclesiast. ca 25. Commorari Leoni & Draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam.

Quod Dæmones etiam exterius possunt homines deludere.

Ex supradictis patet prima pars propositionis, videlicet ꝙ Dæmones interius homines decipere & illudere possunt.

Secunda pars, scilicet, quòd exterius possint illudere, Patet primò ratione organi sẽsus particularis exterioris, quod cùm materiale sit potest per Dæmonem malè disponi, ita vt videatur res aliter esse quàm sit: quemadmodum febricitantibus propter indispositionem linguæ, dulcia amara esse videntur. Ex parte verò obiecti, circum ponendo aliquid circa obiectum: sicut quando corpus album videtur mediãte vero rubicundo, illud album videtur rubicundum.

De sociis Diomedis in aues versis exemplum.

Potest etiã illudere, quadam agitatione, occultando quędam, & alia ostendendo: sicut socij Diomedis fuerunt subitò subtracti, & ducti ad loca remotissima, & veræ aues insolitæ fuerunt ibi positæ quæ prope templum Diomedis multo tempore volauerunt: & sic illudebantur hi, qui credebant socios Diomedis in aues conuersos.

Herba faciẽs trabes apparãte serpẽtes.

Alio modo potest illudere, applicando res aliquas naturales, quarum virtus est, vt faciant apparere res aliter quàm sint: sicut herba quædam accensa fumigans, quæ facit trabes apparere serpentes.

Potest etiam assumpto corpore illudere, sicut apparuit lactuca Moniali, vt refert Gregorius primo libr. Dialogorum. Et sic patet propositio, quòd Dæmones variis illusionibus possunt homines illudere.

VIsis mirabilibus effectibus Magicæ artis, & magna Dæmonis potentia, paucis videre restat: Cur ad vota Necromãticorum, Hydromãticorũ, Chiromãticorũ, Augurum, Aruspicum, Fascinariorũ, Pythonicorum, aliorumque Maleficorũ, sua scientia extensissima, ac potestate quã maxima paratus assistat; Dicendũ breuiter, quòd hoc prouenit quia Dæmones inuident saluti hominũ, & ideo proni sunt

ad nutriendum & detrahendum eos in errorem. Propter quod, secundùm quod vident vnumquemque circa diuersa curiosè & suspitiosè aliquid obseruantem ingerunt se spõtè obseruationi eorum.

Dæmones aliũt curiositates & supersti-tiones.

Secunda ratio, quia homines in signum subiectionis & reuerentiæ Deo verò sacrificia offerunt, hymnos canunt, inuocationes, prostrationes, & alia huiusmodi ad cultũ latriæ pertinentia faciunt. Idcirco Dæmones, quorum superbia ascendit, semper appetunt quàm maximè huiusmodi reuerentiæ signa sibi ab hominibus exhiberi: & ideò operationibus talia sibi exhibentium libentissimè se immiscent.

Caco dæmonũ superbia ascẽdit.

NOtandum secundò quòd inuocare ex parte inuocantis duo importat. Primum est, inuocantem credere alicuius rei, vtpote, scientiæ, potentiæ, pecuniæ, seu rei alterius se pati inopiam & defectum. Alterum est credere illũ defectum non fore sibi immobiliter affixum, quin valeat per aliquem liberari, quod inuocans desiderat.

De inuocatione Dæmonum in adiutoriũ.

Ex parte inuocati importat alia duo. Primum est, credere in ipso inuocato esse potentiam ad liberandum inuocãtem à tali defectu. Ad Rom. 10. Quomodo inuocabunt eum in quem non crediderunt? Alterum est credere, quòd ille qui inuocatur, à tali adiutorio conferendo, si conferre voluerit, nullus poterit impedire. Vel saltem est amicus & familiaris illius, quem nullus potest impedire.

Ex parte finis inuocationis importat duo. Primum, quòd credit inuocatum humiliationibus & obsecrationibus ad præstandum patrocinium inclinari. Alterum, quòd inuocans talia facit, vt ab inuocato iuuetur. His notatis ponuntur quædam conclusiones.

PRIMA CONCLVSIO.

SI Dæmon inuocetur, siue tacitè siue expressè, cùm sacrificio & adoratione, si credit ipse inuocãs, Dæmonem fortè Deum, à quo petit auxilium talis inuocans hæreticus est. Patet, quia credere Dæmonem fore omnium creatorẽ, hæresis est. Ergo Dæmonem inuocans, & hoc credens, hæreticus est. Consequentia patet, antecedens fit euidens quia obuiat primo articulo fidei, & variis passibus sacri Canonis, vbi habetur, Dæmonem initium habuisse, deliquisse, &

Dæmonem adurantes e cedunt eum amicum Deo.

in malo obstinatum remansisse, quæ de omnium creatore nephas est dicere.

SECVNDA CONCLVSIO.

INuocans quouismodo Dæmonem, non credens eum esse Deum, sed Dei amicum & clarum, & ideo ipsum inuocat, vt cum Deo, quod petit sibi obtineat, talis inuocans Hæreticus est. Patet, quia credere Dæmonem non esse in culpa obstinatum, hæresis est, ergo credes, ipsum fore Deo charum & amicum. Hæreticum est. Consequentia claret, & antecedens patet: quia in multis passibus sacræ Scripturæ habet, quod Diabolus est obstinatus. Vt patet Apocalypseos 12. & 13. Et extra, de summa Trinitate & fide Catholica cap. 1.

TERTIA CONCLVSIO.

INuocans Dæmonem, & non credens ipsum esse Deum aut Dei amicum, imò in malo obstinatum, credat tamen ipsum inuocare non esse peccatum, aut saltem non graue peccatum, hæreticus est. Patet, quia in multis sacræ scripturæ locis habetur, quòd inuocare, consulere, vel aliquid ab eis expetere, graue peccatum est. Vnde Deuter. 20. Anima, quæ declinauerit ad Magos & Ariolos, interficiam illam, de medio populi mei. Item quia in omni inuocatione Dæmonis fit pactum cum eo. Qui cùm verum aliquando dicit, hoc facit, vt assuefaciat ad hoc vt ei credatur.

QVARTA CONCLVSIO.

Diabolus aliquando dicit verum vt falsum obtineat. Quidam pro hæreticis sunt habendi e si fide in re non sint.

INuocans Dæmonem tacitè vel expressè, non credens ipsum fore Deum nec Dei amicum, sed potius in malo obstinatum, & quod inuocando grauiter peccat. Sed hoc facit, vt quod optat à Dæmone obtineat, talis in re hæreticus non est, licet pro hæretico sit habendus. Probatur prima pars, quia talis non discedit corde à fide. Igitur hæreticus non est. Secunda pars patet, quia Ecclesia iudicat de interioribus per exteriora.

QVINTA

QVINTA CONCLVSIO.

PEtens à Dæmone inuocato ea quæ excedunt Dæmonis potentiam inuocans tamen, credit Dæmonem ista posse: puta mortuum suscitare (vt Saul videbatur credere posse Pythonissam facere) talis inuocans, sic petens & credens hæreticus est. Patet quia qui credit alium à Deo à se posse facere, quæ pertinent præcisè ad diuinum posse, hæresis est. quia tunc alius à Deo non foret, sed Deus ipse foret: ergo hoc à Dæmone petens, & sic credens, hæreticus est. Antecedens & consequentia ex se patent. *Petens à Dæmone ipsius potentiã excedentia hæreticus est.*

SEXTA CONCLVSIO.

PEtens à Dæmone ea quæ sunt contra humani arbitrij libertatem, vt quòd cogat mulierem ad consuetudinem libidinosi hominis voluntati, vel ad aliquid super quo habet dominium sui actus faciendi, & credat inuocans Dæmonẽ ista posse, hæreticus est. Patet, Nam credere liberum arbitrium hominis à Dæmone posse cogi, est hæresis: quia directè obuiat dictis sacræ Scripturæ. Dicitur enim Ecclesiastici 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui, Et Genesis decimo: Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illi. Et ad Rom. 8. Scio quòd neque Angeli, neque principatus, neque potestates poterunt me separare à Charitate. *Dæmon liberum arbitriũ hominis cogere non potest.*

SEPTIMA CONCLVSIO.

PEtens à Dæmone ea quæ non excedunt eius potẽtiam, vt puta, ligare virum, ne carnaliter vxorem cognoscat, aut quod domum alicuius euertat. & credat Dæmonem talia posse, etiã si nõ sit permissum à Deo: talis inuocãs & petens hæreticus est. Patet, quia talis de primo articulo fidei, (nẽpe de Dei omnipotẽtia) malè sentit, ergo hæreticus est. Malè etiã sentit de sacra Scriptura: quia hominẽ percutere, ignem immittere, ventum commouere, & domũ euertere, (secundum beatum Aug. & recitatur 26. q 5. c. Nec mirũ) nõ excedunt naturalem Dæmonis potestatem. & tamen ista non egit Sathan contra beatum Iob, nisi à Deo permissus & licẽtiatus, vt patet Iob primo. Patet etiã in Magis Pharaonis qui impediti à dño cinifes facere non poterunt. Exod. 8.

OCTAVA CONCLVSIO.

Excedentia naturalē Dæmonum sciantiam.

INuocans Dæmonē, & petens ea quæ exceduut Dæmonis naturalem scientiā, vtpote, futura, quæ nō habent causas determinatas in natura, sed dependent à Dei, vel hominis volūtate, vt quis bella geret, quis auaritię inseruiet, quis gladio aut veneno peribit, quis dānabitur, aut quando extremi iudicij dies erit: talia petens & credens Dæmonē ista scire, hæreticus est. Patet; quia scire prædicta futura, est solius Dei, Psal. 41. Annūciate quæ vētura sunt in futurum, & sciemus, quia Dij estis vos. Et Act. 1. Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ pater posuit in potestate.

Genethliacorum error.

Ex hoc patet error Genethliacorum, qui ex die natiuitatis fortunam hominis, ac successum, etiam in singulis actibus prænunciare se posse iactant: quos irridens Iuuenalis ait: Si prurit fructus ocelli Angelus, inspecta genesi collyria poscit. Nec obstat, si Astrologi de talibus sæpius vera prædicunt, quia vt plurimùm homines passiones partis sensitiuæ sequuntur, secundùm quam astris subiicientur. Patet etiam error diuinātium per somnia futuros hominum euētus, à libero arbitrio dependentes.

Secundū passiones, partis sensitiuæ homines astris subijciuntur.

De somniis quæ sunt causæ futurorum euentuum.

ESt tamen hîc sciendum. Quòd quædam sunt somnia, quæ sunt causæ futurorum euētuum: vt quando ex his quæ somniās vidit mouetur postea in vigiliam ad aliquid agendum aut vitandum, vt recitat Galenus de quodā Græco, qui somniauit, quòd si minueretur inter duos digitos, sanaretur: qui cùm euigilasset, fecit minui sanatus est.

Alia sunt somnia, quæ solùm sunt figura futurorum euētuum & non causa, vt sunt illa, quæ habent causam conuenientē eis, & futuris euentibus, siue illa causa fuerit corporalis, siue spiritualis. Corporalis quidē, vt quādo ex impressione cœlestium corporum & etiam aëris circunstātiis immutatur corpus & imaginatio dormientis. Sic dormienti apparent aliquæ visiones, conformes dispositioni corporum cœlestium & elementorum: prout sunt causæ aliquorum euentuum futurorum sicut quando disponuntur elementa ad serenitatē, vel pluuiam, aut aliqua huiusmodi apparent dormiēti aliquæ phātasiæ, conformes illi dispositioni. Vnde & bruta animalia percipiunt frequenter futuros temporum euentus serenitatis & pluuiæ ex circunstantiis aëris immutatione. Et ita dicit Philosophus octauo Physicorū quòd

A continente nos, multa fiūt mutationes in nobis.

quòd è continente nos, fiunt multæ mutationes in nobis.

SPiritualis autem causa somnij est quandoque Deus, quãdoque Diabolus. Deus quidem, vt quando ministerio Angelorum reuelat in somniis aliqua futura, quorum ipse est futurus causa, secundùm illud Num. 12. Si fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei vel per somnũ loquar ad eum. Diabolus autem, vt quãdo ad deceptionem hominum disponendo interius phantasmata, facit apparere aliqua futura, quæ ipse est facturus. *Causa somniorum Deus vel Diabolus.*

Alia sunt, omnia, quæ nec sunt causæ futurorũ euentuũ, nec signa, sed sunt solùm motus simulachrorum: sicut sunt omnia illa somnia, quæ causantur in dormiente ex aliqua causa interiori: quæ duplex est, animalis. s. & corporalis. Animalis quidem, vt quando occurrunt homini dormienti phantasmata conuenientia eis, circa quæ eius cogitatio vel locutio fuit in viglia immorata. Vnde homines solliciti & cogitatiui circa aliqua, frequenter somniant de illis. Ideò dicit Macrobius super somnio Scipionis: Sæpè fit, vt cogitationes sermonésque nostri appareant aliquid in somno tale, quale vigilans sæpissimè solebat agitare vel loqui. Propter quod Claudian. dicit. *De somniis quæ sunt motus simulachrorum.*

Omnia quæ sensu voluuntur vota diurno,
Pectora sopito reddit amicitia.
Quis Venator defessa thoro cùm membra reponit,
Mens tamen ad syluas, & sua lustra redit.

COrporalis autem, sicut quandoque ex aliqua interiori dispositione corporis formatur aliquis motus in phãtasia dormientis, conueniens illi corporali dispositioni sicut homini, qui abũdat in frigidis humoribus: occurrit in somno phantastico, quòd sit in niue vel in aqua. Propter quod Medici dicunt: intendendum esse somniis ad cognoscendum interiores hominis dispositiones. *Frigida natura somnia sũt de aquis.*

Ad hũc etiã modũ reducũtur omnia sõnia sequẽtia cõplexionis hominũ, sicut Cholerici sõniãt ignea & agilia: vñ somniãt freqnẽter se volare, cõburi. Phlegmatici sõniant nigra aquatica vt quòd sint in aqua vel niue Et Melancholici somniant nigra & discolorata: Sanguinei verò læta. *Cholerici somniant ignea.*

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia somnia, quæ sequũtur naturas ciborum. Nam quod complexio facit per naturam, hoc sibi faciunt per accidens. *Cibus varias somnia. Affectiones formãs somnia.*

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia somnia; quæ sequuntur appetitum hominis & affectionem, sicut auarus somniat de auro & argento, famelicus de cibo, studiosus de lectione & disputationibus & sic de aliis.

Ad hunc etiam modum reducuntur omnia sequentia naturas & conditiones infirmitatum. Tales tamen causæ somniorum, non sunt causæ futurorum euentuum sicut primæ. Vnde huiusmodi somnia per accidens se habent ad futuros euentus, & si quandoque simul concurrant, hoc erit casuale & fortuitum.

Si quis ergo vtatur somniis ad præcognoscenda futura, secundùm quod somnia procedunt ex eleuatione diuina, vel ex causa naturali intrinseca, quantum potest virtus talis se extendere, non erit Diuinatio illicita. Si autem huiusmodi Diuinatio causetur à Dæmone, cum quo pacta habentur expressa (cùm ad hoc inuocatur) vel tacita, tunc erit illicita & superstitiosa.

De iis, qui diuinant per ficta pictaque puncta & plumbum liquefactum.

Sed quidam de Magis, Geomanticis, Hydromanticis, Pitomanticis, & aliis Diuinatoribus consimilibus, qui ex protractionibus punctorum factis sine deliberatione, & ex proiectione plumbi liquefacti in aqua, aut ex aliis huiusmodi vanitatibus futura prænunciare videntur. Dicendum, quòd prænunciationes quæ fiunt ex talibus signis, originem habent à Dæmone, qui se immiscet descriptionibus pũctorum, & aliis superstitiosis obseruantiis, & eius operatione disponuntur prædicti motus præter deliberationem existẽtes, secundùm quod congruit dispositioni futurorum euentuum, eorum quidem quos naturaliter ipse cognoscit.

NONA CONCLVSIO.

SI petantur à Dæmone pronunciari certitudinaliter futura, quæ habent causas determinatas in natura non de necessitate producentes, sed vt in pluribus & frequenter, vt prædicere, si pluuiæ, siccitates aut sterilitates erunt & credat inuocans Dæmonem scire ista certitudinaliter euenire, talis hæreticus est. Patet, quia talis certitudinalem huiusmodi futurorum cognitionem, quæ pertinet soli Deo, credi pertinere etiam creaturæ, & per consequens creaturam fore Deum, ergo sic credens hæreticus est.

DECIMA

DECIMA CONCLVSIO.

SI petantur à Dæmone reuelati præterita, vel præsentia nobis abscondita, Dæmoni autem manifesta, & credat inuocans, talia per Dæmonem reuelata infallibiliter ita esse, sic credens hæreticus est. Patet, quia credere Dæmonem non fore mendacij patrem, & verum semper esse eius sermonem vel reuelationem, hæresis est, quia repugnat sacræ Scripturæ. Vnde Ioan. 8. habetur. Ille homicida erat ab initio & in veritate non stetit, cùm loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est.

Qui petit à Dæmone vt sibi reuelet futura, credit Diabolum esse mendacij patrem.

Vnde Chrysost. super Matth. super illo verbo quod dixit Iesu Dæmoni: obmutesce. Salutiferum, inquit, nobis dogma datur. ne credamus Dæmonibus quamcunque denunciet Veritatem. Et quia Magi, Malefici incantatores, & Dæmonum incantatores talia multa de Dæmonis potentia & scientia pertinaciter credunt, meritò tales à Christi fidelibus tanquam Hæreticis sunt euitandi.

EX supradictis infero, quòd artes Magicæ, quæ inuocationes Dęmonum & pacta cum eis consulunt, meritò omni iure sunt prohibitæ: quia malę & perturbatiuę omnis politię. Cuius oppositum tenuit præclaræ intelligentiæ vir Magister & Dominus nouissimè Vespetiatus in simili actu dicēs, quòd studium Magicarum artium valet ad salutem fidelium. Et quia probatio corollarij mei est sui dicti confutatio.

Contra Magistrum quendam, qui defendebat. Magicas artes ad salutem conducere fideliū.

PRobatur primò quòd Iure naturali hæ artes sunt prohibitæ & malæ: quia nocere innocenti, Iure naturæ est vetitū. Sed Malefici Magicis artibus plerumq; nocēt innocētibus, vt patet de fascinariis, & aliis Maleficis. Ergo iure naturæ tales artes sunt prohibitæ. Quòd Iure diuino patet Exodi. 12. Maleficos non patieris viuere. Et Leui. 20. Vir, siue mulier, in quibus Pythonicus, vel spiritus diuinationis fuerit, morte moriātur, lapidibus obruent eos: sanguis eorum sit super eos. Vnde propter hoc peccatum Ochozias infirmus mortuus est. 4. Regum 1. & Saul 1. Parali. 10.

QVòd iure Canonico sint prohibitę, patet, quia Diuinatoribus & Maleficis occultis imponitur pœnitentia 14 dierum, extra de Sortilegiis cap. 1, Si notorij sint, Eucharistia negatur. de cōsecr. d. 2. pro dilectione. Si sit clericus deponen

Pœna Magorum statuta in Iure Canonico.

deponendus est, & in monasterium retrudendus. 26. q. 5. Si quis Episcopus.

Clericus diuinator vel Magus in Monasteriũ detruditur, ac in perpetuum carcerem.

Vbi sic habetur: Si quis Episcopus est, aut presbyter, aut Diaconus, vel quilibet de ordine clericorum, Aruspices, aut incantatores, aut ariolos, aut certè augures, vel sacrilegos, vel qui profitentur artem Magicam, aut aliquo eorum similia exercentes consuluisse fuerit deprehensus ab honore dignitatis suæ suspensus, monasterij curam excipiat vbi pœnitentiæ perpetuæ deditus, scelus admissum sacrilegij soluat.

Si laicus excommunicationem incurrit. 26. quæst. 5. Si quis ariolos. Tales etiam infames sunt, & qui ad eos concurrunt, vnde nec ad accusationem debent admitti. 2. quæstio. 8. quisquis.

Pœna constituta Magis à Iure ciuili.

QVòd Iure Ciuili prohibeantur patet, quia insectatores earum habent mortis supplicio subiacere. C. de maleficis. l. nemo culpa. & l. multi. vbi sic habetur: Multi magicis artibus vsi, elementa turbare, vitas infantium labefactare non dubitant, & manibus accitis audent ventilare, vt quisque suos conficiat malis artibus inimicos. Hos quando naturæ peregrini sunt, feralis pestis absumat. Et legibus duodecim tabularum pœnæ grauissimæ Maleficæ sunt impositæ: patet per Tullium libro de legibus.

Poëtarum testimonia contra execrandam Magiã.

POëtæ etiam sentiunt has artes esse vitandas. Vnde Virgilius 4. Æneidos, vbi Dido sororem sic alloquitur: Testor chara Deos & te germana tuúmque Dulce caput. Magicas inuitam accingier artes.

Nec valet dicere, vt videtur, quòd notitia istarum artium in se sit bona & vtilis, quanquam vsus earum sit perniciosus, quoniam 26. q: 2. habetur, quòd Christiana pietas condemnat Mathematicas, etiam si vllum sacrificium vel vllæ preces ad aliquem spiritum dirigantur.

Cur non studendũ Magiæ.

Si autem dicatur quòd studium istarum artium sit licitum ad eas confutandum & reprobandum. Hoc non placet, (saluo meliori iudicio) primò, quia per hoc retardarentur homines à studio vtilium artium. Secundò, quia cùm homines naturaliter scire desiderant, & ea magis quæ admirationem secum ferre videntur, vix esse non posset, quin imbuti his perniciosis artibus, experimento scire cupiant,

piãt, mira illa quæ per eas fieri posse pollicentur Et sic patet confutatio sui dicti.

Ex quibus simul cum optima illius regni politia infero, quòd nec apud Toletum, nec apud Salmanticam, aut quãlibet aliam Hesperiæ partem hac tempestate Magicæ artes tolerantur.

In Hispania quondam non tolerabantur artes Magicæ.

Sed est sciendum, quòd iam olim apud Salmanticam vrbem, Idolum marmoreum in profundissima cauea positũ celebrabatur, cui Dęmon assistebat, instruens in huiusmodi artibus eos, qui sibi certis pactis & inuocationibus subiicere volebant, qui post tractum temporis in quibusdam affectibus admirabiles apparebant. Verumtamen non modò à diebus multis, verùm & ab annis antiquissimis cauea illa obstructa est, & desuper Ecclesia fabricata. Idolum verò prædictum ante Ecclesiam, in via publica à pertranseuntibus conculcatur, adeo vt vix sculpturæ vestigium appareat. Et sic patet corollarium.

Per marmoreã statuam Sathan paciscicur in Hispania cum magis.

ET quia ea, quibus Magicæ artes acriùs sunt improbatæ ex Christi doctrina sunt accepta, infero finaliter, quod Christi doctrina fideles omnes à Magorum Maleficiis purgantur. Quod est corollarium responsiuum ad quæstionem per sacrę legis Doctorem mihi propositam. Cui, atque vobis diuinarum literarum in terris arbitris dicta mea submitto corrigenda.

TRA

TRACTATVS VTILIS ET NECESSARIVS, PER VIAM DIALOGI, DE Pythonicis mulieribus.

Præfatio ad Illustrissimum Principem, Dominum Sigismundum Archiducem Austriæ, Stiriæ, Carinthiæ, &c. De Pythonicis mulieribus, per Vlricum Molitoris de Constantia studij Papiensis Decretorum Doctorem, & Curiæ Constantiensis causarum Patronum, ad honorem eiusdem Principis ac subsitæ Celsitudinis emendationi scriptus.

EXcellentissime Priuceps & Domine, Domine Archidux colentissime, humilis Vlricus Molitoris de Constantia Doctor, tuæ Celsitudini sese in obsequium offert.

Cùm superioribus annis pestis quarundam incantatricum mulierum terræ tuæ Excellentiæ inuasisse diceretur. Itaque cùm nouellæ tuo sub imperio mulieres de huiusmodi hæresi suspectæ, captæ forent, apudque tortutam interrogatæ, varia responderent, vnde tuis consulibus varia ea de re inter se opinantibus, vno quippe in illam, altero in aliam partem declinante, tandem apud tuam Clementiam mei memoria incidit. Itaque pro infinita tua auiditate veritatem cognoscendi, per tuæ dignationis consules demandatum suscepi, vt quid ego in ea re sentirem, id tuæ excellentiæ stylo officioso designare non omitterem.

Verùm quamuis istud laboriosum & periculosum sit, laboriosum quidem mihi in aliis occupato, & victũ quærere curanti. Periculosum autem, propter inuidos & detractores, qui cuncta, quæ nequeunt imitari, non tamen cessant calumniari: & qua ipsi sua inertia experiri non

poterunt

poterunt venenoso dente veluti greges hircus lacerare non omittent.

Quamuis insuper ista materia præclaros etiam doctores in dubium aduocauerit: tamen dignum existimaui, quia pro tua excellētia corpusculi mei membra tuis obsequiis obtines deuincta, eius etiam si quæ sunt animi vires possideat, vt dum exterioris hominis partes sese ad tua deuouent obsequia, debilis quoque & rudis intellectus meus ad tuæ Celsitudinis gloriam non dormiret.

Opus itaque præsens sub tua tuorúmque sapientissimorum consulum correctione præsertim clarissimi viri Conradi *Sturkel* vtriusque Iuris Doctoris, ac tuæ præcellentiæ maximi Secretarij cuius quippe correctioni hunc Tractatum specialibus submisi. Quoniam eundem, priscis tēporibus in præceptorem, & Magistri loco habui: Eloquentiæ etiam emolumenta, Iurísque sententias suxi, hodiéque sugere desiderarem. Et sic aggressus sum. *Conrad Sturkel. I. V. D.*

Etenim cùm apud priscos oratores Dialogus plerumque aliquid iucundioris delectationis afferri existimatum sit, idcirco pręsenti in tractatu per viam Dialogi, imò Trilogi, vt procederem decreui. *Trilogus.* Verùm quia multi ea de re disputatione digna cum prouido & præstanti viro Cōrado *Eschak* huius inclytæ ciuitatis Constantiensis plurium annorum prætore & magistratum gerente, viro vtique spectato & facundia florente, recensui: qui tanquam prætor huiusmodi mulierum confessiones didicit. *Contrad. Eschak.* Itaque ipsum præsentem Dialogum sub tuo excellentissimo, ipsiúsque Conradi, & meo nominibus expedire arbitratus sum. Idcirco sub benignitatis venia ad materiam accedens quasdam quæstiones pro claui huius materiæ discutiendas præmisi.

EXORDITVR ITAQVE CLEMENtissimus Archidux Sigismundus Austriæ.

CAP. I.

SIGISM. Fidelis nobisque dilecte Doctor Vlrice, quoniā singulari fauore ob tua in nos merita te prosequimur, idcirco præsenti de materia tecum præ cæteris disputare decreuimus.

VLRIC. Illustrissime Princeps, quamuis gratum sit

vt pro tua in me clementia me dignum inter disputandum fore iudicaueris, attamen ecce adest Conradus *Schak*. Prætor meæ ciuitatis, vir vtique ingenio præstans, in conuersationéque argutus consodalis meus. Placeat igitur eius industriam hac in re prius experiri.

SIGISM. Placeat, nam & eundem consilio maturum, conuersationéque facetum noui. Idcirco quia nobis sermo de incantatricum maleficiis habendus erit quærendum primùm duxi. Vtrùm de facto incantatrices possint prouocare tonitrua & grandines?

CONRAD. Quamuis in huiusmodi difficultate, quæ etiã doctissimos viros pro discussione terrere solet me inscium putem, iuxta verbum Socratis, qui solitus fuit dicere, se hoc solùm scire quod nesciret, attamẽ ne videar clemẽtis Principis monitis non acquiescere, loquar pauca, vt initium dem moueri maiora.

SIGISM. Dic igitur?

Fama quam omnes famãt, non vana habenda.

CONRAD. Apud Philosophũ tritũ est sermone prouerbium, vt fama quam omnes famant nõ omnino perdatur. Fama autem communis est quòd ipsæ strigę tonitrua & grandines fecerint, magnáque damna segetibus & hominibus intulerint Ex confessione quoque earum in tortura facta, se talia fecisse, & modũ faciendi tradidisse compertũ est.

SIG. At ego nudæ famæ non intendo. Facilè enim dictũ sequitur vulgus, nec cõfessione tortuali satiabor, cùm metu tormentorũ quis inducitur quandoque ad confitendum id quod in rerum natura non est. Verùm ea quæ oculis non conspeximus, auctoritate vel concludendi ratione percipere desideramus. Nam recta, disputatio auctoritate & ratione concluditur.

Recta disputatio auctoritate & ratione concluditur.

VLRIC. Profectò experientia in dicendis causis cõtẽptibilis non est, cùm experientia dicatur esse rerum Magistra. vt dicitur in c. vbi periculum. de elect. lib. 5. vnde tritũ est apud populares prouerbium. Experto crede Roberto.

Si Magæ inimicis pro libitu damnum dare possent, non opus haberemus militibus.

SIGIS. Ad ostẽdendũ igitur, quòd Maleficæ mulieres nihil sciant, me istud monet videlicet. Nã si talia istæ maledictæ mulieres scirent, & efficere possent, non esset opus Principibus tẽporibus belli clientulos militésque conducere qui in terras hostium irruerent, agrósque deuastarent, incẽdiis domos & villas concremarent, Verùm satis esset talẽ

mulierem

mulierem Pythonicã aduocare, eidémque saluum conductum addicere, & hortari, quatenus super hostium terras talis maledicta mulier grandines, fulmina & tempestates prouocaret, vt sic hostium terram periclitari moliretur. Etenim quia videmus, quòd ipsæ talia facere non possunt, etiam si vellent, ad faciendumq; etiamsi à Principibus (quod tamen absit) inducerentur. Vnde inferendum censeo ipsas talia facere non posse.

Absit, vt princeps vtatur opera Sagarum.

Præterea, ex fide habemus, solum Deum stellarum & elementorum esse gubernatorem, qui legem pati sydera iubet, & qui iuxta Boëtium in libro de consolatione, perpetua mundum ratione gubernat, stabilisque manens dat cuncta moueri. Quomodo igitur mulieres lamiæ adiutorio. Dæmonũ illum summum motorem, qui certa ratione cuncta gubernat in huiusmodi suo motu impedire, & in alium motum dirigere possent.

Lamios & Magos prodigia facere posse, probatur ex Scriptura.

CONR. Ponderanda quidem est magni Principis ratio. Sed nõ minus ponderandũ est illud quod Exod. c. 7. dicitur. Nam quamuis Moyses ante faciẽ Pharaonis regis Ægypti multa signa & prodigia fecisset: nihilominus Malefici similiter effecerunt, qui incantationibus suis aquam in sanguinem verterunt, & ranas super terram produxerunt. Ecce igitur ex sacra Scriptura veteris Testamenti claret, quòd Malefici adiutorio Dæmonũ aquas turbarũt, quia eas in sanguinẽ verterũt: & agros prædiáque ranis cõfuderunt.

Item lib. Iob ca. 1. legitur, quòd Diabolo procurante vẽtus vehemens irruit à regione deserti & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos Iob, & mortui sunt. Ecce, quòd Diabolus potestate sua aërẽ prouocauit, pueròsque oppressit. Dicitur etiam eodem libro Diabolum fulmina ignis prouocasse. Dicit enim textus: Ignis Dei cecidit de cœlo, & vaccas, oues, pueròsque consumpsit.

Angeli tenẽtes Ventos interpretantur Diaboli.

Item Ioan. Apoca. cap. 7 ait: Post hæc vidi quatuor Angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ ne flarent super terram, neque mare, neque in vllam arborem: vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu Solis habentem signum Dei vidi. & clamauit voce magna quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ & mari, dicens: Nolite nocere terræ neque mari, neque arboribus, quousque signemus seruos Dei in frontibus.

SIG. Doctor, qui sunt illi quatuor Angeli, quibus Ioannes ait esse datum, vt possint nocere terræ.

VLR. Sunt Diaboli.

SIG. Appellatur ne diabolus Angelus?

VLR. Ita. Nam Diabolus ibidem, & etiam alibi sæpius Angelus dicitur: quia etiam missus à Deo, vt ibidem dicit glossa ordinaria.

SIG. Fortè Ioannes hoc in spiritu vidit, dans nobis suæ visionis exempla.

CONR. Dignissime Princeps non opus est exemplis, dum res ante oculos existit, vt audisti à Maleficis coram Pharaone, & à gestis Iob: Si igitur hęc facta fuisse leguntur, igitur & iam fieri posse quis dubitat?

VLRIC. De illo passu in fine & pòst clariùs loquemur.

CAP. II.

Vtrùm Incantatrices possint adiutorio Diaboli hominibus & infantibus nocere, ac morbos eisdem inferre, eosdémque debilitare.

SIGIS. Quia de corruptione & turbatione elementorum nobis sermo est, non incompetenter quærendum duximus: Si etiam incantatrices homini, & maximè infantibus morbos inferre, & adiutorio Dæmonum eiusdem nocere possunt, & eos debilitare.

CONR. Audiui à plerisque mulieribus, quomodo pueris in cunabulis iacentibus varię ægritudines acciderunt: nūc quippe illi puero nasus apparuit curuatus: nūc alteri oculus erutus, quódque maledictæ mulieres quandoque cōprehēsæ, asseruerunt, in torturáque recognouerunt, ob inuidiam parentū se talia pueris auxilio Dæmonis irrogasse.

SIG. Audisti quòd confessionibus talibus per metū extortis nō saturabor: quid igitur aliud rationis seu auctoritatis in medium adducis?

CONRAD. Iam superius pro auctoritate in libro primo Iob cognouimus, quòd Diabolus filios eiusdē ventū prouocando inuasit & mortui sunt. Digneris vtique audire B. Aug. 21. li. de ciuit. Dei. c. 18. dū ait: Prorsúsque scriptum est, graue iugum filios Adam à die exitus de venetre matris eorum, vsque in diem sepulturæ matrem omnium vsque

adeo

adeo impleri est necesse, vt ipsi paruuli per lauacrum regenerationis ab originali peccato, quo solùm tenebantur vinculo iam soluti, multa patientes, nonnulli incursus spirituũ malignorum patiantur. Ecce quòd Augustinus sentit, pueros incursus Dæmonum pati. Item B. Hierony. ad Paulam de dormitione Blesillæ in epistola ait: Quid causæ est, vt sæpè ibi noli & moli, ac vbera materna hactenus à Dæmonio corrumpuntur. Ecce igitur sacra Scriptura & sanctorum patrum auctoritate ostensum esse, Diabolum potestatem quandoque habere corrumpendi pueros & infantes, eisque nocendi.

Sepultura nominatur mater omnium,

Testimonia patrum de infantib. à Maleficis impetitis.

SIG. Locuti modò sumus de infantibus, quid igitur in senibus & adultis?

CONRAD. Multos vidimus senes claudicantes & contractos, qui asseruerunt, ex maleficio illarum maledictarum ipsis illud euenisse.

SIG. Quid autem sentit Scriptura?

CONR. In legenda sanctorum Simonis & Iudæ legitur, quomodo corã rege Babyloniæ Larochi & Arphaxat Malefici fuerunt constituti, qui ipsius regis oratores & rhetores mutos & claudos atque cæcos effecerunt, ac visum & gressum eisdem denuo reddiderunt. Ecce apertum testimonium, quòd Malefici nocere possunt hominibus, etiam senibus ac claudos & cæcos facere & rursus eosdem sanare.

SIG. Hi namque oratores, quibus huiusmodi maleficia euenerunt, pagani extiterunt, & in Christum non crediderunt, nec signo crucis muniti fuerunt.

VLR. Prudenter loqueris, ô inclyte Princeps: quoniam in eadem legenda canitur, quòd postquam dicti oratores & rhetores in Christum crediderunt, & per Apostolos signo crucis muniti fuerunt: dicti Magi eisdem vltra nocere non poterant, quanquam Magi ipsi irritati iteratò eisdem nocere attentassent.

CONR. Aie, aie, quomodo igitur poterat Diabolus nocere Iob: nam eundem grauissimo vlcere percussit adeóque eundem læsit vt in fimo iacens, vix suspirare posset, vt legitur in li. Iob, & tamen ipse Iob erat vir sanctus in voluntate Dei, vt testatur Scriptura, ambulãs. Itẽ in legẽda S. Antonij legitur, quomodo Dæmones eundẽ valdè percusserũt: qui tamen vir sanctus & Deo placens fuit. Ecce ergo ex his

Cur quibusdam sanctis Dæmon noceat, quibusdam nocere non possit.

constare Dæmones super sanctos etiam viros potestatem nocendi eisdem habuisse. Si igitur viros sanctos turbare potuerunt: cur igitur aliis de quorum sanctitate nobis non constat, nocere non possent?

SIG. Ex his magis magisque hæsitare incipio, quid igitur sentiendum sit, audire desidero.

VLR. Sine modò, prope finem quid sentiendum sit latius de hoc & aliis loquemur.

De impedimento coitus.

SIG. Ex priori dubio oritur aliud: Vtrùm possint hominem in coniugali statu existentem inficere, & ad coëundum impotentem reddere?

CONR. Vidi plures iuuenes, qui in coitu paucum aut nihil valuerunt, imò proprias vxores carnaliter cognoscere non potuerunt, asserentes, ex maleficio hoc ipsis cõtigisse.

SIG. O multi multa loquuntur.

VLR. Profectò Canones in hoc consentiunt, asserentes: per maleficia fieri posse, vt homo, qui a natura frigidus non est, ad coëundum inhabilis reddatur, itaque in Decretali specialem titulum de frigidis & maleficiatis habemus. Vnde Hismarus etiam Papa in c. si per sortiarias. 34. q. 1. ait: Si per sortiarias atque maleficas artes, occulto, sed nonnunquam Dei iusto iudicio permittente, & Diabolo præparãte, concubitus non sequitur, hortandi sunt quibus ista eueniunt, vt corde contrito, & spiritu humilitatis Deo & sacerdoti de omnibus peccatis suis puram confessionem faciãt, &c. Ecce, dicit enim textus, præparante Diabolo concubitus non sequitur.

Canones ab hominibus debent approbari.

Et quamuis pro decisione huius dubij ad credendum satis foret Canon, quia Canonum constitutiones ab hominibus debent approbari: vt dicitur in c. 1. de const. Nihilominus tamen hoc idem astruunt Doctores. Vnde B. Thom. in quarto super sententiis, dist. 3. ait quòd ex maleficio potest quis esse impotens ad vnam, & non ad aliam. Itaque dominus Host. in summa lib. 4. Rubr. 17. de frigidis & maleficiatis dixit. Aliquando maleficiantur homines, ita quòd reddantur per sortilegium impotentes omnibus præter quam vni. Aliquando etiam maleficiantur adeo, vt non possint cognoscere vxorem, sed omnes alias.

Duplices impotentiæ concubitus.

SIGISM. Animũ meum hæc mouent, quia mira sunt. Nam cùm coitus à natura nobis detur, admirandum certè

est

erit, quomodò Diabolus cursum naturæ impedire nobis ignorantibus possit.

VLRIC. Nam & ego Vlricus ad decem & octo annos in curia Constantiensi causarum Patronus & Aduocatus, prout hodie sum, etiam huiusmodi causas frigiditatis & maleficij in practica plures habui, vbi mulieres accusabāt coram Iudice maritos de impotentia coëundi.

SIGISM. Quid igitur decretum fuit in talibus causis?

VLRIC. Decreuerunt iudices eos taliter infectos medicis curię huiusmodi iuratis ostendere se debere pro examine Medicorum faciendo.

SIGISM. Quid inde?

VLRIC. Itaque plures comperi per Medicos curiæ iuratos inspectos: quos ipsi Medici asseruerunt natura non frigidos, sed sortilegio maleficiatos esse. *Impotentes Medicis exhibendi.*

SIGISM. Et quid super huiusmodi Medicorum examine finaliter sententiatum extitit?

VLRIC. Decreuerunt iudices, partes ad triennium mutuo cohabitare debere, opus carnis huiusmodi attentādo, quoque largiores in ieiuniis & Eleemosynis foret, vt Deus, qui institutor est matrimonij, huiusmodi maleficium ab eis auferre dignaretur. Verùm quia de huiusmodi articulo opinionem meam in fine cum præcedentibus dubiis latiùs declarare intendo, interim ad alia dubia te conuertere, si velis, poteris.

CAP. III.

SIGISMVNDVS quærit, Vtrùm dictæ mulieres incantatrices possint facies hominum in alias formas immutare? *Vtrum forma hominum immutetur.*

VLRIC. Quid tibi dignissime Princeps videtur?

SIGISM. Quòd non.

VLRIC. Quo hoc asseris motiuo?

SIGISM. Dicitur enim in decreto in c. Episcopi, 26. q. 5. vbi inquit text. Quisquis ergo credit, posse fieri aliquam creaturā, aut in melius aut in deterius immutari aut transformari posse in aliquam speciem aut aliquam similitudinem nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit & per quē omnia facta sunt, infidelis est & pagano deterior.

CONRAD. Canoni aduersari non intēdo. Sed quæ apud

Historiographos me legisse memini recitare cupio. Quid igitur ad Virgilium dicitur, qui in Bucolicis ecloga octaua recenset: quòd cùm Vlysses suis cum sociis à Troia exulando ad Circen Reginam declinasset: ipsa quoque Circe hospites tales suscipiendo pocula malefica eisdẽ ministrasset. itaque ipsi hospites postquam venenata pocula bibissent, in animalia diuersarum specierum conuersi sunt, vnúsque in lupum, alter in asinum, alius verò in leonem.

SIGISM. Fabulam recitas: poëtæ finxerunt quibus nõ est credendum.

Poëtæ rectè Historias scripserunt.

CONRAD. Certè reiiciendi non sunt. Nam Cœlius Lactantius ait poëtas Historias scripsisse: sed sub occulto figmento velasse. Attamen hoc recitat Boëthius Doctor Catholicus in libro quarto de consolatione, & ait:

Vela Natitij ducis
Et vagas pelago rates
Eurus appulit insulæ
Pulchra qua residens dea
Solis edita semine
Miscet hospitibus nouis
Tacta carmine pocula.
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus
Hunc apri facies tegit,
Ille Marmaricus leo
Dente crescit & vnguibus.
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat vlulat:
Ille Tigris vt Indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet variis malis
Numen Arcadis alitis
Obsitum miserans ducem
Peste soluerit hospitis.
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant,
Iam sues Cerealia
Glande pabula verterant,
Et nihil manet integrum
Voce & corpore perditis.
Sola mens stabilis supra
Monstra quæ patitur gemit.
O leuem nimium manum!
Nec potentia gramina
Membra quæ valeant licet,
Corda vertere non valent:
Intus est hominum vigor
Arte conditus abdita.
Hæc venena potentius
Detrahunt homines sibi
Dira quæ penitus meant
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere sæuiunt.

Hæc Boëthius decurtatis metris canit.

SIGISM. Tametsi præclaro stylo Boëthius Vlyssis Sociorumq; gesta recitet hæsito tamen an vera sint & si talia gesta vera fuerint, non mirem, si illud his hominibus accidit qui pagani fuerunt, Idola venerantes, & statuas Dæmonum.

monũ adorantes: vnde Diabolũ super homines tales maiorem potestatẽ habuisse credimus. Cũ autẽ nos Deum cœli adoremus & in Christũ per quẽ ab imperio Diaboli liberati sumus, vnde nobis talia contingere posse non existimo.

CONR. Insuper his simile factum audiuimus. Narrat enim Apuleius prout de eo recitat Augustinus, eidem asini aures accidisse, accepto veneno, humano animo percipiente se asinum factum fuisse.

Etiam inter Christianes quosdam mutatos in bestias.

SIG. Dixi iam differentiam esse inter Idola adorantes, & Deum cœli colentes.

CON. Procedamus igitur ad eos, qui Deũ cœli adorãt, vt ostendamus eidem venefica arte talia pariter accidisse.

SIGISM. Procedamus igitur.

CONRAD. In historia sancti Clementis recitatur, quomodo facies Faustiniani, qui pater sancti Clementis extitit, & cum Beato Petro Apostolo conuersabatur, per Simonem Maleficum immutata fuerit. Dicitur enim in eadem historia, quòd cùm Imperator Cornelium centurionem misisset Antiochiam, vt illic Magos & Maleficos caperet. Faustinianus licentiam salutandi Apionem Anubionem à Beato Petro petiit. Cùm autem idem Faustinianus apud Simonem Maleficum declinasset. Simon Anubiani & Apioni exposuit, quomodo idem illa nocte Cornelium fugere vellet, eò quòd audisset eundem Cornelium Imperatoris ex præcepto se comprehendere velle: vnde ipse Simon omnem furorem in Faustinianum conuertere proposuerit. Tantùm, inquiens facite Faustinianum cœnare vobiscũ: At ego, ait, quoddam interim vnguentum componam quo cœnatus faciem suam perungam, ex eo quoque vultum meum habere videatur. Vos autem herbæ cuiusdam succo faciem perungimini prius, vt non fallamini de mutatione vultus eius. Volo enim vt comprehendatur ab his qui me quærũt, & luctum habeant filij eius, qui me relicto fugerunt ad Petrum, itaque facies Faustiniani fuit mutata, vt nemo eundem præter quam Petrus cognosceret adinodum quippe vt qui Faustinianum intuebantur existimabant Simonem Magum videre, Ecce igitur quòd per maleficas artes vir sanctus erat immutatus.

De Simonis Magi exẽpla.

Faciem alterius in suam mutare.

SIGISM. Fortè pro tunc Faustinianus catechumenus fuit nec dum baptizatus à Petro: vel Deus hoc ideò permi-

ſit vt dolus Simonis Magi proficeret in gloriam Petri, prout factum fuit.

CONRAD. Quocunque modo permiſſum exciterit, attamen ex hiſtoria claret, quòd facies eius per maleficium immutata fuit.

Item in hiſtoria Beati Petri recitatur, quòd cũ Simõ Magus ante faciem Neronis Imperatoris ſtaret, eius effigies ſubitò mutabatur, vt modò ſenior, modò adoleſcentior videretur. In eadẽ quoq; hiſtoria legitur, quòd Simõ Magus hircum in ſpeciem hominis ſecundùm ipſius Simonis mutauit. Fertur enim Simonẽ Neroni dixiſſe. vt ſcias optimè Imperator, me filium Dei eſſe, iube me decollari, & tertia die reſurgã. Præcepit ergo Nero carnifici vt decollaret eũ: qui cum putaret Simonem decollare, decollauit arietem. Simõ autẽ arietis mẽbra recolligens, & ſe illa tribus diebus abſcondit. Tertia verò die oſtendit ſe Neroni, dicens: Fac ſanguinem meũ abſtergi qui effuſus eſt: quoniã ecce Ego qui decollatus fuerã ſicut promiſi, tertia die reſurrexi. Nero verò his viſis obſtupuit, & eum filium Dei putauit.

Hircus mutatus in ſpeciem hominis.

Simon Magus ſe filium Dei fingit,

SIGISM. Bone Doctor, quid tu affers in medium?

VLRIC. Maiorum Doctorũ teſtimonia in eã rem adducã. Dicit enim Beatus Aug in libro de ſpiritu & anima. Humana opinio dicit, quòd quadã arte & poteſtate Dęmonum homines conuerti poſſunt in lupos & iumẽta & portare quæque neceſſaria, poſt peracta opera iterũ ad ſe redire, nec beſtialem mentẽ in eis fieri, ſed rationalem humanámque ſeruare. Hoc intelligendum eſt, quòd Dæmones quidem naturas non creant, ſed ſolùm aliquid tale facere poſſunt, vt videatur eſſe quod non eſt. Hæc Aug. Ecce ergo quòd Aug. concepit, quòd aliqui tale facere poſſunt.

Naturas Dæmones non creant.

SIGISM. Sed ſubdit vt videatur eſſe quod non eſt.

VLRIC. De hoc latius in ſolutione finali dicemus. Inſuper Aug. in lib 18. de ciuitate Dei, ait: De ludificationibus Dæmonum quid dicemus, niſi de medio Babylonis eſſe fugiendũ: quãtò enim in hoc maiorẽ poteſtatẽ Dæmonũ videmus: tãtò tenacius Mediatori inhærẽdũ, per quẽ de imis ad sũma cõſcẽdimus. Nã cũ eſſemus in Italia audiebamus talia de quadã regione illarũ partium, vbi ſtabularias mulieres imbutas his artibus in caſeo dare ſolere dicebant, quibus vellent, ſeu poſſent viatoribus, vnde in iumenta illico

illicò verterentur,& necessaria quæque portarent,postquã perfuncta opera ad se redirent, nec in his vitam bestialem fieri,sed rationalem seruari.Hæc Augustinus.

SIG. Hic Aug.loquitur de auditu alieno,dicẽs,se à quibusdã recitatorib:audiuisse, vnde dictũ Augustini nihil in hoc cõcludit quia testis de auditu alieno loquẽs nõ ꝓbat.

VLRIC. Sapienter loqueris,attamẽ audiamus propinquiora. Vincentius in speculo naturali lib. 3 ca. 3. refert,cuius verba hîc refert Guillermus Malmes Beriensis monachus,in historia sua,quòd tempore Petri Damiani fuerunt duæ vetulæ in strata publica, quas Augustinus appellat stabularias, item transeuntes ad hospitia. Pro mercede suscipientes. Nam stabularium propriè hospitium venale & publicum dicitur : Hæ vno cõmorantes tugurio,vno quoque vtentes maleficio , hospitem, si quando superueniebat solus in equum,vel suem vel asinam mutabant, & mercatoribus vendentes,pretium habebant.

Guillermi Malmes Beriensis historia.

Stabularium quid significet veteribus.

Quadam die iuuenem histronicis gestibus victum exigentem hospitio susceperunt,susceptúmque asinum fecerunt,multum inde lucrantes per asinum, scilicet qui miraculo gestuũ distinebat transeuntes. Nam quocunque modo anus præcepisset, mouebatur. Non enim amiserat intellectum,sed loquelam:multum inde quæstuum conflauerãt vetulæ. Audiens hoc vicinus diues , asinum emit magno pretio. Dictum quoque est ei ab illis vetulis vt custodiret eum,ne in aquam intraret:seruatúsque asinus diu ab aqua tãdem incautiorem nactus custodiam, in locũ proximum, se proiecit:& ibi se diu volutans asininã figuram perdidit, propriámq; recepit. Cũque custos eius sciscitaretur ab eodẽ obuio si asinũ vidisset,ille se esse dixit,famulus ad dominum retulit,dominus ad Apostolicum Leonem illo seculo sanctissimum,conuictæ etiam anus idem fatentur.

Histrio in asinum ludicrum mutatur.

Dubitantẽ Papam confirmauit Petrus Damianus vir eruditissimus , producto exemplo de Simone Mago qui Faustinianũ videri fecit in figura Simonis.Ecce ergo quòd Petrus Damianus vir magnæ auctoritatis apud Papam conclusit hoc fieri potuisse.

SIGIS. Sanctis historiis & auctoritatibus me impellis vt nesciam quorsum me vertam.

VLRIC. In fine latius loquemur de hoc.

CAP.

CAPVT IV.

De profectionibus nocturnis Incantatricum.

VTrùm dictæ mulieres incãtatrices proficiſcantur ad cõuiuia, vel poſſint ſuper baculum vnctum, vel ſuper lupum, ſeu aliud animal equitare, & ad ſui conuiuij ludum de loco ad locum traduci, vbi bibant & comedant, ac ſe mutuò cognoſcant atque delectentur.

SIGISM. Vlterius quæro, vtrum ſuper baculum pinguedine quadam vnctum, aut ſuper lupum, vel aliud animal poſſint tales mulieres maledictę equitare, & an Diabolus poſſet eas deferre de loco ad locum, vt bibant & conuiuia celebrent, ſéque mutuò cognoſcant atque delectentur.

VLR. Audienda eſt tua opinio benigne Archidux.

SIGIS. Nouimus quòd Diabolus ſpiritus eſt, qui non habet manus, neque pedes, nec etiam alas, qui etiam non commenſuratur loco; quomodo igitur hominem qui corporeus eſt portare poſſet?

De propheta Abacuc tranſlato per angelum.

CONR. Fortè ſpiritus ingrediuntur aliqua corpora, & aſſumunt ſibi talia ad opus illud quod facere volunt. Nam in ſacra Scriptura legimus, Danielis vltimo, quòd Angelus Domini apprehendit Abacuc in vertice eius, & portauit eum capillo capitis ſui, poſuítque eum in Babylonem. Ecce quamuis Angeli ſpiritus ſint, & non habent manus neque pedes, tamen concludendum eſt, quòd Angelus corpus aſſumpſerit, quo Abacuc capillis tenere & portare potuit. Sic Actuum Apoſtolorum 8. legitur. Spiritus Domini rapuit Philippum, & inuentus eſt in Azoto.

SIGISM. Hoc in ſpiritibus & Angelis bonis fieri poſſe concedo, in quibus maior eſt poteſtas.

Diabolus ducit Hermogenem ad S. Iacobum.

VLR. Loquamur ergo de malis, & ſic de Diabolo. Nam in legenda ſancti Iacobi legitur, quòd Diabolus Hermogenem conſtrinxit, & ligatis manibus & pedibus eundem ad ſanctum Iacobum detulit.

CONR. Referã autem ego, quod tẽporibus noſtris quibus adhuc iuuenes mutuò in ſcientiis humanitatis conſtudentes fuimus, accidit ante lapſum multorum annorũ, vidi ergo in iudicio prouincialis ciuitatis Conſtantienſi duos mutuò litigantes, vbi accuſator in forma Iuris ſe inſcribẽs contra quendam ruſticum, quem Maleficũ aſſeruit, actionem propoſuit, quòd idẽ ruſticus ſuper lupũ quendã equitans obuiã accuſatori venerit, quo obuiante ipſe accuſator

Equitan: lupum ut dic.

ſubitò

subitò contractus, & membris languidis factus fuerit. Itaque rogante eo Maleficum, vt sanitatem sibi restitueret, annuerit Maleficus: Qui abiens rem aliquantulum temporis tacitus continuit. Verùm, quia idem rusticus etiam aliis suo Maleficio damna intulisse dicebatur, vnde tandem accusator eundem publicè insignem iudici accusauit.

SIGISM. Quid ad huõdi accusationẽ rusticus respõdit?

CONR. Negauit ille.

SIGISM. Ad torturam fuistne positus?

CONRAD. Non.

SIGISM. Quomodo igitur conuinci potuit?

CONR. Per testes.

SIG. Quam causam dicti allegarunt testes?

CONR. Assueuerunt per eorundem iuramenta publicè præstita, quòd ipse rusticus Maleficus, etiam ipsos testes in corpore & rebus damnificauerit.

SIG. Datus fuerat ipsi accusato orator ad defendendũ.

VLR. At ego tali iudicio affui, & ego illud cum grauitate & maturitate fieri vidi: ipsas etiam partes duos magnæ eloquentiæ viros prolocutores habuisse memini.

SIGISM. Quinam hi fuerunt?

VLRIC. Cõradũ quõdã *Schak* patrem nostri disputãtem, ac Vlricum quondam *Blaser* nostræ ciuitatis Prætores, viros rememoratione dignos pro oratoribus habuerunt. *Vlricus Blaser.*

CONRAD. Ordinato itaque iudicio, ex dictis testiũ ipsum accusatum conuictum condemnari, condemnatum concremari vidi.

SIG. Quæstio ista aliam etiam particulam continet: videlicet, quòd huiusmodi mulieres quandoque conueniant mutuóque confabulentur, bibant & se inuicem agnoscant.

CONR. Sic fieri solere vulgus clamat, ipsæque mulieres talia cõfitentur, & propinqua iudicia cõfessionis assignant. *De conuentibus & conuiuijs Maleficarum.*

SIGIS. Nõne ait Canon. in c. Episcopi: 26. q. 5. vbi textus. Illud etiã non omittendum est, quòd quædam mulieres sceleratæ retro post Satanam conuersæ Dæmonũ illusionibus, phantasmatibus se seductas credunt, & profitentur, se cum Diana nocturnis horis, Dea paganorum & cũ Herodiade, & innumerata multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, & multa terrarũ spacia intempesta nocte

pertran-

pertransire, eius iussionibus obedire, veluti dominę, & certis noctibus ad eius seruitium euocari, sed vtinam hæ solæ in perfidia, periissent, non multas secum ab infidelitatis interitum prouocassent. Nam innumera multitudo hac falsa opinione decepta, vera hæc esse credit, & credendo à recta fide deuia, errore paganorum inuoluitur.

De Incubis.

CONR. Si itaque iuxta verba Canonis opinione decipiuntur, vnde igitur prouenit, quòd ipsæ mulieres ex aliis ciuitatibus homines noscunt, quos etiam conuiuio interfuisse asserunt: & iudicia cognitionis suæ ostendunt, quos tamen prius nunqpam viderunt, neque in huiusmodi ciuitatibus cum talibus priùs conuersatæ fuerunt?

VLRIC. Hanc instantiã, etiamsi vrgeri videatur, tamẽ prope finem huius tractatus exẽplo sancti Germ, soluemus.

CAP. V.

SIGIS. Quærendum insuper fortè existimo, vtrũ Diabolus in forma hominis possit apparere, & cum huiusmodi maledictis mulieribus possit incubando commisceri.

CONR. Nemo dubitat quin Diabolus in forma hominis apparere possit. Nã in legenda Sancti Martini legitur, quòd cùm Martinus Mediolanũ præteriisset, Diabolus ei in humana specie obuius fuit. Sic in legenda Sancti Antonij legũt, quòd Diabolus in specie pueri nigri prostratus apparuit. Item in legenda Sancti Eligij legitur, quòd Diabolus in specie pulchræ mulieris eundem apud fabricam suam alloquebatur. De Saluatore quoque nostro Matthæi quarto legitur, quòd assumpsit eum Diabolus & statuit eũ super pinnaculum templi. Vnde in hanc partem assentior, quòd Diabolus in specie humana possit hominib. apparere, & cum eis conuersari. Legitur quòd Plato Dæmone domestico quasi famulo vsus sit.

De saluatore in pinnaculũ templi constituto.

SIGIS. Sed quid de alia parte quæstionis, an Dæmones possunt cum talibus mulieribus dormire, & coire cum eisdem?

CONR. Hoc namque mulieres cõfitentur, quod incubis commisceantur, & sicut ab amatoribus tractentur.

SIGIS. Vana mulierum opinio, multa garrulant, quæ vera esse putant.

CONR. Profectò quãdoq; perseuerant in huiusmodi eorũ confessione, etiam cùm ad mortem ducuntur, & nihil

aliud

aliud vident, quàm moriendum esse. Veruntamē audiamus gesta aliorum magis authorizata. Legitur enim in historia Sancti Bernardi, quòd Dæmon siue incubus, pluribus annis cum quadam muliere dormiuit etiam marito mulieris in eodem lecto condormiente, attamen hoc nefas ignorante. Itaque tandem mulier pœnitentia ducta, voluit deinceps licentiare & expellere Incubum, verùm non potuit: vbi beato Bernardo conquerens, qui ipsum Dęmonem ardentibus candelis excommunicauit. Ac si eundem à dicta muliere effugauit.

S. Bernardus Dæmonē ardentibus candelis excommunicauit.

Item beatus Aug. in 15. lib. de ciui. Dei, ait: Creberrima facta est, multique experti sunt, vel ab illis, qui expertos se audisse affirmant, Syluanos atque Faunos, quos vulgò Incubos vocant improbos, sæpè mulieribus extitisse: & earum appetisse & peregisse concubitum.

Item in historiis Arcturi regis Britanniæ sæpius leguntur huiusmodi accidisse.

Historia Arcturi Regis Britanniæ.

SIG. Quid igitur respondetur ad auctoritatem Cassiani, qui ait, Nullo modo credendum est, spirituales naturas cum fœminis carnaliter coire posse. Nam si hoc aliquando posset fieri, quomodo nunc vel nunquam vel raro videremus aliquos ex eorum concubitu de mulieribus absque virili semine nasci, cùm præsertim contestet eas libidinum sordibus admodum delectari, quas proculdubio per semetipsas potius quàm hominibus exercere mallent, si illud vllo modo effici posset. Hæc ille.

VLRIC. Hæc auctoritas induxit ad aliam quęstionem, An videlicet ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato possit nasci puer?

De natis ex incubis.

CAPVT VI.

SIGISM. An ex coitu Dæmonum cum mulieribus patrato possit nasci puer?

CONR. Tritum est sermone prouerbium, ex huiusmodi concubitu filios natos esse, quos vulgus abiectos nominat, qui etiam Alemanico idiomate *we hselbalch* appellantur, vnde fabulantur de quadam Melusina incuba, quę euidam Comiti adhæsisse dicitur, pluresq; filios ex ea natos fuisse, At vnumquemque huiusmodi filiorum aliquid prodigii in membris habuisse, illum namque tres oculos, alium dentes aprinos contraxisse fama est.

Historia Melusinæ.

SIG. Fabula hæc ab incerto auctore orta fidem non facit.

CONR. Apud Vincentiũ libro historiali 21. lib. capite 30. narratur, quòd Vortigernus Rex consilio inito cum sapientibus quid agere deberet ad sui tutamen? consilio autem capto, iussit conueniri artifices, vt ei turrim fortissimam construerent, sed cùm opera eorum tellus absorberet, suasum est regi, vt hominem sine patre quæreret, & eius sanguine lapides in cementum aspergi perciperet, & quasi hoc facto demum stare potuisset. Inuenerunt igitur adolescentem, cui nomen erat Merlinus, qui cum matre sua adducitur coram Rege, quę confessa est, de spiritu in specie hominis illum concepisse. Merlinus autem multa obscura reuelauit, multa prædixit futura. Aperuit enim, sub fundamento esse lacum, sub lacu duos latere Dracones, quorum vnus rubeus, populum Britannum, alter verò albus Saxonum designaret, & quis in conflictu suorum alterum vinceret, prædixit & Aurelium Ambrosium deuicto Hengisto & combusto Vertigerno regnaturum. Ex illa enim historia habetur, Merlinum ex Incubo Diabolo genitum. Item & de illo Merlino B. Aug. & cæteri Doctores faciunt mentionem.

Homo sine patre.

Merlinus Diuinator

Color rubeus Britannos notat, albus Saxones.

De Gigantibus post diluuium.

SIG. Quid igitur sentiunt de Merlino Doctores?

VLRIC. Prope finem tractatus latius explicabitur. Nunc de illa particula Incuborum amplius progrediamur. Glossa ordinaria super 6. c. Gen. 1. lib vbi textus ait, Gigantes autẽ erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filij Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, isti sunt potentes à seculo & viri famosi. Hæc textus. Glossa autem desuper dicit, Non est incredibile ab hominibus, non ab Angelis vel quibusdam Dæmonibus, qui sunt improbi, huiusmodi homines esse procreatos, quia post diluuium corpora non solùm virorũ, sed & mulierum incredibili magnitudine extiterunt. Hæc glossa.

SIGIS. Mirabilis hîc foret glossa, si Diabolus posset procreare pueros.

VLR. Iosephus Iudæorum nobilis Princeps, vir vtique multarum rerum discretus, quem etiam Hieronymus laudibus effert, hoc idem super illum passum scribens, asserit, illos ex concubitu spirituum Incuborum cum mulieribus

patrato natos fuisse.

CONRAD. Adducam etiam propinquiores historias, Gaufridus Athioderus, prout eundem Vincētius in naturali libro tertio recitat, dicens, quomodo quidam Decanus sacerdotum cum sorore Ducis Burgundiæ Regis Siciliæ Rogerio despōsata aliquādiu regnū inhabitans, ibi certissimè cōpetit quod natabat quidā strenuus iuuenis: & natādi arte peritus, circa crepusculū noctis lucēte luna in mari balneās mulierem post se natantē per crines apprehendit, tanquam vnam ex sociis, qui eum vellet mergere eámque alloquēs, nullum verbum extorquere potuit, opertámque pallio in domum duxit: & tandē in vxorem solēniter accepit. Increpatus aliquando à socio quodā quòd phantasma accepisset, expauescens arripuit gladium, minatus in conspectu eiusdē mulieris, filiū quem ex ea susceperat interfecturum, nisi illa loqueretur, & diceret vnde esset. Quid inquit: Væ tibi misero, vtilē perdis vxorē dum cogis affari. Tecum essem, & tibi benè foret, si inuictū mihi silētiū tenere permisisses. Nūc autē deinceps me non videbis, & mox euanuit. Puer autem creuit, & marinum balneū frequentare cœpit. Tandem vna dierum phantastica illa mulier coram multis eundē puerū in eisdem fluctibus occurrentem rapuit: quem si verus filius fuisset, mare ad litus expellere debuisset.

Quidā vnā ex Syrenibus duxit.

SIG. Fuit ne igitur talis puer verus vel phantasticus?

CONRAD. Ex historia deprehenditur, quòd talis puer comedit, bibit, ambulauit & multis annis educatus fuit.

VLR. Pro quo Merlinus & hic pueri habiti fuerint prope finē enodabimus: nūc interim ad alias historias pergamus.

SIGISM. Perge igitur.

CONR. Helimandus quarto libro, quem Vincentius refert, pariter narrat, cuius verba hæc sunt. In Coloniensi Diœcesi famosum & immane palatium Rheni fluminis supereminet, quod Iuuamē nūcupatur, vbi pluribus olim cōgregatis principalibus improuiso aduenit nauicula, quā collo alligatam cygnus trahebat argentea cathena. Exindè miles nouus & incognitus omnibus exiliit: & cygnus nauē reduxit. Miles postea vxorē duxit, liberos procreauit. Tandē in eodem palatio residēs, & cygnū inspiciens aduentantē, cum eadem nauicula & cathena statim in nauem se recepit, & vlterius non comparuit, progenies autem eius vsque ho-

Iuuamen arx ad Rhenum, Cignus trahit nauem in Rheno.

Progenies in Germania ex cygno.

die perseuerat. Hæc Helimandus.

SIG. Quanquam huiusmodi historiarum auctores graues sint, graue tamen non minus est credere talia facta fuisse, & facta, quomodo talia intelligẽda veniāt. Etenim, quia dicis te in fine, huiusmodi dubia pro tua capacitate resoluere, inquantum possis, velle, ideò ad vlteriorem quæstionem progredior, videlicet vtrum Maleficæ possint futura prædicere, & secreta Principum consilia reuelare.

Vtrùm Malefici futura & secreta prædicens.

CONR. Audimus, quòd Merlinus multa futura prędixit, quæ etiam facta sunt, prout ex historiis deprehendimus. Item, nonne Balaam, vt testatur Scriptura, Ariolus fuit, & tamen multa futura prædixit Item nonne Diabolus in specie Samuelis ad prouocationem Pythonicæ mulieris prædixit Saul & omnem suam familiam in bello mansurũ, quod factum fuit, vt dicitur Reg. 1. Cecidit enim Saul & Ionathas filius eius in bello, & mortui sunt.

SIGIS. Nonne futurorum cognitor solus est Deus, secretorúmque inspector, qui est prima causa & primus motor omnium?

VLR. Est verè, sed nihilominus tamen Diabolus futura prædicere potest. Videmus enim quòd Medici & Astrologi, & alij sapientes homines sæpè futura prænosticant.

SIG. Quāuis futura prædicēt, tamẽ nõ est necesse, vt ita eueniāt, vnde necessariò futura prædicendo non cõcludunt.

VLR. Rectè arguis, colendissime Princeps, quia omnia in potestate Dei, cui nemo est consiliarius nisi ipse sibi.

Quomodo Dæmones futura & secreta sciant.

SIGISM. Vellem enim scire, quomodo Diabolus futura prædicere potest.

VLR. Audi verba B. Augustini in Decreto posita, in c. Sciendum. 36. q. 4. vbi text. Sciendum hanc esse naturam Dæmonum. vt aëri corporis sensum terrenorum corporum sensum facilè præcedant celeritate, & propter aërei corporis superiorem nobilitatem non solùm cursus quorumlibet hominum vel ferarum, verùm etiā volatus auium incomparabiliter vincunt, quibus duabus rebus quantùm ad aëreum corpus attinet præditi, hoc est, acrimonia sensus, & celeritate motus ante cogitata pronunciant, quæ homines pro sensus terreni tarditate mirentur.

Experientia Dæmonum.

Accessit & Dæmonibus per tā longũ tempus, quod eorũ vita protenditur, longè maior experiētia, quā potest hominibus

nibus propter breuitatem vitæ peruenire. Per has efficacias, quas aërei corporis natura sortita est, nō solùm multa futura prædicunt Dæmones, verùm etiam multa faciunt, quæ quoniam homines dicere aut facere non possunt, eos dignos quibus seruiant & quibus honores diuinos deferant arbitrātur, instigante maximè vitio curiositatis, propter amorē fœlicitatis falsæ atque terrenæ excellētiæ tēporalis.

De diuinationibus Dæmonum.

Nunc quia de Diuinatione Dæmonum quæstio est: Primùm sciendum est, illos plerumque prænunciare quæ ipsi facturi sunt. Accipiunt enim sæpè potestatem & morbos immittere, & ipsum aërem vitiando morbidum reddere & peruersis & maioribus terrenorum commodorum malefacta suadere, de quorum moribus certi sunt, quòd eis talia suadentibus consensuri sunt. Suadentibus miris & inuisibilibus modis per illam subtilitatem corpora hominum nō sentientium penetrando, se cogitationibus eorum per quædam imaginaria iussa miscendo, siue vigilantium, siue dormientium. Aliquando autem nonnunquam ipsi faciunt.

Ex naturalibus signis prædictiones.

Sed quandoque naturalibus signis futura prænoscunt, quæ in omnem sensum venire non possunt ante prædicūt: neque enim, quia præuidit medicus, quod præuidere nescit huius artis ignarus, ideo diuinus habēdus est. Quid autem mirum si quemadmodum ille corporis humani perturbata vel mortificata temperie, seu bona vel mala futura, prouidet valetudines, sic Dæmones in aëris affectione sibi nota nobis ignotas futuras præuident tempestates. Aliquando etiam hominum dispositiones non solùm voce prælatas, verùm etiam cogitatione cum suis quædam ex animo exprimuntur in corpore facilitate prædicunt, atque hinc etiam multa futura prænunciant alij, videlicet mira iis qui ista disposita ignorarunt. Hæc August.

SIG. Est igitur ipsis credendum?

VLR. Prorsus non. SIG. Quare?

VLR. Quoniam ipsi etiam Dæmones quandoque falluntur & etiam homines fallunt & decipiunt.

SIG. Da exemplum vbi falluntur.

Dæmonū prædictiones fallaces sunt.

VLR. Legitur in legēda sanctorū Simonis & Iudæ, quòd cū Varradach Princeps regis Babyloniorū aduersus regem Indorū bello decertare vellet, Magos & Ariolos cōsulit, vt super euētu belli respōsa ab Idolis & Dæmonis reciperent,

At Dæmones responderunt & prædixerunt grande bellum futurum fore & ex vtraque parte interfici præliantes. Postquam hoc Varradach audiuit, in tristitiam incidit. Apostolis autem Simone & Iuda in risum excitatis, ait Dux, me timor inuasit, vos autẽ ridetis. Dicunt Apostoli, cesset timor tuus, nobiscum pax intrauit istam prouinciam hodie intermitte profectionẽ & cras hora tertia veniens quos præmisisti cum legatis Indorum, qui pace vestra ad quascunque conditiones gratanter consentientes pactum firmissimum stabiliēt. Simili modo Arioli ridẽtes dicẽtes Duci: Noli Domine hominibus illis credere mẽdacibus, aduenis & ignotis qui ideo aliqua loquũtur, ne exploratores teneãtur. Isti Dij qui nũquã fallunt, dederũt tibi responsum, vt cautus & sollicitus sis. Quid multa? Crastino die venerunt nuncij, qui missi fuerãt, & nunciauerũt ita esse prout Apostoli dixerũt.

Ecce quòd Dæmones falsi extiterunt, mendacia prædixerunt & procul dubio ipsi Dæmones si potuissent, & si sciuissent, libenter vera responsa dedissent: cùm illud mendacium eisdem Dæmonibus in præiudicium exierit. Sed quia futura ignorabant, ideo seipsos fefellerunt? Ita habes, quòd etiam ipsimet Dæmones falluntur.

Quomodo Dæmones consulant ambiguitate suis prædictionib.

Sed istud notandũ est, quòd ipsi Dæmones dubitant de euentu eorum quæ prædicunt Quid igitur faciũt cùm dubitant? Ait Aug. in d. c. sciendum. Sed ne, inquit apud cultores suos pondus auctoritatis amittant, id agunt, vt interpretibus suis signorum suorum coniectatoribus culpa tribuatur, quando ipsi decepti fuerint vel mentiti, hæc Aug.

SIGIS. Pone exemplum.

VIR. Legitur de quodã Principe, qui aduersus Romanos pugnare volens, Deos suos, id est Dæmones & Ariolos super victoria consuluit, qui euentũ ignorantes, vt tamen aliquid responderẽt, ne futura ignorare, arbitrarentur, dixerũt, Romanos te vincere certum habe. Potest autẽ accusatiuus ille, Te, variis modis construi, ita vt si ipse Dux Romanos vicisset, consonum responsioni fuisset: si verò à Romanis victus fuisset responsioni imputari Dæmonibus nõ potuisset. Vnde igitur ambigua obscuritate responsa solent dare.

Alij sic referunt, Aio te Æacida Romanos vincere posse.

Itẽ sæpè etiam sua eorum volontate fallunt & mendacia dicunt: quoniam pleni sunt inuidia, & gaudent, dum homines, in errorem mittunt & decipiunt. Vnde periculosum

est eis credere, quoniam nescit homo, quando ipsi fallunt, vt fallere pro eorum consuetudine nos volunt. Sic itaque clementissime Princeps habes, quando ipsi secreta scire & futura prædicere possunt: & quòd fides in eorum dictis ponenda non est, quia in eis ponenda non est veritas.

SIG. Satis iã dubiorum nostrorum occasione vos hinc inde allegantes audiuimus. Nunc nostri propositi mens finem determinationis appetit, quid igitur tu sentias placet vt detegas.

VLRIC. Quæ igitur dubia resolui cupis?

CAP. VII.

De turbationibus aëris Maleficarum.

SIGIS. Vtrùm Dæmones, seu homines ministerio Dæmonum possint turbare aërem prouocare grandines, & nocere terræ atque hominibus morbos inferre, seu hominem sterilem facere.

VLR. Dico quòd non possunt, nisi quando & quibus, ac quantũ à Deo ex causa Maiestatẽ suã mouente cõceditur.

SIG. Super quo fundas hanc conclusionem.

VLRIC. Super priùs deductis. Insuper Ioannes Damascenus. li. 2. ait: Non habent Dęmones virtutes aduersus aliquem, nisi à Deo dispensante, cõcedatur, sicuti in Iob. & in porcis. Percussione verò Dei facta, & fortitudinem habent & transmutantur, & transfigurantur, in quamcunque volũt figuram, secundùm imaginem, id est, phantasiam.

Item Gregor. in Dialogo lib. 3. ait. Absque omnipotentis Dei concessione, nullam habet potestatem contra hominẽ malignus spiritus, qui etiam in porcos transire non potuit nisi permissus.

Nec Sathan porcos sine Dei permissu inuadere potest.

SIG. Quid est hoc dicere, in porcos transire non potuit?

VLRIC. In Euangelio legitur, quòd cùm Christus Dęmoniacũ curasset & multas legiones Dęmonum ab eo eiecisset, petiuerunt Dæmones licentiã à Domino, vt porcos ingredi possent qua data intrauerunt porcos, & in mare irruerunt, &c. Ecce quòd Dæmones nõ audebant porcos intrare, & eos molestare nisi priùs à Deo obtenta licentia.

SIGIS. Cognosco itaque quòd cùm eisdem à Deo permissum fuerit, quòd ex tunc nocere possunt.

VLR. Rectè cognoscis. Vnde ait Hier. super Ps. 33. Itaque

qui quibusdam in Psal.dicitur:Fiat Angelus Domini persequẽs eos.i.Diabolus seu spiritus malus:quia Domiuus creauit illũ,& in sua habet potestate. Ecce ex hoc habes,quòd sæpe, Deus concędit Diabolo,vt persequatur homines.

Item Beatus Aug.de diuinatione Dęmonum ait: Accipiũt autem sæpè potestatem & morbos immittere:& aęrem vitiando morbidum reddere, & peruersis malefacta suadere. Nam beatus Aug.in li.3.de Trinitate ait:Ex ineffabili autem Dei potentia fit,quòd possint mali Angeli, si permitterentur:ideò verò non possunt, quia non permittuntur.

SIGISM. Cùm autem Dæmonibus talia facere à Deo permittitur,possuntne tunc,pro eorum libito facere quantum volunt?

VLRIC. Non,nisi tantum quantum eis facere permittitur:& ideò August. eodem loco in lib.3.de Trinitate,ait:Ideò non possunt,quia non permittuntur. Subiungit etiam, dicens: Neque enim alia occurrit ratio,cur Magi non potuerunt facere cinifes, qui ranas serpentésque fecerunt,nisi quia maior aderat prohibitis Dei dominatio per spiritum sanctum, quod etiam Magi confessi sunt: Digitus Dei est, &c.prout Exo c.7.dicitur.

Aliquando maior aliquãdo minor digitus Dei.

Vnde Ioannes Chrysostomus super Matthæum libro primo,ait:Homines autem,non quantum vult,tentat Diabolus,quoniam quantum ad se, nunquam cessaret à tentatione,neque enim habet alium actum. Non enim manducat nec dormit, nec aliud operatur : nisi vt tentet.fallat,& subuertat,hic cibus illius est.Ecce ergo quòd Ioãnes Chryso.dicit,nõ quantum vult,&c. tentat &c.Vnde in lib.2.sent. dist.7.Petrus Lombardus ait:Dæmonum autem scientia & virtute exercentur etiam artes Magicæ, quibus tamen tam potestas quàm scientia à Deo data est,vel ad fallẽdum fallaces, sicut Ægyptios,& etiam in ipsos Magos data est : vt eorundem spirituum operatione viderentur admirandi, à quibus erant damnandi, vel ad mouendum fideles, ne tale quid facere pro magno desiderent. vel ad exercendum seu probandum iustorum patientiam? Nec putandum est Dæmonibus hanc rerum visibilium materiam ad nutum seruire,sed Deo potiùs,à quo hæc potestas datur.

Cibus Diaboli sunt tentationes.

Dæmonibus potestas datur fallendi fallaces habere Magos.

SIG. Nunc si possibile foret,te duce cuperem scire,quando Deus gloriosus Dæmonib.cõcedat & permittat nocere

terræ

terræ & hominibus,ac subuertere aërem & aquas,&c.

VLR.Grauis est hæc quæst.quis enim nouit Dei volũtatẽ?vnde clamauit Apost.Paulus ad Rom.11.O altitudo diuitiarũ sapiẽtiæ & sciẽtiæ Dei,quàm incõprehẽsibilia sunt iudicia Dei,& inuestigabiles viæ eius quis enim cognouit sẽsum Domini,aut quis prior dedit illi,& retribuetur ei?

SIG.Et si arcana cũcta Dei inuestigare nõ liceat, loquamur tamen quantum nobis ab alto de gratia conceditur.

VLRIC.Dico itaque, sæpè numero aëris perturbationem,tempestates, tonitrua & alia absque ministerio Dæmonum posse fieri,& dispositione naturali, Planetarumq; motu,diuina bonitate astra cursus suos agere permittente, & de illis causis satis Philosophi tractant, prout Aristoteles in libro Meteororum scribit.

Tempestates fieri dispositione naturali.

SIGISM. De hoc non est dubium,quin naturali motu talia fieri possint.Sed quæstio est,quando Diabolo concedatur hæc faciendi potestas.

VLRIC.Misericordissimus Deus,qui singulari sua piissima prouidentia ob vtilitatem hominum disponit,quandoque talia permittit,in pœnam correctionis peiorum, quandoque in tentationem augmentãdorum meritorum,quandoque in prodigium futuræ gratiarum actionis.

Quando Diabolo detur potestas excitãdi tempestates.

SIGISM.Quomodo igitur Deus peccata in hoc punit?

VLRIC.Quandoque scienter,quandoque ignoranter.

SIGISM.Quomodo scienter?

VLRIC.Vt cùm homines puniuntur manifestè,scienter aspiciũt propter delicta se punitos fuisse. Sic cognouerũt homines in Sodomæ & Gomorrhæ subuersione,se ob peccata eorum punitos fuisse. Sic etiam , cum cunctis videntibus Abyron & Dathan terra absorbuit.

Deus quandoque punit scienter, quãdoque ignoranter.

SIGISM. Sed quomodo ignoranter?

VLRIC. Hic punctus respicit præsentem materiã,ignoranter itaque quandoque Deus punit peccatum per Angelum,quandoque per hominem,quandoque per Diabolum.

SIGISM.Præbe vbi per Angelum correxit?

VLRIC. Dicitur Esaiæ 37.Cùm Sennacherib.venisset ad obsidendũ Hierusalẽ,egressus est Angelus Domini , & percussit in castris cẽtum & octoginta quinque millia virorũ, ecce itaq; te,quòd Deus per Angelum suum punit superbiã Assyriorum,tot millia eorundem occidendo. Sic diurtiam

Deus per Angelum puniẽs.

Deus per homines punies.

Pharaonis & Ægyptiorum puniuit per Angelum omnia primogenitia Ægyptij interficiendo.

SIGISM. Quomodo autem ponit per homines?

VLRIC. Exempla plura habes in c. Remittuntur. 23. q. 5. in ver. Hinc notandum, &c. Itaque popolus Hebræorũ per Nabuchodonosor. Item per Antiochum. Item per Titum & Vespasianum punitus est. &c. Dicit enim ibi text. Assur. i. Sennacherib, erat virga furoris Domini, quia per eũ innumeras gentes diuina iustitia flagellare disposuit. Sic Attila Rex Hunnorum flagellum Dei sese nominauit. Itẽ subiunxit textus: Ipse verò Assur non cognouit, quia in superbiam elatus, victoriam quam assecutus fuerat, non diuinæ potentiæ, sed suis viribus attribuit. Vnde contra eius superbiam loquitur Dominus, Nunquid gloriabatur serra contra eum qui secat, aut exaltabitur securis contra eũ qui cedit in ea hæc textus in di. c. Remittuntur 23. q. 5.

Deus vtitur Tyrannis vt faber serra & securi.

SIGISM. Nunc ad terram speciem. s. quomodo per Diabolum punit.

VLA. Et hoc ad materiam facit. Audiuimus enim suprà in Psalmo per Prophetam dicentem, Fiat Angelus Domini, Diabolus persequens eos, &c. cum aliis enumeratis auctoritatibus. Et ita affligitur quandoque peccatur in corpore, quandoque in rebus.

Deus puniens per Diabolũ. In corpore afflicti à Dæmonibus.

In corpore videmus torqueri Energumenos, Dæmoniacos & obsessos. Sic etiam videmus propter peccata, multas infirmitates homines contrahere. Et ideo dixit textus in cap. Cùm infirmitas. de pœnit. & remis. vbi ait. Cùm infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat dicente Domino languido, quem sanauerat. Vnde & noli amplius peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Præsenti decreto statuimus & præcipimus Medicis corporum, vt cùm eos ad infirmos vocari contigerit ipsos ante omnia moueant & inducãt vt medicum animarum, aduocent 24. postquam fuerit homini de spirituali remedio prouisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedat, cùm cessante causa cesset effectus, &c. hæc textus.

Recipe pro ægrotis.

Exemplum habes de Nabuchodonosor Rege Babyloniorum, qui propter peccatum superbiæ tantis calamitatibus mentis corporis afflictus fuit, vt quadrupes incederet, bouem se fore arbitratus, gramina comedisse dicitur, &c.

Vnde

Vnde succedit tex. in c. Si per sortiarias. 33. q. 1. vbi textus. Si per sortiarias atque maleficas artes occulto, sed nunquam iniusto Dei iudicio permittente & Diabolo præparante concubitus non sequitur, &c. Ecce canonem determinare, quo oculo Dei iudicio procurante Diabolo homo maleficari potest. Et sic habes, quòd Deus in ferendis pœnis vtitur Diabolo pro ministro.

SIGISM. Quomodo igitur Maleficæ mulieres asserūt, & credunt, seipsas talia facere, videlicet turbare aërem, procreare tempestates, morbos inferre hominibus?

VLRIC. Ipsæ duntaxat pro earundem stultitia se talia facere credunt: & tamen sua credulitate decipiuntur.

SIGISM. Quomodo.

VLRIC. Nam cùm vt Diabolus ex motu elementorū cognoscit mutationem aëris, & tempestates fieri debere, quas tamen ipse Diabolus, vt supra diximus facilius & citius quàm homo præscire poterit: Vel dum diuina permissione aliqua plaga, & peccatorum correctio super terram iusto Dei iudicio cadere debet cuius quidem plagæ, & correctionis ipse executor diuina prouidentia deputatur, ita vt huiusmodi plagam prænoscit futuram, ex tunc commouet mentes huiusmodi Maleficarum mulierum aliquando eisdem persuadendo, aliquando ob inuidiam, quam tales sceleratæ mulieres aduersus proximum gerunt, in vindictam mouendo easdem sollicitat, quasi ipsas mulieres doceat huiusmodi tempestates, & aëris turbationes prouocare.

Quomodo decipiantur Maleficæ in remouendis tempestatibus.

SIG. Quid facit igitur, cum easdem docet: aut quomodo ipsas instruit, vt ipsę mulieres huiusmodi incommoditates prouocent, & suo maleficio perficiant?

VLRIC. Consulit & docet eas aliquid stultum & fatuum facere, & quod ad eiusmodi factum nihil pertinet.

SIGISM. Si stultum, quid igitur eos docet, vnde namque prouenit, quòd postquam mulieres huiusmodi documenta sequuntur pro earundem voluntate tales tempestates succedunt & eueniunt?

VLR. Ecce cùm Diabolus præuidit, vel ex cursu naturæ, & elementorum, vel ex permissione diuina, super aliquā terrā plagā infligere debere, sibiq; potestatem faciendi cōcessam esse, & sic huiusmodi euentum aliàs futurum fore, perficit vt mulieres huiusmodi sceleratæ credant, se ex do-

Media nullius momenti per se, quibus Malefica putant tempestates excitari.

ctrina Diaboli et alia efficere: Diabolus instruit easdem, vt quandoque accipiant lapides silicis & versus Occidentem post tergum proiiciant, aliquãdo vt arenã aquæ torrẽtis in aëré proiiciant, aliquando quòd in vna olla pilos porcorum bulliant, aliquando quòd trabes vel ligna in ripas trãsuersaliter collocent, & sic de aliis facultatibus. Et tamen talibus faciendis communiter Diabolus præfigit eis diem & horã, vnde fatuæ huiusmodi mulieres Diaboli doctrinæ credentes, talia & alia his similia faciunt. Itaque postquã ipsę talia fecerunt, ac succedentibus tempestatibus, grandinibus & aliis incõmoditatibus, quas Diabolus alias in tali tẽpore nouit, vt præmissum est profuturas, ex tunc credunt illæ scelerate fatuæ mulieres euentum huiusmodi ex facto earum processisse, cùm tamen talia earum facta non possent vnicam guttam prouocare. Verùm est tamẽ, quòd post huiusmodi mulieres gratificantur Diabolo, adorantes eum, & immolantes ei holocaustomata, vel quid aliud eidem offerentes. Nam quis tam hebes mentis est, qui credere posset quòd ex huiusmodi fatuitate & mulierũ stulta operatione, vna tã immensa sphæra aëris & alia elemẽta deberent cõmoueri inde vt grãdines & fulmina prouocarentur?

SIG. Sed quid ad hoc dicis? videmus nãque vnã totã sæpè terram periclitari, in qua non omnes homines deliquerunt.

Iustus perit cum impio quando Deus punit.

VLRIC. Sæpè iustus petit cũ impio, sic etiam quis punitur pro alio. Nã Gen. 19. legitur, quòd dũ Sodoma & Gomorra propter peccatũ submersæ fuerunt, certè pariter aliæ ciuitates cum eis perierunt propter vicinitatem, vt Segor & Segor: & tamen hæ ciuitates non peccauerunt. Sic Regũ 2. videmus, dum Dauid coram Domino populũ numerando peccasset, quòd propter peccatũ Dauid, & sic vnius hominis, multitudo hominũ, & sic multa millia hominũ, perierũt & mortui sunt. Cùm autem legimus, Deum tam innumeram multitudinem hominum percussisse propter peccatum numerationis vnius dumtaxat hominis, quomodo igitur puniet Dominus populum suum propter grauiora peccata, vt puta propter hęresim & blasphemias? Cùm autem tales mulieres, vt textus in c. Episcopi. 26. quæstione quinta Deum abnegant, & se Satanæ tradunt, Diabolũ adorantes, & sacrificia sibi offerentes, quis dubitat quin vna tota ciuitas, in qua tales scelerata mulieres degunt & tolerantur,

infe

infeliciora omnia & huiusmodi ruinam diuinę ex maiestatis vltione timere habeat.

SIGISM. Videmus itaque determinationem duarum causarum, quibus Diabolus nouit futuras tempestates, videlicet causam motus astrorum & dispositionis naturalis: alteram diuinæ vltionis seu correctionis peccatorum. Quid igitur erit, cùm huiusmodi nocumenta probis & iustis hominibus euenerint?

VLR. Posuimus superius etiam alias vias diuinæ permissionis, videlicet, quod quãdoque in tentationem iustorum ob augmentandum meritum permittit Deus.

Pro exploranda fide piorum Diabolus interdum sæuit.

SIGISM. Ostende.

VLRIC. Nonne Iob iustus, & laudans Deum erat. Et tamen tentauit eum dominus in bonis agris, armentis, & gregibus: & tandem in corpore, dando tentandi potestatem Diabolo, qui etiam eum grauissimo vlcere percussit, & quia his omnibus repertus est Iob patiens & humilis, vnde apud Deum meruit.

Nõne Beatus Antonius eremita, vir religiosus & Deo amabilis fuit, nõne sæpius à Diabolo tẽtatus, & grauiter percussus, donec quasi defecisset, ac vt sic meritũ ampliatũ eius fuit. Legitur enim in legenda eiusdẽ, quòd Antonio in quodam tumulo latitante multitudo Dæmonum eum ita cæde varia lacerauit, quòd minister eius de villa veniens, quasi mortuum propriis humeris ad villæ hospitium reportauit: quo audito conuenerunt vicini, & cùm post planctum funeris media iam nocte dormirent, Antonius subitò reuiuiscens vocato ministro, fecit se in silentio ad tumulum reportari, ibiq; ex priorum vulnerũ dolore prostratus, cũ ex animi virtute cõflictũ Dæmonũ prouocasset, & statim illis in varias bestiarũ formas mutatis, ab eorũ dẽtibus, cornibus, vnguibus laceratus fuisset, subitò radius quidam lucis Dæmones & tenebras fugauit, statimq; sanatus Christũ præsẽtẽ intelligẽs dixit: Vbi eras Iesu bone, vbi eras, quare à principio nõ affuisti, vt curares vulnera mea. Et vox ad eũ facta: Antoni, inquit, hic erã, sed expectabã videre certamẽ tuũ: nunc autẽ, quia viriliter dimicasti, in toto orbe te faciã nominari. Hæc Vincentius in historia lib. 14. recitat Athanasiũ notasse. Vnde dicitur Iacobi 1. beatus vir qui suffert tentationem, quia cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.

De S. Antonio eremita à Diabolis pessimè vexato.

Fãma de Antonio vnde tã celeb.

CAP.

CAPVT VIII.

SIGISM. Nūc satis habeo, ex facto taliū mulierū, neq; tēpestates, grādines, seu alia mala fieri posse, sed duntaxat vel ex motu naturali vel impressione diuinæ bonitatis: qua vel in pœnam, vel in meritum ex sua ineffabili pietate talia euenire Diabolorū ministerio permittit. Idcirco placet iter nunc ad alias quæstiones dirigere. Vtrum Maleficæ & Strigæ possint ministerio Dæmonum seipsas, ac alios homines in alias formas specierum seu animaliū mutare?

De mutationibus formarum.

VLR. ex causis supradictis possunt, attamen apparenter & sic præstigiis facere.

Quid præstigium sit.

SIG. Quidnam est præstigium?

VLRIC. Ars transformandi formas iuxta apparentiā. Præstigium dicitur quasi præstringens oculos: prout ait Isidorus etymologiarū lib. 8. Ita vt ipsi Dæmones præstringendo oculos faciant apparentiam, qua homo iudicat rem alterius formæ esse, quàm sit, ita vt quis videns hominem, credat eum esse asinum, vel lupum & tamē vnusquisque retineat formam suam, quanquam oculi nostri decipiantur, & ad aliam speciem erroneo iudicio deducantur. Sic Simō Magus perstrinxit oculos Neronis, & carnificis, qui decollando arietem credit se Simonen decollasse, in oculis suis ministerio Diaboli præstrictis deceptus.

Exemplum de S. Machario.

Itē legitur de Sancto Machario Ægyptio eremita, prout recitat Vincentius lib. Hymnor. quòd cū Ægyptius quidam amore vesano alienæ vxoris arderet, nec ad effectū concupiscentiæ peruenire posset: eò quòd illa virginitatem suæ coniugis nimis amaret, ipse Maleficum precatus est, vt aut ab ea amari faceret aut à marito proprio repudiari: qui multis illectus muneribus, solito suæ artis ingenio fecit illam equam videri: Itaque vir eius turbatus, quum equā suo lectulo iacentem videret, ingemiscens flebat: eo quòd illam alloquens, nullū responsum audire poterat. Adductis ergo presbyteris, quid illa pateretur ostēdit, & ne sic quidem calamitatis causam agnouit. Illigatā igitur eā in morē iumētis ad desertū duxit. Cùm autem iam villæ sancti Macharij propinquarent, monachi arguebant cū cur cū equa ad monasterium veniret. Et respondit, Vxor inquit, mea hæc fuit, sed in equam conuersa, Iam tertia dies est, ex quo cibum non sumpsit. Quod cum sancto Machario, cui iam Deus

ho-

hoc ipsum notū fecerat, retulissent. Vos, inquit, equi estis, & equorum oculos habetis. Illa námque mulier est: nec in illam naturam transfigurata videtur, nisi in eorum oculis qui præstigiis vanitate falluntur. Mox aquam ei benedictam infundens oratione completa, subitò eam omnibus videri fœminā fecit, eámque refici iussit: & cum viro suo reuerti: dicens, Nūquam à communione sanctorum mysteriorum, neque ab Ecclesiæ oratione discedas. Hæc enim idcirco perpessa es: quia per quinque septimanas mysteria diuina nō attigeras. Ecce igitur quòd non omnium oculi erant perstricti, quia oculi beati Macharii non erant præstricti.

Sic multi oculos asinorum habent, qui alios asinos putant.

SIGISM. Profectò hæc Historia multòm facit ad propositum.

VLRIC. Certè quadam vice ea de re cum colendissimo domino Ottone, ex Comitibus de *Sonnenberg*. Episcopo Constantiensi, qui etiā multarū rerū cognitionem habet, ac literis pro magno desiderio intendit, disputaui: Hic eandem historiam in medium attulit, quæ me in materia præstigij propter eiusdem domini Episcopi auctoritatem, & frequēs studium suum, cuius etiam ego humilis famulus existo, & sub clementiæ etiam aliis me foueo plurimùm mouit.

SIGISM. Cuperē audire aliquos modos, quibus apud oculos hominum vna res apparere pro alia possit.

Modi quibus fit vt res vna pro alia appareat.

VLR. Saluo iudicio melius sentiendū, duos vel tres adducam secundum quod ego meo ignaro ingenio colligere potui. Et iuxta mentem beati Thomæ super 2. sententiarum, distinctione octaua, ac aliorum Doctorum videtur mihi dici posse quòd vno modo Diabolus possit ludificatione sensus nostros ab inferiori mouendo phantasmata & similitudines rerum existentium in virtute imaginatiua facienda eas ad organa sensuum exteriorum defluere: sicut quandoque contingit in somniis. Nam ex motu phantasmatum in somniis cum defluxu eorum ad organa sensuum exteriorū sicut ad oculum vel tympanum, in quo fundatur auditus. Et sicut visus in oculo apparet nobis, quòd multa videamus atque audiamus. Ita nobis vigilantibus aliquando apparet quòd multa videamus, sicut patet in phreneticis, & acutè febricitantib. &c.

Phantasia fingit non visa.

Secundo modo ex vehementi conuersione intentionis ad phantasmata, quæ facit vt similitudo rei res ipsa videatur

tur. sicut Augustinus dicit, quòd quidā tāta cōuersione recō gitabat cuiusdam mulieris imaginem; quod ei carnaliter commisceri vigilans videbatur. Cùm igitur Dæmon non ignoret hos modos, dico, quòd Dæmon possit ita organa sensuum disponere, quòd vna res apparebit alia.

Exempla de complexionibus.

Sicut ex abundantia humoris cholerici, videtur gustu quòd omnia sint amara, cùm tamen aliquando sint dulcia & descensu humoris sanguinei vel vaporis ignei ad oculos, videtur nobis quæ exterius apparent quòd sint rubea.

Candela facientes paleas videri serpentes.

Secundò dico, quòd Diabolus potest ita disponere mediū quod vna res videtur alia. Et secundum sanctum Bonauenturam, aliquando ex dispositione candelæ, per artem confectæ, paleæ videntur serpentes esse: & huiusmodi experimenta etiam multa fiunt à ioculatoribus. Cùm autem Diabolus Magister sit ioculatorum, nemini dubium, quin subtilius Diabolus hæc operari possit.

Ioculatorum siue histrionū Magister est Diabolus.

De visionibus.

Item aliquando nō res sed similitudo rei & figura videtur, ita secundùm glossam Beati Augustini, Beatus Petrus vidit istud vas submitti de cœlo in terrā, in quo erant omnia quadrupedia, serpētia terræ & volatilia cœli, vt dicitur Actorum Apostolorum decimo, quæ nempe nōn corpora erant, sed imagines. Eadem visione beatus Benedictus totum mundum vidit. Nam in legenda sua dicitur, quod totus mundus, velut sub vno solis radio collectus, ante oculos eius adductus est, ecce quòd erant rerum imagines. Ex præmissis itaque inducitur ad alias quæstiones.

CAP. IX.

VTrùm dictę mulieres conueniant ad conuiuia, mutuò bibant & comedant, & sibi mutuò loquantur, ac se inuicem cognoscant.

SIG. Gauderem super hæc opinionem tuam audire.

VLR. Ex prædictis satis cognouisti, quomodo quandoque in sōno, quandoque in vigiliis fit repræsentatio imaginationum, tam fortium, quòd homo credit se essentialiter hoc vel videri vel facere. Audisti etiam, quòd Diabolus quandoque perstringit oculos & alios sensus hominum vt homines autument, se hoc vel hoc facere.

[E]xemplum de [no]cturnis co[n]essationibus [s]agarum.

Etenim vt me satiùs intelligere possitis, introducam historiam in legenda Sancti Germani. Dicitur enim ibidem cùm prædictus S. Germanus quadam nocte hospitatus fuisset,

ſet,in vna domo,& poſt cœnam menſa iterum pararetur, admiratus Sanctus Germanus ipſe quæſiuit ab hoſpitibus cui denuò menſa pararetur. Qui cùm dicerent, quòd illis bonis viris & mulieribus, quæ nocte incedunt, menſam præpararent. Nocte itaq; illa ſtatuit Sanctus Germanus vigilare. Et ecce vidit multitudinem ad menſam,in formas & figuris virorum & mulierum venientẽ, qui eis præcipiens ne abirent vel recederent:cunctos de familia domus iſtius excitauit,quæſiuitq; ex illis ſi perſonas illas cognoſcerent? Qui cùm omnes vicinos & vicinas dicerent eſſe, miſit ad domos ſingulorum,& ecce in ſuis lectulis ſunt inuenti & admirati. Poſteà Dæmones per ſanctum Germanum ſe eſſe ſpiritus malignos & peruerſos dixerunt:qui ſic hominibus illudebant. Ecce quòd ſpiritus ſe loco illarum perſonarum oſtendere poſſunt,ita quippe vt homines exiſtiment,huiuſmodi imagines veras perſonas eſſe. Et ſic ex illa habes hiſtoria, quòd eadem hora homo poteſt eſſe in vno loco:& nihilominus per ſpiritum apparere in alio, ſicut illi homines hora noctis fuerunt in domibus, & in lectulis ſuis: & eadem hora eorum imagines pręſtigio Diabolico apparuerunt in domo hoſpitis cœnantes.

Dæmones in figura humana adſunt cõnenticulis nocturnis.

Sic etiã de Simone Mago dicitur in legenda ſancti Petri, quòd Simon eadem hora in conclaui erat cum Nerone & foris loquebatur populo,id eſt, imago eius per Diabolum foras loquebatur populo. Sic idem in bonis ſpiritibus & Angelis contingere ſolitum fuiſſe legimus.

Nam beato Ambroſio apparuit,quãdo faceret officium in exequiis ſancti Martini in ciuitate Thuronenſi. Dixit ei: Ego funeri exequium prębui:ſed vltimam orationem vobis excitantibus explere non valui. Et reuera ita inuentum fuit,ſicuti ipſe retulit,& tamen ipſe Ambroſius cum eo tũc in ciuitate Mediolanenſi fuit, quæ ad plures diætas diſtat à Thurone. Vnde ſecundùm Ægidium in quodam quodlibeto dicitur:quod bonus Angelus in forma Ambroſij fuerit in ciuitate Thuronenſi, & corpus beati Amb.fuerit in ciuitate Mediolani.

Angelus miſſam in forma S. Ambroſij adminiſtrat.

SIGISM. Ad quem finem properat hæc inſtructio.

VLR. Ad hoc, vt cõcludã.quòd homines ſæpè exiſtimãt ſe videre alios homines in certo loco cõſtitutos quos tamẽ imagines dũtaxat vel in ſpiritu bono vel malo vidẽt.

SIGISM. Sed quod econtrà, anne quandoque Pythonicæ mulieres credunt, se proficisci in alium locum cùm tamen remaneant in domo sua?

Sæpius credere homines se esse in aliquo loco, vbi non sunt.

VLRIC. Superius iam audiuimus exempla: vnde sæpius credit homo se esse in alio loco vbi non est: ergo benè dicit textus in capitulo Episcopi, 26. quæst. 5. vbi ait: Illud etiã non est omittendum, quòd quædam sceleratæ mulieres retro post Sathanam conuersæ. Dæmonum illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt & se profitentur cum Diana nocturnis horis, Dea Paganorum vel cum Herodiade & innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias: & multarum terrarum spacia in tempestate noctis silentio pertransire: vel eius iussionibus obedire velut dominæ, & certis noctibus ad eius seruitium euocari: sed vtinam hæ solæ in perfidia sua periissent, & non multos ad infidelitatis interitum pertraxissent. Nã & innumera multitudo hac falsa opinione decepta, vera esse credit, & credendo à rectã fide deuiat hæc textus.

SIGISM. Nonne cæteri homines possunt equitare & ambulare de loco ad locum, tam de nocte, quàm de die? Quid igitur ipsis talibus mulieribus obstat?

VLRIC. Certè nõ denego, quin huiusmodi mulieres & equitare & ambulare, tam super asinum, equum, bouem, seu camelum possint, &c. sicuti alij homines, & more aliorum hominum. Et sic secundùm cursum naturalem. Nos autem in eo casu loquimur, qui se vltra communem hominum cursum extendit: videlicet, vt non possint in vna hora ad decem vel viginti miliaria proficisci.

SIGISM. Si igitur non vadunt de loco ad locum, & conuiuia visitant, vt dicit supradictus textus, vnde igitur prouenit, quòd homines in aliis ciuitatibus existentes, quos nunquam antea viderunt cognoscunt.

Quomodo Maleficæ in alijs ciuitatibus habitantes, quos nunquam viderunt, cognoscunt.

VLRIC. Ex præmissis patet solutio: quoniam per impressiones imaginationum seu repræsentationum imaginũ ministerio Diaboli factam, hoc percipiunt: credentes se sensus corporalis præsentia cognouisse.

SIG. Saturati sumus de præmissis disputationibus nũc de vlteriori quæstione interrogemus, videlicet, an Diabolus possit in forma hominis cum huõdi mulieribus incubando commisceri, Et an ex huiusmodi coitu possint pueri nasci?

CAPI

CAP. X.

AN Dabolus possit in forma hominis cum huiusmodi mulieribus commisceri.

VLR. Quamuis in superioribus plenæ tum auctoritates & rationes, tum exempla & historiæ pro decisione huius satis sint introductæ, vt tamē finem materiæ aggrediamur. Dico, quòd ex Incubo & muliere non procreatur homo. Nec vnquam inuentus est homo, qui ex spiritu & muliere natus sit, præterquam Saluator Dominus noster Iesus Christus, qui summi Dei patris misericordia dignatus est, sine commixtione virili, de Spiritusancto ex gloriosissima virgine in mundū nasci Absit igitur apud me, quòd homo sine homine de spiritu & maledicta muliere debet nasci. *Ex Incubo & muliere non procreatur homo.*

Nec obstat, quod in comœdia Plauti poëtę de Amphytrione legitur, ꝙ Hercules ex Ioue Deo, & Alcmena muliere Amphytrionis natus sit: & sic Medius fidius dicatur, quasi medius filius: quia fabula Poëtarum nefandissima fictio est. *In contumeliam natiuitatis Christi Sathan hæc de Incubis finxit.*

SIG. Quid igitur respondes ad allegatam glossam Geneseos 1. vbi dicit. Gigantes ex tali coitu natos extitisse? *De Gigātibus*

VLR. Dico, ꝙ glossa nominatiuè loquitur, & nō cōcludit.

SIG. Quomodo autem saluas textum, qui dicit, quod exinde nati sunt Gigantes?

VLR. Dico, quòd eo tunc surrexerunt Gigantes, hoc est, homines potentes & magnifici, qui propter eorum potentiam & magnanimitatem dicti sunt Gigantes.

SIGIS. Quid igitur de Merlino in Britannia supradicto?

VLRIC. Sentio quòd fuerit verus homo.

SIGIS. sentis? Cuius filius. *De Merlino Britanno.*

VLR. Vtriusque hominis, tam viri, quàm mulieris.

SIG. Quomodo igitur mater eius coram Rege Britanniæ confessa fuit, eum de Incubo concepisse?

VLR. Me iudice errauit mulier, à Dæmone illusa, credés se Merlinum de semine Incubi genuisse.

SIG. Vnde igitur conceptus est talis Merlinus?

VLR. Sic arbitror, quia fortè mater Merlini se Diabolo, proh dolor, dedicauit: vnde Diabolus imaginationem eius, vt præmissum, seducens, sensusque eiusdem perstringens, quasi eidem commisceretur, cuius etiam corpus fortè per pręstigium tumidum fecit, quasi fœtu grauida incederet: ac

aduenicnte tempore, ficti partus flatum diuinæ permissione propter eiusdem mulieris incredulitatem in corpore eiusdem moueri, vnde ipsa existimans se grauidã & fœcundã, ac prolẽ parere debere. Itaque ipse Diabolus diuina permissione ob incredulitatem mulieris in ventre eiusdem dolorem immisit, & huiusmodi flatum extinguendo & alium puerum hominis alicubi furatum supponendo, apparentiã fecit occulto suo præstigio, quasi talis puer de tali muliere natus fuisset, quem post mater suscipiens, credens de corpore suo exiisse, enutriuit, cùm tamen talis puer ab aliis hominibus prænatus fuerit, & per Diabolum subtractus.

Subtracti infantes & suppositi à Diabolo.

SIG. Sic audio, quòd Diabolus potest homini subtrahere puerũ suum: & deferre ad alium locum, & supponere alteri.

VLR. Permittente Deo potest, præsertim non baptizatos pueros surripere.

In non baptizatis Diabolum habere potestatem.

SIG. Ostende hoc exemplo vel auctoritate.

VLR. Diabolum super puerum non baptizatum habere potestatem, suscipe auctoritatem ex decreto. in c. Postea, in c. sacerdos de conse. dist. 4. vbi text. Sacerdotes cùm per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare maligno spiritu in eorum mentes contradicunt? quid aliud faciunt, nisi quòd Dæmonia eiiciunt? Item tex. 3. c. Dehinc eadẽ dist. dicit: dehinc iterum exorcizatur Diabolus, vt suam nequitiam cognoscens, iustum super se Dei iudiciũ timens, recedat ab homine, nec iam cõtendat arte sua subuertere. Ecce quòd Diabolus arte sua potest subuertere pueros non baptizatos. Ex his infero ad proles & pueros, quos vulgus opinatur de milite Coloniensi per mulierem procreatos, prout superius in historia latius tractatum est.

SIG. Dic quæso, pro quo habuisti illum militem incognitum?

VLR. Pro Incubo & Diabolo.

SIG. Pro quo autem filios?

VLR. Ego saluo tamen iudicio melius sentientium, reputo illos pro veris hominibus: alicui tamen subtractis, & ibi, vt præmissum est, suppositis.

SIG. Qualẽ autẽ existimas illã mulierẽ fuisse, vt suprà dictũ est, quã ciuis ille Siciliæ in mari accipiens vxorẽ duxit?

VLR. Pro succuba, & sic pro Diabolo.

SIG. Pro quo autem reputas filium per ipsam, vt putabatur

batur genitum, & postea in mari per eundem ereptum?

VLR. Pro Diabolo qui sic in forma pueri apparuit. Nam & Helimandus eadem historia sentit, inquiens, si talis puer verus homo fuisset: nemini dubium, quin postquam mater eundem in mari arripuit, & submersit, mare ipsum tanquã cadauer ad littus eiecisset, quod tamen non fuit factũ, quia talis puer disparuit, & amplius visus non fuit: natura autem maris est, omnia cadauera ad litus proiicere.

SIG. Nonne plures opinãtur, quòd Diabolus vt succubus possit cum viro coire, & sperma assumere, ac ex pòst, vt incubus in muliere proiicere, & exindè prolem generare? *De succubis excipientibus semẽ naturale & incumbendo infundentibus.*

VLRIC. Mihi non videtur fieri posse, dato enim quòd sperma taliter colligere & immittere posset: hoc tamen ad generandum non sufficit, quoniam Conciliator differentia 15. ait sic. Scire debes, quòd istud membrum, puta testiculi, non est princeps virtutis generatiuæ, quamuis virtus in eo sit, vt opinatur Galenus: quia illud non potest agere suam operationem per se: nisi per spiritum emissum à corde, temperatum quantitate & qualitate, propter quod virtus cordialis, quæ mensurat hunc calorẽ, vt possit facere suas operationes, sit principaliter generatiua, & virtus quæ est in hoc membro est eius seruiens: & si aliquid in hoc habet dominiũ est illud particulare. Vnde mihi videtur ex illa Theorica, quòd cum Diabolus huiusmodi spiritum à corde principiantem & illam generationem virtutem assumere non posset, clarum erit quòd quamuis fortè assumat sperma ex proiectione duntaxat huiusmodi spermatis, aliis non comitantibus nihil generare poterit. *Pulchrum argumentum ex Medicina cõtra generationem Incuborum.*

SIG. Ex supradictis & iam deductis video, te pedem figere super eo, quòd aut huiusmodi pueri sint phantastici: aut verò alibi surrepti & suppositi.

VLR. Bene habet, & in illam partem videtur declinare Vincentius in 4 lib historiæ naturalis in c. 128.

SIG. Nũc satis mutuò inter nos hac de re disputauimus. Expedit pro memoriæ tenacitate, vt nunc determinationis cõclusiones paucis verbis per epilogum detegere coneris. *Epilogus præcedentium per octo determinationes.*

VLR. Saluo igitur iudicio Doctorũ quorũcunque melius sentientiũ, quorũ determinationi me submittere non recuso, quantum mihi visum fuerit, dicam. Est igitur meæ opinionis determinatio. Prima, quòd Diabolus, neque per

se,neque ministerio hominum potest elementis, hominibúsque & animalibus nocere:vel homines ad generandum impotentes reddere:nisi quando occulto Dei, sed nunquam iniusto iudicio, vel ob pœnam delictorum nostrorum, vel ob meritum tentationis nostræ augmentandum:siue ob diuinæ Maiestatis gloriam magis timendam, & per nos colēdam:seu aliam causam Deum mouentem, ipsa clementissima Pietas permiserit.

Secūda determinatio est, quòd cùm ipsa Dei prouidentia occulto suę bonitatis iudicio Diabolo nocēdi potestatē permiserit:ꝙ ipse Diabolus huiusmodi potestatē amplius extēdere,quā sibi à sūmo Deo cōcessū fuerit,nō poterit, &c.

Tertia determinatio, quòd quāuis Diabolus permittēte diuina Clementia ob incredulitatem hominum, vel aliam causam superiùs enarratam, posset perstringere oculos, aliósque sensus hominū obstruere:ita vt homines credant se alicubi esse,vbi tamen non sunt,vel videre id quod in se tale non est,vel apparere aliter quàm sit:hominem tamen vel animalia in aliam speciem veraciter immutare non potest.

Quarta determinatio, quòd huiusmodi malæ mulieres per multa milliariū spatia in noctis silētio nō proficiscūtur, nec mutuò taliter proficiscēdo cōueniūt. Sed dūtaxat ipsis somniantibus,vel imaginatione forti, vt præmissum est,laborantibus,per repræsentationem specierum similitudinariū à Diabolo eis impressarum,hæc & alia ipsis apparēt,quę postcà vigilando verè sibi accidisse, sic illusæ credunt.

Somniantes mulierculæ somniant nocturnas excursiones.

Quinta determinatio,quòd Diabolus,siue vt Incubus,siue vt Succubus pueros generare nullo modo potest. Sed huiusmodi pueri nisi inuenti fuerint,vel suppositi pueri,vel phantastici existunt.

Sexta determinatio, quòd solus Deus futurorum certus est inspector,& solus cogitationes hominum nouit,quódque Diabolus per se,siue Magos seu Maleficos vera & futura prædicere alteri nō potest,nisi ea quæ ipse pro subtilitate naturę suæ prior ex consideratione astrorum,& elemētorum dispositione accidere debere noscit,vel quæ accepta licentia à Deo facere intendit, vel hominibus ad faciendū persuadere in eorum mentes suggerendo proposuit:vel quę ex moribus & gestu hominum coniecturando deprehendit: nihilominus tamen ipse sæpè fallit,& fallitur.

Quomodo Dæmon futura prædicat.

Septi

Septima determinatio, quòd quamuis effectualiter huiusmodi maledictæ mulieres nihil efficere possunt, nihilominus tamen, quia instigante Diabolo tales mulieres, vel ob desperationem, vel paupertatem, vel odia vicinorum, vel alias tentationes per Diabolum immissas, quibus non resistunt, à vero & piissimo Deo recedentes: sese Diabolo deuouendo, ac eundem colendo, sibíque Diabolo holocaustomata & oblationes offerendo, apostatant: hæreticam prauitatem sectantes, & propterea succedit.

Vltima determinatio, videlicet, quòd propter huiusmodi apostasiam & corruptam voluntatem de Iure ciuili tales sceleratæ mulieres, quæ à Deo largissimo apostatarunt, & Diabolo sese dedicarunt, morte plecti debent: prout dicitur in l. multi. C. de Maleficis, & Mathematicis.

Cohortatio ad mulierculas.

Vos igitur, ô mulieres, mementote professionis vestrę in baptismo factę, ac cùm Diabolus vos tentauerit, estote fortes, & suis suggestionibus resistite & resistendo signo crucis vosipsas armate: scientes, quòd aduersum vos nullam habebit potestatē: quoniā cōtra signū crucis nullū stat periculū. Sumite exēplū beatę Iustinæ, in cuius legēda ita legitur.

Signi crucis efficacia.

Exemplum S. Iustinæ.

Erat enim quædā virgo in Antiochia ciuitate, Iustina nomine, quā quidā scholasticus, nomine Agladius, vidēs frequenter ire ad Ecclesiam, in amorem eius incidit, multósq; ad eam transmittens, petiit in vxorem, quæ cùm omnibus diceret, Christo cœlesti spōso se esse desponsatam: ille congregata virorum multitudine voluit eam per vim rapere, sed non potuit: tunc iratus abiit ad Cyprianum Magum, promittēs ipsi duo talenta auri: vt Iustinā per maleficia sua caperet: qui per magicas vocauit Dæmonem & ait illi: amo virginem de galilæa, potes ne eam persuadere & adducere mihi? Qui promisit ei dicens: accipe hoc medicamentum, & sparge circa domum eius: & ego superueniens, paternum sensum ei iniiciā, & statim obediet mihi. Cumq; Cyprianus ita fecisset, sancta virgo tertia noctis hora surgēs ad orationem, sensit impetū Dæmonis. Signauit itaq; se & domū suā signo crucis & Dæmonem signo crucis exsufflauit. Qui veniens ad Cyprianū cōfusus, & cur virginem nō adduxisset requisitus, ait: vidi quoddam signum Thau. Iterū Cyprianus per artem magicam aliū Dæmonem fortiorem vocauit, & simili modo fecit: & similiter eidem accidit: tandem voca-

Christiani vocabantur Galilæi.

De signo T.

uit ipsum Dęmonem patrem,& ait illi:quęnam est infirmitas vestra?victa est ab vna virgine omnis vestra virtus?Respondit Diabolus: Nunc adducam tibi eam ad desiderium incorruptionis,tu tantùm paratus sis. Tunc Diabolus in specie virginis ad Iustinam intrauit. Et sedens super lectum eius eandem tentando dixit: Hodie missa sum à Christo ad te, viuere tecum in castitate. multùm autem te video vexatam abstinentia. Sancta autem virgo dixit: merces quidem multa, labor verò modicus. Dixit ei Diabolus: Deus in paradiso benedixit Adam & Euam, dicens: crescite & multiplicamini. Puto ergo, quòd si in virginitate manserimus, in iudicium incidamus, quia verbum Dei contēnimus. Cúmque virgo turbata surrexit,& per spiritum sensit, quis esset qui ei loqueretur, signo crucis se signans Diabolum exsufflauit, qui disparuit. Deinde Diabolus Cypriano confusus apparuit,qui dixit ei:& tu númque victus es, vt cæteri subiecti tui?quomodo enim victi estis ab vna virgine Christiana?dic mihi quæ sit virtus victoriæ eius. Qui respondit, dicere tibi non possum, quoddam vidi terribile signum & Thau. Si autem virtutes huius signi vis addiscere, iura mihi, quod nunquam à me velis discedere: qui cùm iurasset, ait illi, vidi signum crucifixi & Thau: & sicut cera à facie ignis fluxi. Cui dixit Cyprianus. Ergo crucifixus maior est. Qui respondit: etiam maior omnibus est, quia desertores Dei accipiunt ab eo sententiam ignis, Cyprianus autem ait, Festinabo igitur, vt amicus fiam crucifixi, ne talem pœnam incurram: Diabolus respondit. Iurasti namque mihi: Cyprianus ait: Contemno te,& omnes fumigantes virtutes tuas, méque ipsum tibi denego:& me consignans,dico: Gloria tibi Christe,& tu Dæmon recede à me. Abiit ergo Diabolus confusus: vnde Cyprianus Christianus factus est. Ecce ergo quantę virtutis fuerit,& hodie existat signum sanctę crucis, quo nos signare dignetur Christus, qui pro nobis in signo crucis seipsum offerre & nos saluos facere dignatus est, qui viuit & regnat in secula benedictus,. Amen.

Crescite & multiplicamini: allegat Sathan contra virgines.

Cyprianus Magus ad fidem Christi conuersus.

Christus signet nos cruce.

DOCTI

DOCTI ET ACVTISSIMI IN SACRA PAGINA DOCTORIS IOANNIS De Gersono, Cancellarij Parisiensis, Tractatus perutilis de probatione Spirituum, incipit fœliciter.

PRobare Spiritus si ex Deo sunt, iubet discipulus ille, quē diligebat Iesus. Neque enim nesciebat illā Coapostoli sui sententiam, Angelum Satanæ trāsfigurare se in Angelū lucis, sic vt fiat Dęmoniū meridianū, dū pro tenebris erroris, quas ad tēpus celare permittitur, lucē veritatis clarā se fingit offerre. Patuit hoc apud Sanctū Martinum visibiliter, & patet apud alios plurimos inuisibiliter, dum teste Bernardo, sub specie magni boni & ardui, grande peccatum aperit, suggerit, & inducit.

Probare spiritus si ex Deo sunt, non cuilibet datum est, sed aliquibus per Spiritū sanctum, qui vnus existens, diuisiones gratiarū distribuit singulis, prout vult, ac glorificationem corporis Christi, & est Ecclesia, cui nūquam deficit in necessariis. Sicut igitur non omniū est prophetare, nec omniū euangelizare, nec omniū interpretari sermones, sed aliquorū ex officio, vsque in finē seculi, sic non omnium est probare spiritus si ex Deo sunt, sed quibus datū est. Quales sunt spirituales, quos vnctio docet de omnibus, qui & de omnibus iudicant etiam inter diem & diem, quare donum beatus Martinus, Antonius & plures alij leguntur habuisse.

Non cuilibet datum spiritus probare.

Vnctio spiritualis omnia docet.

Probare spiritus si ex Deo sunt, contingit multipliciter. Vno quidem modo, per modum artis & doctrinæ generalis sicut per eruditionem sacrarum scripturarum diligenti pioque studio conquisitam. Sunt nimirum scripturæ, in

Quot modis Spiritus probentur.

quibus putamus nos fidem habere, continentes autem falsos Prophetas à veris, & ab illusionibus reuelationes cognoscendi.

Alius inuenitur modus per inspirationem intimam, seu per internum saporem, siue per experimentalem dulcedinē quandam, siue per illustrationem à motibus ęternis effugātem omnes tenebras dubietatis. Hoc autem est, Manna absconditum & nomen nouum in calculo scriptum, quod nemo nouit nisi qui acceperit. Hoc Greg. in Dialog. hoc Aug. in de conf de se ipso & matre. hoc Hugo de arra animæ cum pluribus aliis notauerunt.

Probare spiritus si ex Deo sunt, per regulam artis generalem & infallibilem pro particulari quolibet casu, aut non potest, aut vix potest humanitus fieri. Sed requiritur donū spiritus sancti, quod Apostolus nominauit discretionem spirituum, quo dono fit, vt mens nedum in se, & de se sciat probare spiritus, si ex Deo sunt, sed etiam de aliis & in aliis noscit.

Spiritus improbatio ex officio Hierarchico.

Hîc autem est modus certior alius à prædictis probandi spiritus quoniam primus est doctrinalis, secundus experimentalis, tertius officialis, scilicet officio hierarchico atque spirituali dono concessus. Itaq; sicut nemo nouit quæ sunt spiritus nisi spiritus: ita nemo cognoscit infallibili certitudine ea quæ per solam experimentalem notitiam, sentimētum interius & sensum aguntur in alterius animo.

Somniū somniando sæpè narratur.

Quemadmodum ergo tradere regulam generalem, quæ distingueret ineffabiliter inter visionem somnialem & illā quæ fit in vigilia nullus facilè posset propter varias similitudines inter vtrasque visiones, multò magis in proposito. Scit nihilominus homo vigilans, se certitudinaliter & experimentaliter videre, quamuis non ignoret se habuisse in somniis visiones valdè vicinas & similes suæ vigiliæ, adeo quòd somnium suum narrare somniando quandoque videatur: quamuis dicat Seneca, esse vigilantis omnia narrare Scit similiter homo spiritualis in vigilia veræ lucis diuinæ positus, videre se diuina, quæ iuuat verè sentire, odorari & sapere quia vigilat. Potest nihilominus recogitare ex se vel aliis, quòd nonnunquam homo ponitur in quodam somnio naturalis cognitionis, aut diabolicę illusionis, qui

qui dum sic se habet. & quodammodo dormit ad diuina, putare potest quod vigilat ad ea, sicq;

Spiritus Prophetarum non semper sunt in potestate Prophetarum.

Vidit hæc B. Grego asserens, spiritus Prophetarum, non sẽper esse in potestate, vel in distincta cognitione Prophetarum, probans hoc per Nathan, qui ad Dauid cogitantem ædificare domum Deo, respondit: Omne quod est in corde tuo, vade & fac quoniam Dominus tecum est. Cuius contrarium ipsa nocte reuelauit ei Deus.

Probare spiritus si ex Deo sunt, ex primo modo. qui magis est ad propositum, videlicet per scripturã sacram & per bonos eruditos in eadem, quia verè peruersè viuentibus, quale iudicium inter peruersum & illusorium reportare sperabimus contingit multis, & sufficienter, quantum ad præsentem materiam, & ad communem statum vitiorum.

Occasio huius scripti.

Qua super re nedum vnũ, & ab vno, sed plures à diuersis tractatus compositos inuenimus, quos nunc manualiter habere fas esset, & diligenter inspicere, dum in hoc sacro consilio quæritur tractari de canonizatione sanctorum & examinatione doctrinarum suarum: præsertim vnius, quę Brigida nominatur, assueta visionibus quas nedum ab Angelis, sed a Christo & Maria, Agnete & cęteris sanctis familiaritate iunctis, sicut sponsus ad sponsam loquitur se asserit diuinitus suscepisse.

De canonizatione S. Brigida.

De visionibus S. Brigida quas à S. Maria & S. Agnete habuit iudicium.

Est autem vtrobique, vel in approbatione, vel in reprobatione periculum. Approbare enim falsas aut illusorias, aut friuolas visiones pro veris & solidis reuelationibus, quid indignius, quid alienius ab hoc sacro consilio? Reprobare verò nunc eas quæ multifariè, multisque modis per diuersas nationes probata dicuntur, non parua exinde scandalorum in Christiana & religiosa deuotione populorum formidatio. Denique in ipso etiam silentio & dissimulatione ex qua res in medium posita est, non nihil esse discriminis pertimescimus: inuenire verò mediũ aliquod, vel expediens inter hæc extrema, laudabile quidem sit, an affectabile nec dum satis cernimus exploratum.

Nemo probare spiritus solidè potest, nisi tentatus.

Probare spiritus per modum artis & doctrinæ, sicut tota deinceps versabitur intentio, nemo perfectè potest per solam sacræ Scripturæ eruditionem, qui non etiam expertus sit in semetipso variam affectionum spiritualium pugnam, tanquam ascenderit nunc in cœlos, nunc descenderit in

abyssos, & viderit mirabilia Dei in profundo. Nam, qui nauigant mare hoc mysticum diuersarum affectionum, quasi collidentium se fluctuum, enarrant mirabilia eius, inexpertus autem talium quid nouit eorum?

Hic autem est quartus modus probationis spirituum. Ceterùm, puto differentiam inter homines, quos loquimur, vnum Theologum, alterum contemplatiuum talem esse, qualis est inter peritum in arte medicina, & inter expertum seu practicum in eadem quæ duo posse conuenire in eodem, nullius dubitauit. Sic fit & fieri potest domino propitio, vt idem sit in Scripturis sacris eruditus, qui similiter in contemplationis exercitatione probatus est. Hunc verò talem vult habere materia præsens: sicut alia scripsisse, dum de tractatu quodam spiritualium nuptiarum sermo fieret, inuenimus.

Reuelationes quomodo probandæ.

Probare verò spiritus isto modo doctrinaliter, dū quærimus in aliquibus personis, quarum corda neque videre, neque scrutari datur, opus vt ab operibus signa sumamus, dicente Christo: A fructibus eorum cognoscetis eos. Fallit tamen vnum signum vel pauca, si non in vnum plura conglobauerimus: ita enim tradit Tullius, ita Boëthius, ita Aristot. in coniecturali causa faciendum Sed quoniam infinita est quidē huiusmodi signorū cōfusio: coarctemus ad pauciora, & dicamus sub hoc metro. Tu quis, quid, quare, cui, qualiter, vnde require. Quis est, cui fiat reuelatio? Quid ipsa cōtinet & loquitur? Quare fieri dicitur? Cui pro cōsilio detegitur? qualiter venire & vnde venire reperitur?

De visis per læsionem cerebri.

Probatio spirituum dum quæritur fieri, consideretur in primis persona suscipiens, visiones, si sit boni & discreti iudicij, rationis naturalis: quia læso cerebro turbatur quoque iudicium. Cúmq; læsus phantasias patiatur, non magnopere quærendum est, à quo spiritus veniant melancholicæ illusoriæque visiones, vt patet in phreneticis, in ægrotis variis, qui vigilantes se talia videre putant, audire, gustare, &c. qualia somniantes patiuntur.

Qualibet passio habet suam ætatem, suum Dæmonium.

Habet præterea qualibet passio profundata suam læsionē, suam ætatem, suum, vt Origenes loquitur, Dæmonium, patet in philocaptis, zelotypis & iracundis, in Inuidis & auaris. Vnde Poëta: Qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

Quare

Quæratur ergo, si persona sit nouitia in zelo fidei, quia nouitius feruor citò fallitur, si caruerit regente præsenti in adolescentibus & fœminis, quarum est ardor nimis auidus, varius, effrenis, ideóque suspectus.

Nouitius feruor citò fallitur.

Rursus plurimũ refert attendere, qualis sit & fuerit persona, qualiter erudita, quibus assueta, quibus delectata, in quibus conuersa, sit diues vel egena. In prima superbiam secretámque voluptatem: in altera fictionem timebimus. Hoc super omnia conuenit obseruare, ne lateat interior superbia spiritualis: quam Bernardus verè nominat subtile malum: quoniam & hæc de humiliatione sua nascitur, de sordibus & cilicio, de ieiuniis & de virginitate. Imò & de sua morte, suóque contrario trahit originem. Quid igitur erit tutum in superbia, cum nec ipsa virtus tuta sit ab ea?

Diuites habentur elati: Pauperes hypocritæ. Superbiam spiritualem Bernardus vocat subtile malum. Ipsa virtus non tuta est à superbia.

Est autem superbia quædam in intellectu, dum nõ vult subiici alieno iudicio, sed innititur propria quadam voluntate, dum renuit obedire, & hæc citius deprehenditur, ideóque facilius corrigitur, quàm prima qualitas visionum.

Hactenus de probatione personarum, nunc visionũ.

Probatio spirituum refecit nedum personam, quæ visiones patitur, sed visionum qualitates, si vera sint omnia, etiam vsque ad minimam propositionem, quoniam in spiritu veritatis falsitas non est: in spiritu autem mendacij mille sunt viç apertæ, vt in vnica latenti falsitate decipiat. Hac ratione prohibuerunt à testimonio veritatis, quam fatebantur Dæmones, Christus Dæmoniacos, & Paulus Pythonissas.

Si prætereà sit in visionibus sapientia, quæ sursum est, cum suis titulis, quos Iacobus enumerat: primò inquit, pudica est, deinde pacifica, modesta, suasibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, iudicans sine simulatione.

Sapientia cõsentit bonis.

Si rursus excedant hæ visiones communem intelligendi modum, vel in Scriptura sacra positum, vel in ratione naturali vel morali collocatum. Quòd si non videretur illud asscribi frustra reuelationi, quod in scriptura sua semel locutus est, & sicut Iob loquitur, idipsum non repetit. Quorsum quippe esset, ne dicamus vanum, visiones super visiones in immensum multiplicatas, debere recipere tanquam

Reuelationes hodiernæ onerãt Religionẽ.

quam ab ore Dei prolatas, ac deinde certissima fide credendas. Sicq; demum nostra fides nostráque religio, quàm Deus, teste Augustino, voluit in paucissimis contineri articulis, redderetur plus absque vlla comparatione quàm lex vetus onerosa. Hinc claræ memoriæ. M. Henricus de Bassia, comprimendam esse tot hominum canonizationem scripsit.

M. Henricus de Bassia scripsit contra nimiam hominũ canonisatio-nem.

Hîc alia ratio sumitur, quoniam omisso diuinarum scripturarum studio magna pars Christianorum ad has visiones, ideo placentiores, quia recentiores, adduceret oculos & aures prurientes, sicque nec iam nescirent: quia, iuxta Senecæ verbum superuacua didicisset. Sicut opus in omni reuelatione Moyses & Helias, hoc est, secundum venerabilem Richardum, testimonia legis & Prophetarum, alioqui, suspecta est. Et inde fit perspicuum, quàm necessarij sunt Theologi, in canonizationibus sanctorum, & examinatione doctrinarum.

In omni reuelatione requiritur Moyses & Elias.

Probatio spirituum requirit, vt persona, cui visiones recitantur, habeat se prudenter, præsertim in principio consideret acriter quare mouetur hæc persona secretum suum reuelare super quo fiet alia consideratio.

Caue ergo, quisquis eris auditor aut consultor vt non applaudas tali personæ, & non laudes eam: non mireris quasi sanctam dignamque reuelationibus atque miraculis Obsiste potius, increpa durè, sperne eã cuius sic exaltatum est cor, elati sunt oculi, vt ambulent in magnis & mirabilibus super se, vt digna sibi videatur, quæ nõ humano aliorum more operetur salutem suam per doctrinam, scilicet scripturarum & sanctorũ, cum dictamine rationis naturalis, nisi consilium habere præsumat, & putet nedum ab angelis, sed à Deo, nedũ semel in necessitatibus, sed pene iugiter, velut in quotidianis collocutionibus, talem admone non sublime sapere, sed sapere ad sobrietatem: quoniam verissimè ait, qui dixit, Superbia meretur illudi. Et eo dignius, quò instar Pharisæi, latentem hærentémque ossibus superbiam, sicut nec Physicus febrilem calorem superbus attendit. Quid enim facilius, quàm se vilissimum peccatorem dicere, sed veraciter simpliciterque ita sentire ex intimis, hoc diuini muneris est, non humani solius exercitij.

Superbia meretur illudi.

Nihil difficilius, quã verè se peccatorem agnoscere.

Etenim

Enarrantur exempla sanctorum patrū qui curiositatem huiusmodi visionum vel miraculorum, tanquam perniciosissimā fallacissimamque refugerunt. A qua se Augustinus liberatū in suis cōfessionibus gloriatur in Domino. Quam propterea Dominus Bonauentura abhorrendam nimis esse determinat, totoque conatu repellendam: Nunc orationibus, nunc increpationibus seu flagellationibus propriæ mentis & corporis: exemplo illius, qui vt tentatione careret superbiæ, quæsiuit & obtinuit à Domino, vt per tres menses Dæmoniaca vexaretur obsessione.

Sancti Patres abhorruerunt à visionibus.

Alter sanctorum Patrum, dum sibi Dæmon transfiguratus in Christum, diceret, ego sum Christus personaliter visitans, quia dignus es: confestim clausit oculos vtraque manu, vociferans: nolo hîc Christum videre, satis est ipsum in gloria si videro, mòxque disparuit.

Nemo in terris videre Christum cupiat, in gloria cum videre sufficiat.

Alter sub aliis verbis similem in huiusmodi illusione seruauit humilitatem. Vide, inquit ad quem missus sis. Ego certè talis non sum, quòd dignus sim hîc videre Christum.

Alterum, quia nolebat intrare templum, dicens sibi satis esse, quòd oculis corporeis aspexisset Christum: colligauerunt cathenis, soluere ieiunium, carnibus vesci, vtrumque bibere compulerunt. Sícque timore compresso sanatus est.

Opponet forsitan aliquis ex Apostolo iubente: nolite inquit, spiritum extinguere. Si sit ergo visio verè à Spiritu sancto, qui nihilominus repellitur: quid hoc est, nisi spiritui sancto resistere, suámque nascentem generatiuam suffocare. Sed profectò spiritus sanctus, qui se dat humilibus nequaquam ex humiliatione quam prædiximus, se subtrahet, intrabit potius exaltabit, & in beneplacito suo deducet victor super excelsa animam hanc in oculis suis vilem & absque vlla ruga fictionis humilem & simplicem.

Quomodo spiritus non extinguendus. Ruga hypocritica.

Porro dici non potest, quantùm hæc curiositas vel cognoscendi futura & occulta, vel miracula videndi vel faciendi, fefellit plurimos, & à vera religione frequenter auertit. Hinc superstitiones in populis quæ religionē inficiunt Christianam, dum, sicut olim Iudæi, sola signa quærunt, dum imaginibus exhibent latriæ cultum dum insuper hominibus nec dum canonizatis scripturis quoque non Authenticis plus quàm sanctis vel Euangelio fidem præstant.

Curiositas quærendi signa est Iudaica.

Pro

Probatio spirituum considerat causam, quare fieri dicuntur visiones præsertim, quo fine, nedum proximo, nedum aperto, sed occulto & longinquo. Potest itaque finis proximus apparere bonus & salubris, & deuotus ad ædificationẽ aliorum, qui tandem prolabetur in multiplex scandalum, dum vel non respondebunt vltima primis: vel alias fassum fictumque deprehendetur in personis fuisse: tantæ reputari sanctitatis deuotionisque docuit hæc ætas nostra deprecationibus dominorum Ioannis de Varenis & Ioan. Huss. & similium.

Rursus dum aliquid fieri potest per humanã industriã, sit hoc in vita, sit hoc in doctrina, quare necesse est vel quærere vel expectare diuinam cœlitus allocutionem? Hoc nãque tentationi Dei, quàm honorationi apparet similius.

Cæterùm finis attendendus est, quare sit communicatio talium visionum, & quali personæ. Vtrùm ad ostensionem, vel ad necessitatem. Vtrùm ad dandum vel ad recipiendum consilium. Vtrùm fiat experto vel inexperto talium.

Quòd si videatur hæc persona quærere tantummodò consilium ne fallatur, videndum est, si paratam se monstrat obedire consilio. Alioquin tam de curatione vix spes erit. Quoniam talis, vt dicit Io. Climacus, non iam eget Dæmone tentante se, quia factus est sibi Dæmon.

Io. Climacus Qui semet tẽtat sibi Damõ est.

At verò dicet aliquis. Hæc idcirco persona non credit alieno iudicio, quia de suo certa est per reuelationem intimam & secretam. Sed profectò non est diuisionis Deus vt vni timenti se reuelet vnum, & per alterum similiter timentem eum, dicat vnum contrariũ. Itaque si visio ex Deo est, non dissipabitur in humiliantes se sub alieno iudicio propter Deum: sed vigorabitur amplius, & vincet.

Cautelas ad propellendas visiones.

Quocirca tradimus pro cautela, quod in huiusmodi visionibus nedum suspensum teneatur iudicium exemplo B. Amb. & Lucan. presbyteri, sed dicatur reuerẽter cũ Petro: Exi à me Domine, quia peccator sum, quia visionibus tuis indignus sum, quas hîc neque quæro, neque accepto, sed repello. Sed in alio, non in hoc seculo visio tua tota merces mea domine Deus & sufficit. Quid ad me de visionibus tuis in hac vita, quid de superiorum meorum monitionibus? mitte potiùs obsecro alium, quem missurus es: & me

meus

meus spiritus humilis regat, obscuroque loco.

Altera potest addi super huiusmodi visionibus recipienda cautela qualem de somniis tradidit vnus dicens: Si monitiones aliquæ bonæ, inquit, fieri videantur in somniis, vel ex persona defunctorum, vel aliũde recipiantur, quasi somnia non penitus abiiciendo neque eis ex aduerso velut authenticis, vel diuinis adhærendo: recogitantur potiùs tanquam rememorationes aliquæ ad faciendum bona, vel mala declinandum, iuxta somniorum qualitatem.

Probatio spirituum considerat, qualiter & quomodo persona, quæ visiones se habere dicit, conuersatur, an in secreto vel in publico, an in vita actiua vel contemplatiua, aut in deuotione: quæ notam affert vestimentis, & cæteris, aut si communem habet conuersationem accommodatam his quibus conuenit.

Hoc præcipuè considerare necesse est, si sit mulier, qualiter cum suis confessoribus conuersatur, & instructoribus. Si collocutionibus intendit continuis, sub obtẽtu nunc crebræ confessionis, nec prolixæ narrationis visionum suarum nunc alterius cuiuslibet confabulationis: expertis credite, nominatim Aug. & domino Bonauenturæ: Vix est altera pestis vel efficacior ad nocendum, vel insanabilior: quæ si nihil haberet aliud detrimẽti, nisi tẽporis preciosi laussimam hanc consumptionem, abundè Diabolo satis esset. Habet aliud, scilicet insanabilem viuendi, loquendique, vt interim de tactu, sileam, pruriginem; Eueniique illud de Didone apud Poẽtã: Hærent infixi pectore vultus, Verbaque, nec placidam dat membris cura quietem. Cùm tamen in pace sit Dei locus. Nullus idcirco mirabitur, si tales ad fabulas conuersi, auertuntur à veritate. Si præterea mulieres hæ curiosæ agentes sunt, quales notat Apostolus, semper discẽtes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Vbi autem non est veritas, sit falsitas & vanitas necesse est.

Probatio spirituum considerat vnde spiritus veniat, aut quò vadat. Itaque Bernardus testatur, hoc in se nunquam sciri datum esse, qui tamen expertum se pluries asserit humiliter Spiritus sancti præsentiam, & intimo motu cordis siue mentis sensisse.

Mira

Mirabitur modò fortasse aliquis quo pacto persona status inferioris dicat se frequenter agnoscere, vnde spiritus veniat. Præsertim cùm dixerit Christus Nicodemo, Vocem, inquit, eius audis, & nescis vnde veniat, aut quò vadat.

Quadruplices Spiritus quàm difficulter discernantur.

Quid porrò, quòd in spiritib⁹ diuersis multa inspirationũ inuenitur similitudo? Est enim spiritus Deus, spiritus Angelus bonus, spiritus Angelus malus, spiritus humanus, tam rationalis, quàm animalis. Potest autem similis visio spirari per quemlibet hunc spiritum suo modo longè tamẽ diuerso, sed nec diuersitatem faciliter percipi: quæ similitudo non scitur apud inexpertes talium, qui neque per seipsos ex acumine ingenij, neque philosophicis disciplinis, neque per aliorum traditionem sciunt talia distinguere.

Certè nec mirandum cùm paucissimos inueniamus, qui benè sciant secernere cogitationes & affectiones suæ rationalis animæ, vt rationalis est: ab illis qui sunt animales, videlicet in sensu communi, vel organo phantasiæ.

Difficile est discernere sensum à consensu.

Quem inuenies, precor, ex timentibus Deum, peccatáve fugientibus, qui semper & in omnibus ad liquidum prospiciat, dum tentationes vigent, si sensus eorum sit tantummodò in imaginatione vel consensus in ratione. Adeò non facilè est discernere sensum à consensu.

Quantò plus habet difficultatis probatio quadruplicis prænominati spiritus: dum videlicet instinctus vnus vel inspiratio vehemens tangit mentem, si sit à Deo, vel ab Angelo bono vel malo, vel à proprio spiritu humano.

Diuisio spiritus & animæ

Cuius rursus sensus portio duplex, superior & inferior adscripta est. Cuius sentire diuisionẽ, perfectè dat illud verbum Dei, quod pertingit vsque ad diuisionem spiritus & animæ: qualem in se diuisionem passa erat, quæ exclamauit: Magnificat anima mea Dominum. Dehinc secernens spiritum ab anima subiunxit: Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.

Hæc interim sub compendio cursim notata sint, quatenus cùm ad singularia descendendum erit, facilius hac occasione data sapientiores diiudicent: persuasum habentes, viuere hominem, cuius nomen sit in libro vitæ, cui plures, & in pluribus personis breuis temporis spacium datum est experiri & practicare omnia quæ dicta sunt.

TRA

TRACTATVS PERVTILIS DE PYTHONICO CONTRACTV, FRATRIS THOMÆ Murner, liberalium artium Magistri, ordinis Minorum. Ad instantiam generosi Domini Ioannis *Mornher* de *Mersperg* compilatus.

IN nomine ergo summi Dei exordiũ illud quod volumus narrare. Gratia ordinis & formæ præsentẽ tractatũ triplici personarum distinximus colloquio, vt non minus materiæ amœnitas, quàm bonitas, lectorẽ amicum alliciat. Tum quia & alium eiusdem materiæ, per quàm fidelẽ serenissimo Principi Sigismundo Archiduci Austriæ transmissum, & per Conradum *Sturkel* vtriusque Iuris Doctorem excellentissimum vigili indagine correctum, Dialogo distinctum conspexi. Qui licet (vt dixi supra) fidelis sit, & huius sententiæ diffinitiuus, non poterit tamen eodem curiosus rerum indagator quietari. Quare vt promisi procedam.

Innuit de libro Doctoris Mulleri suprà inserti.

Ioannes Mornher. O Thoma mi dilecte, tibi vt compatiar humana coẽgit natura. Quid est, quòd cæteris plus te malè fortunatum natura constituit, maleficiatum reddit à Pythonica dico muliere contractum? Quæ, inquam, tuæ genitrici, vt maleuola nocumentum asportaret, amicissimo sibi obesse spopondit, tuo vt percepit relatu. Sic equidem matris dilectio (instigante natura) in peiorem partem secessit. Est ne pium tuis dictis fideles præstare aures? Bonam, inquam, fortunam Augustinus Deam pluribus in locis retulit: & tibi cum dissona non solùm homines sed & Dij

I. s. autor huius Tractatus expertus est Maleficia.

Deæque nocere præsumunt, quod in tuo studio clariùs innotuit, vbi non semel, sed pluries, quæ sumpseris nocumenta, claret quàm apertissimè.

Thomas Murner. Quàm gratum foret, generosè domine (si ingenij adesset copia) vt quia me dignum inter disputandum iudicasti, angor quo solicitus, quòd ita me isto tempore videam imparatum. vt vix grandinis aliquod vestigium satis dignè tibi testatum possim relinquere. Vt autem famulandi clarius innotescat voluntas locum dabo verecundiæ, responsurus ad materiam propositam me conuerto. Mihi quia compateris benè dicis illud esse humanæ naturæ, ratione nec animal aliquod simile sibi specie manducat.

Quæris demùm rē grandem, & humanæ indagini haud possibilem, cur natura me plus cæteris malè fortunatum reddidit? Secundò, cur contractum? Tertiò, vtrúmne pium sit, credere si sit? Quare his tribus quæstionibus præsentem absoluam tractatum, Et quia præteritos ad memoriam casus deduxisti magis flere quàm scribere libet: res pauca homines insidiati, quoniam cunctis qui placeat, non credat quòd modò viuat, sed Deos Deásque inimicos habere, graue valdè. Augustinum autem quia allegas quid respōdeam latet penitus, nec aliquod patet refugium, nisi hoc vnicum, vt studium meum relinquā Deo (vt pollicitus sum) in Monasterio famulaturus. & modo illo superos meis precationibus reddere placatos.

Deos Deásque habens inimicos fit monachus.

Gaspar. de Morsperg Ab inceptis fide dignis. quia recalcitrare turpissimū, & tuô Thoma, studiū ad finem quasi deductum asseris relinquere velle. Nescis quia multis in rebus bestiis sumus inferiores. Hoc solùm maximè excellimus quòd sapimus. Quātum ergo homo à Sapiētia recedit, tantum ab homine alienatur, naturæ bestiarum proximatus. Quanto autem Sapientiam sequitur. tanto à brutis elongatus, in hominis natura excellit. Fortuna quidem cæca nec probum, nec improbū, nec vllam hominis dignitatem aut ordinem discernit: sed se vel citius peruersis moribus animóque ignobili, quippe ad votum eius procliuiori concedit. Et tu scientiam refutando fortunam exposcis. Nec est in mundo aliqua fortuna, quam non augeat literarum notitia. Nam dixit Aristoteles vbi plurimus intellectus & ratio

Nulla fortuna est, quam nō augeat literarum notitia.

ratio, ibi minima fortuna: vbi plurima fortuna, ibi minus intellectus. Multò ergo magis ea Sapientiæ pars appetenda quæ hominem etiam supra hominem offerens superis quàm proximum reddit.

Vbi plurima sapientia, ibi inimica fortuna. Vbi minimum sapere, ibi plurimum capere

Quod autem de Augustino dictum est, nihil concludit, nam seipsum reprehendit, in primo retracta. c. 1. Cepto igitur adhærere studio licet, & sic tui nauigij laudabimus fœlicitatem cùm perueneris ad portum, te magnificabimus post rerum consummationem.

De duplici prouidentia Dei.

Ioan. Mornher. Iam oro edisſere Thoma, cur te plus cæteris natura malè reddidit fortunatum? Est enim in Deo duplex prouidentia, generalis prima qua Deus ipse res regit, secundùm quod natæ sunt regi, vt dicitur 7. de Ciuitat. cap. 3. Sic Deus res, quas condidit, &c. Malè regeris, quia disfortunij causa tu ipse es, aut saltem aliquid tui, ex parte corporis animá ve constitutum.

Secunda prouidentia specialis eg quadam electione procedens, secundùm quam Deus prouidet vnicuique hominum, secundùm merita præsentia, vel futura & occulta nobis, sibi tamen præscutia. Quia eius iudicia iusta sunt semper, licet occulta, ita quòd aliquando aduersitas plus proficit, quàm prosperitas, secundùm Boe 4. de conso. Hoc ideò dixi, quia si te vna illarum Dei prouidentiarum attingeret, iam vltra quæstio, cur plus cæteris sis infortunatus, inualida esset: nam dixit Paulus quàm incomprebensibilia sunt iudicia eius. Sed de natura quæro, vtrùm naturale quoddam sit te plus cæteris malè reddens fortunatum.

Aduersitas plus proficit quàm prosperitas.

Thomas Murner. De benè fortunato stat in trimembri diuisione, vt habet Scotus, similiter & de malè fortunato, cùm tot modis dicatur vnum oppositorum, quot modis dicitur & reliquum: Primum, nullus dicitur benè fortunatus propter actum vnicum fortuitum. Sic nec malè fortunatus, vnico infœlici actu implicitus. Secundum nullus dicitur benè fortunatus, quia semper benè ei accidit sic nec malè fortunatus, cùm nullus talis sit sine speciali miraculo.

Tot modis dicitur vnum oppositorum, quot reliquum.

Tertium, est quis benè fortunatus, quia vt plurimùm benè accidit per contrarium malè fortunatis. Nam dixit Aristoteles primo Ethicorum non facit vna hirundo ver, si

nec actus vnicus fortuitus, benè vel malè hominem reddit fortunatum. Fortuna igitur tertio modo capta stante, causam quæris, cur illi vt plurimùm benè, alteri vt plurimùm malè accidat. Quod autem de Dei narrasti prouidentiis, nihil mihi constat, cùm naturaliter simus loquuti. Circa naturam autem triplex reperitur philosophandi modus.

Cur naturaliter vni malè, alteri benè accidat.

Est autem primus respondendi modus, dicens, benè fortunatum magis esse dispositum, vt ipsum causa vniuersalis moueat, ad hunc locum magis quàm ad alium, vt si aurum sit ibi, & fodiens ipsum inueniat, ergo secundùm hunc dicendi modum, qui est Theologorum, fortunæ causam non intrinsecam rei, sed extrinsecam dicemus. Attamen Aristoteles quærit causam intrinsecam, quam dixit esse impetum.

Effectus fortuitus nō habet causam.

Sed si tu dicas, tu quæris causam, vbi non est causa, nam effectus fortuitus non habet causam. Dicendū, quòd notum sit Aristoteli. Quòd sicut illud quod euenit in pluribus, habet causam, vt in pluribus, vniformiter: ita quod euenit in paucioribus, & difformiter, habet reduci ad causā vniformiter agentem & per se. Causa autem intrinseca huius impetus est, secundùm Aristotelem, cùm dicat in libro de bona fortona. Est ergo bona fortuna sine ratione nata. Benè fortunatus enim est, sine ratione habens impetum ad bona, & hæc adipiscens, hoc autem est natura: In anima enim inest tale natura, quo impetu ferimur, sine ratione, ad quæ vtique benè habebimus. Et si quis interroget ab operante, quare sic facit, nescio, inquit, sed placet mihi.

Bona fortuna est sine Ratione nata.

Simile patet in his, quæ à Deo aguntur. Etenim à Deo vecti, sine ratione impetum habent ad operari aliquod. Et vult dicere, quòd aliqui habent velle, ad quod sequitur bonum aliquod præter intentum, ex impetu & sine ratione, & causa huius impetus est natura. Demùm dicunt alij, non intrinsecam, sed extrinsecam causam ponentes, non tamen, vt Theologi, sed cœlum, vel intelligentem mouentem cœlum, mediante cœlo, vt Deus ipse immediatè mouens, hic cum aliis coincidit.

Intelligens mouens cœlum, mediante.

Ioannes Mornher. Ponis triplicem opinandi modum. Primus autem quem Theologorum asseris, non videtur in veritate posse persistere. Nec mentem quietare potest. Qui dum quæri posset, quare ad propositum illius sequi-

tur bonum, & non ad alterius propositum, quum etiam, quia est contra Aristotelem, cui non videtur aliquod nouum immediatè esse à Deo. Vnde ipse ponens mundum æternum, non posuit motum potuisse esse nouum, nisi secundùm partes: ita quòd totus non potuit esse nouus, vt habetur 8. Physicorum: quòd Deus non potest causare nouum mundum vel nouum cœlum, vel nouum motum, secundùm suam totalitatem.

Nil noui à Deo.

Totus non potest esse nouus.

Secundus verò respondendi modus, qui fuit Aristotelis, non procedit, quia dixit, quòd aliquis habet impetum sine ratione. Contrà, non est fortuna bona sine actu voluntatis, quia fortuna est effectus contingens, consequens effectum agentis à proposito. Nunc autẽ actus voluntatis est circa obiectum ostensum à ratione, ergo talis impulsus ad volendum non est sine ratione.

An impetus possit esse sine Ratione.

Præterea, si natura impellit aliquem ad volendum & non ratio, ergo non esset fortuna, quod euenit, sed casus, cùm hæc differẽtia sit inter fortunã, & casum 2. Physicorũ.

Tertius autem modus, qui dicit quòd nihil sit effectum fortuitus, nisi illud, ad quod causalitas cœli se potest extendere, non videtur vero consonus. Cùm aliquid sit in homine, ad quod causalitas cœli non potest se extendere sicut est volitio, nisi occasionaliter mouendo appetitum sensitiuum, secundùm cuius inclinationem apta est voluntas inclinari. Cœlum ergo, quia non potest volitionem attingere, nec etiã causas ad eius causationem coniungere, ideò aliquid est in homine, ad quod causalitas non potest pertingere, & per consequens nec fortunæ causa referri.

Nihil fortuitò, nisi ad quod causalitas cœli se extendit.

Thomas Murner. Dilecte Ioannes, absit longè à nobis, vt ea quæ Spiritus sancti instinctu Theologia dictauit, falsa dicamus. Quod autem quæris, quare ad illius propositum, & non alterius sequatur bonum, fortassis & quia sic voluit Deus ipse, cuius voluntatis inquisitionem suprà dixi infirmam: Aut quia patii indispositio, nam Deus influit in quodlibet vniformiter, in quantum potest, secundùm Aristotelem, & quia iste est dispositus, ille non: ideò Deus impellit istum ad tale propositum, ad quod consequitur commodum: illum autem non impellit quia non inuenit in eo dispositionem requisitam.

An aliquid possit nouum esse à Deo.

Et si vltra quæris, quæ diuersarum dispositionum causa, semper deuenitur ad vnum primum, volūtatem dico primi entis, licet Philosophus illud fortè non diceret. Quia verò de natiuitate dixisti, non videtur Aristoteles sibi ipsi cōtradicere. Dato enim, quòd oporteat aliquos effectus fortuitos nouos reducere immediatè in Deum, adhuc sibiipsi non videtur contradicere, quia certum, ratúmq; habuit Aristoteles secundùm propria sua principia, animam intellectiuam esse à Deo immediatè, & ad hoc attingere potest ratio naturalis, cùm sit immortalis, & ita aliquid nouum potest immediatè esse à Deo.

Quomodo autē illud possibile sit, causa breuitatis omissum relinquitur, tamen de hoc lege Scotum, in vltima quæstione Quodlibetorum. Aut dicas, quoniam vtique si sit propter diuersitatem causarum recentiuarum, nihil noui Deo imponitur, sicut Sol immediatè soluit glacies, & coagulat lutum, nulla posita nouitate in eo, ita secundùm Aristotelem hoc corpore organizato, Deus necessitate immutabilitatis, causat hanc animam, & prius non ratione indispositionis materię, sicut nec Sol causat alium & alium radium in aëre & in aqua, nisi propter diuersitatem recipientium, quod in perspectiuis nostris conclamatum est.

Murnerus de Perspectiuu.

Quid tamen secundùm fidem & veritatem dicendum esset, suprà, loquendo de Dei prouidentia duplici, solus confessus es. Quod contra Aristotelem facere videtur, æquiuocat. Nam Aristot. intellexit fortunam esse sine ratione consiliante, non autem sine ratione volitum obiectum ostendente.

Fortuna & casus quomodo differant.

Ad aliud autem dicitur, quòd licet natura sit mediata causa illius euentus fortuiti, non tamen immediata: sed volūtas vnum intendens, licet sit aliud eueniens præter intentum, quod dicitur fortuna, non casus.

Id contra tertium respondendi modum dico, quod cœli causalitas ad omnia alia præter voluntatem se extendit. Si autem aliquis fortuitus effectus in voluntate ponatur, in Deum reducere oportet, qui omnibus prouidet & coniungit, cùm dicat, imò & capilli capitis vestri numerati sunt Hoc autem cùm sit contra Astrologos, clarius de hoc loquar in quadripartito meo maiori.

Thomæ Murneri quadripartitum.

Quæris

Quæris igitur,generose domine, cur me plus cæteris, natura malè constituit fortunatum. Triplicem vidisti modum. Habes enim duas extrinsecas causas,& vnam intrinsecam. Fortè de intrinseca loquendo, talem impetum ad commodum non habeo, qui se tenet ex parte complexionis,non animæ,vt habet Scotus imò & Aristoteles. Quare dissortunij causa non sum ego, non est enim in potestate mea,mutare corporis complexiones aut staturam. Quis enim est ex vobis,qui potest ad staturam suam adiicere cubitum vnum?quasi dicat,nullus, quare me excusatum,oro, habeto.

Si autem de extrinsecis causis loqui contingat:primò de cœlo videamus nec est in potestate mea, diuersos planetarum stabiliúmque stellarum coitus mutare, horam generationis,seu meæ interemptionis. *Coitus stellarum.*

Si autem dixeris,quia dixit Ptolemæus,virum sapientem astris dominari:& opus stellarum ita adiuuare,quemadmodum seminator fortitudines naturales,in libro Almagesti, & suo quadripartito. Verum quidem fateris, quia sapiens: vbi autem stulti & mihi similes manebunt, qui non solùm astris dominari non possunt,nec parere inconuenienti obiecto? Quare me secundò excusatum habeto. *Vir sapiens quomodo dominetur astris.*

De alia autem causa extrinseca, quæ est Deus, parum sentio, cur cadere permisit, confido tamen, vt in posterum gloriosius resurgam. Nam nostris terris equos quadrupedes cadere vidi,& lædere pedes, Vach. Iuuenis & inexpertus lupus, quem nullus vnquam rusticorum clamor circundedit. *Quadrupes si cadit,cur non bipes cadet homo.*

Gaspar de Mesperg. Dixisti Thoma suprà,quare vnus plus aliis redditur malè fortunatus. Nec vltrà sit quæstio congrua,cur contractum reddidit, quoniam coincidunt. Potiorum autem Theologorum rationem nescio aliquam. Sed insuper ad vltimam quæstionem mentem feramus, quæ quærit,vtrúmne pium sit credere, si sit, volo dicere de hominum ligatione. Quod non sit fides nostra concludit. Quæ Diabolum huiusmodi incursuum causam assignat, à quibus nec iuuenes, nec senes, nec probos,nec improbos exclusos ostendit.

De iuuenibus dicit Augustinus 21. libro de ciuitate D

capitulo 18. Prorsúsque scriptum est: Graue iugum filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsque in diem sepulturæ, matrem omnium, vsque adeò implere est necesse, vt ipsi paruuli per lauacrum regenerationis ab originalis peccati, quo solùm tenebãtur, vinculo iam soluti, multa patientes nonnulli incursus spirituum malignorum patiãtur. Et Hieron. dicit Quid causæ est, vt sæpe bimuli & trimuli, ac vbera materna lactantes à Dæmonio corrumpantur? De senibus ego ipse testis. De probis Iob. De improbis quàm plures alij. Ergo concludere licet, Dæmonem non vetulas, nec aliquod naturale esse causam istius contractus, Deus autem ipse faciendi facultatem tribuit.

Ioannes Meruher. Thoma Magister mi & Præceptor charissime. Æstimo genitoris mei dulcissimi mentem consimilem Theologorum opinioni, immaterialem æstimantium substantiam, ligatorum omnium causam (volo dicere) Diabolum, sumpta primum id exequendi à primo ente facultate. Videtur enim (vt dicit Aristoteles primo metaphysicę) Deus omnibus esse causa & principium quoddam. Quare dixit commentator primo libro de anima, quòd rei cognitio per suam causam est magis firma, quàm sui esse tantùm.

Cognitio per causas magis est firma.

Dicunt vltra, quòd summi Dei permissione, & iusso Dei iudicio indifferenter, iusto atque iniusto iuuenibus & senibus, contingat & ad illud allegant sua iura & Doctores Catholicos. Quod si verum sit, nescimus, nisi scientia arguat sicut capit Augustinus, scientiam decimo septimo libro de Trinitate capitulo 1. Dicit enim, Absit, quòd scire nos negemus, quæ testimonio didicimus aliorum. Tum quia est creditum, hac communi non possum responsione contentari, Deum cunctorum causam assignando. Ab hoc enim ente cœlum, & totam naturam dependere, 11. metaphysicæ Aristoteles expertus est.

Illa scimus quæ testimonio aliorum didicimus cōtra Ephecticos.

Præterea, si omnium causa Deus, quid nostra proderunt scripta singulorum causas inquirendo? Sat est enim Deum ipsum causam profiteri cunctorum. Non sit quæso hoc nostrum propositum, seu deliramentum. Præsupponemus enim primariam causam plus cæteris influere. Qui enim ponit vnum agens tantùm, quod omnia agat,

tollit

tollit à rebus suas proprias actiones. Quas si quis tollit, aufert & earum essentias, nec habet (vt ait commentator) cerebrum naturaliter aptum ad bonum.

Exempli gratia. Pluuiarum, quarum causa Deus ipse prima, secunda demum essentia, quinta, diuerso stellarum coitu, quæ tertio diuersarum exhalationum motrix est pluuias inducentium, vt habetur apud Arist. in li. Meteororũ. Naturas igitur rerum rimaturi, longe Deus à nobis Theologicè cùm loqui coniugat, quod iustum est fatebimur. Et huiuscemodi Theologorum commenta ad præsens relinquamus. Nam huiusmodi opinionibus est omnibus nostrorum rusticorum caterua repleta.

Thomas Murner. Modestiùs, ô Ioannes, loquereris, si harum rerum plenior tibi esset intellectus: tuæ infantiæ parcendũ æstimo. Nescis quod dicit Arist. Quia maior est rusticorum fides, quàm philosophorum & doctorũ virorum. Nam dicit Scotus lib. 4. 34. dist. q. 1. quod duplex est impotentia in genere. Naturalis vna ad quam membri sequitur mutilatio seu frigiditas, de quo nihil ad præsens. *Diabolus seruat pacta aliqua.*

Alia autem casualis, quæ fit per maleficium: & hæc fit per malignos spiritus: qui habentes pactiones cum hominibus seruant promissa, non quia veraces, sed vt alij eis adhęreant. Quia si nulla pacta seruarent Dæmones, nulli homines eis seruirent; & vt illi quibus seruant promissa, eos colant. Nam ex superbia sua præcipuè appetunt honores diuinos. Deus etiam permittit eos exercere potestatem suam, ad impediendum aliquos, ab aliquibus actibus, in quos possent, si non essent impediti, & hoc propter peccata eorum, vel propter aliquam aliam causam occultam. Et hoc modo magicus habens pactum cum Dæmone, procurat ab eo, vt istum impediat aliquo actu, quamdiu aliquod signum à Dæmone positum perseuerat, puta acus curuata, vel aliquid id generis. Iam enim vides, quid senserit Doctor subtilis, cuius prius mentem tormentum nuncupasti. Quid autem arguis? omnia tua concluserunt argumenta vnicum illud, quòd Deum non debeamus immediatam omnium causam referre, licet mediatam ponere nulla ratione prohibemur. *Acus curuata vis.*

Ioannes Merscher. Secundùm verba Doctoris posita, posset quæri quod remedium est adhibendum contra istud *Remedia contra maleficia.*

Diaboli impedimentum? Scio tamen contraria contrariis curari, quid contra facta Diaboli? Si dixeris orationes: & tu cum sanus sis, quo mediante scire exopto, cùm te plus in tua ægritudine iurasse, & vetulæ maledixisse, quàm orasse seu sanctos inuocasse constet: Ergo non est verum quod dicunt Theologi, quòd in huiusmodi necessitatibus sancti solùm sint inuocandi, cùm sit aliud, per quod mederi oporteat. Et tu dicis te sanitatem recepisse vnius hominis auxilio. quare te & illum excommunicatum iudicare consonum dixi. Age, age, quod figmentum componis dicendo, quia sanus factus ex tactu sacci vnius, & aqua immundicijs scutellarum maculata, inuenisti ne in naturalibus disciplinis, quarum professor es. his in rebus huiusmodi inesse actiones? Nunquid verum dixi, facientem & consulentem excommunicandos, & à Christi fidelium communione excludendos?

Thomas Murner. Video te, generose Domine, contra me furore cõcitatum, quia verum dixi. Quid si deliramentum, protulissem? Adest vitus Matthæus & Iacobus Murner, qui huius rei testes sunt. Nam in ore duorum stabit omne testimonium. Figmentum autem quia me dicis componere: scis enim & audisti quæstionem quam Scotus concessit, Dæmones pacta seruare hominibus, seductionis causa, nõ quia veraces quamdiu signum per ipsos positum durat: Nam si aliquis sciens maleficium destrueret, non esset excommunicatus, sed opus faceret meritorum: Insidias (dico) Diaboli destruendo, & opera.

Quare dixit Scotus, quòd trifaria est illa quæstio, an liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum. Non enim solùm licet, sed est meritorium destruere opera Diaboli, nec in hoc est aliqua infidelitas, quia destruens nõ acquiescit operibus malignis, sed credit Dęmonem posse & velle fatigare, dum tale signum durat, & destructio talis signi imponet finem tali vexationi. Sic ergo saccũ & aquam illam immundam puto signum mihi finis fuisse infirmitatis à Dæmone positam, & illud mora habuit anni, quòd si post annum cum sacco fecissem, quod anni spacio factum fuit, nunquam pristinæ redditurus fuissem sanitati.

Nec mihi placet de illa materia loqui, sum equidem in

itam

iram præceps & cõturbor, quia hominis vnius pessima voluntate, nunquam ante infirmitatem à me visi, tali miserabili pœna sine meis meritis, crucior per omnes dies vitæ meæ. Et nisi omnipotens Deus sua summa bonitate & clemẽtia, me inter suorum sacerdotum numerum collocasset, quid facerem? Deo omnipotẽti offero. Idcirco hac opinione Theologorum, quæ est secundùm veritatem, velis (oro) contentari.

Ioannes Mornher. Thomas mi charissime, latet-ne te cautela Aristotelis? Qua opponentem informat respondentem debere reddere furiosum, vt ab ipso materia relinquatur proposita, quam à te suscepi, ésne similis mihi, qui omnibus do documẽta salutis? Furor verò si me cõprehendit, documentorum meorum virtus omninò euanescit. Transeant Theologica: Hæc sit quæstio, vtrùm hominum ligatio naturali possit ratione demonstrari, volo dicere vtrùm ab actione naturali sit. Et videtur quòd sic: Iniustè equidẽ punitur qui nunquam deliquit. Sed ligantes puniuntur, ergo deliquerunt. Patet maior in actu iudiciario, licet in operibus diuinis procederet, cùm aliquis punitur: aliquando non reus, nunquam tamen in iusto Dei iudicio, de quo nihil ad propositum. Patet minor in l. Multi. C. de male. & mathe. Statuarum insuper hinc inde apud iudicia publica, sitarum: quæ denigrationis causa sunt huius actus sententia. Consueuerunt & ob huiuscemodi noxã nostris terris vetulæ igne cremari. Longæuæ quapropter consuetudinis non est vilis authoritas, nec est verisimile, vt habet Aristoteles, quòd ab omnibus fertur omninò deperdi posse. In oppositum tamen fuit fides, vt dictum est: ergo quid dicendum sit, oro, breuibus conclude.

Cautela disputationum: Respondẽtem ad oram cõmouere, vt turbetur in proposito.

Ligatio, an naturalibus rationibus probetur.

Thomas Murner. Dixi clarè in superioribus, generose domine. id sensu experiri. causam insuper adiunxi, illa tamen quia non contentaris, dico primò, nisi verba sequẽtia summè ponderaueris, huius rei secretum vix patebit. Et quia licuit nunquam sensibilem negare effectum, ex insensibili causa procedentem. Quare hominum fateamur ligationes causam inquirentes, quæ quidem audimus, fari non prohibemur visa protestando.

Sed quia diceres fortè illud infidele quoddam genus hominum dico ligationes naturali via euenire posse. Ad hoc

respon

Opus naturæ est opus intelligentiæ.

respondet Aristoteles, dicens naturam non agere, nisi quia à superioribus causis mota, quæ sunt Deus & intelligentiæ. Opus enim naturæ est opus intelligentiæ 11 Metaphysic. vbi videtur consentire Deum huius actus causam principalem & mediatam, ergo immediatas inuestigare non est inhibitum.

Opiniones quinque circa actum ligationis.

Est autem circa hunc ligationis actum multiplex opinio: multis autem omissis, quinque tamen positæ sunt. Est igitur prima Theologia iam posita, quatuor autem Philosophorum. E quibus est vna dicentium, hunc effectum cum omnibus aliis esse à forma cœli, quam contrahi nouimus quemquam suæ natalis & interemptionis hora. Dixerunt antiquiores nobis, suntque experti, cœli signa per singula corporis membra ducatum obtinere, sic quia aries, caput, collum taurus, gemini brachia obtineant, sicque deinceps, quæ docent Astrologica: licèt à moderníoribus puta Iuristis, contraueniatur: minùs tamen iustè: secundùm quod in quadripatrito meo maiore libro primo expressi clariùs.

Iureconsulti aduersantur Astrologis.

Est equidem in omni famatum Philosophia: inferioris mundi corporum motus primos cœlestium itus atque reditus arcanis quibusdam naturæ vinculis trahentes sequi. Si enim crescente luna in animalium corporibus humores abundant, decrescente attenuantur, vt etiam humani corporis venas illic pleniores, hîc laxiores reperies, quod in ęgrotantibus clariùs apparet. Certius inquam certo venam seu membrum ferro tangi non debere luna supra idem ducatum habente. Summa igitur in naturali actione cœli ad disposita passa concordia. Quod patet, qui enim prioris lunationis medietate decumbunt, natura eorum fortior morbo validiùs repugnat, in sequenti debilior leuius succumbit. Quotidianas etiam ægrotantium affectiones quotidianæ omnino lunæ applicationes ad primum locum trigonę tetragonæ oppositæ & reditus mentiuntur. ob quod priuilegium ij dies inter cæteros certo nomine discreti sunt. Nōnulli etiam numerosis obtinent experimentis ex diuersis lunæ mansionibus diuersis suorum membrorum impotentiis affici.

Actiones & circulationes cœli, sunt eadem cum actionibus animæ.

Et hoc est, quod voluit Plato noster diuinus, de intellectu animæ, faciens duas circulationes, ita quòd posuit

cœli

cœli motus eosdem eum motibus animæ, id est, quod actiones cœli sunt eædē cum actionibus animæ: vt allegat eum Aristoteles 1. de anima, licet iniustè eum redarguat.

Aristotelis error.

Vsque adeò quidem motus etiam, tam hominum quàm cæterorum animalium primum Solis iter sequuntur. Sole siquidem oriente surgere progrediuntur, & ascendēte cursu addunt, ac tanquam motus absente duce quiescunt ad exitum illius iterum exituri. Post lunam autem & solem stellarum, tunc omnium quidem effectus certi, præter quòd vulgo non adeò sunt vti luminarium virtutes approbati.

Naturaliter ligationes causati.

Demùm posset aliquibus, vt dicunt, rationibus persuaderi, hominum dico ligationes naturali via euenire posse, licet causa sit occulta. Homo enim ipse ab antiquis microcosmos est appellatus, quasi maiori similis mundo. Ex qua quidem, Albertus similitudine intulit, distantias duorum extremorum digitorum, & à planta pedis ad verticem cōcordare. Natura enim cui commoditas in omnibus, quàm maxima cœlo cuncta comprehensiuo figuram impressit sphæricam. Et idem quod in homine dicitur, diuiso homine per duas lineas orthogonaliter se secantes, sentiendum erit de maiori mundo. Nam omnes lineas à centro circuli ad circumferentiam ductas æquales esse necesse est. Quis autem mentis sanæ maiorem mundum esse mirabilius plenum negabit? Cur ergo totidem vel saltem aliquorum mirabilium pluralitatem non continebit homo ipse, qui suprà minor mundus dictus est.

In microcosmo aquè miracula abundāt, ac in Macrocosmo.

Patet contra. Nam in Euangelio dicitur, Prædicate Euangelium omni creaturæ, id est homini cum omnibus conuenienti. Est autem homo omnium naturalium finis, 2. Physi. Sunt & omnia propter ipsum, vt cunctis dominiū imponat, secundùm quod in Geneseos volumine continetur. Habent etiam naturalia insitam naturalem obedientiam erga ipsum.

Homo est omnium naturalium finis.

Quare dixit Aristoteles solem & hominem ad hominis concurrere generationem? nisi quia superiora infimis præsint hominis natiuitatum & interemptionum contracta?

Quid demum est, quia dixit, tempora pluuiosa prodesse piscibus, auibúsque prodesse? nisi quia secundùm anni diuersitatē, & interiora variari necessariū infert argumentū

Quæ autem huius auræ diuersitatis causa, nisi hæc, quam Arist. in lib. meteororum assignat, dicens, quia necesse erat hunc mundum inferiorem in quatuor elementa continuis superiori subiici lationibus, vt ferè tota eius virtus inde gubernetur.

Præterea in quolibet ordine essentiali, destructo primo, destruitur omne posterius, 2. Metaph. Motus autem cœli est simpliciter primus 8. Physicorũ. Ergo motus qui est sanitatis ad ægritudinem est à cœlo, alias esse non posset.

Postremò verò diximus, omne mixtum esse corruptibile ergo destructiuum principium in natura reperiri continens est. Hoc enim est quod voluit Scotus lib. 4. dist. 29. q. 11. non est dare in natura potentiam passiuam, cui non correspondeat actiua in natura. Cùm alterum contrariorum fuerit naturale, & reliquum necessariò erit naturale ex De cœlo & mũdo. Materia equidem contrariorum eadem est, vt habet Commentator.

Patet secundò, timet enim omnis mundi species aliquod horribile & destructiuum, habétque aliquod confortans & lætificans per propriam naturam. Sic omnis cuis lupum timet, quem non solùm viuum, sed & mortuum, instinctu naturæ visu & gustu cognoscit, lupus canem, mus catum, & omnia quadrupedia leonem, omnia volatilia aquilam, finaliter omnia animalia hominem. Vult ergo hæc opinio hominum ligationes naturali vi euenire posse, cœlum tamen coadiuuantem æstimat causam, inueníque rerum huius mundi concursus esse secundùm stellarum coitus, & gaudium & victoria & tristitia pendet exinde, & per illud iudicatur tanquam per causam.

Contra Genethliacos.

Ioannes Mornher. Contra hanc opinionem, dilecte Thoma, quam astrologorum suspicor, dicentium ligationis effectum esse à forma cœli, quam contrahit quisque hora suæ natiuitatis, seu interemptionis, videtur absurda. Nam vt habemus 26. q. 2. lo. textus de superstitiosis. Dicit enim, neque ab hoc genere superstitionis (de quo in textu) segregandi sunt, qui olim Genethliaci, propter naturaliũ considerationes dierum, nunc autem Mathematici vocantur. Nam & ipsi, quamuis veram stellarum positionem, cùm quisque nascitur, consequuntur, & aliquando peruestigant, tamen quod vel inde conantur actiones nostras, vel actio-

num euentus prædicere, nimis errant. Huius igitur artis scientia vsque ad Christum fuit concessa, vt Christo edito, nemo exinde natiuitatem alicuius de cœlo interpretaretur. 26. quæstione 3.

Astrologia iudiciaria ad Christi aduētum vsq; solū debuit valere.

Quòd demùm infertur, quia planetis in singulis membris specialis esset potestas, & ita ad singularissima procedere, satis à Ptolomæo nostro æstimo redargutum. Dicit enim, non debet Astrologus dicere rem particulariter, sed vniuersaliter. Singularium etiam non esse scientiam Aristoteli approbatur. Finaliter conclusit, omnia iudicari per cœlum, vti per causam quod apertissimè claret falsum, in glossa 26 q. 5. Non liceat.

Astrologi vniuersaliter non particulariter debent loqui. Singularium non est scientia.

Illud autem quod arguit, motum cœli simpliciter esse primum, secundùm Theologos, fortè non concluderet, cùm dicat Scotus lib. 3. dist. 48. Primitatem motus cœlestis ad alios motus non esse primitatem causæ, vel alicuius à quo dependet essentialiter, sed tantummodo cuiusdam perfectionis in quibusdam conditionibus motus, quæ sunt irregularitas & velocitas.

Patet enim, quòd essentialiter non dependet actio corporis cœlestis in aliquod inferius, ex motu illius corporis. Quia secundùm Philoso. 2. de generatione nihil facit latio ad generationem, nisi quia adducit generans: ergo si sine illo motu generans esset æquè approximatum, æquè ageret. Tum quia falsum est, quod Astrologi fingunt: dicentes superiora in inferiora agere: cùm supra sit dictum, aliqua esse, ad quæ cœli actiuitas pertingere non valeat. Præterea intellectus vniuersalium est, sensus singularium. Ad opera autem cœlica sensus iudicio deuentum extitit, ergo de ipsis scientia non est: cùm quia singularia, tum etiam quia aliter se habere possunt, & de contingentibus est Astrologia. De contingentibus determinata veritas non est.

Ad quadam vires astrorū non penetrant.

Insuper arguitur Astrologiæ officium superuacuū & inane, quia res pertinguntur per experimenta & minus quàm potest percipi rei veritas experimentatiuè est, dum bis, in vno esse inuenitur: sed hoc in Planetis est impossibile. Planeta enim cùm fuerit in aliquo loco, ex signis, cæterisque Planetæ aspicientes ipsum, vel ei coniuncti ad consimile esse non reuertuntur, nisi post multa millia annorum, ad cuius temporis quantitatem nunquam humana vita suf-

Astrologia est de contingentibus.

fecit

fecit. Quomodo est ergo possibile homini, vt bis aut sæpius in eodem esse plurimas reperiat, quatenus ex eorum reditu probet, quid significent?

Astrologi cæteris magis sunt egentes.

Demum rarissimè in suis doctrinis Astrologi reperiuntur concordes, & cæteris semper sunt magis egentes.

Quid plura referam? Stāte cœlo si applicetur ignis stuppæ, & dicas non posse comburi, error est, & hic articulus est. Parisiensis: ergo multæ actiones, quarum causa cœlum dici non potest, de quibus dubium non est. Quid ergo de illo actu Pythonico dicemus, in quo maxima occurrit difficultas, non apparentiæ dico, non sensui, quàm intellectui?

Articulos Parisienses allegat, qui habētur de verbo ad verbum in Dæmonomania Bodini inserti.

Thomas Murner. Generose domine, licet multa in medium duxeris argumenta, falsitatem opinionis Astrologorum probantia, fortè & quia non falsa, non est enim credibile, antiquos Patres & Philosophos, à quibus omnis sciētiæ fons & origo processit, rem tantæ falsitatis posuisse. Sed quia de hoc specialem tuæ dominationis tractatum edidi, peta, de reuolutionum veritate falsitatéque nuncupatum, iam curæ non est tuas rationes reddere solubiles, quomodo in eodem tractatu solutæ sunt.

Attamen quia tibi nec hæc placet opinio, inueni tertiam quæ est Alberti Magni dicentis, ligationum causam animam ipsam, seu consensum ipsius, siue quod idem est, voluntatem, non vt liberam, sed ad defectum declinantem desideratæ rei. Fundátque se in dicto Auicennæ, sexto naturalium, dicentis: Quia hominū animæ inesset virtus quædā res externas immutandi, alia autem entia obediunt ei, quādo ipsa fertur in imaginum amoris excessum, aut odij, atque id generis. Concludítque quòd cum anima alicuius ligat res, atque ad idem quod vult.

Ligationum causam esse voluntatem hominis.

Dicitque Albertus se inuenisse, quòd animæ affectio est radix maxima omnium harum rerum: Quod & Theologi nostri affirmantes, dicunt: quod si his fides non tribuatur, nequaquam ligationis alicuius sequitur effectus: cuius causam assignant meritum passionis Iesu Christi Domini nostri, ob quod data est potestas Christicolis calcandi serpentes malignos.

Theologorum sententia de ligationibus.

Diceres autem, quia opinio prima dixit, Diabolum nil posse efficere sine hominis voluntate, quare Diaboli sequi-

ſequitur nocumentum voluntate ligantis & non ligati ego bonus, cur alterius mihi mala oberit voluntas, dicemus alibi. Nec vult tantùm Albertus, hanc animę affectionem ſolam huius rei cauſam aſſerere, ſed ſubdit, ſiue propter grandem affectionem alteret corpus ſuum & alia quæ intendit, ſiue propter dignitatem obediant ei res aliæ viliores, ſeu cum tali affectione exterminata concurrat hora conueniens, aut ordo cœleſtis: aut alia virtus, quæ quamuis faciat, putauimus tamen animam facere.

Iam publicum ac verificatum eſt, quòd ligationes hominũ, incantationes, ad iram promotiones, odium, amicitiam, detrimentum, & gaudium ſunt ad grandes affectiones conſequentes Et tu vides quòd ſecundùm naturam vulgus abhorret maledictiones & vetularum blaſphemias, tanquam in eis ſit virtus, aut ſaltem cum eis aliqua mali virtus annexa. Natura autem nihil facit fruſtra. Nec fugitur aliquid naturaliter, niſi virtute naturalis deſiderij, vel amoris timoriſque ad aliud, vt habet Scotus libr. 4. diſt. 53. q. 2. arg. 1.

Ioannes Mornher. Contra hanc opinionem, quæ eſt Alberti, graue eſt arguere. Eſt etenim intricata, & nimium diſiuncta. Dicit primò, vi tuiem aliquam animæ litigationum cauſam. Secundò, quòd grandis ſequatur rei petitæ affectio. Tertiò quia propter magnam dignitatem obediunt ei res aliæ viliores. Quartò, quia hora concurrit fortè conueniens aut ordo cœleſtis. Quintò dicit, aut alia virtus, quam non nominat, quam & ligationes facere aſſentit. Ne autem habeatur ſuſpectus, dicit illud animam facere, ne fortè, quia voluit cœlum poſſe agere aliquod naturale, ſi A, & quia tunc ſciens talem effectum in ipſo A, ligare poteſt. Hanc æſtimo eius mentem, ſi ſaltem ſcientis concurrat grandis affectio, & hora conueniens, habent omnia tempora ſua: Contra Iuriſtas, qui dicunt omnia in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti fieri debere in omni tempore indifferenter, per quod reprobare intendunt electiones Gloſſa autem ſupra memorata. 16. quæſt. 5. Non liceat, dicit, nil reprobari, niſi neceſſitatis impoſitionem. Vult ergo Albertus aliquod naturale inueniri poſſe quod ſit ligationis cauſa Sed quia illud mihi ignotum, temerario auſu rem incognitam non condemno.

Iureconſulti reprehenduntur ob benedictiones Qualitatum diuerſitatẽ cauſã eſſe ligationum.

Thomas Murner. Occurrit & hoc loco antiquorum noſtrorum mens & ſententia. Opinabātur enim hunc ligationis effe-

ctum, cum omnibus aliis mundi mirabilibus à qualitatibus procedere, scilicèt calido, frigido, humido, sicco, tanquam à radice, secundùm quòd habemus in quarto meteororum. Dixitque maior pars philosophorum & medicorum, quod eorum admixtio ad omne mirabile necessaria est, hanc igitur defendere cupientes viam, negare non præsumant omnia mirabilibus plena: quia ex eisdem qualitatibus omne ens mundi (dempta quinta essentia) terminus componi in calido & humido proportionatis conseruari, in consumptione humidi a calido destrui: vt habet Aristoteles lib. de longi. & bre. vitæ. Vnde hic quidam lætus propter excrescentem choleram, & in factis repentinus, hic inuidus melancholicus, iste monoculus, is hermaphroditus, alter contractus. Quæ vnde sunt nisi complexionum ratione, & qualitatum causa. Concludunt igitur, ligatores cum aliis mundi mirabilibus esse à qualitatum primarum diuersitate.

Ioannes Murner. Sed & contra hanc opinionem, quæ qualitatum diuersitatem ligationis causam assignat, posset argui. Quia non esset sufficiens: Non enim quietabitur mens nostra. Dicunt enim ligatum suæ passionis maioramentum minoramentumque sumere, & ex earundem qualitatum primarum proportione imò & quia ligatio ex vnius qualitatis destructione, seu vnius per alteram principatu ducatuque consistat, affirmant. Quare quæritur, quæ huiusmodi qualitatum diuersitatis causa, quod tamen infert, quæ multarum & diuersarum complexionum ratio nec dabitur altera nisi diuersus vagarum stabiliumque stellarum cursus. Et si hæc opinio, hanc quam Astrologi sectabantur, vt præsupponunt, necessarium infert argumentum, quare diminuat.

Litem & amicitiam quæ à natura rebus insunt, causā esse ligationū. Omne Mundiens ... inimicum.

Thomas Murner. Offertur & hic vltimo loco, alia antiquorum nostrorum opinio potentium litem & amicitiam ligationum causam non hanc quam à qualitatibus euenire senserunt, sed quæ à natura inesse apparet. Litem in qualitatum disproportionem, siue disconuenientiam: Amicitiam autem aliquarum proportionem & concordiam. Et si isto modo hæc opinio amicitiam & litem ligationum poneret causam, necesse erat cum illa coincidere, quæ dixit qualitates esse causam. Sed non sic, sed eam, quæ à natura inest, intellexerunt. Nam vt antehac diximus: Omne mundi ens in natura habet aliquid inimicum & destructiuum, cùm omne tale ex materia compositum constat, quæ est destructionis causa, cui annexa priuatio, vt habet Aristo-

Aristóteles: secundùm quod diximus de oue & lupo, & aliis.

Ioannes Mornher. Sed nec illa opinio, amantissime Præceptor, quæ ligationum causam assignat, litem dicit, & amicitiam Nã huiusmodi pacem bellũmq; duplici via euenire dixisti. A qualitatibus primò. Secundò à natura. De primo tamen modo opinio non intellexit, sed de secundo, quæ scilicèt à propria inesset natura: quod fieri nequit: quoniam sicut priùs, ita & iam quæri posset: quænam diuersarum ratio naturarum, alia non nisi hæc, quam assignat Albumazar, lib. 1. sui maioris introductorij, dicens: Omne indiuiduum ab alio quoque differre, constaréque tribus his principiis, proprietatibus, scilicèt formæ, materiæ, & siderum effectu. De materia & forma in physicalibus nostris satis arbitramur scriptum, sed secundùm effectum siderum aduenientia Platonica comprobemus auctoritate (volo dicere) quia idem effectus vt specierum distinctionis causa existat. Quia nihil est, cuius ortum legitima causa & oratio non præcedat, Nec præter hoc in inferiori mundi parte quicquam, quòd causæ locum obtineat, superstes, id cœlestem potentiam consequi necesse est, id autem est, vt generis à genere, speciei à specie, indiuidui ab indiuiduo, diuisio & distantia, vt animæ corporísque harmonia, aliáque accidentia innumera, vt sexus, discretio formæ & habitudinis, decor vel turpitudo, staturæ inæqualitas, varij colores, diuersi mores, atque id genus. Quare sicut diximus, & hæc opinio cum alia, vt Astrologicam præsupponat esset necessarium, & ideò insufficiens.

Nihil, est cuius ortũ non præcedat legitima causa.

Gaspar de Morspero. Sufficientes, Thoma, nobis induxisti opiniones, huius effectus occulti causam assignantes. Licebit & omnes approbare: Tum quia prima fundamentum sumpsit ex infallibili Theologia. Secunda ex Astrologia quam tolerat Ecclesia. Tertia autem, quæ est Alberti, apparet vero consona: qualis enim ipse in naturalibus fuerit inuestigationibus, non æstimo quenquã latere. Quarta se fundat in 4. Meteor Quinta alias est circa naturam. Ne autem aliquid concludatur, quod à veritate deuiaret, aut cæteris displicere posset, quæ Theologica opinione melior, profectò nescio aliquam, tum quia Deus omnibus prouidet, vt vult.

Ioannes Mornker. Absit à nobis aliquid temerario ausu concludere, sed disputatiuè illud facere non prohibemur, nec contra opiniones positas argumentatus sum, eas falsas dicendo: sed quia non placuit, vt vnica sola sufficientẽ ligationis causã narrarer. Quare saluo meliori iudicio, dico causas opinionum

subordinatas: nec audeo dicere essentialiter: quia supra patuit oppositum, licèt secundùm Philosophos fortè illud non esset.

Prima igitur causa Deus ipse, cùm vniuersaliter sit in causando. Secunda cœlum, alicui rei quod supradictum est, aut virtutem contractiuam influens suo motu, lumine aut influentia. Quòd autem virtualiter agens, qualitates diuersas inducit disproportianatas, & huic impedimento conuenientes. Quæ demùm infirmitas complexionum fortitudine debilitat, vel naturaliter augmentatur, minuitur vni magis, alteri redditur onerosa. Tamen vt dictum est, diuersarum complexionum ratio qualitas est. Tibi autem, amantissime Præceptor, quia meorum dubiorum vincula enodasti, quas valeo & possum immortales refero & innumeras gratiarum actiones, me per totius vitæ meæ cursum ad tua semper vota offerens promptissimum. Vale fœlix per tempora multa.

prepositiones ineptarum opinionũ causa sunt doctarum Resolutionum. Etiam falsis scriptoribus gratia habeda.

Thomas Murner. Malè opinantes in principio, posteris bene putandi vestigia relinquunt. Tu igitur, Generose Domine, singulare refugium, hunc tractatum velis (oro) suscipere, animo eo quo datus est. Mihi, inquam, sufficit aliis subtilius speculandi viam præbuisse. Absit, obsecro omnis suspicio fallax. Nec his, vt dixit Aristo. tantum gratiarum actiones referre tenemur, quorum apud nos veridica scripta tenentur, sed & erroneis & falsis scriptoribus: aliquid námque conferunt: habitum etenim nostrum præexercitati sunt. Et ego cùm nihil vtilitatis conscius fuerim, iuuentuti precor faueas. Vale, & me, vt soles, commendatum habeto. Ex vniuersitate Friburgensi Sole in 22. gradu Libræ gradiente.

M. D. XCIX.

QVÆSTIO DE STRIGIBVS PER EXIMIVM SACRARVM LITERARVM PROFESSOREM F. Bartholomeum de Spina, Ord. Prædicat. Sacri Palatij Apostolici Magistrum.

Proponitur quæstio, & inducuntur argumenta quatuor, quæ generaliter probare videntur, partem quæstionis falsam: omnia, inquam, quæ narrantur de Strigibus non in veritate, aut in corpore: sed per phantasticas visiones, aut in somnis diabolicis spiritus illusione contingere.

CAP. I.

QVæritur, an Maleficæ illæ personæ, quæ vulgò Striges dicuntur, ea verè corporaliterque faciant, ac patiantur, quæ se facere patique fatentur: an certè credendum sit illusionibus easdem diabolicis adeò desipere, vt putent in vigilia sibi contingere, quæ contingunt in somnis. Et videtur quòd, vt præfertur, à Diabolo sint deceptæ. Quod quidem probatur primò concilij Acquirensis authoritate, in quo, vt registratur in Decretis. 26. q. 5. can. Episcopi sic decernitur: Non est omittendum, quod quædam sceleratæ mulieres retrò post Sathanam conuersæ, Dæmonũ illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & cõfitentur cum Diana nocturnis horis, Dea paganorum, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum, equitare super quasdam bestias, & multarum terrarum spacia intempestæ noctis silentio pertransire, eiúsque iussionibus obedire velut dominæ, &c. *Primum argumentum pro parte falsa.*

Vbi patet, per Concilium determinari, quòd hæ sunt illusiones Diaboli, & quòd in phantasia solùm perficiũtur. Quod manifestius etiam apparet per ea quę ibidem paulo pòst habentur in verba hæc: Sacerdotes per Ecclesias sibi commissas populo Dei omni instantia prædicare debent, vt nouerint hæc omnino falsa esse: & non à diuino, sed à maligno spiritu talia phantasmata mẽtibus fidelium irrogari arbitramur. Si quidem ipse Sathanas, qui transfigurat se in Angelum lucis, cùm mentem cuiuscunque mulieris ceperit, & hanc per infidelitatem sibi subiugauerit, illico transformat se in diuersarum species personarum atque similitudines, & mentem quam captiuam tenet in somnis deludens, modò læta, modò tristia, modò notas, modò ignotas personas ostendens, per quæque deuia deducit: & cùm solus spiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo esse, sed in corpore euenire opinatur. Quis enim in sõnis & nocturnis visionibus non extra seipsum deducitur, & multa videt dor- *In sõnis extra nos ipsos ducimur.*

niendo, quæ nunquam vigilando viderat? Quis verò tam stultus & hebes sit, qui hæc omnia, quæ in solo spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur? cum Ezechiel Propheta visiones Domini in spiritu, non in corpore vidit & audiuit: sicut ipse statim inquit: Fui in spiritu: Et Paulus non audet dicere se raptum in corpore. Omnibus itaque publicè annunciandum est, quod qui talia credit & his similia, fidem perdit.

Ezechiel in spiritu, nō in corpore vidit visiones.

Et infrà. Quisquis ergo credit, posse fieri aliquam creaturam, aut in melius aut deterius immutari: aut transformari in aliam speciem, aut in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, proculdubio infidelis est, & pagano deterior. hæc ibi.

Per prædicta igitur verba manifestatur non solùm esse falsum, quòd tales personæ corporaliter ad ludum illum diabolicum portentur, vt faciant quæ vulgo dicitur eas facere: verumetiam esse hæreticum, quemcumque talia credentem fieri, vel etiam posse fieri corporaliter virtute Dæmonis; & asseritur, quòd hæc omnia & his similia, in solo spiritu, & in somnis duntaxat fiunt. Assertioni autem & determinationi Sanctorū conciliorum contradicere, vel etiam non acquiescere, hæreticum est, etiam si concilia particularia sint, extra de hæret. capitulo. Ad abolendam ergo, &c.

Etiam cōciliis particularibus contradicere hæreticum est.

Secundò idem probatur ex his quæ narrantur à talibus personis fieri in tali cursus eorum phantastici statu. Dicunt enim, quòd ingrediuntur domos nobilium & diuitum, & ibi comedunt & bibunt: & quòd tanta quandoque est eorum multitudo, vt dicant se vegetes magna vino pretiosio euacuasse, casei formas magnas, vt vocant, consumpsisse, boues pinguissimos mactasse & assatos edisse, & illi hæc plurima fecisse, quæ ex duplici capite falsa deprehenduntur.

Secundū argumentum ad idem.

Primò quidem, quia (vt eorundem etiam testimonio comprobatur, cùm redeunt de cursu, ferè semper inueniunt se afflictas, & non secùs ac illis noctibus, quibus ad cursum non deportantur, famelicas, quod tamen esset contra naturam.

Famelicæ redeunt Sagæ à conuentibus.

Secundò, quia in domibus illorum nobilium, in quibus afferunt prædicta consumere vel consumpsisse, nihil vnquam inuentum est defecisse ciborum vel vini, nullum bouem: vel aliud quodcunque animal fuisse: ergo hæc omnia conuincuntur illusiones esse Dæmonum vel somnia, eis quæ leguntur in historia S. Germani non dissimilia, quando hospitatus in quodam loco vir sanctus, cùm post cœnam iterum pararetur, admiratus, interrogauit, cui de nouo præpararent, cui cùm dicerent,

quòd

quòd bonis illis mulieribus, quæ de nocte incedunt, præpararent, illa nocte sanctus Germanus statuit vigilare. Et ecce vidit multitudinem Dæmonum ad mensam in forma hominum & mulierum venientem: quibus præcipiens ne abirent, cunctos de familia excitauit, inquirens, si personas illas agnoscerent. Qui cùm omnes vicinos suos ac vicinas dicerent esse, misit ad singulorum domos, Dæmonibus præcipiens ne abirent, & ecce omnes qui videbantur ibi comedere, in propriis lectulis sunt inuenti. Adirati ergo qui aderãt, se esse Dæmones dixerũt qui sic hominibus illudebant, vnde patet propositum apertissimè. *Historia de S. Germano.*

Tertiò, probatur hoc idem per alia, quæ ab eisdem flagitiosis personis narratur, quæ credere accidisse, aut etiam fieri posse, hæreticum est, aut fatuum. Dicunt enim, quòd illa domina cursus quam striges, qui Ferariæ sunt, vocant sapientem Sibyllam, quę videlicet in illa multitudine præesse videtur, sicut iuxta prædictum cap Episcopi. Herodias vel Diana, desiderat tangere aquam fluminis Iordanis, quo loci cõgregantur, vt aiunt. Et licet ad hoc plurimum conetur, nunquam tamen præualet eam tangere, sed fluuius ipse potiùs exsiccatur. Qua de re sic illa irascitur vt à facie eius oporteat omnẽ illam multitudinem statim aufugere, aliàs omnes ab ea protinus necarentur. Causam autem quare tantopere tangere desiderat aquam illã, hanc afferunt, quia si posset, inquiunt, hoc consequi, vt tangeret aquam, fieret tunc domina totius mundi. Et sic dicũt omni nocte accidere, qua sic in cursu cõueniunt, bis videlicet in hebdomada. Quæ quidem omnia, quantum qualémve sapiant vanitatem sapientes iudicent. *Tertium argumentum ad idem. Sapiens Sibylla, Domina cursus strigum. Sibylla auet tangere flumen Iordanis.*

Quartò, idem etiam confirmatur ex narratione ipsarum de his quæ videntur etiam apertam impossibilitatem præferre, & ob hoc non nisi delusoria esse censenda. Dicunt enim, quòd postquam comederunt aliquem pinguem bouem, vt suprà relatum est, vel aliquam vegetem vino, vel arcam, seu cophinum panibus euacuarunt & consumpserunt ea vorantes, domina illa percutit aurea virga, quam manu gestat, ea vasa vel loca, & statim, vt priùs, plena sunt vini, vel panis, ac si nihil inde fuisset assumptum. Similiter congeri iubet ossa omnia mortui bouis super corium eius extensum, ipsumque per quatuor partes super ossa reuoluens, virgáque percutiens, viuum bouem reddit vt prius & reducendum iubet ad locum suum. Cùm igitur hæc esse videantur miraculosa opera, quæ à solo Deo seu diuina virtute fieri possunt, vt sacri Theologi vnanimiter determinant, talia Diabolo attribuere hæresim importare videtur vel *Quartum argumentum ad idem.*

certè delusoriè omnia contingunt: quod est propositum.

Duo argumenta producuntur ad idem quæ specialiter probare videntur, striges ad ludum Diabolicum vnctione, vel alio maleficio facto non portari. Inde vnicum pro parte quæstionis vera subnectitur, qua fit vt tota quæstio dubia reddatur.

CAP. II.

QVintò, nonnullis experientiis specialiter ostenditur esse falsū, quòd striges portētur à Diabolo, facta quadam vnctione, vel quocunque alio modo ad ludū vel ad loca distātia.

Et primò quidem inducendum est, id quod accidit Illustri. Principi N. etiam temporibus eorum, qui adhuc supersunt. Cùm enim strix quædam in carcere Inquisitori cuiusdam conuentualis detineretur, quæ fatebatur se multotiens ad cursum esse delatam, desiderauit ille Princeps hęc audiens experiri si vera hæc essent, an potiùs somnia. Et aduocans D. Inquisitorem illum tandem induxit, vt permitteret coram eis, & coram multitudine ad idem astantium nobilium, adductam mulierē se perungere suo quo vtebatur vnguento, & viderent, si verè à Diabolo visibiliter vel inuisibiliter apparente, per aëra portaretur ad cursum. Quòd cùm Inquisitor etsi perperam admisisset, & illa coram eis profiteretur se ituram, seu portandam à Diabolo, si inungeretur vt suprà: inuncta sępius stetit immota, nec vnquam ei quicquam insolitum contingere potuit, cuius rei hanc etiam vsque diem perseuerant plures nobiles testes de visu. Ex quo facto patet esse falsum, quòd portentur ad cursū pro voto striges, sed quòd aliquoties eis sic videātur deportari, contingit ex delusione Diaboli, cuius rei plura alia testimonia, exempláque libet nunc subinferre: quæ etiam temporibus nostris contigisse feruntur.

Exemplis quibusdā comprobat Sagas non deportari.

Dominus August. de Turre, Bergomensis, medicus suo tempore celebratissimus, mihi superioribus annis in domo sua Bergomi retulit, quòd cùm iuuenis Paduæ studeret, quadam nocte circa sextam horam domum cum sodalibus suis rediens, & expulsans, cùm nemo responderet aut aperiret: tandem per fenestram, scala conscendens domum intrauit: & ancillam inquirens, reperit iacentem in cubili super terram supinam, nudatam veluti mortuam, & penitus insensibilem, ita vt nulla potuerit arte per ipsum excitari. Facto manè, ab ipso, quæ ad sensum redierat, sic scitata, quidnam illa nocte passa fuisset: tandē confessa est se delatā ad cursum. Ex quo manifestè patet, quo non corporaliter, sed in spiritu, vel in somnis ita deluduntur, vt putent se longiùs deferri, quæ immobiles domi resident.

Huic

Huic simile mihi Salutiis retulit superioribus annis D. Petrus Cella, olim vicarius Marchionatus Salutiarum, qui superest adhuc, de quadam sua etiam ancilla similia passa, similiterque ab eo deprehensa deludi. Sed & fama publica apud nostros fertur, quod cùm in diœcesi Cumana officium inquisitionis exerceretur à nostris, contigit in castro, quod Luganum appellatur vxorem notarij inquisitionis iudicialiter accusari, quòd esset strix, atque malefica.

Turbatus est autem mirũ in modum vir eius, eo quòd sanctam esse putaret. Dispositione autem Domini manè diei Veneris sancti dum vxorem non inueniret in stabulum porcorũ concessit, & ibi nudam verendáq; præmonstrantem, & penitus insensibilem in quodam angulo reperit, limo porcorũ respersam Iam igitur certior fermè factus de eo quòd credere non poterat, arrepto gladio subita ira voluit eam occidere. Sed in se rediẽs, paululum substitit vt videret finem. Et ecce post modicum temporis ad sensus suos illa reuersa, viso marito sibi mortem intentare, coram eo prostrata est, & veniam petens promisit quòd omnem ei veritatem panderet, & confessa est, quòd iuisset illa nocte ad cursum, &c. Maritus autem hæc audiens statímque recedens, eam apud Inquisitorem accusauit, vt ignibus traderetur. Quæ illico inquisita, nusquam comparuit. Putant autem quod in lacum, super cuius ripam terra illa sita est se immiserit.

Fertur etiam quòd quædam mulieres, cùm eadem ratione se perungerent vt videlicet ad ludum deportarentur: à nonnullis clam spectantibus, visæ sunt quasi somno statim oppressæ in terram cadere, & ibidem per plures horas immobiles permanere, cùm tamen eædem in se reuersæ postmodum affirmarent, ad cursum, vt optabant, se tunc temporis fuisse deportatas.

Videtur autem quòd per talem vnctionem id contingat his strigibus, cuius simile recitat diuus Augustinus 18 de ciuitate Dei, c. 28 accidisse cuidam nomine Præstantio, cuius filius eidem sancto Doctori retulit, quòd præfatus eius pater quadam vice venenum quoddam sumpsit comesto caseo malis artibus composito: & statim iacuit in lecto quasi dormiens, qui tamen nullo modo poterat excitari. Post aliquot autem dies eum velut euigilasse dicebat, & quasi somnia narrasse, quæ passus est, caballum scilicet se factum, annonam inter alia iumenta baiulasse militibus, quæ dicitur retica, quoniam ad retias deportauit, quod ita vt narrauit factum fuisse, compertum est.

Vnguentorum Diabolicorum vis.

Sicut igitur huic Præstantio per caseum maleficum, ita strigibus per vnguentum prædictum diabolicum, possibile est accidisse, vt accidere somnium vehementissimum, & somniare se ad loca deportatas longinqua, in catos conuerti, vel quæcunque alia facere etiam vel pati, quæ post modum se putant in veritate fecisse, vel passas esse.

Neque iudicandum est hoc esse contra naturam omnino, cùm etiam quibusdam vnctionibus medici quandoque naturaliter somnum vehementissimum inducant inunctis (vt semel ætate nostra contigit) temporibus infirmi, qui nullatenus antea poterat somnum capere.

Ex quibus omnibus & innumeris aliis experientiis clarissimè patet, quod vel aliquid tale quandoque naturaliter potest accidere: vel tales sunt Dæmonum illusiones, & quod non in corpore, sed in somnis & in spiritu fiunt ac videntur quæcunque ab his personis fieri vel videri narrantur contra naturam.

Sextum argumentum ad idem.

Sextò probatur, striges non esse Diabolo ineuitabiliter obligatas, non conuerti in catos, non occidere pueros, quæ tamen omnia istæ infideles fœminæ asserunt accidere, vel se operari, dum sic deportari dicunt à Diabolo. Affirmant enim, quòd illi qui semel se obligarunt supradictæ dominæ cursus, non possunt vlterius ab obligatione illa resistere, quod libero arbitrio derogare, & consequenter hæreticum esse, in ò contra naturam manifestum est. Item quod promittunt strigare omni tanto tempore, puta omni quindena vel menstruo, saltem puerum vnum siue puellam, & quod id optimè seruant. Quod etiam vadunt per domos infantum, quos impetere volunt, ingredientes & saltantes in forma catorum per fenestras atque caminos, & super lectum puerorum ascendentes, eorum sanguinem sugunt à digitis manuum atque pedum, ab ore stomachi, à fontanellis, & aliis eorundem corpusculorum partibus delicatis, qui tandem hac de causa post paucos dies deficientes moriuntur.

Promissio Strigum de strigando.

Calamita ad strigandum.

Dicunt etiam, quod domum propriam reuertentes, accipiunt quandam calamitam de subliminari ostij domus suæ, quã calamitam ipsæ ad hoc ibi dum abeunt in cursum relinquunt, vt in reuersione eam accipientes, statim in propriam formam (vt sibi videtur redeant fœminarum, à forma qua sibi ipsis videbantur cati. In quo quidem facto vel est hæresis in præd. cap. Episcopi. damnata, quod videlicet vna species creaturæ transformetur in aliam: vel certè maxima Dæmonum delusio

st,

si hæc fiant in spiritu tantùm seu in somnis.

Nec est verisimile, quòd tantùm sanguinis à pueris sugant, ipsis non sentientibus, vel etiam eorum parentibus non aduertentibus cùm præsentes sint horis præsertim nocturnis, quando ista dicuntur contingere: vt inde necessario mors sequatur. Aliàs sequeretur, quod innumera multitudo puerorum ita periret, cùm tamen sint rarissimi, qui videantur tali morte decedere. Dicunt enim quod est innumera strigantium multitudo promiscui sexus, & quod quilibet tenetur qualibet quindena, vel saltem quolibet mense vnum maleficiare puerum, vt suprà inductum est. Innumerabiles igitur quolibet etiam mense morerentur quod non apparet. 4. Vnde sequatur speciē falsitatibus habere iuxta ea quæ habētur in c. quia verisimile de præsumpt.

Nec valet dicere, quod ab eisdem strigantibus, vel ab aliis etiam strigibus post modum curentur, tum quia ipsæ striges communiter fatentur, quod nollent eos ab aliquo curari, & quòd pro suo posse intendunt eos occidere, tum quia quędam, quæ dicebat se curare tam eos, quos ipsa strigabat, quàm ab aliis strigatos, fatetur ex alia causa in eodem processu per me facto contra eam, quòd ipsæ quæ strigant nollent quemquam curari. Ex qua etiam dictorum contradictione (volebat enim ista curare propter lucrum) patent manifestè quòd ista positio nulla veritate subsistit. Non videtur etiam consonum diuinæ clementię, vt tot innocentes pueros ab his maledictis personis pro earum occidi voluntate permittat. Ex his igitur omnibus quàm clarissimè patet propositum. An striges strigatos curent.

In contrarium faciunt infiniti penè processus Inquisitorum, & iustitia facta per eos contra tales personas, quasi veraciter & corporaliter vadant ad cursum & ibi fidem abnegent atque Baptismum, conculcent crucem, ac sacrum Christi corpus cōtumeliis, opprobriis & horrendis vituperiis afficiant. Quæ equidem omnia si non verè, sed in somnis fierent, iniustissimi iudices essent Inquisitores, & non iustitiam ministrarent, damnando tales extremo supplicio. Et cùm Ecclesia id cognoscat & tolleret, seu etiā eis faueat, & à Principibus & populis ad id exequendum Inquisitores iudicantur & animentur, patet quòd hæc non sunt tantùm somnia sed corporaliter & in vigilia prædicta horrenda scelera ab his maledictis personis perficiuntur, cùm communiter prędicti, viri Ecclesiastici grauissimi, & probitati vitæ viri religiosi. Vnde pro eorum actibus præsumitur iuxta text. not. & lib. Abba. in ca. nisi essent de praben. & gl. in l. Titio fundus. ff. de con. & de. & in religiosis, est text. au- Argumētū pro parte quæstionis. Pro inquisitoribus glib. præsumendū.

reus in c.2.ibi,quod non fecissent. cum glo. de no. oper. num. & per glo. in c. de præsent. in 16. quæst. 1. & Fely. in c. super his. col. pe. in fi. de Accusat.

Plurima maleficiorum genera officio inquisitionis atque iudicio subiecta ostenduntur, de quibus tamen non esse principalem huius operis intentionem disserere, manifestatur.

CAP. III.

PRo determinatione quæstionis huius præmittendum est, quòd hîc non intédimus de toto superstitionis genere differre, vtrùm verè contingant quæ circa illud supra facultatem humanę naturæ fieri videtur: an verè delusoriè phantasticéve. Iam enim exploratissimum esse puto, vel mediocriter erudito, imo etiam cuique rudi nisi ex toto decipiat, his sceleribus totum penè orbem esse fœdatum, cùm idipsum quotidiana præmonstret experientia, tum etiam quia contra tales tam diuinæ leges desæuiunt, quàm humanæ. Si quidem contra Maleficos clamat Dominus Exod. 22. Maleficos non patieris viuere. Similiter contra eosdem, nec non contra magos & ariolos, incantatores, pythones & diuinationis spiritum habentes, in diuinis literis extrema etiam pendet sententia. Nam Deuteron. 18. sic dicitur, Non inueniatur in te, qui ariolos sciscitur, aut obseruet somnia atque auguria nec sis Maleficus, nec incantator, nec qui pythones consulat, nec diuinos, & quærat à mortuis veritatem. Leuit. quoque 19 sic dicitur, Anima quæ declinauerit ad magos & diuinos, & fornicata fuerit cum eis (hoc est, illorum sceleribus communicauerit, & per hæc illorum auxilium implorauerit, ac pessimis eorum artibus vsa fuerit) ponam faciem meam contra eam, & interficiam eam de medio populi mei. Et in eodem libr. c. 20. sic dicitur ex ore Domini: Vir vel mulier, in quibus pythonicus vel diuinationis spiritus fuerit, moriatur, lapidibus obruent eos.

Leges diuinæ contra Maleficos.

Sacri quoque canones, sancti Doctores Ecclesiæ ac sacri Theologi de huiusmodi superstitionum ac diuinationum genere abundãtissimè tractantes, omnia talia esse scelerata nefãdissima, extrema vltione digna definiunt, vt præcipuè patet 26. q.5. per diuum Augustinum in lib. de doct. Christiana: & registratur in eadem causa quæ. 2. Illud & in lib. de natura Dæmonum, vt ibidem habetur quest. 4. c. Igitur, &c. Sciendum. In plurimis quoque libris de ciuit. Dei, eiusdem sancti Doctoris, videlicet lib. 7. cap. vlt. lib. 8. cap. 29. lib. 10. c. 9. lib. 18. cap 17 & 18. & lib. 21. c. 7. Diuus quoque Thomas hæc opera nefandissima

Canones & Doctores Ecclesiæ contra Maleficos.

verè

verè fieri ab his ſceleratiſſimis hominibus, in pluribus doctrinæ ſuæ locis declarat,& præcipuè,2.2.q.92.& 93. Tertiò contra Genti c.104.& 105.Secundò ſententiarum.diſt.7. Pot.q.6. ar.6.Ma.q.26.ar.9.10.11. Cùm eo quoque concordant omnes ſacri Theologi in eandem diſtinctio.7.2.ſententiarum c.Vnde etiam ab Eccleſia ſpeciale impedimentum matrimonij ponitur maleficium,quòd non niſi per has artes, diabolica interueniente virtute,perficitur, de quo diuus Tho. pertractat, in 4. diſt.34.cum aliis Theologis ibi.

De hoc ſi lubet, vide late in decisi Capellæ Tholoſanæ quæ. 380.&c.

Leges quoque canonicæ, ſicut pro parte inductum eſt talia vt nefandiſſima condemnant opera, contra talium auctores excommunicationis ſententiam, aliáſque varias pœnas promulgando,vel comminando, vt patet præcipuè. 26. q. per totum, & vt ibi etiam ſpecialiter de diuinationibus & ſacrilegiis pertractatur.

Quædam cauſa, per totam.

Ciuiles etiam leges contra Maleficos & Math. multipliciter fuerunt, vt patet præcipuè c. de malefic. & Math. contra eoſdem grauiſſimas promulgantes pœnas. Quæ quidem nefandiſſima opera,ſi non verè fierent, ſed deluſoriè, vanè contra ea fuiſſent promulgatæ leges, & in legum ipſarum actores,etiam in ipſum Deum, illa retorqueretur vanitas:quòd extrema blaſphemia eſt.

Ciuiles leges contra Maleficos.

Et etiam quæ temporibus noſtris fiunt per diabolicas perſonas promiſcui ſexus (quæ quantò vilioris ſæpè ſunt generis,tanto ſunt in ſceleribus iſtis potentiores) maleficia, quòd non in ſomnis aut phantaſticè fiant, effectus, ipſi præmonſtrant,quos in dies videmus ac patimur.Tantáque creſcit illuuione peſtis hæc grauiſſima, vt noua etiam contra tales condere leges quodammodo coacta ſit Eccleſia.

Viliores quo ſunt homines eo in hoc genere ſceleris ſunt peiores.

Vnde Innocent.VIII.ſcribens inquiſitoribus Alemaniæ, nec non Iulius II.ſcribens Inquiſitori Bergomenſi,ſic ſanxerunt,vt hæc quæ ſequuntur Innocentij eiuſdem præfixerũt verba,Peruenit ad auditum noſtrum,quòd quàm plures vtriúſque ſexus perſonæ propriæ ſalutis immemores, & à fide Catholica deuiantes,cum Dæmonibus incubis & ſuccubis abuti, ac ſuis incantationibus,criminibus & coniurationibus, aliiſque nefandis ſuperſtitionibus,ſortilegiis & exceſſibus,criminibus & delictis,mulierum partus,animalium fœtus,terræ fruges, vinearum vuas & arborum fructus, nec non homines,mulieres,iumenta pecora,pecudes,& alia diuerſorum generum animalia, vineas quoque, pomeria,prata,paſcua,blada,frumenta & alia, terræ

Epiſtola Pontificum ad Inquiſitores Germaniæ.

terræ legumina,perire, suffocari, & exigui facere & procurare: ipsi quoque homines, mulieres, iumenta,pecora, pecudes, diris tam intrinsecis, quàm extrinsecis doloribus & tormentis afficere & excruciare, ac eosdem homines ne gignere, & mulieres ne concipere, virósque ne vxoribus, & mulieres ne viris actus coniugales reddere valeant, impedire fidem præterea ipsam quam in sacri susceptione baptismi susceperunt, ore sacrilego abnegare, aliáque quam plurima nefanda, excessus & crimina instigante humani generis inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, diuinæ maiestatis offensam,ac perniciosum exemplum & scandalum plurimorum.

Et paulò post: Nos igitur impedimenta quælibet per quæ ipsorum inquisitorum officij executio quomodolibet retardari posset, de medio submouere, & ne labes hæreticæ prauitatis aliorúmque excessuum huiusmodi, in perniciem aliorum innocentium sua venena diffundat, opportunis remediis prout nostro incumbit officio, prouidere volentes, fidei zelo ad hoc maximè impellente,ne propterea contingat prouincias,ciuitates,diœceses, terras, & loca prædicta sub eisdem partibus Alemaniæ superioris debito inquisitionis officio carere, eisdem Inquisitoribus in illis officium inquisitionis huiusmodi exequi licere:& ad personarum earundem super excessibus & criminibus prædictis correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere,perinde in omnibus & per omnia,ac si in literis prouinciæ, ciuitates, diœceses, terræ & loca,ac personæ & excessus huiusmodi nominatim & specificè expressa forent, authoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus,&c.

Ex his omnibus patet propositum, quod ista non fiant per has sceleratissimas personas delusoriè, vel id eis contingat in somnis: aliàs leges istæ derisibiles essent.

Patet etiam ex prædicta Apostolica determinatione,quod ad inquisitionis officium pertinet, contra tales procedere: quia licèt ad Inquisitores Alemaniæ dirigantur literæ, non minùs tamen se extendunt ad alios, quàm decretales in corpore iuris ordinatæ quarum aliquæ ad singulares personas diriguntur: & nihilominus quod de talibus iubetur aut prohibetur, seu quomodolibet ordinatur, pro lege ab omnibus obseruatur, di. 19. Si Romanorum.

Quod etiam patet circa dispositionem & authoritatem officij inquisitionis promulgatam in c. Vt officium de hæret.

ter. in 6. ad omnes Inquisitores simpliciter se extendentem, tametsi literæ illæ non fuerint directæ, nisi inquisitoribus vnius determinatæ prouinciæ, quam etiam fuisse prænominatam in eisdem Apostolicis literis, insinuant verba. §. 1. vbi dicitur, Mandamus quatenus vbique in præfata prouincia, &c.

ADDITIO. Sed aduerte, quia ad hoc responderi posset, quòd ideo dispositio d. capit. vt officium. pro lege ab omnibus inquisitoribus obseruari debet, quoniam reperitur in volumine iuris redacta: & ita gloss. expressè dicit in l. 2. Vbi Bartol. & Docto. sequuntur. C. de legi. Secus videtur in hac constitutione, extra corpus iuris reperitur. benè faciunt notat. per Paul. de Cast. in l. 1. de constitut. princip. vbi vult, quòd epistola principis tunc demum habeat vim legis generalis, quando clausa est in corpore iuris. & sequitur Decius in rubric. extrà de rescrip. colum. l. 2. Et est de mente Bartol. in §. final. in prima constitut. Cod. & in dict. l. prima Vbi etiam Albe. & idem in simili dicit Hostiensis, in auth. cùm super. de sepul. quem sequuntur Felinus & Decision. in cap. primo. colum. 4. de constitutio. Et hoc modo declarari debet dictum Angel. in l. item viuunt. §. cæterum, de peti. hæredit. vbi vult, quòd epistola principis habentis potestatem condendi legem, pro lege in similibus casibus obseruari debet. & sequitur Barb. in capit. primo colum. 2. de proba. vbi etiam Felynus colum. 6. quia procedit quando epistola est in corpore iuris redacta, licet de hoc dubitet Iason. in libr. ciuitas. columη. 4. ff. si cert. pet.

Puto tamen non esse recedendum per ista ab opinione

opinione huius reuerend. patris quoniam considerandum est, quòd ante hanc constitutio. Innocen. VIII. Inquisitores hæreticæ prauitatis habebant potestatem super huiusmodi Maleficos & superstitiosos, quia talia sapiunt hæresim manifestetur vt not. gloss. in capite accusatus. §. sanè. de hæret. in 6. & apostasiam, quæ species hæresis est, vt not. Innocentiæ in capit. 1. de apostasia. Et hoc est, quòd hanc potestatem habere Inquisitores supponit ipse Innocentius. VIII. prout eleganter præfatus Reuerendissimus Pater probat infrà statim. Vnde sequitur, quòd constitutio ista est declaratio iuris antiqui, non autem nouum ius inducit.

Quod etiam patet, quia facta est in responsione ad consultationem Inquisitorum Alemaniæ: quo casu non censetur Papa nouum ius condere, sed antiquum declarare. Sicut glossa nota. in capit. Consultationi, de tempor. ordinat. & in capit. Ex tua, de fil. presbyter. Quam Abb. sequitur in capit. fin. colum. 2. de re iudic. cùm sim. vt constitutione traditiones in singul. suis in verb. consultatio. Et Felynus in d. capit. 1. colum. 4. Et propterea succedit, quòd talis declaratio iuris communis facit ius generale, licet verba dirigantur ad Inquisitores Alemaniæ, prout expressè tradunt Felynus & Decius in dicto capit. 1. colum. 4. de constitut.

Statuit qui nouũ ius inducit

Nec obest verbum, Statuimus, positum in di. constitutione, de cuius natura est inducere ius nouum. cle. fina. cum glossa. de rescriptis, & tradit Bartol. cap. 2. colum. 2. de re iud. quoniam secundùm materiam subiectam accipi debet, vt & Mod. tradunt in d. cap. 2.

Et

Et prædicta comprobantur: quoniam quando Papa consulitur super casu, seu quæstione pendente in proposito, etiamsi per verba alia nouum ius iudicantia respondeat: censetur tamen antiquum ius declarare, non nouum condere: quia de natura noui iuris est, quòd ad casus futuros referatur, capit. fin. de constitut. & ita expressè declarat Decius in capit. pastoralis. coll. 2. de exception. Pro quo allego bonam glo. in cap. fin. in verb. respondemus, de verb. signifi. in 6.

Vltra quod & secundò fortè attentari posset, quòd dato, quòd constitutio illa Innoc. VII contineret ius nouum, tamen extendenda esset ad alios inquisitores: quoniam causa immediata eius non fuit particularis affectio erga illos Inquisitores Alemaniæ, sed zelus fidei & officij inquisitionis, vt in ea expresè habetur: quæ causa vtique in aliis Inquisitoribus militat, vt nullus ibit inficias. Vnde etiam ad alios dispositio extendi debet, per not. in l. non solùm. ff. de in integr. rest. declarando vt per Bartol in l. 1. col. 1. de const. princ. & Decius in omnibus causis d. col. 1. de reg. iur. Primum tamen notius est.

Sed specialiter ex eisdē literis Innocentij habetur, quòd Inquisitores illi, quibus ex nomine literas dirigit seu ad quorum eas instantiam & propter quos eos edidit, etiā ex ipso suo officio poterant contra tales procedere. & consequentes in omnibus Inquisitoribus esse commune. quibus eadem auctoritas impartitur. Reprehendit enim clericos illarum ciuitatum, in quibus patres illi erant Inquisitores, quòd volentes plura sapere, quàm oporteat, ipsis Inquisitoribus voluerint impedimentum præstare, ne contra præ-

Et ih

missas personas maleficas inquirere possent.

Clerici & Laici primò resistebant Inquisitoribus.

Sic enim ibi dicit Pontifex, post ea quæ supra induximus, interpositis tamen nonnullis: Tamen nonnulli clerici & laici illarum partium, quærētes plura sapere, quàm oporteat, pro eo, quod in literis deputationis huiusmodi prouinciæ ciuitates, dioeceses, terræ, & alia loca prædicta, illarumque personæ ac excessus huiusmodi nominatim & specificè expressa nō fuerunt, illa sub eisdem partibus minimè contineri. Et propterea præfatis inquisitoribus, prouinciis, ciuitatibus, dioecesibus, terris, & locis prædictis huiusmodi inquisitionis officium exequi non licet: & ad personarum earundem super excessibus & criminibus antedictis, punitionē, & incarcerationem, & correctionem admitti non debere, pertinaciter asserere non erubescunt. Propter quod in prouinciis, ciuitatibus, dioecesibus, terris, & locis prædictis, excessus & crimina huiusmodi non sine animarum earundem euidenti iactura, & æternæ salutis dispendio remanent impunita Mos igitur, &c.

Ecce quàm acriter eos reprehendit Pontifex, qui impedimentum præstabant inquisitoribus, ne procederent contra tales Quod vtique sūmus Pontifex non fecisset, nisi tales reprehensibiles essent. Neque ipsi impeditores illa penitus reprehensione digni essent, nisi inquisitores officiū suū exercere contra tales potuissent, auctoritate Apostolica cōmuniter officio inquisitionis impartita.

Quod etiam approbatur per alia, quæ habentur in eisdē literis. Nam post prædicta & nonnulla alia sic in eis continetur. Próque potiori cautela, & infrà, ipsásque personas, quas in præmissis culpabiles repererint, iuxta earum demerita corrigere, incarcerare, punire, & multare: necnon in singularū prouinciarū huiusmodi parochialibus Ecclesiis, verbum Dei fideli populo, quoties expedierit ac eis visum fuerit, proponere & prædicare: omniáque alia & singula in præmissis & circa ea necessaria & oportuna facere, & similiter exequi liberè, & licito valeant, plenam ac liberam eadem authoritate de nouo concedimus facultatem, hæc ibi.

Notandū est enim in proposito id quod dicitur de nouo iam enim igitur ex sua ordinaria Iurisdictione prius eandem facultatē Inquisitores habebāt contra tales personas.

Sed

Sed & quod omne scrupulum in hoc tollit, est, quòd prædictæ literæ ad Inquisitores Alemaniæ pro maiori parte tenoris confirmatæ & directæ sunt bonæ memoriæ Magistro Georgio de Casali, quondam Inquisitori Cremonensi, per fœlicis recordat. Iulium II. & eadem demum ad omnes Inquisitores cõgregationis Lombardiæ ord. Prædicatorum extenduntur per Apostolicas literas fœlicis recor. Adriani VI. Quarum tenor talis est.

Adrianus Papa VI.

Dilecte fili Salut. & Apostolicam benedictionem. Dudum vti nobis exponi fecisti per felicis. Recordat. Iulium Papam III. prædecessorem nostrum, non sine magna tunc animi sui displicentia, accepto, quod per quendam Georgium de Casali ordinis fratrum Prædicatorum professorem & in ciuitate Cremonensi hæreticæ prauitatis Inquisitorem deputatum, in nonnullis Lombardiæ partibus & præsertim in locis in quibus dictus Georgius Inquisitor deputatus erat, repertæ fuerunt quamplures vtriusque sexus personæ, propriæ salutis immemores, & à fide catholica deuiantes, certam sectam facientes, fidem, quam in sacri susceptione baptismatis susceperant, abnegantes, sanctam crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, ecclesiasticis, & præsertim Eucharistiæ, Sacramentis abutentes, Diabolum in suum dominum & patronum assumentes, eísque obedientiam & reuerentiam exhibentes, & suis incantationibus, carminibus, sortilegiis, aliisque nefandis superstitionibus, homines, animalia, & fructus terræ multipliciter lædentes: aliáque quamplurima nefanda, excessus & crimina eodem Diabolo instigante committentes & perpetrantes, in animarum suarum periculum, diuinæ maiestatis offensam, perniciosum quoque exemplum & scandalum plurimorum: contra quas, cùm (vt prędictus Georgius tunc asserebat) in dictis locis suę inquisitioni deputatis, prout ipsius Georgij incumbebat officio, ipse processisset: nõnulli autẽ tã clerici quã laici illarũ partiũ, quærentes plus sapere quàm oporteret, præmissa delicta ad eiusdẽ Georgij inquisitionis officiũ nõ pertinere, temerè

Tenor Epistolæ Apostolicæ ad Inquisitores, ne impediantur exequi officium iniunctum contra Maleficos.

asserere præsumentes, in populo errores & scandala seminauerant: sicque eundem Georgium in populo odiosum reddere, & dicti Georgij officium impedire conati fuerăt, prout etiam tunc impediebant, ita quòd propter præmissa personæ prædictę delicta huiusmodi perpetrantes remanebant impunitæ: & aliæ earum exemplo ad similia perpetranda quotidie inducebantur, in non modicum fidei opprobrium, animarum periculum, & scandalum plurimorum, dictus prædecessor volens, ne Inquisitionis officij executio quomodolibet retardaretur, & labes hæreticæ prauitatis longius venena diffunderet, prouidere, dicto Georgio per quasdam suas in forma breuis literas commisit, & mandauit, quatenus in locis eiusdem Georgij inquisitioni deputatis de excessibus huiusmodi cognoscere, & contra quascunque personas cuiuscunque conditionis & præeminentiæ fuerint, inquisitionis officium exercere & exequi, ipsásque personas, quas in præmissis culpabiles reperiret, vna cum locorum ordinariorum vicariis, quatenus voluissent interesse, iuxta dictarum personarum demerita corrigere & punire deberet & valeret, secundùm modum contra alios hæreticos à iure & sacris canonibus statutum: cŏtradictores quoscunque per censuras ecclesiasticas, & alia iuris remedia compescendo. Eos verò, qui in præmissis consilium, auxilium, vel fauorem præstarent, præfatus prædecessor, eisdem indulgentiis vti & gaudere decreuit, quibus cruce signari contra alios hæreticos, ex indulto Apostolico eis concesso, tunc gaudebant & vtebantur, prout in dictis literis plenius contineri dicitur. Et sicut eadem expositio subiungebat, non solùm in delicta & crimina huiusmodi contra fidem catholicam & Christianam religionem sub iurisdictione inquisitoris Cremonensis committuntur, & perpetrantur, sed in omnibus aliis locis & diœcesibus sub iurisdictione aliorum Inquisitorum dicti ordinis congregationis Lombardiæ in dies perpetrantur & committuntur. Et cùm eadem sint delicta, eadem profectò prouisione & castigatione eius sit iuxta earundem literarum tenorem prouidendum. Quare tu sicut asseris, in ciuitate Comensi dictæ prauitatis Inquisitor deputatus existis: tam tuo, quàm aliorum omnium dictorum ordinis, & congregatio-

Indulgentia eadem, quæ cruce signatis dabantur, etiam conceduntur auxilium præstantibus contra maleficos Inquisitoribus.

nis

nis hæreticæ prauitasis Inquisitorum cuilibet consistentiũ & deputatorum nominibus, fecisti nobis similiter supplicati, vt literas prædictas ad vos extendere & ampliare, aliásque desuper oportunè prouidere dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, literas prædictas cũ omnibus in eis contentis clausulis in omnibus & per omnia, prout in eisdem literis continetur, ad te & alios ordinis & congregationis huiusmodi Inquisitores, tam in præsentiarum deputatos, quàm in futurum perpetuis futuris temporibus deputandos, ac si tibi & cuilibet dictorum Inquisitorum dirigerentur. & directæ fuissent, Apostolica authoritate, tenore præsentium extendimus: ipsáq: literas tibi & illis, vt præmittitur, eisdem auctoritate, & tenore concedimus. Non obstantibus omnibus illis, quę idem Iulius prędecessor in dictis literis voluit non obstare, cæterisq; contrariis quibuscunque, Et quia difficile foret præsentes literas ad singula loca in quibus de eis fides forsan fuerit facienda deferre voluimus, & Apostolica auctoritate decernimus, quòd ipsarum transsumptis manu cuiusque notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius curiæ Ecclesiasticæ seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, in iudicio & alibi, vbi opus fuerit eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris Die 20. Iulij 1523. Pontificatus nostri anno primo. Euangelista. A tergo vero.

Dilecto filio Modesto Vincentino ord. Prædicatorum.

INsuper est breue Apostolicum directum Domino Gubernatori Bon. Domino Altobello Episcopi Polensi, impetratum per Reueren. in Christo P. Fratrem Hieronymum Fauentinum ordinarij Prædicatorum, Inquisitorem Parmẽsem, anno Domini 1524. 18. Ianuar. à moderno Summo Pontifice Clemente VII. in quo mentionem facit de hæresi strigatus, præcipiens præfato Domino Gubernatori, vt prædicto inquisitori omnem fauorem præstet contra quosdam infectos prædicta hæresi. Et incidit breue. Accepimus non sine animi, &c. *Hæresis strigatus.*

Hoc autem non narrasset, neque talia iussisset sanctissimus Dominus noster, si tales personæ, scilicet striges, quæ iudicantur hæreticæ, non verè essent hæreticæ: vel si ea, quę per ipsas fiunt, propter quæ iudicentur hæreticæ, solùm essent illusiones Diaboli.

Quæ quidem omnia non alia ratione constituta sunt, & iudicio Inquisitorum hæreticæ prauitatis commissa, nisi quia tales personæ malignæ per hæc opera, quæ facultatem excedunt humanæ potentiæ, ostendunt se pactum expressum habere cum Diabolo, & consequenter apostatasse à fide catholica, iuxta verbum D. Aug. in 26. q. 7. c. Non obseruetis, & secundùm diuum Thom. 2. sentent. dist. 7. art. vlti, & in ea dist. cum sequūtur omnes doctores Theologi. Et super Isa. c. 3. Idem repetit diuus Tho. inducens etiam diuum Aug. vt & alibi facit, vbi hoc ipsum docet.

Ex hoc autem expresso pacto cum Dæmone habito, apostasiam à fide sapiente, quæ ad hæresim reducitur, vt patet per S. Thom. 2. 2. q. 12. art. 2, in argum. facto in contrarium, dicūtur talia sortilegia & diuinatoria opera Maleficorum, hęresim sapere manifestè: & contra tales patratores horum operum Inquisitores habent procedere, vt patet in c. Accusatus. de hæret. in 6. Et per gl. & Doct. ibi in verbo, saperēt. Hoc ipsum igitur quòd videlicet Inquisitores hæreticæ prauitatis possint & debeant contra prædictos Maleficos procedere, aliter probare minimè intendo, sed relinquo pro manifesto tam per ea quæ dicta sunt, quàm per alia plura, quæ cuilibet vel mediocriter erudito facilè possunt occurrere.

Pacta cum Dæmonibus sunt mera apostasia.

Quæ sit operis huius principalis intentio, quótve sint in eodem specialiter declaranda.

CAP. IV.

Principalis autem nostra intentio in hac quæstione est, ostendere, quòd ea quæ dicuntur fieri à strigibus, vera sunt pro magna parte: pro alia verò, eo tantùm modo vera esse censenda sunt, quo permittit rerum conditio, vt pleniùs declarabitur, & sic ea quæ contra tales impiissimas personas

nas faciunt Inquisitores conuenienter & secundùm leges procedunt.

Et nihilominus opinio vulgi, vel etiam nonnullorum sapiētium, qui tamen sacræ Theologiæ expertes esse conuincūtur, & ob hoc omnia prædicta simpliciter negāt, quæ ad strigum impietatem pręcipuè pertinēt, licet in multis vana sit & irrationabilis: quò ad aliqua tamen veritati innititur. Eorum enim, quæ à strigibus fieri vel videri corporaliter dicuntur: quędam non eo modo vera sunt, quo ab ipsis strigibus existimantur, vt inferiùs declarabimus.

Quia verò huius assumpti laboris principalis intentio est, vt ostendamus, quomodo hæc esse vera vel falsa, fidei catholicæ consonet, vel ab ea deuiet. & sic ad Inquisitorum iudicium spectent talia, vel non spectent: tria principaliter in hac quæstione probabimus.

Primò, quod hæc, quæ ab his personis asseruntur, non sunt contraria sacræ scripturæ, sed potiùs secundùm eam sunt possibilia, imò nonnulla his similia in sacris literis panditur contigisse.

Secundò, ex sacris etiam literis deducemus hæc omnia, quo ad relatum modum, nō posse fieri tantùm in somniis.

Tertiò, probabimus, esse credendum ab omnibus & nullatenus dubitandum, eo modo ista contingere quo ab Inquisitoribus asseruntur.

In fine verò quæstionis argumenta in oppositum præinducta soluemus, ostendentes in solutione primi, quomodo prædicta determinatio quæstionis nō aduersatur determinationis concilij Acquitensis, neque prædicto c. Episcopi, imò potiùs consonet.

Circa primum quoque quod probare intendimus, sciendum est, quòd tria sunt, quæ principaliter asseruntur à strigibus fieri miranda per eas & à nonnullis deciduntur, quasi vel impossibilia virtuti Dæmonum, vel non facta seu fienda prohibitione Diuina. Et tria alia sunt, accessoria pariter, non credita per prædictos.

Primū principale est delatio corporalis à Dæmone, siue inuisibiliter assistente siue in formam cuiusuis bestiæ vel hominis transfigurato, etiam per longinqua spacia, vt asseritur. Accessoriū huic est, comedere, bibere, cortizare, omnisq; generis voluptatibus perfrui, verè & corporaliter Dæ-

moni in forma magni principis apparenti, obsequi, vel assistere: fidem quoque catholicam, sacráque coram eo multipliciter contemnere.

Secundum principale est, apparitio Dæmonum in forma humana, vel etiam bestiali, & patratio Venerei operis cum eisdem pro apparente sexus diuersitate diuersimodè. Accessorium est omne aliud, quod per eos expleri dicitur in tali forma præsentes: puta, reparatio ciborum, aut liquorum, quæ consumpta fuerint, suscitatio apparens animalis cuiusuis extincti atque comesti.

Tertium principale est, apparens conuersio virorum ac mulierum in catos. Accessorium est, strigatio puerorum Sed tamen hæc omnia, hisque similia (ad sanum tamen intellectum circa illorum aliqua) in sacris literis habentur expressé, vel deducuntur ex eis apertissimè; vel certè non aduersantur eisdem.

Homines à Dæmonibus posse deferri ad longinqua terrarum spatia, itidem facta huic accessoria, sacris literis non contradicere, quin potius congruere.

CAP. V.

VT autem manifestum fiat primum principere cum suo accessorio, præsupponenda sunt duo ex doctrina Theologorum omnium. Primum est, quod quoad motum localem, materia rerum corporalium obedit Angelis, tam bonis, quàm etiam malis, ad nutum: Hoc primò ponitur ab Augustin. in 3. de Trinit. virtualiter. Quód si huius veritatis plenam probationem fortè desideras, vide sanctum Doctorem 1. quæst. 110 artic 2. & 3. Poten. q. 6 artic. 3. Ma. quæst. 16. artic. 10. Quodlibet. 9. artic. 5.

Corporalia malis obedire Angelis quo ad motum localem.

Secundum est, quod in Dæmonibus naturalia mansere splendidissima, & in sua prima perfectione. Hoc docet Theologorum princeps. Dion. 4. c. de diui. no. Pro quo vide Diuum Thom. 1. q. 64. ar. 1. 2. d. 7. q. 2. art. 1. Et in quæstionibus de Dæmonibus diffusè.

In Dæmonibus naturalia mansisse splēdidissima.

Ex his autem duobus manifestè concluditur, quòd tam boni, quàm mali Angeli possunt homines deferre corporaliter, de loco ad locum sine vlla difficultate.

Quod ex his etiã, quæ per Philosophiam circa cœlorum motum

motum cognoſcimus, cõprobatur. Qui enim poſſunt mouere cœlos, ſicut de facto Angeli, mouent etiam ſecundum Philoſophos, & magis ſecundùm ſacros Theologos, poterunt hominem de loco pro libitu transferre, ad quemcunque diſtantem locum. Licet maligni ſpiritus cœlos mouere non poſſint, non quidem ex defectu naturalis virtutis, ſed ex propria culpa, vt dicit S. Tho. Ma. q. 16. ar. 10.

Argumentũ à motu cœlorũ. Angeli boni mouent cœlo- aſt non maligni.

Secundùm ſacros Theologos etiam quilibet Angelus montes etiam maximos poteſt in Oceanum dimittere, ſi à Deo permitteretur. Cur ergo non poterunt Dæmones, qui bonis Angelis in naturalibus pares ſunt, & plures eorum pluribus ſuperiores, etiam montes & multò magis homines de loco ad locum omni facilitate trans ferre: Quod quidem eſſe factum aliquando, in bonis & in malis Angelis in ſacris literis habet exemplum & teſtimonium.

Multi maligni ſpiritus in naturalibus ſuperant bonos.

Exemplum quidem de bonis habemus Daniel. 15. de Angelo, qui capillo capitis apprehenſum Abacuc Prophetam ex Iudæa duxit in Babylonem, in modico temporis ſpatio, & itidẽ inde reduxit. Quò ad malos verò habemus. Mat. 4. de Diabolo, qui dominum Ieſum aſſumpſit & ſtatuit eum ſuprà pinnaculum templi: & inde etiam aſſumptum duxit ſupra montẽ excelſum, ipſo Domino permittente ob illius maiorem confuſionem dum in omnibus victus abſceſſit.

Teſtimonium quoque de potentia Diaboli ex ſacris literis habemus Iob. 41 dicente Domino, quòd non eſt poteſtas ſuper terram, quæ ei valeat comparari. Quæ etiam quàm magna ſit, apparuit præcipuè in his, quæ fecit contra ipſum ſanctum virum Iob, in imperceptibili ferè tempore. Vt nulla ſit ratio, quare non poſſint omnes Dæmones pari virtute facere quod minus eſt, deferendo ſcilicet corpora humana de loco ad locum etiam longinquum. Vnde ſi Dromedarij poſſunt citò deferre homines, vt communiter dicitur, multò magis Dæmones, quorum minimus poſſet tale quid citius & fortius efficere quàm mille millia Dromedarij ſimul. Neque enim laſſitudinem aut fatigationem patitur, quod corpus non e[ſt].

Spiritus non fatigatur aut laſſatur.

De bonorum etiam potentia non minori, ratio ſuadet: nec non hiſtoriæ ſubuerſionis quinque ciuitatum in valle maris mortui. Gen. 19. & occiſionis exercitus Sennacherib. Iſa. 37. apertiſſimè pandunt.

Itē quod supra confirmari potest ex Authentica,& à tota Ecclesiæ celebrata historia sancti Iacobi Apostoli, dum iussu eiusdem Apostoli Dæmon Hermogenem Magum ligatum de domo propria ad domum beati Iacobi per aërem deduxit.

S. Ambrosius à Dæmone per spatium triū horarum Mediolano Romā defertur.

Legitur etiam de Sancto Ambrosio quod ex Mediolano spatio trium horarum à Dæmone Romam delatus fuit,ipso sancto viro præcipiente , & inde Mediolanum reductus est ab eodem , quatenus potentia Sanctorum super Dæmones ita patefieret.

Ab exemplo Simonis Magi.

De deportatione etiam hominum,à Dæmonibus per aëra virtute magicæ artis,optimum affert testimonium veridica historia sancti Petri Apostoli , & quòd in Itinerario Sancti Clementis legitur de illo pessimo viro Simone Mago,qui se deportari fecit à Dæmonibus visibiliter per aëra quasi cœlum conscenderet. Quem Paulus orationibus, & Petrus præcepto facto Dæmonibus, elisit ad terras : & toto fractus corpore expirauit.

Sed & Necromanticorū vniforme testimoniū idem confirmat,cùm Auic.In lib.de Necromantica , vt recitat Augustinus Nyphus in Commē.suo super tertia dispu. dubij 18. Omitto,quæ narrantur in Malleo maleficorum, id generis plura:sufficit enim per hæc innotuisse propositū manifestè.

Dicere autem quòd Deus hęc non permittat in strigibus, est loqui sine ratione : cùm Deus multò maiora mala permiserit,exigente sic malitia nō timentium eum,prout fuit Angelorum irreparabilis casus & primorū parentum , imò totius humani generis exitialis ruina. Iudicia quippe Dei inscrutabilia sunt:& illa Deum permittere confiteri debemus quæcunque comprobantur testimonio fidei accidere sanctarum præcipuè scripturarum, virorum sapientum, & multitudinis testium iuratorum sensu non carentium.

Possunt Dæmones somniū profundissimum immittere.

Accessoriū autē,ipso principali constante,iā ex seipso patet. Possunt enim homines,sic delati, domos ingredi præapertis ianuis à Dęmone vel fenestris:& ab eodem pręparata sumere alimenta fruique delitiis,prout alij faciunt vigilantes : & idem dicendum de consequentibus actibus. Opere Dæmonum etiam eorum qui de domo tali sunt,potest sopor profundari dum dormiunt per causatam in eis resolutio

ſolutionem vaporum cerebrum petentium, vel per quamcunque aliam diſpoſitionem corpoream, vt interim non audiant ſonos, aut ſtrepitus, qui accidunt ex prædictis motibus. Poſſunt etiam obſtaculum aliquod apponere oculis & auribus vigilantium, quod nihilominus ab aſtantibus nõ percipiatur. Hæc enim & his ſimilia plurima poſſe Dæmones efficere, clarum eſt apud exercitatos in ſacris literis & Theologia: & ex ſecundo ſuppoſito facilè deducuntur.

Cùm autem tales perſonæ ſint diabolicæ, habentes ſcilicet pacta infidelis amicitiæ cum Dæmonibus, ſecundùm diuum Aug. in 2. de doc. Chriſtiana: quod & regiſtratur à domino Gratiano 26. q. 2. Illud. Et conſequenter ſint apoſtatæ à fide, vt idem Augu. dicit cap. 3. & à Theologis confirmatur, vt ſupra inductum eſt: non eſt mirum, ſi ſic vigilantes, & in conſortio Dęmonum in humana ſpecie ibi etiã apparentium negant fidem, & baptiſmum, conculcant crucem pedibus, vel etiam poſterioribus ſuis: & vituperiis diuerſis afficiunt ſanctiſſimum corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſacramento altaris, per eaſdem illuc deportatum: faciũt homagiũ Diabolo de anima & corpore ſuo & quandoque filiorum ſuorum promittunt ſtrigare pueros, & id omni deſiderio ſtudióque perficere ſatagunt. Hæc enim omnia cùm ex probabili conſequentia ſe habeant ad præmiſſa, vt effectus ad cauſam, ſi plurimorum teſtimonio eſſe vera probentur, non ſunt neganda. Sunt autem innumerabiles Inquiſitorum proceſſus contra eos facti, qui ſe pluries talia perpetraſſe corporaliter ſub iuramento confeſſi ſunt. Vnde patet, quòd omni procul dubio ſunt credenda.

Dæmones hominibus apparere poſſe in forma humana, & etiam in brutali: ipſoſq́ue ſe præbere incubos eiſdem & ſuccubos.

CAP. VI.

SEcundum etiam principale circa primam partem quæſtionis conſiderandum, quòd videlicet in forma humana vel etiam beſtiali poſſint Dæmones apparere: habentur ex ſacris literis exempla ſimul & teſtimonia. Sed ad huius declarationem oportet ſupponere vnum, quod quidem ex ſecundo ſuppoſito facto ſupra pro primo principali, facilè ſequitur, quo etiam ſuperiùs vſi ſumus: videlicet quòd

Quie

Possibilia naturaliter bonis Angelis, possibilia eadem ratione sunt malis.

quicquid dicitur de bonis Angelis quo ad potentiam naturalem esse possibile, est etiam possibile naturaliter malis. Naturalia enim in eis splendidissima remansere post culpã, secundum Dionysium, vt supra iniunctum est.

Patet autem ex sacris literis, Angelos bonos posse assumere corpora aërea, sicque densare, vt humana videantur, sicut patet Iudicum 13. de angelo qui apparuit Manuæ in forma iuuenis loquentis & prædicentis ortum Samsonis iudicis Israël. Ex eo enim quod dicitur ibi: Apparuit ei vir terribilis nimis, & ex eo, quòd locutus est cum eis, & quòd ipse Manue offerebat ei cibum: patet expresse, quod in humana ei forma apparuit.

Item etiam euidentius manifestatur in Angelo Raphaële, de quo Tobiæ capit. quinto dicitur: Egressus Tobias inuenit iuuenem splendidum stantem præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum, & ignorans quòd Angelus Dei esset, salutauit eum, &c. Cap. quoque 9. eiusdem libri dicitur. Vocauit Thobias Angelum, quem quidem hominem existimabat, &c. Et non fuit mirum quòd sic æstimaret quia non solum figuram humanam prætẽdebat, sed etiam omnia opera humana exercere videbatur, vt patet in historia illa, & ipsemet Angelus testatur ibid. c. 12. dicens: Cùm essem vobiscum videbat quidem manducare & bibere, sed ego cibo inuisibili vtor, &c.

Ex quibus omnibus patet, quòd in figura corporis humani apparebant Angeli sanctis patribus, & nihilominus fuisse aërea talia quæ videbantur humana corpora, ex hoc manifestum fit, quòd subitò ex oculis astantium euanuerunt & in materiam præiacentem resoluta sunt. Quod quidem fieri non potuisset, si ex quocunque alio elemento, vel etiam ex pluribus fuissent compacta.

Hæc eadem confirmantur in apparitione duorum angelorum, quos Loth recepit hospitio, Genes. 19. & eorum qui apparuerunt Abraã, Gen. 18. & in aliis libris sacrę scripturæ, & præcipuè in Testamento Nouo frequentius idem patet.

Angeli boni bestiarum formas nunquã assumpserunt.

In bestiarũ autẽ similitudinẽ assumpsisse corpora bonos angelos nõ legimus, sed neque dicebat: licet bestiarũ mouisse corpora ad operandum ea quę supra illarum naturam erant, legamus, vt patet de asina Balaam. Num. 22. Cuius linguam bonus angelus (vt præclariores Doctores exponunt,

&S.

& S. Th. confirmat. 2. d. 8. articulo 3. mouit ad loquendum. Malos enim angelos posse in similitudine bestiarum ex aëre formare, corpora, quæ assumant, habet nullus negare. Si: vt deductum est: possunt sicut & boni talia formare, quæ hominis similitudinem præferant, quod creditur factum à Dæmone, qui tẽtauit Christum Dominum nostrum. Maior enim in hoc facto est difficultas, quantum est ex parte eius quod fit, quandoquidem plura organa, pluresque dispositiones ad opera requirat corpus humanum, quàm quodcũque bestiale, vt sensu patet: exigente hoc ipsum hominis dignitate super cætera animalia.

Sed & teste Apost. 2. Cor. 11. se transfigurat in angelum lucis: quãtò magis ergo potest in speciem vilissimorũ animalium se trãsformare? Quod, & sanctorum historiæ Antonij, Margaritæ, Catherinæ Senensis, & aliorum pluriũ confirmant expressè, vt id negare iam magnæ sit impudentiæ.

Inhabitasse quoque Dæmones ad tempus animalia vera corporaliter, sacræ literæ pandunt, tam in serpente, Genes. 2. in quo & opera vitę exercebat hominibus propria, vt loqui: quàm in grege porcorum, Matth. 8.

Quod inhabitent etiam & arripiant homines, sacræ quoque literæ nos erudiunt, quandoquidem legitur pluries in Euangelio, Dominum nostrum homines à Dæmonibus liberasse. Qui etiam per ora talium arreptitiorum confitebantur Dominum Iesum esse Christum: & ille increpans nõ sinebat, ea scilicet Dæmonia, loqui.

Sed & idipsum quotidiana de multitudine arreptitiorum experientia probat, ad quorum etiam liberationem. & ipsorum Dæmonum ab hominum corporibus expulsionem, sancta mater Ecclesia statuit clericorum exorcistarum determinationum ordinem, vt patet 21. dist. c. Cleros. & 25. dist. c. Perlectis. vt iam nullus maneat inficiandi locus. *Ab ordine clericorũ Exorcistarum.*

Hæc tamen minus sunt ad propositum quæstionis; sed pro tanto dicta sunt, vt cognoscatur ex his Dæmonis potestas, in transfigurando videlicet se tam in humanam, quàm bestialem figuram sine difficultate, obediẽte illi materia ad nutum quò ad motum localem, vt dictum est, in quod potest etiam contra voluntatem & libertatem hominis omnia illius membra mouere pro voto.

Quòd etiã Dæmones incubi sunt, vel succubi, quòd in hoc

De succubis & incubis.

hoc etiam secundo principali continetur, licet nullum de hoc habeatur exemplum in sacris literis, aut aliqua expressa authoritas: nihilominus tales esse dariue asserunt omnes Doctores Theologi, & præcipuè dum exponentes illud Gen. 6. Vidētes filij Dei filias hominum, &c. reprobāt quorundam opinionem dicentium, quòd filij Dei à quibus Gigantes generati sunt, Dæmones incubi fuerunt. Dicit enim August. super Genes. ad litteram, & 15. de ciui. Dei cap. 23. quod tales nō fuerūt Dæmones. Neq; enim Dæmones vocari possunt filij Dei, cùm sint inimici eius: Nec de incubis Dæmonibus intelligitur illa scriptura: licet quædā glo. hoc ibi cum Iosepho affirmet: sed intelligitur de filiis Seth, vt dicit, S. Th. 2. d. 5. art. 4. ad 2. Nec approbat ibi opinionē Iosephi, sed solùm tam ex ea, quàm ex aliorum plurimorum dictis approbat dari Dæmones incubos. Idē quod dicitur de filiis Seth confirmat sanctus Tho. Pot. quæst. 6. art. 8. ad 2. in contrarium. Et Augustinus in præfato cap. 23. asserit dari incubos Dæmonas, vt infra inducemus. De quibus etiam Grego. interpretatur illud Esa. 34. Et pilosus clamabat alter ad alterum, vt patet in gloss. ord. Et sanctus Th. de eisdem interpretatur, eadem verba ibi. & etiam in c. 23. vbi circa finem capituli, homines illi pilosi etiam introducuntur. De eisdem etiā loquitur super Iob. 40. & 1. q. 115. & 2. d. 8. vt diximus & quodlibet. 8. artic. 10. Isidorus quoque lib. 8. c. vltimo. Quod si incubi conceduntur, succubos etiam concedere, nullum est inconueniens.

Gigantes ex incubis nati.

Homines pilosi vocantur incubi.

Hoc autem iusto Dei permittitur iudicio, vt ex maiori vtriusque malitia, hominis, inquam, & Dæmonis maiorem etiam pœnam incurrant. Neque inconuenit hoc ipsum à Deo, tametsi nefandissimum, in natura, permitti. Nam Diuinæ sapientiæ decentissimus ordo non patitur, vt natura libera semper impediatur à Deo, quò minus prauæ etiā suæ cupiditatis compos efficiatur: quando videlicet in tantam deuenêre miseriā homines impiissimi, vt vnde misericordiam Dei reuocantis, à malo erga se prouocent, habeant nihil. In tantam enim concupiscentiæ carnalis vesaniam nonnulli decidunt, sic effrenata libidine inferūtur insani, vt concupiscant & annitātur etiā cum bestiis, imò cū insensibilibus quādoque tale opus perficere. Et quod cogitatu nefandissimum est, audiui ego quendā, alias in confessione su-

Natura libera non semper impeditur à Deo.

pra quàm dici posset libidinosum, qui dixerat quòd cũ Deo (pro pudor) faceret talia opera si posset. Hac ergo insuperabili concupiscentia grauati, iusto Dei iudicio merentur, vt perhorreant fœdissimos Dæmonum occursus: quandoquidem Dæmones ipsi in forma pulcherrima virorum ac mulierum se transfigurant, vt miseras animas his laqueis captiuare possint.

Horrenda libido Italica.

Dæmones virtute sua naturali posse quæque perdita, seu destructa, non eodem numero sed specie, non solùm in apparentia, sed verè etiam recuperare.

CAPVT VII.

PRimũ verò quod huic principali, quò ad primam eius partẽ accessoriũ est, Dæmones, inquã, in humana forma apparẽtes recuperare, quæ comesta sunt, vel aliter cõsumpta in Diabolico illo conuentu, patet non esse vsquequaq; falsum, vel impossibile. Possunt.n. eadem specie recuperare, nõ numero, quod etiam humanæ subiacet potestati. Hæc autem Dæmones mirabilius efficere possunt quã homines, quod quidẽ inducitur eodem supposito semper facto, materiã, inquã, corporalẽ pro voto parẽte Dæmonib. quò ad motum localem Possunt ergo Dæmones in modico temporis interuallo similes panes in cophino, simile vinum aut etiã melius vel deterius in aliã gentem trãsportare. Et idem dicendum de aliis comestibilibus & per singula ex diuersis locis, & ex singulis modicum: vt defectus in singulis etiam minus appareat, & omnia simul accepta sufficiant pro commutatione eius, quod est consumptum.

Aliud verò quod consequenter inducitur accessorium, sano modo putandũ est euenire. Neque enim potest Dæmõ bouem, vel quodcunque aliud mortuum suscitare. Id idem non nisi diuina virtute fieri potest: quia id est supra, imò cõtra cursum naturæ. Qui naturæ ordo, vel cursus authori naturæ duntaxat subiectus est, à cuius etiam sapientia emanauit, atque firmatus est: dæmonis autem potestas tali ordini subiecta est, vnde ipsum immutare non potest.

Dæmon nec mortuum asinum suscitare potest.

Naturæ ordo naturæ solùm subiacet authori.

Et propterea dicitur à Theologis, quòd licet maretia corporalis obediat ad nutum Dæmonibus, quo ad motum localem, non tamen quò ad formam immediatè producẽdã, seu etiã inducẽdã de pótẽtia materię. Hoc enim esset ordinẽ naturæ peruertere, quo per varias dispositiones peruenitur

nitur adesse formatum, Vide super hoc, si placet S. Thom. in quæstionibus de Ma. quæst. 16. art. 9.

Ex naturali fortitudine posset Dæmon totam terræ molem transferre.

Sed neque ad modum localem obedit eis materia cõtra naturæ ordinem. Vnde licet, quãtum est ex parte fortitudinis naturalis, posset Dæmon totam terræ molem, non obstante illius grauitate, de loco ad locum transferre, quia tamen ex hoc peruerteretur ordo naturæ: oportet enim eo casu, ne daretur vacuum in natura, aliud elemẽtum locum terræ subintrare, & fieri centrum mũdi, quod est contra naturalem ordinem situs elementorum: ideo non potest Dæmon terram mouere totam de loco ad locum: vt dicit etiam S. Tho. vbi sup. ar. 10. ad octauum. Quamuis creatura spiritualis possit mouere, quod maius est: scilicet cælum & idem possint generaliter Dæmones, & hi præcipuè, qui ex superioribus ordinibus ceciderunt, licet hoc eis nunc impossibile reddatur ex culpa, vt supra indictum est.

Cùm igitur non possint Dæmones bouem, vel quoduis animal verè mortuũ suscitare, aut quæcunque alia miracula facere, & tamen hæc communiter asserant striges fieri à domina vel domino nefandissimi illius cursus atque cõuẽtus: necesse est, ꝙ in talibus inueniantur illusiones: Quod quidem multipliciter contingere potest. Et primò quidem præstigiando oculos intuentium, aliquãdo interueniẽte vel descendente humore, vel alia impressione, vel commotione spirituum facta ab imaginatione ad principium sensitiuum, hoc est, ad sensum communẽ, & ad organa sensuum etiam exteriorũ, vbi simul descendunt impressiones & species relictæ ex sensibilibus motionibus, quæ in spiritibus sensibilibus conseruantur, vt communiter dicitur: & mouent principium apprehensiuum, ita quòd aliqua apparent: ac si tunc principium sensitiuum à rebus ipsis exterioribus immutaretur: & sic accidunt naturaliter in dormientibus somnia secundùm Philosophum in de somno & vigilia Et idem euenire potest opere diaboli tam vigilantibus quàm dormientibus, vt dicit S. Thom. vbi suprà ar. 11. & patet ratione sæpè inducta obedientia materiæ quò ad localem motum, ad substantias separatas. Hæc igitur de delusione cõtingente, videtur talibus id esse, quod in veritate non est, puta viuum vel mortuum, homo vel bos, &c.

Multiplices illusiones in Sathanæ præstigiis.

Possunt secundò bouẽ mortuum, seu pelles eius ac ossa

alio

aliò deportare, & alium sibi similem viuum reponere in citissimo tempore, sic vt mutationem non aduertant astantes, per interpositionem aliquorum corporum inter oculos astantium, & locum ablati corporis ipsius bouis mortui, & alterius deportati.

Vel certè tertiò deludit Diabolus perditas illas personas: eo modò quo vnus etiam strigonus confessus est, vt videlicet quando domina vel dominus cursus illius malefici (diuersis enim in locis ac regionibus præfert Diabolus ille, qui vt princeps apparet, sexum diuersum) percutit virga corium in quo collecta sunt ossa ex carnibus comestis electa, statim Dæmon vnus corium illud ingreditur, & in formam bouis sic erigit ac effert, vt astantibus appareat suscitatus.

Possunt quartò Dæmones formare corpus ad similitudinem bouis ex aëre & illud assumendo quasi viuum ex mortuo oculis astantium præmonstrare.

Potest quintò Diabolus aëreum corpus ab intus in formam & similitudinem carnium commassare & ad tempus pro voto sub pellibus conseruare indéque recedendo postmodum relinquere quasi mortuũ. Vnde à strigibus cõmuniter asseritur, quòd reducti tales boues suscitati (vt sibi videtur) ad stabula dominorum suorũ ex mandato dominę, vel domini cursus, infrà triduum moriuntur, quasi macie in horas exsiccentur ex toto. Et tumulatæ postmodum, quæ videbantur carnes, in prçiacentem materiam citò soluũtur.

His igitur modis vel illorum aliquo circa hæc homines deludi, qui verè & corporaliter ducuntur ad cursum, non est negandum. Sed suppositis his, quæ communiter asserũtur à strigibus, est valdè consentaneum rationi. Gaudétque Diabolus, & gestit in tali conuentu, sic ostẽdere potentiam suam, quasi sit Deus, vt æstimari, & sic ab omnibus adorari cupiat superbissimus.

In quo etiam facto specialiter similitudinem prætendere desiderat, eius quod miraculosè fecit S. Germanus de quo legitur, quòd hospitis pauperis vitulum coctum, sibique ac familiæ suæ in cibis traditum ab eodem hospite gratis ipse post cœnam suscitauit hoc ordine, vt pellem super terram extendi iusserit & super eã omnia iã extracta bouis ossa reponere. Cùm ergo suo baculo post hęc coriũ percussisset, viuũ statim erexit vitulum præcomestum. Vult igitur

Sathã studet æmulari miracula sanctorum S. Germanus restituit comestum vitulum.

inimicus animarum, se propria potestate fingere potentem id efficere, quod sanctus ille verè fecit virtute Diuina. Non sunt igitur ista neganda velut impossibilia: sed si communiter contigisse creduntur his modis esse facta, atque iusto Dei iudicio permissa procul dubio credendum est.

Viros ac mulieres in brutorum quorumcunque speciem virtute Dæmonum non verè conuerti, sed delusoriè.

CAP. VIII.

QVantùm autem ad tertium principale, quòd videlicet homines in brutorum speciebus apparere possint, in quas tamen verè non conuertuntur, suscipit pariter ex sacris literis veritatis exemplum, & ex supradictis patet, quòd non impossibile iudicandum est, imò Dæmonibus facile.

Phantasia quid operetur.

Pro quo sciendum, quòd cùm phantasia sit animæ potẽtia quædam alligata organo corporali, in quo phantasmata recipiuntur, potest illam Diabolus, sicut & cætera corporalia localiter ad nutum mouere, & præcipuè quantùm ad humores, & quantùm ad spiritus ei subseruientes, in quibus immediatè phantasmata resident, vt suprà inductum est.

Vnde licet non possint noua phantasmata, rerúmque nouas in eas species atque similitudines immediatè imprimere, vt patet per S. Tho. Ma. q. 16. art. 9. potest tamen antiqua multipliciter variare, componendo, diuidendo, sicque perturbando, vt videatur quandoque persona, quod brutalem præferat figuram, & opera etiam vigilando. Cùm autẽ effectus apprehensionem sequatur, consequens est, vt illis appareant conuenientia fore vel vtilia, quæ tali brutali naturæ consentanea sunt.

De mutatione Regis Nabuchodonosoris.

Quod de facto Regi magno Nabuchodonosor accidisse, sacræ literæ pandunt, Dan. 4. Quandoquidem ex hominibus eiectus, quasi bos edebat fœnum, & sub dio in nemoribus brutalem vitam per septennium agens, rore cœli corpus eius perfundebatur, humano sensu perdito, & ex phantasiæ perturbatione, brutali sensu confusus. Dicitur enim vbi suprà quòd post finem dierum, quibus scilicet comederat fœnum, vt bos, &c. sensus suus redditus est sibi & benedixit

benedixit altissimo,&c. Quæ quidem eius correctio atque pœna, Angelico ministerio Diuina eidem iustitia inflicta est,vt vtilissima deiectione puniretur sub homine,qui grauissima cordis elatione super homines eleuabatur, vt Deus.

Non efficit autem per se Deus ista omnia immediatè, quandoquidem interiora omnia per superiora gubernet, vt Aug.dicit 3.deTri.Et idem docet Dion.in lib.de cœle.hier. & corpora quidem hæc infirma per cœlestia:effectus verò nobis supernaturales hîc accidentes, vel per se immediatè, qui solus naturæ vniuersalis est auctor,vel per eos spiritus, qui naturam nostri excedunt,siue boni sint,siue mali.

Quod si à bonis spiritibus id effectum esse dicatur,quod Regi præfato contigit, pariter & à malis idipsum atque huic similia fieri posse negandum non est,si sola culpa,non autem naturali potestate boni spiritus à malis discrepare tenendum est,vt patet ex supradictis.

De mulierib. se catos putantes.

Ex his sequitur non esse mirum, si quandoque mulieribus opere Dæmonum illarum phantasia perturbata videatur,quòd præferant catorum naturam,speciem,figuram,affectus insuper & opera: quódque sociæ putent hoc ipsum de eis,ipsæque de sociis, prout earum fatentur innumera multitudo. Eo enim modo,eáque facultate, talia Dæmonibus esse possibilia fatendum est,qua & suprà probatum est, eos posse per præstigium deludere sensus hominum.

Potest etiam specialiter hoc accidere delusorium, si per corpus aëreum in similitudinem cati formatum & introductum,sic Dæmon illas decipiat,vt inter oculos & vera corpora humana obstaculum interponens, solum phantasticum illud corpus videre permittat.

An striges sugant sanguinem infantum.

Sugere verò puerorum sanguinem, & sic eosdem strigare,tandémque occidere per striges posse Dæmones, nullus sanæ mentis negare debet. Attamen & in his interuenire sæpius delusiones non dubito,& præsertim quò ad modum sũgẽdi. Prestigiati siquidẽ vel imaginaria perturbatione delusionéq; decepti,sicut verè catos putant striges,ita & se quãdoq; iudicãt puerorũ sanguinem sugere:ita vt sapor,liquor & color sanguineus non secus gustui atque visui sese falsò offerat,ac species ipsa brutalis offert se mentis iudicio. Potest enim Dęmõ p oẽs aditus sẽsuales se immiscere,vt etiã S.Thom.affert.Ma.q.16.ar.11.in ar.1. facto in contrarium

Operatur etiam Dęmon inuisibiliter quandoque in puerorum corporibus, causatq; languores, intromittendo venenosa, seu quæque mortifera, aut certè latentes in venis pestiferos humores ad cor deducēdo: vt inde pueri languoribus statim afficiantur, vix suscipientibus medium, dum striges se putant, ex sanguinis extractione eosdē strigasse.

De fascinatione per visum.

Potest insuper & fascinatio pueris naturaliter obuenire. Propter vehementem enim affectionem inuidiæ, iræ, aut odij, vetularum harum atque strigum, inficiuntur earũ vitales spiritus, stāte super hoc fixa imaginatione & intētione. Et hæc infectio pertingit vsq; ad oculos, à quibus inficitur aër circũstans, ex quo corpus infantis præsentis propter teneritudinem recipit aliquam infectionē: per modum quo & speculum nouum inficitur ad aspectũ mulieris mēstruatæ. vt dicitur in l. de som. & vig. Vnde gl. super illud Gal. 3. Quis vos fascinauit, & dicit quod quidā habēt oculos vrētes ita vt solo aspectu inficiant alios & maximè pueros.

Possibile quoque est, quòd ex Dei permissione, vel ex aliquo facto occulto cooperetur ad hoc malignitas Dæmonum, cum quibus vetulæ Sortilegæ fœdus aliquod inierũt, vt dicit S. Tho. 1. q 67. art. 4. ad secundum. Vnde & ad hoc vetulæ malignæ inuocant magnum Diabolum, verbis inordinatissimis: & in nomine eius osculantur pueros, ad perdendum eos, vt per earum legitimas confessiones cognouimus. Qua ex re debent omni studio prohibere parentes ne vetulæ infames, vel suspectæ pueris appropinquent, vel eosdem osculentur. aut quicquam eis offerant vel tradant. Hoc enim Maleficæ valdè desiderant, vt eos inficiant, & Dæmonibus obsequantur.

Cauēda sunt oscula Maleficarum, quæ præbent infantibus.

Reuera cates Maleficos sugere puerorum sanguinem.

Posse tamē, sæpéque in veritate contingere, Striges puerorum sanguinem sugere, vel per se acus aut vnguis ministerio, vel opere Dæmonis venis apertis, factísq; paruis cicatricibus in locis vitalibus & delicatis, in quibus sugendo sanguinem ad vitā necessarium, pueri paulatim exsiccentur atque intereant, negari non debet. cùm fideli testimonio id affirmetur: & præcipuè cùm post catorum apparentium discessum, guttę sanguinis propè pueros ex tunc eiulantes, repertæ comprobentur. Nec necessarium est, vt factæ cicatrices, nisi curiosius inquirantur, appareant, cùm paruissimæ sint, & statim opere Dæmonum consolidari possint.

Saltare

Saltare autem per cubicula, curreréve fugiendo, & id genus operum facere, more catorum striges, prout sæpè narrant de visu plurimi, & ipsęmet striges fatentur vbique non esse impossibilia opera Diaboli, qui etiam eisdem obsequuntur, velociùs descendo, quàm propria hominis patiatur natura, manifestum est ex prædictis.

Deum Opt. Max. non nisi sapientissima dispositione permittere mala plurima, quæ per striges contingunt fieri & ex eis elicere multa bona.

CAP. IX.

PRædicta autem omnia, & quod minus videtur, etiam innocentium puerorum interitum ipse Deus non prohibet, sed iusto suo permittit iudicio, vel propter patientium peccata, actualia quidem, si adulti fuerint, originale verò, si infantes. Vel certè (quod crebrius contingit) propter peccata parentum. Visitat enim Deus peccata patrum in filios, quò ad malum pœnæ vsque ad tertiam & quartam generationem, Exod. 20. *Cur innocentes patiantur maleficia.*

Vel hoc ipsum etiam in pœnarum cumulum, exigit Maleficarum harum malitia maxima. Eis enim iustè in pœnam conceditur, vt mala faciant, ac ea expleant, quę nequissimè desiderant, quæ & promiserunt Dæmoni se facturas: ne libertati arbitrij tam Dæmonis quàm hominis inferri videatur iniuria: sed vnum quodq; disponatur à Deo, siue agente, siue permittente, secundùm propriam vniuscuiusq; naturam indéque magis etiam puniantur, vt dictum est.

Iudicio quoque diuino sæpè ista contingunt, vt ciuitas vel communitas, in qua tot & tanta flagitia regnant, puniatur in membris suis: propterea quòd quandoque principes, officiales populi non curant tales Maleficas extirpari, sed potiùs eorum plurimi eas defendunt fideique officiales, verbis insequuntur & factis.

Sed specialiùs hæc mala contingunt his, qui quomodolibet per se vel per alios, ipsi vel sui maiores ad talia diabolica præsidia recursũ habuerũt, vel ad id aliis lubricũ præstiterunt sermonibus suis Id etiam sicut, & maleficiales infirmitates incurrũt in se, vel in his qui quacunque attinentia seu ratione sui sunt, hi qui maleficiis faciendis, vel quo-

Per quæ quis peccat, per eadem torquetur.

modolibet procurandis operam dederunt. Hoc enim profectò iusto Dei contingit iudicio, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam torqueatur, vt dicitur Sapientiæ secundo.

Elicit etiam Deus ex malis illis plurima bona: Tũ quia per hæc maximè relucet iustitia Dei, tam in hoc seculo, vt claret ex his, quæ modo dicta sunt, quàm etiam in futuro, prout edocet sacra fides: Tum quia fulget ex his Diuina sapientia, quandoquidem, vt diximus decẽtissimo ordine cuncta disponit, permittẽs naturã, quæ libera est, arbitrio seipsam proprio gubernare, votiq; compotem etiam pro malitia fieri tam hominem quàm Dæmonem, tametsi nocere permittat minus etiam quàm optarent: Tũ quia diuina bonitas in huiusmodi maximè comprobatur. Vnde enim fides videtur ex parte vna vilissimis opprobriis obfuscari: ac sanctissimorũ sacramentorũ puritas defœdari, inde fides ipsa, magis in mẽtibus fidelium solidatur, ac validiùs roboratur.

Ex his namque tria cognoscimus familiari experientia, quæ sola fide prius cognoscebamus, licet sub quæstione cadant apud eos qui suo ingenio volunt cũcta metiri. Primum horũ est, creaturas quasdam intellectuales nostris in regionibus obseruari scientia potentiáque super omnes homines sine comparatione præstantes, quos Dæmones appellamns. Secundũ quòd propter hæc maligna opera cognoscimus, est, eosdem Dæmones esse malignos. Nam sensum per hæc quæ diximus, veluti palpamus, eosdem ad innumera flagitia, dolis ac fraudibus homines inducere. Tertium est, odio sæuissimo Dominum Iesum Christum eosdẽ insequi, bonósq; Christicolas, & innocentes pręceteris variis nocumentis afficere, fidem Christi persequi, & Ecclesiæ sacramenta omni quo possunt vilipendio, ludibrio opprobrióque, vt dehonestentur procurare.

Religionem quæ maximè regno Sathanæ aduersatur à Sathana impugnari.

Ex quibus fit omnibus manifestũ, quòd de se clarissimum est, fidem, inquam, Catholicam omni veritate ac perfectione florere, & ad beatitudinem sui cultores perducere, cùm eo pro nixu (vt ex prædictis ac dicendis patet) oppugnent hi spiritus, qui maligni sunt. Neque enim insequitur pro posse Dæmones, nisi ea, quæ suæ malitiæ & iniquitati aduersantur. Vt sic in omnibus tam bonis, quàm malis, quæ diuina dispositione vel permissione cõtingunt Deum Opt. Max. benedicendi, ac laudandi rationem inueniamus.

Ea

Ex, quæ communiter referuntur de strigibus, non posse contingere tantùm in somnis.

CAP. X.

SEcundum principale quod declarandum assumpsimus in hac quæstione, videlicet, quòd talia quæ cõmuni voce referuntur de strigibus, haud quaquam in somnis tãtùm euenire possint, habent ex sacris literis euidentiam.

Vnum quippe videtur per sacras literas demõstrari, quòd etiam familiari experientia vniuersaliter comprobatur: hoc inquam, quòd quãdo aliquid apparet in somnis, vel imaginaria visione aliquibus aliqua reuelantur: sic ab eis videri talia vel cognosci dicuntur, vt dum postmodum planè vigilant sani corpore, idipsum non in vigilia, sed in somnis innotuisse, aut visione imaginaria reuelatum esse, & non per sensus exteriores acceptum, neque sub eorum cognitione factum, optimè discernant.

Et breuiter distincto statu proprij, dum quia sanus vigilat & solutus corporeis sensibus operatur, à statu quo non vigilat, sed sensibus somno ligatis, vel certè altiori attentione impeditus non vtitur, optimè quisque perpendit atque cognoscit. Neque putat dari quenquam, qui se expertum fateatur oppositum.

Visio S. Petri ab Angelo liberati.

Vnde factus Petrus imaginariæ visioni ac ecstaticæ contẽplationi assuetus, cùm vigilans Angelũ vidisset in carcere clara luce, & iubenti per omnia obtemperasset, vsque ad liberum carceris exitum, licet non plenè discerneret in tali statu, inter vigiliam & abstractionem, quam exigit imaginaria visio postquam tamen Angelũ non vidit, & soli naturali cognitioni restitutus est plenè cognouit, etiam se prius non imaginaria tantùm cognitione, cuncta & percepisse, & perfecisse, sed verè & realiter per exteriores sensus & opera. Vnde discedente ab eo Angelo, dixit, Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, &c. Actor. 12. In quo etiam lib. c. 10. fatetur se alio tempore ecstasim passum, & quædam sibi apparuisse, quæ licet vera non essent, vt apparebant, verè tamen ei futura prænunciabant.

Esaia visi-

Item patet in Esaiæ visione, qua Dominum sedentem vidit, &c. Esa. 6. Neque enim putandum est talem prophetam

sic esse deceptum, vt verè & realiter putaret se Deũ videre, seu vidisse sedentem in solio Spiritus. h. est Deus. Ioh. 4. Sedere autem conditio corporis est. Tantùm ergo in sua hac imaginatione cõtingebat, vt communiter exponunt locum illum sancti Doctores, & vt vno verbo cuncta concludam, in omni passu sacræ scripturæ, vbi de somniis & visionibus aliquid dicitur, semper datur intelligi, quòd diuersitatẽ status somniantis, aut quomodolibet aliter à sensibus abstracti, ab ipso statu vigiliæ, omnes quibus talia contigerunt, optimè perpendatur, vt testatur etiam S. Th. Pot. q. 6. art. 7. siue sancti viri essent, vt hi de quibus iã sermo habitus est, & alij plures; siue Ethnici, vt Pharao & Nabuchodonosor.

Visio S. Pauli.

Sed & quod Paulo accidit, non opposito, sed proposito fauet. Licet enim non cognouerit an anima esset à corpore separata in raptu, vel certè coniuncta corpori, non tamen vtens corporis sensibus, attamẽ cognouit, quòd non sic talia viderit quæ narrauit se in raptu vidisse, sicut tunc ipsa enarrans corporis sensibus vtebatur, & corporaliter, nõ autem somnians, aut ecstasim patiens, operabatur.

Visio Ezechielis.

Ezechiel quoque, dum diceba t se fuisse in spiritu seu in visione Dei in Hierusalem, optimè cognoscebat differentiã talis status & visionis, ab eo, quo communiter & in vigilia corporaliter opera sensibus expeditis operabatur. Et hoc etiam clarum est, ex modo ipso loquẽdi sacræ scripturæ. Neque enim dixisset. Fui in visione Dei, & in spiritu: nisi declarare intenderet, quòd non eo modo fuerat corporaliter in Hierusalẽ, quo tũc ibi erat, vbi hæc loquebatur: & consequenter, nisi cognouisset talium statuum differentiam.

Ab absurdo.

Si enim prædicta differentia non cognosceretur ab hominibus in vigilia, sequeretur quòd nunquam posset videri magis aliquid in corpore fieri quàm in spiritu: Sed semper liceret cuicũque asserenti se aliquid corporaliter facere, respondere. Non sic est, vt putas, sed somnias. Et econtra, ille dicere posset: Imò tu nunc somnias atque deciperis, putans me somniare, & omnia inconuenientia possent omnibus accidere quæ delirantibus communiter accidunt.

Cùm ergo innumerabilis multitudo virorum & mulierũ quæ deprehenduntur ad diabolicum cursum deferri, diuersis in locis variisque tẽporibus vnanimiter confiteantur & affirment, se corporaliter ire vel ferri ad ludum illum

corpo

corporalitérque ibidem facere quæcunque scelera confitentur: patet, quòd non contra sacras literas, sed potiùs secundùm eas est credendum, quòd ista corporaliter fiant, & non tantùm in somnis, cùm secundùm eas, in ore duorum vel testium trium stet omne verbum, Deuter. 7. & Iohan. octauo. & in cap. nouit. de iudi. Et maximè si sit iuramento firmatum, prout prædicta communiter sub Inquisitoribus affirmant.

Neque tamen negandum est, posse talia in somnis tantúmodo sic apparere, vt tamen putent, dum sic somniant, verè illa contingere, sicq; pro tunc deludi. Sed hoc non latet postea personas illas, dum in se reuertuntur. Et si opere Diaboli sic in eorum mentibus ageretur, vt etiam in vigilia putaretur verè sibi talia & corporaliter contigisse, deprehēdit tamen finaliter, dum plenè solutus est sensibus, & à Diabolo dimissus, quòd somnia tantùm fuerunt. Quod etiam contingere facilè potest, cum ad Deum conuertuntur, & peccata sua confitentur. Sicut & phrenetici cùm plenè sanantur, perpendūt delusionem, quam veritatem esse infirmi credebant. Sed Strigones semper idem affirmant, etiam quando ad Deum conuersi, & à Diabolo non tenentur vltrà captiui. Experientiæ quoque, & alia signa idem ostendunt, vt infrà dicetur.

Eadem quæ referuntur de strigibus, in veritate sic contingere posse, vt communiter fama volat, pluribus suadetur fidelibus exemplis.

CAP. XI.

Principalis etiam intentionis huius capituli firmitas apparet ex his, quæ diuus Augustinus affert decimo octauo de Ciuitate Dei, cap. 18. vbi Præstantium suprà per nos circa principium operis nominatum introducit ita somno sopitū maleficiis, quòd per plures dies excitari nō potuit. Et nihilominus in statu illo sibi visum fuit, quòd in equum cō uersus esset, & annonā militibus equorum more portasset.

Præstantius somnians se equum.

Et licet aliquis equus, & talis qualē se esse in somnis putauerat, verè portauerit annonam militibus illis, non tamen ipse fuit neque phātasticum eius incorporatum, vt quidam vidētur dicere. & Augustinus ibidē disputando recitat. Qui si etiam ipsi hoc assereret, videlicet diceret fuisse phanta-

De Phantastico incorporato.

sticum eius incorporatū non est tantùm sic intelligendum quasi Dæmon ipsam vim phantasticam hominis aut etiam speciem in ipso conseruatam aliquo corpore circundet: Sed quia ipse Dæmon, qui speciem & imaginationem hominis format aliam similem speciem, vel corporaliter exterius aliorum sensibus obiicit, vel intrinsecus in eorum sensibus similem speciem operatur. Vt S. Thomas exponendo dictum Augustini ponit in quæstionibus de Malo, quę. 16. artic. 11. ad septimum.

Nemo operatur, nisi actu informatus per formam.

Neque etiam possunt Dæmones potentiam phantasiæ, neque eius organum, vel cum ea subiectum spiritum aliò deportare incorporatam. Qui si etiam possent, & facerent, iam is, cuius hæc essent, per illa tunc nihil videret. Neque enim operatur quis non actu informatus per formam quæ est operationis principium.

Supponitur autem in enarratione, quòd ille in somnis hęc ipsa videret, vt diximus. Vnde concludi potest, imò necesse est, quòd operatione mali spiritus hæc omnia facta sint, qui in formam equi, antea postquam inuisi, corpus assumpserit, & ea peregerit, quæ narrãtur, ille verò, se quasi equum talia fecisse, tantummodo somniauerit, & statum plenæ vigiliæ à statu somni facti distinctū esse cognouerit.

Aliquis somnians alteri locum quendã explicat.

Neque dissimiliter existimandū est contigisse id quod in eo capitulo idem Augustinus enarrat, dicens, Indicauit & aliud (is videlicet qui præmissa indicauerat) se domi suæ per noctem antequam requiesceret vidisse venientem ad se quendam philosophum, sibi notissimum, sibique exposuisse quædam Platonica, quæ antea rogatus exponere noluisset. Et cùm ab eodem philosopho postea quæsitū fuisset, cur in domo eius fecerit, quod in domo sua petenti negauerit: non feci, inquit, sed me fecisse somniaui, hæc ibi.

Vnde patet, quòd dicere necesse est, quòd aliquis spiritus figura philosophi assumpta in aëreo corpore id perfecerit, quod quidem factum tunc illum somniare malignus spiritus cognoscebat, vel etiam procurabat. Qui ambo in exemplum inducti, si non asseuerassent in vigilia positi, se talia, dum dormisse se nouerant somniasse & econtrario si affirmassent, quòd non in somnis ista vidissent, sed in vigilia & corporaliter ab eis hæc esse perfecta, iudicandum procul dubio esset, non eos, sed Dæmones potius in illorum

rum assumpti corporis figura iacuisse veluti dormientes.

De ambulantibus in somnis.

Pro quo facto notãdũ est etiã quòd nonnulli sic in somnis etiã verè operãtur opera vitæ, vt videãtur etiã vigilare. Cognoui ego virũ somniãtẽ ambulare, loqui,& quod plus est,personas obuiantes cognoscere: cũ eisdem loqui,ab eis occurrentibus diuertere, & easdẽ quandoque percutere, illum tamen pro tunc dormire omnibus notum erat, & experientia comperiebatur. Insuper ipse confitebatur postmodũ in vigilia, quòd somniauerat quidem se alia fecisse.

Quidam somnians concionatur.

Quinimo quidam patruelis meus & comprofessor dum prædicationi iuuenis insisteret, pro nimia cordis anxietate de nocte surgebat somnians, & ascendens super quandam porticum,quæ prædicaturus fuerat ordinatissimè,quasi populo prædicabat, vociferationibus magnis omnes à somno excitans & conturbans.

Somniãs quidam scribit.

Alium noui hominẽ de nocte somniantẽ & sic in somnis de cubili ad studium realiter pergentem & ibidem per multas lineas rectè scribentem sine lumine, & manè quòd se tantùm somniasse putauerat,verè factum inueniebat.

Quæ quis somnians interdum efficit Sathan.

Veruntamen & hoc etiam, quod diximus verũ est,quòd videlicet vnus Diabolus efficit ea,quę alius aliquis facere se insomniat. Econuersò etiam aliquis verè & sanus in vigilia operatur,alicubi deportatus à malo spiritu,vel à bono,cuius loco spiritus assumpto simili corpore, alibi dormire videtur. Huic enim quid simile per sanctos Angelos factum creditur, iuxta ea quæ leguntur in historiis authenticis.

S. Ambrosius dormiens Mediolani, officiũ exequiarũ perfecit Turonis.

Legitur enim de beato Ambrosio, quòd cùm missam Mediolani casu celebraret, hora exequiarum S. Martini, qui Turonis defunctus erat, super altare caput inclinans spacio trium horarum dormire visus est: qui postmodum excitatus, vt videbatur, à clericis causantibus populi tædium in expectando benedictionem & Missæ finem, dixit officium exequiarum fratris sui Martini se perfecisse Turonis. Quo in loco etiam in tantæ rei fidem,vt fertur, chirothecam dimisit,vt iam ex assertione eius quàm ex signo prædicto verissimè corporalitẽ, que illis interfuisse credendum sit:& loco eius Angelum altari astitisse. Mediolani in assumpto simili corpore. Implicat enim idem corpus in pluribus locis simul tempore inueniri, vt Theologi communiter tradunt.

Chirotheca S. Ambrosij vnde Turonis asseruetur.

Huic

S. Clemensis gutta unde Pisis habeantur.

Huic etiã non dissimile, contigit beato Clementi, Petri successori. Cùm enim Missam Romæ celebraret, statim obdormire visus est, & post tres horas ad seipsum reuersus, vt videbatur, excusationem populo attulit, quod iussu beati Petri sibi necessarium fuit illo temporis spacio Pisanam Ecclesiam, quæ diuo Petro dicata fuerat, consecrare. In cuius rei fidem indubiam, tres guttas proprij sanguinis Pisis in Ecclesia illa reliquerat super marmoreum lapidem: quæ in hanc vsque diem in summa veneratione habentur in Ecclesia cathedrali ciuitatis illius.

Ex quo patet, quòd Angelus in figura sancti Clementis Romæ fuit pro tempore, quo factus ipse corporaliter Pisis erat ab Angelo deportatus, & inde Romam itidem creditur fuisse reductus. Secus autem de vtroque fuisset æstimandum, si dixissent se somniasse.

Pari modo igitur affirmantibus strigibus, quòd corporaliter vadant ad cursum, credendum est. Et si videantur, interim alicubi dormire, æstimandum est esse Diabolum in illarum forma seu figura.

Quandoquidem tamen suis etiam artibus Magicis efficiunt, vt imaginaria tantùm visione cognoscant, quæ realiter ab aliis consodalibus fiunt in cursu: & hoc vt labores euitent atque pericula: quod quandoque facere præsumendum est tales personas dum corporaliter infirmantur.

Post autem, si vis in Malleo Maleficarum videre, quem obseruant aliquæ Maleficæ modum ad id quod diximus assequendũ. Dicere autem quòd semper sic accidat, imò q̃ ea quæ á strigibus enarrantur non possint realiter accidere, videtur & historiis & sacris literis, veluti deductum est, repugnare, adeóque contra vulgatissimam experientiam loqui, vt stoliditatẽ id potius præferat, quàm obstinationem sine scientia. Hæc etenim obstinatio, vt in plurimis admiscetur crassitudini talia dicentium, seu negantium ea quæ diximus verè contingere. Et hæc de secundo principali.

Esse firmiter credendũ atque nullatenus dubitandum prædicta omnia eo modo contingere quo ab Inquisitoribus affirmantur, ratione ex eorundem Inquisitorum iudiciis sumpta.

CAPVT XII.

Esse autem procul omni dubio credendum hæc taliter euenire, prout communiter à dominis Inquisitoribus affir-

affirmatur, quod tertio loco tractandũ est, & non nisi proteruos vel ignorantes negare posse talia sic contingere, sicut in processibus eorum habetur, tribus rationibus persuadetur. Quarum prima talis est, Vnicuique in arte sua perito & experto credendum est. k. Expertus enim certus est, & magis quàm sciens non expertus, vt habetur ex procœmio Metaphy. Non minus etiam inhærendum est expertorum & seniorum sententiis siue demonstratione, quàm demonstrãtibus ipsis, vt dicit Philosophus 6. Ethicor. Certissimus ergo erit, & consequenter ei maxima fides est adhibenda, qui simul sapiens fuerit & expertus. Fides enim non nisi ob certitudinem facti vel dicti, qui putatur ab aliquo possideri, adhibetur illi.

Qui simul sapiẽs est & expertus, est fide dignissimus.

Patres autem Inquisitores, vt in pluribus sunt viri peritissimi, tam in iure, quàm in sacra Theologia. Ad Theologos autem & Canonistas pertinet determinare an prædicta impossibilia sint aut possibilia, credẽda vel non credenda: sunt etiam iudices super dispositiones & testificationes factas de talibus, & super confessiones eorum, an impossibiles & verisimiles, aut certè sint derisibiles, an à fatuis, vel certè ab his, qui suæ mentis compotes sunt, factæ fuerint, quomodo qua assertione prolatæ, quàm efficaciter comprobatæ, & consequẽter in talibus iudicãdis super omnes experti sunt.

Cùm ergo propter hæc ipsa quæ cõfitentur, iuridicè sint infœlices istæ personę ab Inquisitoribus grauissimo iudicio condemnatæ, nemo debet esse tantæ temeritatis, vt eorum sic damnet iudicia, vt deludenda & execranda imò iniquissima putet, quòd non nisi pro somniis, vel pro his, quæ in somnis accidunt, acerrimis tormentis afficiant, & demùm crudelissimè perimendos trahant homines innocentes. Si quidem secundùm sacros Doctores, nemo propter ea quæ in somnis appetit, seu etiam operatur, nisi aliud interueniat, peccare potest. Vide pro hoc, si lubet, sanctum Thom. 4. dist. 9. art. 4. quæstiuncula. 1. Sed & si quod etiam in somnis crimen per accidens quis admittat, ex hoc ipso, quod in sõniis perficitur, leuius iudicatur: quandoquidem homo pro statu illo plenum non habeat & liberum in operibus suis iudicium.

Nemo propter somnia punitur.

Censendum igitur & ab omnibus firmiter credendum

est

est verè contingere, & in corpore perfici: prout ab Inquisitoribus iudicantur hæc ipsa fieri.

Inquisitorum laus à misericordia. A iustitia.

Confirmatur autem hæc ratio adhuc ex tribus: Primò Inquisitores, vt in pluribus sũt viri religiosi optimæ famę, & integerrimę vitæ: qui ex eo quod religiosi, Deóque dicati sunt, magis ad clementiam & misericordiam inclinantur quàm ad seueritatem: in hoc sui Saluatoris imitãtes vestigia, qui diues est in misericordia. Ex eo verò quòd perfecto religionis statui copulant opera propria sanctitatis & innocentissimæ vitę cum odore optimæ famæ: quã ne amitterẽt, expediret eis secundũ Apostolũ magis mori necesse est, vt omnem abhorreãt iniustitiam: & præcipuè vbi agitur de vita hominis: quam sine ratione perdere, omnium iniustitiarum summa est. Cùm igitur in his iudiciis videãtur & sint potiùs seuerissimi, nec acquiescant cuiusquam precibus seu lachrymis: euidentissimũ pręfert hoc iudicium, non nisi ex sua summè rationabili: & non nisi vbi misericordia censeretur summa credulitas apud Deum & omnes homines, qui ea quę Dei sunt, sapiunt, id eos efficere. Quod tamen non esset si talia quæ narrantur, & propter quæ striges comburuntur, illusiones essent vel somnia.

Vitam hominis sine ratione perdere omnium iniustitiarum summa est.

Confirmatur secũdò illa prima ratio, sic: Ea quæ de peritorũ consilio iudicãtur vera, nõ sunt falsa cẽsenda ab aliis. ꝓ Sed contra tres maledicas personas non procedunt Inquisitores, nisi de consilio peritorũ, tam in Iure, quàm in sacra Theologia: & regulariter non nisi de consilio & consensu Domini Episcopi ciuitatis, vbi iudicium hoc exercetur, vel eius Vicarij, qui vt in pluribus periti sunt saltem in iure Canonico. Ergo quod ab eis verũ vel iustũ esse determinatur, non debet (ab imperitis præcipuè) tam facile condemnari.

Sed neque hi, qui verè sapientes sunt naturalíque mentis elegantia & nobilitate pollent, in hoc contra peritorum consilium se opponere vel præcipites contradicerent, vel multi imperitorum faciunt, sed matura cogitatione priùs cuncta liberantes, disputatiuè potiùs, quàm sentẽtiam proferendo, si talis opinio sibi minus placeret, vel apud eos rationes inductæ non viderentur efficaces, aut ineuitabiliter concludentes opinionem suam vrbaniter in medium afferent. Quod & gratissimum foret Inquisitoribus, vt literali discussione magis veritas eluceret.

Inquisitoribus quomodo refragãdum.

Vbicun

Vbicunque autem officium exercetur (quod contingit per singulas ciuitates Christianorũ in Europa per institutos Apostolica delegatione Inquisitores, & ab eis factos Vicarios) Doctores ad cõsilium contra striges vocati, semper in hoc vnum omnes, vel pro maiori parte conueniunt, quòd prædicta fiunt realiter, & in corpore, & super hoc extant processus, & consilia innumerabilia. Ergo per locum ab authoritate peritissimorum & sapientum, quorum non est numerus, quia per totam Christianitatem tã nostra, quàm exacta ætate facta sunt, hæc omnibus persuaderi, nullúsque dubitationi locus manere debet, quòd prædicta fiant corporaliter vt præfertur.

Confirmatur & tertiò præmissa ratio sic: Id toleratur ab Ecclesia: vbi etiam agitur de huius tertij præiudicio maximo: quia tam in bonis exterioribus, quàm in fama, quàm etiam in bonis corporis vsque ad crudelissimam vitæ priuationem, non est falsum æstimandum aut iniquum, si fiat hoc ordinariè, iudicialitérque ab officialibus per sedem Apostolicam institutis Nam id esset de summa negligentia Romanam Ecclesiam sugillare, imo de summa crudelitate & iniustitia reprehensionem reddere & calumniari. Quandoquidem inquisitores non nisi vt delegati summi Pontificis hæc efficiant, à quo principaliter pẽdet quicquid per eos iustè, vel iniquè, ipso præsertim sciente, fit. Propter quod si in hoc iudicio inueniretur iniquitas, ipsi principaliter imputandum esset, si taceret, aut non prohiberet. Quod quia non nisi temerarium est, ideo nullus potest nisi ignarus, vel valdè præsumptuosus ista negare sic contingere, prout ab Inquisitoribus comprobantur.

k L. semel. C. de re mil. lib. 12. & l. 1. in prin. ff. de ve. inspi. & vtrobique per Bar. & no. in c. proposuisti, de probatione.

l Et hinc prouenit quòd rectè factum præsumitur, quod facit iudex. ff. de acq. pos. l. iustè. *Quod Iudex facit, rectum præsumitur.*

m Prout tradi consueuit in ca. maiores. §. verum. de bapt. per illum text. in Clc. 1. de pœ. Et per Alb. de Ros. in l. diuus. ad si. ff. de off. præs. Ias. in l. vt vim. col. 6. in prin. ff. de iust. & iur.

n Tu adde tex in l. isti quidẽ ad fi. ff. quòd metus causa, & latè Barb. in cap. in præsentia. col. 69. de prob. vbi meminit de dicto Apost. hìc alle. facit id quod idem Barb. trad. in cons. 55. col. 14. primo volumine.

o Arg. d. c. 2. de no. op. nun. cum aliis supr. alleg.

p Vt patet ex no. per Abb. & mod. in cap. proposuisti. de proba. suprà etiam alleg.

q Veritas enim hinc inde exagitata magis resplendescit in lucem, vt dicit reg. in c. graue. 35. q. vlt. & gl. in eo. cum Ioan. eremita. de fid. inst. Bene facit tex. in §. illud quæsitum cum ibi no. per Christop. Insti. de rer. di.

r Vt patet ex his quæ habentur in l. quæ dotis. ff. so. ma. per Bar. & Doc. & per not. in c. 1. de of. dele. cum multis similibus quæ allegari possent.

Ad idem secunda ratio sumpta ex textuum multiplicium assertione fidei, omniq; exceptione maiori. Et vnius responsionis reprobatio.

CAP. XII.

PRobatur etiã hoc ipsum quod assumpsimus, alia principali ratione, quæ talis est: Quod ab innumera multitudine personarum promiscui sexus asseritur, & vbique locorum variisque temporibus vniformiter quasi vno ore loquerentur omnes, semper affirmatur, procul omni dubio credendum est, & nulla cunctatione negandum vbi præcipuè talium testimonium in causa fidei admittatur in iure: & tam contra se, quàm contra alios hæc ipsa rite coram iudice manifestent: etiam hi qui sibi vitam donari desperant sicut contingit his qui in hæresim sunt relapsi, vt non iam timore mortis, nisi confiteantur, incurrendæ, suspicari possit eos talia propalare. Hæc autem omnia incurrunt in iudicio isto: imò sæpe quoque cùm sibi vitam iam donatam alij sciunt, idipsum manifestant: vt non iam timore imminentis

nentis pœnæ, id quis iudicare possit ab eis consiteri: cùm etiam plurimi concurrant ad hoc pueri, puellæ & id genus innocentes & simplices, quorum sic facilè deprehenditur si fingerent mendacium: qua ratione puerorum testimonium certissimum dicitur.

Puerorum testimoniũ certissimum.

Plures item, qui post conuersionẽ sunt integerrimæ vitæ ac splendidę famę, & plures aliæ conditiones concurrunt, quibus redduntur testes fide digni, & omni exceptione maiores. Et præcipuè etiã in causa fidei, vbi omnes etiã capitales inimici admittuntur in testes. quantumcunque alioqui in flagitiosissimi, vt patet in c. in fauorem, &c. Accusatus. de hæret. in sexto. Si enim tali tantæque multitudini non esset fides adhibenda de talibus, quasi de nõ visis: pari ratione nulli credendum esset. vbi quis ea referret, quæ is, qui audiret non per se cognouisset. Et sic periret humanæ conuersationis solatium, neque daretur dissensionũ terminus.

Etiã capitales inimici admittuntur in testes contra hæreticos.

Talem autem tantámque esse multitudinem eorum, qui ista fateantur fieri corporaliter, iam vniuerso orbi esse potest exploratissimum, ex multitudine eorum, qui propter hæc sub iudicio Inquisitorum per omnem Christianorum regionem cadunt: ita vt millenarium sæpè numerum excedat multitudo talium, qui vnius anni decursu in sola Comensi diœcesi ab Inquisitore, qui pro tempore est, eiúsque Vicariis, qui octo vel decem aut plures semper sunt, inquiruntur & examinantur, & annis penè singulis plus quàm centum incinerantur.

In Episcopatu Comensi singulis anni mille striges incinerãtur.

Quod si quis huic rationi se opponat, dicens, eo merito, tantæ etiam multitudini nõ esse credendum, quod deludatur à Diabolo, quòd hinc manifestum fieri potest, quod incredibilia quædam narrant, & ea ipsa, quæ facultatem nostræ cogitationis aut conditionis videantur excedere: quinimò naturaliter contingentibus comprobatisque aduersari. Vnde propter hoc, quòd ista negentur, non videtur si qui humanæ conuersationis, quæ circa naturaliter possibilia, contingentiáque obseruatur, aliqua perturbatio.

Quærendum profectò est ab his qui taliter se opponunt, vndénam ipsi nouerint talia quæ referuntur non esse vera sed Diaboli delusiones. (Si quidem omnes credunt, vel verè vel delusoriè ista contingere, quę à tãta multitudine cõfir-

KKK

mantur. Si enim ex naturali possibilitate vel contingentia aliquod horum duorum delusionem inquam Dæmonum, vel ipsum narratorum euentum, verè contingere credendum sit: quia videlicet alterum horum magis possibile est vt eueniat quã aliud, id profectò magis erit vel æquè possibile vel fide dignum, quod naturaliter nostræ magis vel æquè fuerit consentaneum & propinquum Nam & potestas Dæmonis ibi minor apparet, vbi factum vel faciẽdi modus virtuti naturali nostræ magis etiam appropinquat: Quantò enim effectus naturã nostrã excedit, tantò maiorẽ prætendit causæ virtutẽ. Difficile autẽ iudicare posse videtur, quidnã horum magis naturalem facultatem excedat Dęmonis, hominem, inquam, corporaliter per aëra ad lõginqua perferre loca, cibos & voluptatis omnis materiã præparare atque offerre, se etiã in forma humana familiarem & ad vota obsequiosum reddere. (Hæc enim eorũ summa est, quæ ab his enarrantur perditis hominibus veluti mirabilia.) Aut certè sit in hominum phãtasia subtiliter operari circa species formandas, componendas, & separandas, circa etiam spirituum motus, vt hæc omnia, quæ ab his narrantur, videantur corporaliter euenire: quæ tamen non nisi (vt ipsi contradicentes autumant) phantasticè contingant.

Quantò effectus naturã nostram excedit, tantò maiorem prætendit causæ virtutem.

Imò si quis diligenter aduertat, inueniet hoc secundùm naturalem potentiam procul dubio magis excedere quàm primum & consequenter minus esse debere secundùm eos credibile. Quòd quidem per comparationem ad potentiam nostram facile liberabitur, ac perpendi subtiliter poterit. Quod enim magis excedit facultatem nostræ naturalis virtutis atque potentiæ, magis est etiam in se supernaturale, maiorémque deposcit absolutè virtutem. Cùm enim possibile respondeat potentiæ vt illius obiectum, & ex hoc eidem proportionetur: secundùm excessum rerum possibiliũ in essendo, erit & potentiarum proportionatarum excessus in virtute. Minus autem ab homine factibilis est tam artificio phantasmatum, specierum, spirituum, atque motuum dispositio in potentiis animæ, vt vera videantur, quæ phantastica sunt, & vt qualia velint per has species ordinatas pro voto repræsentari, statim appareant, quàm talia quę per striges narrantur, corporaliter fieri.

Possibili respõdet potentia.

Artificiosa phãtasmata.

Neminem quippe Medicorum, aut Astrologorum esse

puto, & nunquam fuisse relatione vel lectione cognoui, qui talia efficere potuerit, aut etiã attentauerit. cùm neque etiam determinata somnia per artem possit homo causare, quæ determinationem minorem naturaliter habent, minúsque trahunt extra se hominem, quàm raptus, vel alienatio talis à sensu, qualem has personas pati necesse est, si deludantur. Quilibet enim post somnium cognoscit se somniasse, vt suprà probatum est, & patet experientia. *Determinata somnia homo nõ potest causare.*

Neque adhæret quis somniis quasi rebus dum euigilauerit, prout striges facere opinantur hi, qui talia quæ narrãtur, corporaliter contingere negant: Tum quia species illæ motúsque phãtastici exteriori sensu cadere nullatenus possunt & cõsequenter circa talia nullus incumbit artifex, cuius sententia practica vel notitia: sensibilia à quibus causata est, tantùm pertractat, qualis est homo: Tum quia communis hominum est sententia, naturalíque veluti compertum lumine absque cunctatione aliqua pronunciantur ab omnibus, hæc non humana, sed superiori aliqua virtute fieri. Quæ communes animi conceptiones, cùm ex hoc ipso naturales conuincantur, quòd omnibus vel etiam pluribus sese offerunt, si falso inniterentur falsitatem profectò retorquerent in authorem naturæ.

Concludendum est igitur, hominem naturali virtute nequaquam facere posse, quòd aliquis ita deludatur atque desipiat, vt verè ac corporaliter fieri putet, quòd non nisi phantastica visione contuetur. Ea verò quæ ab his nequissimis narrantur in cursu contingere, quò ad multa subsunt etiam humanæ facultati, vtpote quæ vel viribus, vel ingenio possunt ab homine vel perfectè fieri, vel saltem imperfectè, seu aliquid pro parte simile.

Quò enim ad ciborũ præparationes, ac voluptatum expletiones, nullas eas dubitat habere posse authorem hominem, nedũ quales narrãtibus ab illis, verùm etiam maiores, quàm procurent Dæmones: non autem quàm procurare sciant, aut possint: cum saporem & qualitatum proportio, quæ voluptatem afferat, eis melius innotescat, & ad illum citius & facilius mouere valeant, quã hominum quicũque.

Quò verò ad corporalem hominum delationẽ per tanta terrarum spacia breui temporis decursu, licèt homini sit naturaliter impossibile: aliquid tamen quò ad genus saltem *De delatione dæmonis per simile de bõbardis.*

operis, ei simile per humanum ingenium procurari ac fieri potest, vt patet de proiectione quasi subitanea magni lapidis, vel alterius cuiusuis corporis mineralis molis per multa millia passuum ingenio tormentorum seu bombardarum. Magis ergo à possibili recedit, & consequenter maiorem exigit virtutem atque potentiam, quicquid pręter naturam mirabile fit in imaginatione, quod fit etiam pręter naturam sed ad ęxtra & corporaliter. Et sic Dæmon non minus impossibile, vel magis factibile, illud erit, quàm istud: neque hoc igitur minus debet quisque credere ab eo fieri, quàm illud.

De aëreo corpore Dæmonis.

Quantùm verò ad operationem Dæmonum in assumptis corporibus aëre condensato, & in humanam figuram effincto, non maiorem id in Dæmone potentiam arguit, quàm prædicto modo species in phãtasia componere, quæ corpora, quæque quasi vera præsentent, cùm maioris spiritualitatis sit phantastica species, quàm aër, & præcipuè cõdensatus. Vnde minus potest illa (si corporeã vtriusque naturam consideremus) repræsentare corpora dẽsa, quàm aër.

Quantùm etiam ad motũ localem, qui in his efficiundis interuenit, minus sunt eius capaces species illæ, quàm aër: cùm illæ per accidens tantùm, aër autem per se etiam moueatur. Corpus enim est aër: species autem illæ nõ nisi corporalia sunt accidentia: quæ etiã si æqualiter motum localem admitterent, etiam ratione subiecti, non minorem tamen ille motus in Angelo mouere virtutẽ argueret, quàm motus interueniens in formatione corporis illius aërei, eò quòd æqualiter quò ad motũ localem corporalia quæque virtuti angelicæ ad nutum obediant. Sic igitur ex his omnibus patet non esse minus credibilia, eò quòd non minus possibilia Dæmoni quæ narrantur ab his perditissimis personis corporaliter fieri, quàm eadẽ phantasticè solùm cum tanta contingere delusione, vt pro certo vera credantur, quę falsa sunt & vana, veluti vulgus esse putat.

Improbatio vnius euasionis ad prædictam rationem.

CAP. XIV.

FOrtè quis iterum contra prædictam rationem se opponet, inualidámque reddere conabitur, ex eo quòd capitulũ Episcopi. 26. q. 5. dicit, tales vel similis sectæ personas

deludi

deludi à Diabolo: & per consequens non verè posse cognoscere fieri, quæ narrantur mala: neque huiusmodi personas maleficas. Qui si etiam corporaliter contingeret, aliquas personas sic portari, & facere mala quæ confitentur, quamuis posset sibi contra se testificanti, siue se accusanti credi, non tamen accusanti aliàs: eo quòd nesciant an verè ibi sint illę personæ, quæ ibi esse videntur: cùm possit Diabolus personam seu figuram illarum prætendere, dum ipsi domi resident: vnde talium testimonium nullatenus acceptandum videtur in præiudicium tertij.

Sed ad hanc euasionem explodendam, supposito etiam quod capitulo illi fides præstari debeat, quòd infrà discutietur, iã præparata via superius amplissima est, dũ apertissimè cognoscitur per ea etiam, quæ per sacras literas notissima comprobantur: familiaríque experientia negari non possunt, omnes facilè posse discernere differentiam status vigilantis & dormientis, & præsertim in seipso. Nec potest Diabolus quacunque virtute conatúrque maligno, sic homines extra mentem ponere, quin vigiliæ ac sanitati restituti cognoscant, quòd alia visione, quàm corporali, alióque modo quam vtendo sensibus exterioribus cognouerunt omnia, quæ sibi visa sunt videre, quando à Diabolo supponuntur: delusi. Vnde cùm perseuerent in confessionibus contra se, dum sanæ mentis sunt: dum Diabolo etiam abrenunciauerunt, ad Christum conuersi: & semper asserant talia sibi in vigilia contigisse, dum plenè sensibus vterentur, non est viri prudentis velle sine ratione negare, ea quæ tales experiri se constantissimè asserunt experientia sensum, qua nulla apud nos clarior & efficacior est cognitio.

Et sicut verè supponendum est contingere, quæ circa se facta narrantur, non minus verisimile est circa consodales & alias personas, quæ adesse contuentur, idem realiter & verè accidere, cùm præsertim sæpè, imò semper contingat plures ex condicto simul ire vel deportari, simúlque redire, vt patet ex processibus.

Neque etiã maior ratio est quòd vnã magis quàm aliam deludat Diabolus, quò ad hoc: cùm præcipuè magis desideret ea, quæ in contemptum Christi & Fidei fieri per eas procurat, in vigilia perfici, quàm in somnis vel in mentis alia quacũque alienatione, cùm maius in vigilia peccatum

incurrant, & si æquè facilè Diabolo vnum vt alterū efficere, vel etiam facilius sit illi vigilantes portare, quàm dormientes deludere, vt in præcedenti capitulo inductum est.

Facilius Diabolo est, vigilantes portare, quàm dormientes deludere.

Quòd si contra se testificantibus in iudicio talibus (non obstante quacunque Diaboli delusione) fides est adhibenda, vt deductum est, sequitur ineuitabiliter, quod & testibus contra tertium est credendum, si attendantur ea quæ dominis Inquisitoribus & Iudicibus fidei semper euenire cōprobantur. Hoc enim ab eis quotidiana experientia practicatur, quòd accusati per socios criminum, licèt ferè semper in principio iudicij negant in processu tamen omnia confitentur, & rarissimè contingit oppositum. Et qui hoc proteruè negaret, habet quoque processus omnium Inquisitorum falsos asserere, quòd planè apud nos insanos execrabile reputatur.

Propter rarissimè contingentia nō debent omitti regulariter accidentia.

Et si aliquādo contingat, tales nō confiteri, hoc ideo est, quia iudices vel nolunt, vel qui vellent nō possunt, vt par esset iudicium prosequi, dum ab his impedimentū aliquādo prouenit, qui debuissent Inquisitoribus facere. Non enim omnia per se possunt Inquisitores, &c. Propterea verò, quæ rarissimè contingunt, non debent omitti quòd regulariter accidit. Sicut nō obstāte, quod in aliis etiā iudicibus quādo cōtingat, innocētes dānari falsisque testibus & accusatoribus fatigari non interponitur iudicium contra reos nec minor adhibetur fides testibus aliis vel accusatoribus.

Quòd si ecōtrà quis inducat, quòd scelerata illæ mulieres, de quibus loquitur d. c. Episcopi asserebant in vigilia positæ se realiter per multa terrarū spacia intempestæ noctis silētio deportari: & tamen ibi determinatur, quòd erāt à Diabolo delusę. Respōdetur quòd mulieres illę nō solùm in somnis, sed etiā in vigilia tenebantur à Diabolo captiuæ per infidelitatem, vt ibi dicitur. Vnde facile poterat eas in vigilia deludere, sicque in earum mentibus & imaginatione agere, vt sibi ipsis persuaderet & aliis sibi verè cōtigisse, quod in somnis acciderat. Sicut etiam phreneticis dum patiuntur, etiam si vigilent videntur vera esse quæ vera non sunt. Liberati autem postmodum ab infirmitate, cognoscūt distinctionē status sanitatis à statu infirmitatis: & quòd illa, quæ sibi vera videbantur, dum languerent, falsa fuerāt Personæ autē, quæ se vel etiā socios accusant in ista secta non amplius

amplius sunt in Diaboli potestate. Nam semper hoc faciũt dum sani sunt mente & corpore, & postquam Diabolo abrenunciarunt, & peccatum suum confessi sunt, non solùm audacialiter, sed etiam sacramentaliter prouidentia dominorũ Inquisitorũ, qui earum conuersionẽ & salutem desiderant. Ratificant enim & confirmant in fine iudicij, quæcunque tam contra se, quàm contra alios antea sunt confessæ. Et ideo patet, quòd hæc secunda obiectio non militat

Vlterius contra illam primam euasionem dicendum est. quòd sicut Dei præueniente misericordia, non potest Diabolus deludere, nisi eos, quorum mentem primò sibi per infidelitatem subiugauerit, vt dicitur in dict. c. Episcop, Ita credendum est nullius personæ figuram, vt de tanto crimine accusetur, posse prætendere, nisi eius, quem sibi iam per similia crimina deuictam esse sciuerit, & multoties realiter cum aliis ad ea perpetranda conuenerit.

Et propterea non debent Inquisitores omittere contra tales accusatos procedere, eò ꝙ ex hoc ipso quòd sic accusantur, etiamsi aliquando non verè ac corporaliter peregerint, ea de quibus accusantur, vehementer tamen suspecti sunt, ꝙ de flagitiosissima tali secta sint, & præcipué si plures testes in idem contra aliquem cõcurrãt, variisque temporibus, & si aliàs etiam malæ sit vitæ vel famæ. Neque enim Deus clementissimus diu permitteret innocẽtes de tãto crimine accusari, & esset de omnibus par ratio, quòd Diabolus omniũ personarum figuras prætenderet diuersis tẽporibus, quod patet falsum: quia tales innocentes nõ solùm pauci esse creduntur in comparatione aliorum, contra quos Inquisitores procedunt in aliqua ciuitate vel terra: sed nulli adhuc ab Inquisitoribus tales inuenti sunt esse delusi, licet aliis narrantibus dicatur quandoque tale quid contigisse. Omitto contra eandẽ euasionem afferre indicia apertissima de reali deportatione, quæ tam ante, quàm post deportationem in plena vigilia contingunt, quorum in hoc opusculo inferuntur plurima, vt præcipue infrà patebit.

Ad eandem euasionem præcludendam, alia deductiones multa.

CAPVT XX.

AD eandem euasionem primam excludendam, aliam deductionem affero, quæ tam ex dicto capitulo, quàm

ex aliis determinationibus summorum Pontificum robur accipit.

Ex illo namque capitulo habetur duplex modus, quibus Diabolus potest homines deludere, vel decipere. Vnus ostendendo in somnis, seu in spiritu, aut in visu quod nō est.

Alius in vigilia prætendendo formam alicuius, sicut cōtingit in apparitionibus Diabolicis, puta: cum Diabolus assumens corpus aëreum, format aliud in similitudinem hominis vel mulieris, vel bestiarum. Sicut sæpè legitur in Sanctorum historiis.

Primo autem modo posse deludere probat d.c. per secū-dum. Secundo verò modo probat per Apostolum 1. Cor. 9. dicentem, ꝙ Diabolus transfigurat se in Angelum lucis, quia videlicet aliquando apparet in forma boni Angeli, & multò magis potest apparere in forma hominis vel bestiæ. Potest ergo sic hominum phantasmata ordinare vt videatur eis videre, quæ non vident, & esse, quod non est, quod maximè contingit in somnis. Potest & alio modo deludere per præstigium, vt confitentur omnes tam Theologiæ, quàm Canonici iuris cultores.

Non negat etiam capitulum illud, Diabolum posse de loco ad locum homines portare. Hoc enim negare esset hæreticum, dicente Iob, quod nō est potestas, quæ ei valeat comparari super terram: imò etiam cōtra veram philosophiam hoc esset, quæ virtutem substantiæ separatæ omni corpori præfert. Sed solùm adducit & astruit capitulum illud, quòd non portentur tunc ad sequendum aliquam veram Deam, eique seruiendum, propter quæ videbatur illis sceleratis mulieribus, quòd realiter portarentur.

Substantia separata corporibus præferuntur.

Ex illo ergo capitulo iuncta fide & philosophia habetur esse possibile, quòd Diabolus has maledicas personas portet: & per diuersarum rerum apparitiones prædicto etiam secundo modo deludat. Possibili autem posito inesse, nullū sequitur inconueniens, præcipuè si sacris literis, vel determinationibus Ecclesiæ non repugnet.

Possibili inesse posito nullum sequitur inconueniens.

Ponatur ergo per casum possibilē, quod cōtingat multitudinem personarum, sic a Diabolo congregari, & induci ad abrenunciandum fidei, contemnendum sacra, aliáque facienda, quæ narrantur de strigibus, ex quibus meritò veniunt ab Inquisitoribus & fidei iudicibus puniendæ.

Tali autem casu posito, quærendum est, quomodo poterit iudex in eorum notitiam deuenire, si nō credendum sit complicibus & sociis horū criminum, qui deprehensi sunt, & iudicialiter confessi. Neque enim alius homo potest ista cognoscere: & hi, qui de tali societate supponuntur esse, terribilibus sacramentis se astringunt, ne se inuicem aliquatenus accusent, neque factum propalent: nisi fortè causa seductionis alicuius: etiamsi contingat aliquem hanc datam non seruare fidem, horribiliter vapulat à consociis vel à Dæmone, nisi fortè sint in forciis Inquisitorum: licet etiam neque sic quandoque possint euadere. Quomodo ergo tam accerrimi hostes fidei tollentur, de terra, vt intendit sancta mater Ecclesia.]

Quis autem audeat præsumptuosus vel sciolus dicere quòd licet iste modus delusionis sit Diabolo possibilis, non tamen vtitur illo, neque illū Deus permittit. Num de permissione Dei debet quis sentire aliter quàm sancta mater? exposcat Ecclesia, & rerū ostendat euentus? Vbinam autem habet quis Ecclesiā docere, quòd hæc Deus non permittat Quinetiā oppositū illam sentire ex hoc dignoscitur, quod authoritatem & omnem fauorem præstat Inquisitoribus contra tales nequissimas personas. Euentus quoque & frequētissima apertáque indicia idipsum docent: Iudices omnes fidei & innumerabiles consiliarij sic esse iudicant: testes infiniti idem affirmant. Quomodo ergo potest quis sapiens astruere id impossibile, aut etiā non de facto cōtingere? In hoc discernant omnes, si ratione mouentur, aut volunrate, seu quomodolibet alia sinistra causa vel intentione.

De permissione Dei nemo aliter sentire debet, quàm Ecclesia.

Et casum quisque ponat ante oculos suos, quòd sit ipse iudex aut gubernator in aliqua ciuitate Ecclesiæ, vel cuiuscunque principis, & compareat ante eum, qui dicat se hominem audisse dicentem, quòd conuenientium incursu duo ciues tractarūt, dum ibi essent, tradere ciuitatem hostibus Ecclesiæ vel principis, & quòd vocato homine illo, sic esse ab eo discat, vt à teste de visu & id quod in tali casu crederet, aut faceret, si iudex esset: vel certè fieri consuleret, si consiliarius esset, vel assessor iudicis, faciat oro vel non minus credat, aut fauorem præstet Inquisitoribus, qui prædictis modis similia cognouerit, contra Christum in tali casu fieri, vel tractari, si verè Christianus est.

Pręterea Ecclesia hęc esse possibilia, imò de facto cōtingere credit, non solùm indirectè, quando generaliter authoritatem Inquisitoribus contra tales sicut contra hæreticos, & eorum iudicia nō solum non reprobando, sed potiùs approbando, verùm etiam quia directè, & specialiter sectā hanc insequitur, & per specialia priuilegia Inquisitoribus mandat, vt hos pestilentissimos homines vsque ad extremum interitum & exterminium persequantur inuictè.

Vnde quod Innocentius mandauerat primò Inquisitoribus Alemaniæ, vt suprà relatum est, & Iulius postmodum Inquisitori Cremonensi confirmauit, vltimò Adrianus sextus Pontifex omnibus Inquisitoribus cōgregationis Lombardiæ ordinis Prædicatorum, mandans vt officium Inquisitionis exerceant contra prædictam sectam personarum, quæ à fide catholica deuiantes, fidem ipsam, quam in sacri susceptione baptismatis abnegantes, sacram crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, Ecclesiasticis & præcipuè Eucharistię sacramentis abutentes, Diabolum in suum dominum, & patronum assumentes eique obedientiam & reuerentiam exhibentes & suis incantationibus, carminibus, sortilegiis, aliisque nefandis superstitionibus homines, animalia, & fructus terræ multipliciter lædentes, aliáque quamplurima nefanda, excessus & crimina eodem Diabolo instigante committentes inueniuntur, cósque puniant secundùm modum contra alios hæreticos à iure & sacris canonibus institutum.

Cur Striges sectaria habeantur.

Vnde patet, quòd cùm hæc secta nō sit nisi secta strigū, & ista nefanda faciant non nisi pro magna parte incursu, qui etiam ibi sectam faciunt & conuentū, & non alibi, nec alio tempore omnia, sequitur quòd Pontifex supponit & determinat, non illusoriè, sed verè & realiter hæc in cursu fieri & perpetrari. Quam etiam sectam Clemens VII. per Breue, quod directū est Reuerendissimo Episcopo Polensi Gubernatoríque Bononiæ mandans eidem, vt contra quosdam Mirandulanos eiusdem sectæ præstet omnem fauorem Domino Inquisitori Parmensi, & incipit: Accepimus non sine animi, &c. appellat expressè hæresim strigatus.

Cùm ergo ex prædictis concludatur, quòd prædicta crimina non committuntur à prædictis hominibus illusoriè, sed verè oportet quòd non in somnis vadant, aut deportentur

tentur ad cursum, sed verè & realiter: & consequēter quòd fides præstanda est testibus de visu contra tales. Aliàs periret omnis modus procedendi contra tales, vel eum maxima difficultate possent deprehendi: eò maximè quòd sicut per eorum cōfessiones agnouimus sacramentis (vt diximus magnis se astringant, se inuicem non reuelare.

Aduertendum est etiam, quòd si testibus non creditur, contra alios, propter assertam delusionem: iam non est etiam credendum seipsos accusantibus, vel iuridicè confitentibus quòd talia sibi contigerint, eò quòd censendi sunt pariter esse delusi, & eis esset compatiendum & non sententia contra eos ferenda, si dicerent se nunquam extra cursū tale quid fecisse, nec ex corde vnquam talia se perpetrasse, aut contra fidem quicquam opinatos esse. Quod tamen nullius sanæ mentis concederet, & practica omnium Inquisitorum est in contrarium.

Præterea, ex eisdem Pontificum verbis hoc elicitur quòd eundem debent contra sectam istam seruare modum inquirendi, & procedendi, quē seruant secundùm iura, contra alios hæreticos. Modus autem ex parte intentionis ipsius Inquisitoris & efficaciæ tam interioris quàm exterioris est, vt interprete omníque humano timore, & cuiuscunq; commodi vel lucri amore postposito inuictè procedant. Vt patet in priuilegio quodam Inquisitionis, quod incipit: Ex parte verò ordinis procedendi & executionis, sit simpliciter & de plano, &c. c. Statuta, de Hæret. lib. 6. Item vt excommunicati & participes vel socij criminis in testimonium admittantur. eod. tit. In fidei fauorem. Contra istam ergo sectam hoc vltimo modo procedendum est.

Tenentur ergo credere Inquisitores omnibus, qui testimonium contra hanc sectam ferre voluerint, etiamsi dicāt se socios omnium. Nō potest ergo interponi, quòd isti socios se dicentes, non sunt audiendi quia deludentur per præstigium vel quomodolibet aliter: quia iam tolleretur modus procedendi contra istos, quo procedi debet contra alios hæreticos: quod est contra voluntatem & mandatum Ecclesiæ in prædicto priuilegio Adriani. Vnde patet, quòd illa euasio nulla est, sed irrationabilis & periculosa fuga.

Etiā socij criminum cōtra Maleficos audiuntur.

Eodem

Eadem secunda ratio ex eodem fundamento tripliciter confirmatur.

CAP. XVI.

PRæclusa igitur prædicta euasione ad secundam rationem principalem, confirmatur ipsa secunda ratio principalis tripliciter: primò sic: Si duobus testibus & in præiudicium tertij tam in iudicio creditur, quàm extra iudicium de rebus possibilibus euenire, multò fortius credendum est maximè multitudini tale quid conformiter asserenti. Quia de quo minus videtur inesse & inest, & de quo magis, per regulam topicam. Maxima est autem multitudo talia narrantium, vt supra deductum est. Sed & hæc ipsa quæ narrantur, esse possibilia supra in primo principali, probatum est etiam ex sacris literis. Ergo non sunt hæc tam facilè passimq́; neganda, vt nonnulli faciunt.

Fama quam omnes famãt non ex toto perit.

Confirmatur secundò eadem secunda ratio, sic: Fama quam omnes famant non ex toto perit: & impossibile est, quòd famosum sit falsum ex toto, secundùm Philosophum in lib. de somno & vigi. & 7. Ethicorum. Maximè autem si fundetur narratio in certitudine sensuum. Nõ enim possunt falli sensus exteriores circa propria sensibilia, vt dicitur in secundo de anima. Narrant autem omnes isti ea quæ ab eis videntur & fiunt supra naturam, & ea esse vera testificantur de visu pluribus sensibus. Et in hoc omnes conuenire, quòd corporaliter fiant, quæ sensisse se dicunt publica & vniuersalis est fama. Non ergo ex toto falsa esse censenda sunt, aut putandum est vniuersaliter tales personas decipi vel decipere: licet fortè interueniant sæpe delusiones, vt suprà declaratum est.

Confirmatur tertiò eadẽ ratio sic: Si quod est magis incredibile quã illud de quo est sermo, vel saltẽ æquè incredibile & nihilominus à sanctis Doctoribus hac sola ratione creditur & pro certo asseritur, quod à multitudine virorum ac mulierum tam eorũ qui sunt experti quàm eorum etiam qui ab his, qui experti sunt, didicerunt & cognouerunt, enarratur & confirmatur, multo magis ab omnibus credendũ erit, quod est magis credibile, vel saltẽ æquè credibile, & quod est æquè vulgatũ & affirmatũ ab his qui experti sunt, vel ab expertis certa relatione cognouerunt. Nã cùm

cùm citò sine ratione credere sit iudicium leuitatis, iuxta illud Ecclesiastici 19. Qui citò credit, leuis est corde, magis hoc alienum esse debet à sanctissimis & grauissimis Ecclesiæ sanctæ doctoribus, qui tam naturaliter, quàm supernaturaliter dotati sunt supra cæteros muneribus intellectus, quàm è quibuscunque aliis.

Magis autem credibilia sunt omnia, quæ narrãtur à strigibus fieri in cursu illo diabolico, præter hoc, quod etiam affirmant sibi contingere, Dæmones, inquam, esse eis incubos aut succubos, quem hoc ipsum quod exceptuatum est, ibi, vel alibi expleri per Dæmones. Et tamen hac ex sola multitudinis assertione, pro certo tenent Augustinus. Thomas cæteriq; Theologi. Ergo multo fortius à nobis non debent illa negari, de quibus est sermo.

Quod autem hoc sit magis incredibile, & magis videatur à possibili alienum ex hoc manifestum est, quòd Dæmones, cùm sint spirituales creaturæ, corporales delitias aut oblectationes non magis admittunt, eisq; oblectari non magis posſunt sensitiua oblectatione, quàm lapides. Sicut enim lapides, ita & Angeli sensibus carent, quorũ obiecta sunt illa oblectamenta, & consequenter videntur etiam ab eorundẽ spirituũ voluntate aliena: Licet in corporibus assumptis, possint ab illis opera motúsque tales, quasi viales persiat, & in illis contellectualiter, nõ autẽ sensualiter oblectari, propter animarum pernic ẽ, eorum, inquam, qui tale cum eis habent fœtidissimũ commerciũ. Qui tamen (vt diximus) videntur elongata hæc opera, vilissima & vtilitatem animi prætendentia, vt pote subiecti passionibus concupiscentiæ turpissimæ ab eorundem spirituum eleganti natura, potiùs, quàm opera, circa corporalia quidem expleta: sed tamen virtutẽ eorum ac potentiam præmonstrantia: qualia sunt hæc, quæ narrantur accidere talibus hominibus in illo Diabolico cursu minus illa credenda forent, quàm ista.

Angeli sensib. carent vt lapides.

Angeli in assumptis corporibus, nõ sensualiter, sed intellectualiter oblectantur.

Quòd verò sancti Doctores, nõ ratione aliqua, vel reuelatione moueãtur ista credere, quæ minus credibilia sunt, & vt vera cunctis illa Christianis annuncient non nisi sola fide narrantium, patet præcipuè per diuum August. qu[i] hæc ipsa primus inter Catholicos in scriptis redegit: nedum possibilia, sed & facta in 15. lib. de Ciuitate Dei cap. 23. Vbi sic ait: Creberrima fama est, multique se expertos, vel ab

vel ab eis, qui experti erant, de quorum fide dubitandum non est, se audiuisse confirmant, Siluanos & Faunos, quos vulgus incubos vocat, improbos extitisse mulieribus, & earum appetiisse & peregisse cõcubitum: & quosdam Demones, quos Dusios Galli nuncupant, assiduè hanc immunditiam & tentare, & afficere, vt hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Fauni sunt Incubi.

Dusij.

Hoc idem tenet etiam sanctus doctor, non nisi ob Augustini prædictam inductionem. Sed neque alij Doctores sancti, videlicet Gregorius & Isidorus, qui tales dari Dæmones incubos & succubos affirmant, vt suprà inductũ est, alia ratione ad id moueri possunt, nisi prædicta: Cùm hoc ex sacris literis non habeatur, neq; reuelatione priscorum: ergo neque per naturalem factorum cursum.

Cùm ergo eorum quæ à strigibus asseruntur, fama sit communior, & assertior eò quod iuramento iudiciali vbique firmata sit: sequitur à maiori, quod eis indubitata sit adhibenda fides. Si enim ista negentur, & existimentur quasi à delirantibus introducta non minus delirare putandum esset illos, qui ea, quæ minus credibilia sunt, referrent, quæ tamen credunt sancti Doctores, vt diximus, quasi non delirantium relatione comperta.

S. August. credidisse conuersionem mulierculárum in catos.

Sed & quod magis propositum roborat & confirmat, hoc ipsum quod striges asserunt, de conuersione, inquam, saltem apparente earum, in catos, tenet August. esse verissimum, licet non secundùm hanc speciem verba faciat. Ex hoc tenet non nisi relatione eorum, qui eiusmodi certissimè se audisse vel etiam expertos se esse asseuerarunt. Nam lib. 18. de ciuitate Dei. c. 17. postquam retulit, quæ à Gentibus narrãtur de sociis Vlyssis in bestiis à Circe Maga conuersis, & de Arcadibus, qui tranatando stagnum conuertebantur in lupos. Et rursus de Archadibus in lupos cõuersis, hausto quodam immolato liquore, Deo suo Lyceo, post nonnulla subiungit, & probat hæc esse credenda, propterea quòd & temporibus suis talia fieri referrentur.

Vnde sic dicit, Si enim dixerimus, ea non esse credenda (quæ scilicet pernarrata sunt) non desunt etiã nũc qui eiusmodi quædam vel certissima audisse, vel etiam expertos se esse asseuerent. Nã & nos, cũ essemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium, vbi stabularius

mulieres

mulieres imbutas his malis artibus: in caseo dare solere dicebant quibus vellent, seu possent viatoribus, vnde in iumenta illicò conuerterētur, & necessaria quæque portarent post quæ perfuncta opera, iterum ad se redirent. Nec tamen in eis mentem fieri bestialem, sed rationalem humanámque seruari. Hæc August.

Caseo infecto immutatur hospes quidā in iumētum.

Ex quibus patet, quòd ipse non nisi ob plurium testium asseuerationem credebat talia fieri arte Magica: Quibus non dissimibilia sunt, quæ prædicantur ab Inquisitoribus accidere strigibus: & hoc relatione eorum, qui sunt experti sicut de conuersione strigum in catos: non tamen quò ad veram naturæ speciei mutationem, sed apparentem: & par ratio est de omni alio euentu mirabili per tales, circa casus diabolici cursus enarratos: & ab innumera testium multitudine confirmatos. Vnde cùm supra probatum sit, omnia talia esse possibilia: neque sacris literis repugnare: proculdubio sunt ab omnibus credenda, nisi quis vellet esse sapientior Augustino cæterísque sanctis doctoribus, qui eundem Augustinum in hac imitantur credulitate.

s L. vbi numen ff. de test. & c. nouit. de iud. etiam in criminalib c cùm dilectus de calum.

t De qua habetur in Auth. multò magis. C. de sacro san. Eccle.

u Et satis patet ex notatis per Bart. in l. de minore § plurimum. ff de quæst.

Ad idem ratio tertia, ex multiplici experientia, per nobiles inducta.

Cap. XVII.

Tertiò probātur hęc esse credenda, prout ab Inquisitoribus vera prædicantur, ratione sumpta ab experientia, quæ dicitur rerum magistra. Et sic arguitur: Id quod multiplici experientia comprobatur, non est negandum: Nihil enim certius, quàm quod sensibus notificatur, quod ad experientiam pertinet: Sed ea quæ à strigibus narrantur, sunt etiam in diuersis locis per experientiam ab aliis, quàm à strigibus: quo ad facti substantiam comprobata.

x cap. Quamsit. de elect. in 6.

Argumentis ab experientia.

Quod

Quod quidem inducitur primò quantùm ad corporalē delationem (omissis quæ ab authoribus antiquis, Vincentio, inquam historiali & Petro Damiano afferūtur, de quibus vide si placet in Malleo Maleficarum, parte 2 c.3. quod & in solutionibus argumentorum explicabitur succinctè) in medium tantùm induco nunc ea, quæ nostris temporibus ab his, qui pro certo cognouerunt enarrata sunt.

De veritate namque prædicti cursus Diabolici omissis innumeris, quæ olim facta narrant, & scriptura etiam teste, vera comprobantur, nouissimum argumentum duplex inducere libet.

Currere cum luminaribus striges in suis conuentibus. A chorisatione tali conuentum hūc vocant cursum & ricōcursum

Quidam Vener. P. Frater Paulus de Caspano ord. nostri mihi anno præterito asseuerauit, Presbyterū quendam nomine Io. Antoninum de Palauisinis bonæ famæ virum, demorari, iam diu, & nūc etiam in valle Telina in castro Caspani, sibiq; narrasse, quòd dum manè secundùm consuetudinem ante diluculum ad exoluendum diuinum officium vel alia de causa surgeret de lecto, contigit eum multoties magnam vidisse turbam in propinqua planicie virorum & mulierum, cum variis luminaribus currere hinc inde more ludentium, quos presbyter dixit pro certo se scire, quòd sunt strigones & striges, quæ deportantur ad cursum, vt omnis generis voluptatibus carnis perfruantur.

Quidam etiam egregius medicus Ferrarien. & in hac eadem ciuitate curis infirmorū publicè intēdēs magister Sozinus Bentius nuncupatus, mihi fidelissimo testimonio superioribus diebus enarrauit, quòd cum superioribus annis, quasi tribus elapsis, ruri esset inuisendarū possessionum propriarū gratia, contigit cū suo villico sermonē de strigibus eum habere. Cumq; medicus esse deliramenta diceret, quæ referuntur de strigibus & hoc præ cæteris, quòd videlicet corporaliter ferantur ad opinatum cursum, ecōtrariò statim villicus ille (qui adhuc superest, & vocatur Thomasinus Pollastros, de territorio quidem Mirandulæ, sed modò habitans in confinibus illis in loco, qui vocatur Clauica Malaguzzi) asseruit quendam alium, ibi propè morari rusticū, qui narrat se mulieres & viros in maxima multitudine nocte chorizātes, & voluptatibus vacantes vidisse. Super quo studēs medicus, rogauit villicū suū, vt rusticū illū ad se vocaret. Qui vocatus, & de his interrogatus ita respōdit.

Qua

Quadam nocte, dum per tres horas ante diluculum surrexissem, vt cum bobus & plaustro veniens, villico huic vestro in quodam negotio ferrem auxilium, perueníssémque ad hanc planiciem (quam manu ostendit, quia prope erat) vidi à longe tamen, ignem copiosum in diuersis locis quasi luminaria magna, inter quæ multitudinem quoque conspexi virorũ, ac mulierum, veluti ad inuicem decertantium, seu etiam chorizantium. Proprius autem accedens, plusquam sex millia hominum, clara per ignes causata luce intuitus sum, & mensas paratas, & eorum nonnullos comedere ac bibere: plurimos chorizare, diuersique generis ibi ludorũ exerceri, plures etiam lasciuire licentius, quàm fas sit eloqui. Inter eosdem autem aliquos mihi notos vidi viros ac mulieres, & nonnullos eorum tunc etiam sum allocutus. Sed post horam quodam signo facto velocissimo (vt videbatur) cursu, omnes inde fugerunt, ac velut asportati nebula, nusquam comparuerunt. Hoc igitur accepto testimonio, medicus mutauit sententiam, & nedum possibile, sed etiam de facto contingere iam credidit, quæ prius deliramenta putabat.

Quidam superueniẽs saltatione strigum earum aliquas alloquitur.

Experientia corporalis cursus, ac transportationis strigum ad longinqua loca per populares inducta.

Cap. XVIII.

Popularium etiãm testimonio, qui Ferrariæ morantur, hoc ipsum probandum censeo, vt possit, qui voluerit non à longè certificari.

Quidam in primis Andreas Magnanus Bergomẽsis, habitator Ferrariæ, hac hyeme mihi narrauit, quod à quodam suo affine Venetiis commorante, cognouit hoc quod contigit superioribus annis, quandam inquam, puellam, quæ cum matre Bergomi morabatur inuentam fuisse nocte Venetiis in thalamo dicti sui affinis. Quam manè repertam nudam, recognitámque, quia consobrina erat, cùm interrogassent quòmodo illuc venisset, aut ibi esset, & quare plorans illa, postquam vestita ab eis fuit, hæc quæ infero, enarrauit, dicens: Hac nocte, cùm in lecto vigilarem, vidi matrem meam, quæ me dormire putabat, surgentem de

lecto, & exutam camisia se quodã vnguento, quod ex vasculo assumpsit, de subalteribus extracto perungente m corpus. Et statim in assumpto baculo quodam ibi præparato, in modum equitantis ascendens, extra fenestram deportata est, & à me nequaquam ex tunc ibi visa. Cúmque ipsa quoque de lecto surgens, meum, vt mater fecerat, perunxissem corpus extra fenestram educta, statim in hunc locum deportata sum, vbi matrem puero huic lecto decumbenti insidiantem vidi. Ex quo ego territa, cùm matrem etiam ob meum aduentum conturbatam vidissem, & comminantem, nomen Domini Iesu, & beatæ Virginis inuocaui, & ex tunc matrem non vidi, & ego hîc nuda solàque remansi.

Quædam vecta ad nocendum liberis.

His auditis à puella, scripsit omnia hæc affinis ille, narrauit P. Inquisitori Bergomensi, à quo capta mulier, & tormentis exposita, cuncta confessa est. Et addit se à Dæmone plus quàm quinquagesies deportatam, vt puerum illum, filiũ prædicti affinis occideret: sed tamen præualuerat nunquam, eo, quòd semper eum inuenerit signo crucis, & sanctis orationibus à parentibus benè munitum.

Quidam etiam Antonius Leo carbonarius, Ferrariæ habitator, de Valle Tellina, narrauit mihi hoc anno, se in patria sua, ab eo, cui infrà scripta contigerunt cognouisse: videlicet, quòd cùm susceptam haberet ille vxorem suam, ex relatione multorum, quòd iret ad cursum, quando ipse nocte dormiret, finxit se quadam nocte profundè nimis dormire. Quod vbi percepit vxor, surgens de lecto se inunxit vnguento ex vasculo prius abscondito & statim nusquam comparuit. Stupens autem vir suus, & quadam curiositate ductus de lecto surgẽs, idem fecit quod vxor: & statim per caminum (vt sibi videbatur) per quem etiam sibi visum fuerat ascendisse vxorem, delatus, in quandam nobilis cuiusdam Comitis cellam vinariam deportatus est: quo loci vxorem etiam cum aliis pluribus reperit. Eo autem viso vxor statim cum aliis quodam signo facto discessit, eodem viro suo in illo loco relicto. Qui manè à famulis domus inuentus & cum clamoribus quasi latro captus, & ante Comitem constitutus, accepto loquendi spacio, cum robore factum narrauit. Et ex hoc accusata vxor illius apud Inquisitorem, tandẽ confessa, pœnas dedit suis dignas sceleribus,

Quidam voluntur in vinariam cellam.

Velle

Velle autem sola illa credere (vt ad obstinatos paulisper verba conuertam) quæ propriis oculis contingunt videri, signum stoliditatis est, vel magnæ nequitiæ: vt qualis fortè quis fuerit, tales & cæteros esse putet, mendaces, inquam, & delusores.

Ex his tamen quæ prænarrata sunt haud quaquã existimandum est, virtutem aliquam naturalem inesse vnguento illi, quasi omnes qui se illo perungerent, sic differri haberent, aut possent. Iam enim non nisi ad vnum deferrentur locum, vel ad vnam duntaxat differentiam loci, cùm natura non nisi ad vnam determinata sit, vt dicitur secundo Physicorum. Nec Diabolus est subditus naturalibus virtutibus rerum corporearum, quoad motum localem causandum, cùm sit eis nobilior, & ab omni materia absolutus. Tales enim virtutes non nisi ad res ipsas terminantur materiales. Sed sicut animal trahitur cibis, ita spiritus signis, vt dicit Aug. 21. de ciuit. Dei. c. 6.

De vnguẽto, quo vngunt vecturas.

Natura non nisi ad vnum est determinata.

Vt animal cibis, sic Spiritus signis allicitur.

Ex pacto enim tacito vel expresso, habito cum malignis spiritibus ab his personis, vel ab aliis, qui hæc primò introduxerunt, putà, quòd fidẽ abnegent, & baptismum, crucem conculcent, nomen vllum sanctum minimè nominent, & alia huiusmodi nefandissima incurrant crimina facto postmodum aliquo opere, putà tali inũctione pro signo, statim adest Diabolus propria voluntate. Et ita proprio ex arbitrio assumpta sibi placita, etiam bestiarum figura: vel etiam inuisibiliter assistens, defert miseras personas, pro earũ, vel etiam pro sua voluntate ad destinata loca, indéque reducit.

Posset etiam ad hoc cogi Dæmon inferioris ordinis à Dæmone superiore ac præsidente, cuius videlicet ille potestati subiicitur. Est enim prælatio, & subiectio in spiritualibus creaturis, tam bonis, quàm malis, vt patet per sanctum Th. 1. q. 10P. art. 2.

Est prælatio & subiectio in Spiritib.

Propter hæc igitur contingit, quòd etsi aliqui quandoque se tali vnguento deturpent, intendentes transferri, siue pactum habeant cum Dæmonibus, siue non, voti compotes nullatenus fiunt.

Nonnulli autem quandoque tali perniciosa vnctione peruncti, quamuis etiam non intenderent se transferri, translati sunt. Procedit hoc etenim ex libertate Dæmonum sic exigente quandoque malitia hominum, vt in perniciem

suam obtineant, quod suæ saluti contrarium est. Et ex bonitate Dei, quandoque à tali malo quidam custodiuntur contra suam etiam voluntatem.

Sed & quandoque impediuntur Dæmones, ne id præualeant obtinere, quod vellent: & hoc vel à bonis Angelis, vel à malis, sibi tamen prælatis. Ex bonorum autem Angelorum præsidio istud communiter prouenit, ne possint Dæmones officialibus fidei nocere: nec ex carceribus eorum hæreticum hominem eripere, etiam si se totum vnguento illo perungeret execrabili.

Castigantur inobedientes striges.

Sed & quandoque Dæmonum in hoc libertas ostenditur circa talia: quòd si persona etiam sic peruncta, pactum aliquod cum Dæmone firmatum præuaricet, putà nomen aliquod sanctum in cursu proferat: statim à Dæmone deponitur, seu derelinquitur, & in locis se inuenit à domo propria, vnde recesserat, longè positis, sæpiùs etiam flagellata per eosdem Dæmones, & quandoque illæsa.

Experientia apparentis conuersionis strigum in catos.

CAPVT XIX.

COmprobatur etiam id, quod assumptum est, in prædicta ratione de apparentia strigum in formam brutorū & præcipuè catorum, vt ipse quoque striges fatentur, per testes fidelissimos de visu, quantum ratione humana iudicare potest.

Striges in feles mutatæ, necāt infantem.

Nam suprà nominatus Antonius Leo vxórque sua sub iuramento deponentes, mihi dixerunt hoc anno, modò decurrere tertium annum, quòd in thalamo suo seris optimè clauso, nocte quadam duo magni cati apparuerunt, vni ex pueris eorum insidiantes: de quibus tamen ipsi, dū dormirent non aduerterunt, nisi post emissum a puero clamorem & eiulatum. Striganerunt enim iam ipsum infantem, quando sunt excitati parentes: cuius maleficij causa infra paucos dies exsiccatus puer interiit. Surgentes ergo, quàm primùm catos binos viderint, de lecto suo, vt eos comprehensos necarent, licèt ferrea pala percusserit alterum eorum vir (vt sibi videatur) acerrimè: alterum verò ritè concluserit: nihilominus elapsæ paulò pòst aufugerunt ambo

& extra

& extra fenestram se demittentes, non vltra comparuerunt nocte illa.

Simile quid passi sunt post annos duos, hoc est, anno elapso circa puellam nuperrimè natam. Si quidem à duabus magnis catis, altera beretini coloris, altera verò pro patre albo, & pro alia parte corporis nigro colore colorata, dum omnes dormirent, nocte inuasa, parentes expergefecit flebili voce. Qui visis catis èlecto saltantibus surrexerunt, & eos comprehenderunt: sed neque præualuerunt. Nam vt antea fecerant, eorum manus euaserunt facillimè: & per fenestram domus demissæ fuerunt. Puella verò infrà duos dies exsiccata defecit. Noctibus quoque strepitum multarum catorum insidiantium aliis filiis, & etiam loco, vbi vnguentum sibi datum à quadam strige seruabatur, vt illo peruncti curarentur (siquidem iam & ipsi strigati fuerant, sed non exitialiter) sæpius audierunt, cùm tamen, vt ipsi dicũt, non nisi vnam paruam catum in domo habeant.

Sed & Strix, quæ superioribus diebus fuit incinerata, dixit eisdem super hæc percunctantibus, quòd duæ fœminæ striges fuerant, in forma catorum, quas in thalamo viderant, quæ & alios filios antè occiderant modo prædicto, séque nosse illas asseruit: imò signis, non autem ex nomine propalauit easdem.

Huius etiam apparentis conuersionis strigum in catos, testis alius in hac eadem ciuitate Ferrariæ, Philippus nomine, artificio certo, sub iudiciali iuramento mihi asseruit hoc anno, strigem quandam ante tres menses eidem imposuisse, ne prohiberent venire circa puerum, quem (à se fortè strigatum) curandum assumpserat, si quas blandientes & alludentes videret catos: Eadem igitur die, dum discessisset illa, viderunt post horam ipse & vxor sua catum magnam, & hactenus ab eis inuisam, quæ ad puerum accedebat cốcito gradu. Quam cùm ex timore parentes sæpius abegissent, postremò contra venientis vexationem ad impatientiam exarserunt: clausóque ostio vir ille grauissimè catum hinc inde fugientem, diutius hasta percussit, & demum ex alta fenestra se iactare compulit, vt toto collisa videretur corpore catus. Ex tunc autem strix illa vetula toto confracta corpore per plurimos dies lecto decubuit, quo factum est, *Strix vapulans sub forma felis, malè habet.*

vt leuis quam prius habebant, suspicio, quod striga esset, & puerum suum, qui hac infirmitate strigatus, grauissimè laborabat, ipsa strigasset, in vehementem transit, imò in violentam. Etenim percussiones, & plagæ, quæ in cato infixæ sunt, in illa vetula sunt inuentæ, quoad membrorum correspondentiam.

Innumera possent adduci ad huius rei manifestationem exempla. Sed hæc nunc sufficiant manifestissima testimonia, de quibus & publica instrumenta confecta sunt, & per eosdem testes, qui adhuc viuunt, apud omnes confirmari possunt.

Alio etiam modo idipsum, quod in hac tertia ratione probare assumpsimus, manifestari potest, per ea videlicet quę ante cursum inchoantes, in cursu striges perficiunt, vel ex cursu regressæ, ibi facta demonstrant. Ex quibus manifestabitur, quod talia delusoriè non contingunt: sed verè realiter, & in corpore.

Hostiam sacratã secum volãtes Striges portant.

Habitam namque priusquàm ad cursum accedãt sacratissimam hostiam, vbi postmodum ad determinatũ locum fuerint deportatæ, pro munerę offerunt Diabolo, quam & ipsius Diaboli gratia, & requisitione opprobriis affectam, ibi dimittunt: & nullatenus apud se postmodum illam inueniunt. Quod non accideret, si tantummodo somniarent sese talia facere.

Vmbilici puerorũ offeruntur Diabolis

Idem conuincunt alia itidem oblata munera putà vmbilici puerorum, galli, gallinæ, & alia huiusmodi quæ cõmuniter requirunt Dæmones sacrilegis eorum sacrificiis.

Quòd autem res ita se habeant & isthæc encænia Dæmonum post oblationem non compareant, millies comprobatum esse testantur patrum Inquisitorum processus innumerabiles.

Pugillus terræ maleficiatæ datur initiatis.

Eisdem itidẽ strigibus referentibus cognouimus quòd dum primò deportantur ad cursum & negatis coram domina cursus fide Christi atque Baptismo faciunt homagiũ Dæmoni, accipiunt tradente sibi eodem Dæmone pugillũ terrę, qua secum portata, & realiter apud se inuenta conseruatáque toto vitæ suæ tempore vtuntur personæ istæ pessimæ, ad maleficiandum non solùm pueros, verùm viros & mulieres cuiuscunque ætatis, proiecto terræ illius modico super eas, quas volunt personas perdere. Si autem hęc omnia

nia

nia in somnis contingerent, vel delusoriè, nequaquam apud se talia postmodum vigilantes inuenirent.

Aliud quoque huius veritatis, signum offero tale: Asserunt enim striges qualibet hebdomada se bis languere, manè videlicet diei Veneris, & diei Lunæ, propterea quod ex velocissima reportatione, qua noctibus illæ præuiis à cursu recipiuntur in propria, patiuntur depositæ quasi vertiginem & ob hoc lecto decumbentes, toto penè mane illo quiescunt. Quo etiam effectu, quasi apertissimo & clarissimo signo, noti earum suspectas easdem habent vehementissimè, quòd sint striges: vbi præcipue præstigiosis operibus alioquin intendunt.

Striges singulis septimanis bis languent.

Ex velocissima vectione vertigo vexat striges.

Sed & illa, quæ superioribus diebus incinerata est, ea quæ nunc diximus confirmauit: & aliud insuper veri realis que sui cursus dedit hoc indicium, quod cùm semel reportaretur è cursu, & per caminum deposita fuisset in camera propria, non potuit hoc latere familiares, qui in eadem camera dormiebāt. Et licet illa, vt factum occultaret excusationem auditi sonitus aliam interponeret, non tamen eis potuit satisfacere, quò minus vehementer suspicarentur eam tunc de cursu regressam, sicut & rei veritas erat.

Per caminum quædam demissa proditur.

Mutuus quoque concursus in dictis & factis, dum in diabolico illo resident conuentu, & se inuicem cognouisse, & comitatas fuisse: fecisse quoque simulque dixisse, dum sunt in cursu, quæ postmodum concordes referunt, sicut in referendo conueniunt, qui vigilant, ea quæ simul vigilantes fecerunt, aut dixerunt, signum est apertissimæ veritatis, quòd ista non in somnis perficiantur. Nam si vnus somniaret, aut deluderetur, vel etiam ambo, nullatenus ita mutuò conuenirent. Non enim experimur, imò impossibile iudicatur, & contra naturam, quòd duobus contingat eadem in somnis videre putaréve, quòd hæc vel illa fecerint, vel dixerint, absque vlla penitus differentia, vt talibus accidere comprobatur. Siquidem persæpè plures earum conueniunt simul ire redireque, vt nulla sit, iam negandi ratio vel apparentia, quòd hæc corporaliter fiant & in vigilia.

Quòd si etiam quandoque in somnis hæc appareant, vel contingant operè Dæmonis, nō hoc eos latet, vt plurimùm

qui talia patiuntur, sicut & supra dictum est, ex his quæ traduntur in Malleo Maleficarum. His tamen, qui realiter deferuntur ad cursum, vt dictum est, multa tam in motu illo, quàm in termino motus, delusoriè in parte contingunt: vt iudicent miseri, realiter & corporaliter nonnulla ibi fieri & esse, quæ tamen phantasticè fiunt opere Diaboli, vt in solutionibus argumentorum plenius innotescet.

Cur Dæmones copiosos ac celebres strigum conuentus crebro sic instruant, ac aceruent è diuersis regionibus assumptis viris ac mulieribus.

Cap. XX.

Posset autem aliquis etiam præmissis omnibus annuendo dubitare de veritate huius concursus hominum in vnum, tam crebrò repetiti.

Rarissimi Strigum conuentus.

Esto enim, quòd possit Diabolus homines de loco ad locum longiùs transferre, & plures etiã homines in vnum congregare: non tamen id fieri credendum videtur, nisi rarissimè, sicut & rarissimi leguntur qui fuerint à Dæmone per aëra deportati: & rariùs, imò nunquam, tam in gentilium quàm etiam in Ecclesiasticorum scriptis legitur quòd vel semel tantùm per Dæmones facta sit adeò celebris cõgregatio hominum, sicut est vna vel minima earum, quæ fieri dicuntur à strigibus bis in hebdomada in diuersis partibus Christianorum.

Quòd si etiam dicatur, hoc Dæmones facere, vt decipiant homines, & eorum ruinæ sæpius insidientur, videtur, quòd ab initio ista facere debuissent, cùm à principio perditionem hominum summo studio, & inexplebili malitia exquisierunt. Vnde cùm factum hoc aliàs nemo sciat, imò negetur ab omnibus pari modo negabit quispiam vnquam Deum Opt. Máx. ista permittere.

Verùm enimuero cùm tot assertionibus, atq; manifestis indiciis, hæc infœlici nostra hac tempestate comprobentur contingere, suprà inductum suasorium scrupulum hac sola suasione remouere curabimus, quòd Deo pro grauioribus hominum inualescentibus demeritis permittente, grauius eosdem

eosdē Diabolus insequitur, ac perniciosiores nocendi modos indies aggreditur in Christiani nominis extinctionem.

Quòd autem vnus hic morbus omniū sit grauissimus, supra modum contagiosus, vniuersalíque saluti hominum magis aduersus primum manifestato, facilè demum ostendemus, non ab re nostris temporibus ista crebescere.

Primùm autem, deducit multitudo simul & grauitas criminum, ruináq; animarum exitialis, quam Diabolus omni, qua potest arte, omníque malitia mundū debellare contendit. In consortio enim positæ miseriæ, & infelices illæ personæ magis se inuicem ad malitiam trahunt, in malitia fouent, & sic eorum culpa continuè aggrauatur. Se inuicem quidem ad malitiam magis trahunt inducendo.

Primò verbis. Timeret enim persona quæ ibet diabolica, si solam se sciret, aut crederet esse Dæmoni obligatam, sic à Christo alienam, eiúsque inimicam: timeret, inquam, hæc alteri reuelare, & ad simile facinus alios inducere. Modò autem, cùm in tām solemni delectabilíque se cognoscant annumerari societate quasi iactabundæ, morémq; factitæ cognatis, amicis, atque sodalibus, eosdem inducunt verbis extra cursum, vt pote primo narrando, quibus conuenientes in cursu perfruantur bonis.

Quot modis inducantur Striges.

Cur Dæmon cõuentus suos agat.

Secundò excludendo timorem, tam Dæmonum, quàm iudiciorum Dei: dum Dæmones, non quasi inimicos, vt prędicatur, sed quasi amicos, & familiariter obsequentes pro voto se dicunt habere, & Deum talia non curare, vel certè non posse punire affirment hæreticè, quasi non præualeat contra Dæmonis potentiam se opponere, factásque iniurias vindicare.

Tertiò remouendo impossibilitatem apparentem transmigrationis longinquæ, imò præbendo facultatem per Dæmonum inuocationem: eosdémque per execrabilem vnctionem, in illorum maledicto nomine factam à strigibus, ad hoc ipsum obsequiosos reddendo.

Quartò, causando roborandóq; fiduciā proprio comitatu.

Fouent postmodum in malitia, dum sunt congregatæ personæ illæ alias quas traxerunt: primò offerendo eas magnæ dominę in tali multitudine pręsidenti: vt propter eam, quam prę se fert excellentiam, potentiam, beneuolentiam, comitatem, vereantur eiusdem votis atque præceptis, ta-

Quot modis foueātur striges in malitia.

mersi execrabilibus, non patere: timeant eidem promissa non obseruare: non odio eam habeant, sed potius diligant, veluti auctricem tãtorum bonorum, & in omnibus occurrentem pro voto.

Secundò fouentur in malitia, propter multitudinis imitationem. Multæ enim personæ, dum etiam illuc perductæ sunt, reuuerent contra Christum & fidem sacrilegia committere: quæ tamen immutatione sociarum fidentius admittunt facinorosissima opera. Ex maiori etiam multitudine, maior sequitur voluptas in multis, quibus fruuntur delitiis. Si enim omnis boni possessio iucunda minus est sine consortio, vt dicit Boetius, ex hoc ipso, quòd in maxima multitudine conueniunt, solatiis etiam affluunt pluribus in chorizando, cantando, sonando, & in curiositatibus multis, & præsertim in aspectu pulcherrimarum personarum apparentium, &c. vt sic vilissimorum hominum desiderium accendatur magis ac magis, velle sæpius ista repetere.

Quomodo Strigesaggrauãt malitiã. Ex quibus omnibus continuè aggrauatur peccantium malitia, cùm ex frequentatis actibus malis, omnis eorum generatus pessimus habitus infidelitatis, apostasiæque à fide, & demum omnis generis vitiorum, & præcipuè luxuriæ, gulæ, inuidiæ, itaque proficiat in malitia, & cor eorum obstinatione maxima iudices obdiretur, ob peccandi consuetudinem.

Rarissima cõuersio Strigũ ad Deum. Cuius indicium est rarissima taliũ personarum ad Deum conuersio: conuersorũ in tãm faciis, quæ comprobatur, reciduatio. Dicunt enim communiter quæ conuertuntur quòd ista conuersio sibi difficilima est, & perseuerantia dura, tum ob delitiarum memoriam, tum propter Dæmones, in diuersis formis plurimũ in eisdem blandientes vel si sic non præualent, realiter postmodum, & grauiter deterrentes, & verberantes.

Aggrauatur insuper illorum malitia propter multitudinem, ex hoc, quòd quasi in vnum facinus omnes coniurant ita, vt quilibet, nõ solùm propriorũ, sed etiam totius multitudinis peccatorum, quibus consentit & delectatur, reatu teneatur obnoxius. Sicut enim opera bona gratiora sunt Deo si à multis vnanimiter fiunt, iuxta quod innuũt verba illa Domini, Matth. 18. Vbi fuerint duo vel tres congre-

gati in nomine meo, ibi sum in medio eorum: ita & quoad malitiam grauitatémque delictorum, pariformiter iudicandum est. Vnde & in naturalibus diuersorum agentium virtus, quò magis vnita fuerit, fortior est, & magis diffunditur. Feruescunt enim magis igniti carbones, dum coguntur in vnum. Hoc igitur rete pessimo versutus vtitur hostis, vt copiosam infœlicissimorum hominum multitudinem ad tartareas striges post se trahat. Non est autem vsus hac arte Diabolus ab initio, antiquísve temporibus, tum quia principaliter per hæc intendit iniquus fidem veri Dei, de corde hominis euellere. Totum autem antiquitùs penè orbem, per veritatis ignorantiam, & per infidelitatem suę addixerat seruituti, præter Iudæorum paucissimos: quem etiā populum ad idololatriam pronum cognoscens non exquisitis his artibus ad infidelitatem trahere necessarium iudicabat: sed facilè in illam eos prolabi faciebat.

Feruescunt carbones dum coguntur in vnum.

Cur antiquitus Sathan his artibus Magicis non sit vsus.

Post aduentum autem Domini & Saluatoris, in primitiua quidem ecclesia Christianus populus inter infideles habitans, perfectissimæ vitæ fuerat, & fidei firmissimè inhærebat, vt potè inter persecutiones continuè splendescens atque feruens, sicut & aurum igne probatur. eratque tunc Diabolo sola vel maxima cura, regnū suum tueri, ne omnes infideles ad Christum conuerterentur. Sed data pace post tempora cœperunt Christi colæ segniter agere, à conceptóque fidei feruore tepescere: quos consequenter aggrediens Diabolus, per ministros suos hęreticos innumerabiles seducere cœpit, sicque voti compos fieri per internam infestationem à se, & per exteriorem ab ipsis hęreticis factam: non autem adhuc per visibilem apparitionem, saluti hominum grauius insidiari.

At postremò sublatis è medio hæreticis, aut certè è Christianorum finibus longiùs profligatis, cœpit Diabolus simpliciores personas facilè seducere, multipliciter deludere, & ab infidelitatem, cultúmque Dianæ variis illusionibus inclinare, vt in c. Episcopi. 26. q. 5. enarratur.

Quomodo hæresis Strigiatus creuerit.

Sed deprehenso à Christianis per sacerdotum doctrinā, non esse verum Deum, vel Deam, quæ personis illis quasi domina apparebat, ne suo Diabolus desiderio pessimo defraudaretur, cœpit apertè se Christianis solis offerre in omnibus obsequentem: & eis creberrimè omnis generis

delitia

delitias præparare, dummodo fidem Christi ab eorum cordibus eliminare posset. Quod vt facilè firmitérque obtineat, prædictos adinuenit laqueos, ac dolos pessimos maledicti cursus, ac infœlicissimarum harum personarum conuentus.

Et in principio quidem, eo, quòd non multi essent, qui eius tali malitiæ consentirent: ex diuersis locis Christianitatis, vnius tamen assumptos linguæ per aëra in vnum tantummodò loco pro quolibet regno, qualibétve prouincia deducere consueuerat, puta circa regionem Iordanis, circa nucem Beneuenti, & sic de similibus.

Conuentus Strigum circa Iordanem.

Sed adeo magna in præsentiarum multitudine inualuerunt, vt in pluribus aggregentur locis, & quasi per singulas diœceses conuentus faciant copiosos, magnæ multitudinis vtriusque sexus, & varii status. Sicut in Barcho Ferrarien. in planicie Mirandolæ, in monte Paterno, prope Bononiam, & in aliis pluribus per has maledictas personas nominatis locis: vt iam non per aëra semper à Dæmonibus deportentur, sed pedestres vadant multoties, & velocius currant, quòd persæpè propè sit locus, tametsi à Dæmonibus in hoc ipso multipliciter etiam sint suffultæ. Quam sectam maledictam dignetur Deus Opt. Max. tandem eliminare. Et hæc de tertio principali, & quoad totius quæst. determinationem, & materiæ declarationem dicta sufficiant. Nunc superest argumenta pro opinione falsa in principio facta dissoluere.

Loca conuentuum Diabolicorum.

Hodie nō volatiles, sed pedestres Striges habentur.

Pro solutione primi argumenti primò deducitur allegatum in contrarium c. Episcopi esse multipliciter de authoritate & veritate suspectum.

Cap. XXI.

Primi argumenti solutio.

Determinata veritate circa prępositam quæstionem superest soluere rationes in principio adductas pro parte falsa. Ad primum igitur argumentum fundatum super ea quæ dicuntur in c. Episcopi 26. q. 3. multa dicenda sunt, eo quòd huius cap. verbis, & authoritati solùm innitantur, & hæreant, qui cursum hunc diabolicum corporaliter fieri negant. Primò ergo dicendum est, secundùm aliquos, capitu

capitulum illud, sed etiam cõcilium suspectum esse de falsitate & inter paleas non minus computandum, quàm Gabillon. vel Beleon concilia reputentur, d.18.c. Placuit, & c. Annis, & sic de similibus, quæ non alia ratione repudiãtur & inter apocrypha censeri scipta tenendum est, nisi quia nesciatur quo tempore, sub quo Pontifice, vel cuius authoritate indictum sit aliquod tale concilium, vel confirmatũ. Etenim concilia plurima ab hæreticis & schismaticis sæpius celebrata sunt: in quibus quidem licet plurima constituta inueniantur, quæ ad sanctæ vitæ profectum conferre videantur, & nonnulla vera ex sanctorum Doctorum sapientia inferantur: nihilominus ab Ecclesia non acceptantur, imò damnantur propter commixta multa falsa, & perperam ordinata: & quia etiam non ritè cõgregata fuisse compertum est, sed potiùs contra voluntatem summi Pontificis aut propter eius notitiam, & beneplacitum, cuius solius est, vniuersalia concilia indicere, & confirmare, dist. 17. per totum. Sicut patet de concilio Arimini damnato, dist. 15.c. Sancta & nouissimis temporibus de concilio Basileæ damnato ab Eug. 4. & sic de aliis pluribus schismaticis cõciliis. Et ille, qui teneret, quòd concilium potest indici, vel congregari, aut celebrari, sub alio capite, quã summo Pontifice, Romæ vice Petri vniuersali Ecclesiæ præsidente, nisi fortè in casu, quo Pontifex in hæresim laberetur, esset hæreticus, sanctæ matris Ecclesiæ Romanæ primatum impugnans, quem à Christo accepit d.22.c. Omnes. & d. 40.c. Si Papa. Cùm igitur huius asserti concilij Acquiren. & tempus ignoretur, & author. illi meritò adhærere non videmur cogi: & eius dicta, seu decreta nullam habere videntur authoritatem, nisi aliud ostendatur. Suspectum est secundò vehementer tale concilium, quod non Catholicum fuerit, aut ab Ecclesia approbatum, eò quòd nonnulla profert obscura, sacrisq; literis non plenè consona, sed secundùm sensum, quem aduersatij patrũ Inquisitorum in eo habent, falsa ac de hæresi suspecta. Probãdo etiam suum principale propositum secũdùm dictum sensum diminutè ac inefficaciter procedi, & contra veritatem, quæ manifesta est in sacris literis, quòd videlicet talia non possit facere Diabolus, quæ tamen Diabolo possibilia esse, sacræ literæ protestantur. Nam inter alia eliciunt hæc ex d. cap. quòd non

Concilia ab hæreticis sæpius celebrata.

possint

possint à Diabolo portari realiter de loco ad locum, quod non possit figuram hominis prætendere, vel mulieris quasi deæ factæ, quæ sunt contra sacras literas & contra scientiam & doctrinam omnium Theologorum sacras literas exponentium. Nam quòd Diabolus Christum de loco ad locum portauerit, habetur expressè in Euágelio Matth. 4. cap. Multò magis igitur alios portare potest, & portasse fertur in historiis authenticis Sanctorum, & præcipuè diui Iacobi Apost. Naturalis etiam potentia non est minor in Angelo malo, quàm in bono, qui tamen portauit Abacuch per longa terrarum spacia in citissimo tempore, Dan. 4. Cùm possit etiam Diabolus se trásfigurare in Angelum lucis, vt dicitur 1. Corinth. 9. & habetur in eodem capi. Episcopi. multò magis poterit se transfigurare in deam aliquam corpoream, sicut putabant esse Dianam ipsi Pagani. Contraria etiam sacris literis (nisi bonæ glo. interpretentur) affert capitulum illud: dum dicit esse infidelem & pagano deteriorem, qui credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius mutari, aut in deterius, aut transformari in aliam speciem, aut in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt. Huius enim contrarium, quantum ad aliam speciem, expresse habetur, Exod. 7. & 8. Vbi legitur Magos Pharaonis conuertisse virgas suas in serpentes: aquas etiam in sanguinem verum, veráque ranas. Neque enim potest dici secundùm fidem, quòd ista delusione acciderint: quia sicut bene probat diuus Augustinus in glo. ibid. Scriptura eodem vocabulo nominat, & virgas Magorum, & virgam Moysi, quam constat verè in serpentem esse conuersam. Et hanc intentionem Augustinus in passu illo sacræ scripturæ sequitur etiam & declarat diuus Tho. Pot. quæstio. 6. ar. 5. ad 8. cum aliis Theologis & expositoribus. Et alia ratione hoc ipsum deducitur ex eadem scriptura: quia si delusoriè ista contigissent, cùm illi magi non nisi virtute Diaboli talia possent facere, & æquè facilè sit Diabolo facere, quòd ita præstigiosè cyniphes sicut ranæ serpentésque apparerent: æquè facilè virtute illius potuissent Magi, cyniphes ipsos delusoriè, & tantùm apparenter educere, sicut ranas, & tamen sacra scriptura dicit, quod Magi hoc facere non potuerunt. Quod quidem non est ita intelligendum, quasi

Diabolus Christum deportauit.

Diabolus se potest transfigurare in Angelum lucis.

Magi nil nisi virtute Diaboli possunt.

quasi naturalis Diaboli virtus ad illorũ etiã productionem nõ se ostenderet: sed quia eos talia animalia tunc producere non permisit Deus: vt dictus sanctus Augustin. 3. de Tri. & recitat Magister 7. de 2. Qui etiam negaret, quòd Diabolus possit creaturam conuertere in aliã similitudinem per præstigium, negaret ipsum præstigium, quod est vna diuinationis species & contradiceret consequenter omnibus Theologis, & cap. Ne mirum 19. q. 5. séque opponere omnibus historiis talia narrantibus, quæ per præstigium variis temporibus contigerunt in locis. Quo tamen modo intelligendum sit, Diabolum posse, vel non posse vnam creaturam in aliam mutare infrà declarabitur. Suspectum tertiò de falsitate est dictum capitulum, in quantum alium prætendit sensum in sacris literis, quàm habeant sancti Doctores super verbo illo Apostoli: Siue in corpore, siue extra corpus nescio, &c. imò sensum præfert, quem reprobãt S. Aug. S. Thom. & quem D. Hieronymus in prologo Danielis, dicit fuisse sensum cuiusdam Iudæi negantis pariter id, quod vniuersalis cõfitetur Ecclesia, Abacuch, inquã, esse portatum ab Angelo in Babylonem breui temporis spatio. Et ideo cùm ex cultu Iudæi exponentis: tum etiam quia Hieronymus hoc referebat, vt ostenderet se in suis translationibus pati multas calumnias, maximè à Iudæis, quas ipse calumnias reputabat iniustas, infertur tacitè quòd pariter execretur, & damnet causas calumniarum, inter quas vna erat expositio prædicta, quam inducebat Iudæus ille. Cùm ergo illud afferat dictum capitulum secundùm aduersariorum interpretationem, patet ex hoc ipso suspectum esse de minori veritate. Est autem sensus verborum Apostoli, dum dicit se nescire, an in corpore, an extra corpus raptus sit vsque ad tertium cœlum, à prædicto Iudæo introductus, & prædicto capit. Episcopi insertus, secundùm aduersarios iste, quod Apostolus nesciuit, an fuerit portatus ad paradisum, seu in tertium cœlum corporaliter: ita quòd corpus cum anima eius esset illuc transportatum: an certè extra corpus raptus fuerit, & in solo spiritu viderit & audierit, quæ ibi cognouit. Hunc autem sensum recitat, & improbat August. 12. super Gene. ad literam. Hac ratione, quia, inquit, constat ex verbis Apostoli, quòd ipse sciuit se esse raptum vsque ad tertium cœlum: constat ergo

Quomodo possit Diabolus creaturam in aliã similitudinem cõuertere.

S. Paulus in tertiũ cœlum rapitur.

ergo, illud cœlum, in quo raptus est, esse verum cœlum, non aliquam cœli similitudinem. Si enim hoc voluisset intelligere, cùm dicit se raptum in cœlum id est, ad vidẽdum imaginariè similitudinem cœli, eodem modo poterat affirmare raptum esse in corpore, id est, in similitudinem corporis huius. Et sic non fuisset necessarium discernere, quid sciret, aut nesciret: quia vtrunque æqualiter sciret, scilicet & se esse in cœlum, & se esse raptum in corpore secundùm similitudinem, sicut accidit in somnis. Si autem sciebat esse verum tertium cœlum, sciebat ergo aut esse aliquod spirituale & incorporeum: & sic non poterat corpus eius illuc rapi: aut esse aliquid corporeum, & sic anima non posset illuc sine corpore rapi, nisi separaretur à corpore. Et sic post longam disputationem Augustinus concludit verum sensum verborum Apostoli, dicens: Restat ergo fortasse, vt hoc ipsum eum intelligamus ignorasse, vtrùm quando in cœlum raptus est, in corpore fuerit, quomodo est anima in corpore, cùm corpus viuere dicitur, siue vegetantis, siue dormientis, siue in extasim à sensibus corporis alienata: an omnino de corpore exierit, vt mortuum corpus iaceret, donec peracta illa demonstratione membris mortuis anima redderetur, & non quasi dormiens euigilaret, aut extasi alienatus rediret in sensus, sed mortuus omnino reuiuisceret, hæc ille. Quem adducit & sequitur S. Thom. 22. q. 175. art. 6. & Veri. q. 13. art. 6. Quod etiã ratione conuincitur: Si enim non fuisset tunc Apostolus secundùm corpus in terra, vbi fuerat à sociis & comitibus deductus & à Iuda hospitio receptus, hoc ipsum illi clarissimè competisset: Et palam omnibus, quasi miraculum insigne factum esset. Si verò in terra, & non in cœlo corpore fuisset, nolle sociis hoc affirmantibus credere, impudentiæ illius ascriberetur, non minus, quàm eius qui tantùm ea credere velit, quæ sensu percipit exteriori. Immobile autem corpus hominis manens, non omnes discernere possunt, an funditus extinctum sit, vel certè extasim patiatur. Vnde referentibus quibuslibet Paulo, quod corpore immobilis permansisset, eorum sensui adhærere non tenebatur, si quis ei quod mortuus fuerit, vel non mortuus affirmasset. Cùm igitur si hæc etiam non suffragaretur ratio, sola authoritas sanctorum fidem faciat veritati, patet

quòd

quod contrarium sensum in verbis Apostoli prætendens illius capituli litera redditur de veritate suspecta.

Capitulum Episcopi, propositum suum inefficaciter inferre, & ob hoc de falsitate & authoritate minori suspectum esse.

Cap. XXII.

DE falsitate quoque minorique auctoritate d. c. deprehenditur ex hoc esse suspectum, quòd in probando quod intendit obscurè, ineptè, & prorsus inefficaciter procedit, si illum habet sensum, quem ei tribuunt aduersarij, dum contra veritatem suprà diffinitam illud inducunt. Volens enim probare secundùm eos quòd non realiter, & in corpore mulieres illæ perficerent, aut viderent quæ narrabant, sed in somnis potiùs, aut in solo spiritu à Diabolo deluderentur, inducit binas illas authoritates sacræ Scripturę, quibus secundùm horum interpretationem habeatur, quòd non in corpore, & secundùm sensus corporeos præsentes fuerint Paulus & Ezechiel, alter inquam, in cœlo, alter in Ierusalem. Et tamen ex illis authoritatibus ad sensum istorum à capitulo inductus non habetur primò, quòd non possit etiam tale quid in corpore contingere, nisi in authoritatibus illis hunc habeant intellectum, quòd videlicet nullo modo potuerit, vel Paulus in cœlum, vel Ezechiel in Ierusalem corporaliter deportari, nisi fortè ab Angelis bonis. Sed hoc primo est falsum, quoad deportationem Ezechielis. Multò enim grauiora corpora potest Diabolus & longiùs deportare, vt suprà monstratum est. Secundò infertur oppositum ex hoc ipso, quod dicunt, cùm naturalia manserint in Dæmonibus secundùm Dionys. splendidissima, Quicquid ergo virtute naturali possunt Angeli boni, possunt & mali: & magis qui sunt excellentioris naturæ. Falsa etiam expositio ista ex hoc cōuincitur, quòd si sic intenderet Paulus vtique mētiretur. Etenim quid Angeli boni possint & mali, meliùs ipse certiúsque didicerat, quàm auctores dicti capituli. Nō ergo dixisset: Nescio, Deus scit. Si verò in prædictis authoritatibus non illum, sed hunc potiùs habeant intellectum, quod de facto non corporali-

Ezechiel in Hierusalem deportatus.

Grauiora corpora longius à Diabolo deportantur.

ter ad illa loca portati sunt, licèt potuissent portari, tunc non habent ab eis propositum quod intendunt, hoc inquam, quòd non possint à Diabolo per longa terrarum spacia corporaliter portari striges. Nam à non esse ad non posse, nullum est argumentum. Neque enim sequitur: Petrus non est Papa, ergo non potest esse Papa. Et tamen aduersarij ex authoritatibus illis, quæ continent tales translationes non esse factas in corpore inferre volunt, quòd non possint similia in corpore contingere. Neque etiam sequitur, quòd semper & omnibus sic contingat respectu cuiuscunque corporis, & cuiuscunque localis distantiæ, quod Ezechieli contigit atque Paulo, quia à particulari ad vniuersale, siue secundùm tempus, siue secundùm supposita, non valet argumentum. Et hæc apud sapientes logicos notissima sunt, & prima principia: quæ etiam pueris & idiotis clarè constant. Quis enim inferret: Aliquando Petrus fuit, ergo semper Petrus fuit? similiter quis existimaret, hanc esse bonam illationem: Aliquis homo est bonus, ergo omnis homo est bonus? Et tamen secundùm aduersarios in capitulo illo fiunt similes deductiones, isto modo: Paulus & Ezechiel non fuerunt portati in corpore ad loca illa, ergo nunquã & nullus potest taliter in corpore ferri. A particulari etiam, & multò magis ab vna singulari ad aliam singularem, consequentia seu argumentum non valet, siue affirmando, siue negando fiat. Sicut non sequitur Aliquis homo, seu etiam Sortes currit, ergo Petrus currit. aliquis homo seu etiam Sortes non est bonus, ergo Petrus non est bonus. Et tamen secundùm tenentes contrariam opinionem, in præsentis quæst. art. d. cap. Episcopi. intendit sic arguere: Paulus & Ezechiel non fuerunt portati in corpore: Ergo nec illæ mulieres portantur in corpore. Vnde patet quòd cùm istæ consequentiæ secundùm sapientes sint derisibiles: ipsum quoque totum capitulum secundùm sensum quem isti homines, qui Inquisitoribus aduersantur, in eo habent est nullius penitùs authoritatis, & à Spiritu sancto non prodiisse conuincitur, neque fuisse bonum, verum, ritéque congregatum concilium, sed inter paleas reputandum.

A non esse ad non posse nullum est argumentum.

A particulari ad vniuersalem non valet argumentum.

Aduertant etiam, qui sic exponunt d. capit. quænam sit probatio, quam fecit secũdùm eos. hæc, inquam: In somnis

ac

ac nocturnis visionibus homo extra se ipsum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat: ergo & mulieribus illis itidem accidebat circa ea, quæ narrabantur ab eis facta, vel visa. Similiter ista probatio nulla est: Stultus & hebes est, qui ea quæ fiunt in solo spiritu, etiam in corpore accidere arbitratur: ergo stulti sunt & hebetes, qui credunt verè & corporaliter mulieres illas fecisse, vel vidisse quæ narrabant. Nonne istæ probationes supponunt, mulieres illas somniasse tantùm talia, quòd tamen erat probandum? Si ergo d.c. talē habuit intellectum, quem isti ex eo accipiunt inefficacissimè processit. Si verò aliter interpretetur, vt saluari possit veritas & authoritas eius, nos infrà efficere conabimur, aduersarij non habebunt ex eo propositum suum, vt ibi etiam ostendetur. Sed nunc quædam alia adhuc prælibanda sunt.

Quòd non est necessariò standum dictis illius capituli Episcopi, si à synodali concilio emanauit, quin etiam si concilio generali prodijsset reclamandum est ad Pontificem, vt sua declaratione excludat sensus erroneos, quos aduersarij habent in eo.

Cap. XXIII.

SVpposito autem quòd à ritè congregato concilio capitulum hoc manauerit, adhuc secundò ducitur argumētum super illos fundatum non procedere propter duo. Primò quidē, quia nescitur adhuc an synodale fuerit tale concilium, vel certè generale, quod solùm omnes astringit. Argumentum autem probabile, quòd generale non fuerit tale concilium, hoc habetur, quòd inter generalia concilia enumerata à Gratiano c. 15. vel 17. nullum Acquirēse inuenitur. Omnia autem concilia Gratianum sufficienter enumerasse, nullus debet aliquatenùs dubitare, cùm præsertim ea d. 15. promittat se velle assignare originem constitutionum Ecclesiasticarum, quæ ex sacris conciliis communiter ortæ sunt. Huius ergo etiam constitutionis atque mandati, si authenticum esset, originem præmisisset inter generalia ritéque congregata concilia, hoc Acquirense connu-

merando, aliàs non omnium conciliorum seriem putasset se sufficienter tradidisse. Non ergo generale fuit hoc concilium, vel certè nullius apud eum authoritatis, quia fortè non ritè congregatũ. Cuius etiam rei signum est, quòd nullum ex antiquis meruit glossatorem, quia illud fortè decretorum libro insertum non habebant. Si qui autem modernorum, vt Io. de Turrecremata, illud exposuerunt: non nisi quatuor esse de principali eius intentione dixerunt: vt sit veritas in eo contenta saluaretur, omni falsitate, quam prætendit, exclusa. Quænam sint autem quatuor illa principaliter intẽta declarabitur inferius. Si autẽ dicatur, quòd plura alia in libro Decretorũ inducũtur cõcilia generalia non priùs enumerata. Respondetur primò, quòd adducere incõueniẽtia nõ est soluere quæstionẽ, secundò, quòd si illorũ etiã ignoretur tempus & author, & irrationabilia, vel falsa contineant qualia manifestabimus capitulum hoc continere, eis pariter non erit necessariò inhærendum: & si deferre quis eis voluerit, erunt piè interpretanda, sicut infrà circa hoc etiam faciemus. Sed adhuc quispiam fortè probabiliter inducere conabitur, quòd tale conciliũ fuerit generale, & quòd præsentia vel authoritate summi Pontificis celebratum sit, cùm Episcopis indifferẽter præcipiat, quòd solus Papa potest (vt videtur) eo quòd solus sit eis superior ordinariè. Hoc est enim vnum ex indiciis inductis à gloss. in cap. vt circa. in verbo, Perpetuo. de electione. libro. 6. ad discernendum generalia concilia à particularibus. Præcipitur etiam in ipso capitulo omnibus esse publicè annunciandum, quod qui talia credit & his similia, fidem perdit. Non est autem, nisi qui omnibus præsidet, præcipere, vt omnibus annuncietur mandatum, vel quæcunque determinatio fidei. Talis autem est solus Papa, vel etiam generale conciliũ eius authoritate. Respondetur igitur, quòd si capitulum præciperet omnibus Episcopis absolutè, vtique ex hoc concluderetur, quòd concilium generale fuisset, quando aliàs esset ritè congregatum, eo quòd (vt inducitur) solus Papa omnibus Episcopis prælatus sit, & super omnes plenam habeat authoritatem. Non sic autem inuenitur in capitulo illo. Sed indefinitè dicit, Episcopi, in plurali. Et licèt quandoque indefinita æquipolleat vniuersali, non tamen semper, neque formaliter. Potest autem

tem Metropolitanus, siue Primas sit, aut Patriarcha, siue etiam sit Archiepiscopus, cōgregare concilium prouinciale, ad quod vocati Episcopi omnes illius prouinciæ accedere tenētur, aliàs excommunicantur. d.18. c. si Episcopus. c. si quis. c. Decernimus. Et potest concilium illis præcipere, quæcunque iudicauerit esse præcipienda, & tenētur seruare ordinata in eo, d.92. c. si quis Episcopus, primò, secūdò, tertiò. Similiter in c. Episcopi, omnibus esse annūciandum, &c. interpretari quis posset, ꝙ non absolutè de omnibus loquitur, sed tantùm de omnibus subiectis. Vel quòd non præcipuè, sed quasi naturaliter hoc monet esse prædicandum omnibus, quasi dicat: omnibus annuncianda est ista doctrina, vt pote vera, & ad salutem omnium spectans. Hoc autem modo potest monere etiam qui Prælatus non est, & qui nullam habet iurisdictionem, sed tantùm docendi officium. Vnde multò magis sic potest omnes monere particulare concilium. Sed non potest præcipere omne omnibus, sed tantùm sibi subiectis. Discordare etiam à quocunque particulari concilio, quando erronea vel indiscreta præciperet, vel in his determinationibus in quibus vel ratio, vel Sanctorum doctorum aut clarissimorum Theologorū authoritas contradicit: aut certè in his, quæ secundùm glossas & Doctores non sunt de principali intentione concilij, vel quæ non exponuntur, nisi secundùm absurdum eius intellectum, vt in proposito accidit, circa præsentis quæstionis articulum, quantùm ad expositionem aduersariorum d.c. non est erroneum aut temerarium, sed salubre, laude dignum ac meritorium. Sicut enim declarantes sacras literas, & malum in eis intellectum explodentes & consequenter eas elucidantes commendantur, eisq; vita æterna repromittitur, iuxta illud Ecclesiastici 24. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt. Sic etiam omnem veritatem explanando, cùm non nisi à Spiritu sancto sit veritas secundùm Ambro. & quamcunque falsitatem arguendo contrariam, dignus laude redditur author. Sanctorum etiam patrum doctrina in his præcipuè, quæ fidem tangunt vel bonos mores, non nisi secūdùm eorum principalem intentionem & sanum intellectum, expulsis, inquam, omnibus quę possent falsum & erroneum sensum facere, accipienda est, & veneranda ipsa quoque particularia concilia de quibus

Conciliū qui possint conuocare.

loquitur c. Ad abolendam. de hæret. vt tangitur in argumẽto, non habent recognoscere vel iudicare de hæresi, nisi quando factum est clarum : Si enim esset dubium, tunc quæstio debet remitti ad solum Papam, cuius solius authoritate causæ fidei determinantur. d. 18. c. multis. 24. q. 1. c. Quotiens. & extra de Bapti. c. Maiores. & ita determinat gl. in d. c. Quotiens, & D. Abbas in d. c. Ad abolendam. Eorum autem, quę inducuntur & reprobantur in d. c. Episcopi. aliqua quidẽ clarum est, esse hęreticalia. Purà quod aliquod numinis inueniatur præter vnum Deum : quòd aliqui ducantur seu portentur ad seruiendũ alicui deorum vel dearum præter vnum verum Deum : quòd talia demonstrans atque suadens, sit spiritus bonus quo Diabolus possit subitò & sine naturæ ministerio vel virtute, vnam creaturam in aliam speciem vel figuram transmutare. Quo ad alia verò quæ secundùm verborum corticem videntur reprobari, videlicet, ꝙ non possunt homines à Dæmonibus portari citissimo tempore, per longa terrarum spacia, videre, facereq; corporaliter, quæ narrantur ab illis præter numinum veritatem, non est clarum, quòd sint hæreticalia : imò potiùs oppositum clarum est apud sapiẽtes: apud alios autem est vel creditum, vel dubium. Vnde si concilium tale particulare determinasset, talia esse hæreticalia, non esset ei adhærendum: nec ab eo rationabiliter deuiando fit quis hæreticus. Sed si sapientes de huiusmodi dubitarent, esset Papa consulendus, sicut in aliis fidei dubiis. Quod tamen modò fieri non est necessarium circa præsentis quæstionis artic, quia cùm Papa sæpiùs dederit in hoc fauorem & priuilegia patribus Inquisitoribus, vt suprà inductum est, patet eum approbare, quòd legitimè procedant contra tales, quasi cõtra hæreticos. Quo stante, oportet vel alium sensum habere in c. illo, vel ab eo simpliciter deuiare. Non est etiam authoritas vlla cap. illi acquisita, eo quòd sit redactum in corpore iuris. Hoc enim non summi Pontificis, sed Gratiani tantùm authoritate vel voluntate factum est. Sine hoc enim si generale concilium fuisset, sicut & ipsæ decretales Epistolæ sedis Apostolicæ authoritatem habent irrefragabilem d. 19. c. si Romanorum. Quòd si etiam prædictum concilium fuerit generale, sicut videtur concedere S. Tho. Spiritu, art. 2. ad 14. vbi etiam exponit dicta illius & vocat

Priuilegia sæpius concessa inquisitorib.

conci

concilium Aquilegiense: non sic ei tenemur adhærere, vt debeamus absurda & irrationabilia propter ipsum concedere, sed debemus piè exponere. Irrationabilis autem & absurda valde esset prohibitio illa: si esset de intentione eius dicere, quòd qui credit aliquos portari, corporaliter ad ludum, sit hæreticus & infidelis, secundùm quod in cap. illo damnantur etiam mulieribus illis credentes. Sic enim sequeretur quòd credẽtes infinitis (vt ita dixerim) Inquisitorũ processibus asserentibus, quòd striges realiter & corporaliter ferantur ad ludum Diabolicum, inuoluantur errore paganorum, & quòd sint credentes aliquid numinis extra Deum, & ista fieri à bono spiritu: & alia talia, quæ in illo capitulo hæreticalia asseruntur, quod est falsissimum, quia nullum horum credunt esse verum striges, vel alij, qui strigum sectam asserunt ad cursum fieri corporaliter. Non est ergo credendũ d.c. hæc ipsa intendere. Nec obligaret concilium, si conuinceretur aliquid formaliter vel virtualiter contra sacras literas, quoad literalem sensum, quem haberent in eis communiter sancti Doctores, aliquid determinare. Sed esset contra tale cõcilium reclamandum ad summum Pontificem. Sicut rectè Hieronymus se opposuit cõcilio determinanti quòd rapta nõ posset raptori cõiungi, ostendens hoc sacris literis repugnare, Exo. 22. & Deut. 22. propter quod Concilium reuocauit sententiam, vt testatur gloss. in c. de libellis. d. 20. & elicitur. 36. q. 2. c. tria. c. si autem. & c. placuit. Vnde posset & in proposito contra concilium, etiamsi generale fuisset ad Pontificem reclamari, vt illa declararet, & ad veritatem reduceret, quæ in dict. c. viderentur sacris literis repugnare.

Irrationabilis & absurda prohibitio.

y Vt patet ex 7. d. per totum. præsertim in cap. fin. Et si tu opponas de nota. per glo. & per Doct. in cap. cùm dilectus. de elect. vbi dicitur, quòd inferior Papa tenetur obedire conciliis. de quo etiam habetur per Fel. in cap. nonnulli. col. 4. de rescri. præsertim quando in fide de conciliis agitur, quo casu etiam Papa non potest contra eam disponere, secundùm glo. in cap. in istis. 4. distinct.

& in cap. sicut. 15. dist. cum similibus. vt Fel. tradit in cap. 1. col. 8. in prin. de constitutio. Responderi potest, quòd illa procedunt in conciliis vniuersalibus congregatis à Papa, vel collegio Cardinalium, iuxta notata per Bald. in tract. schisma. col. 15. posito sub rubri. C. si quis aliquem testa. prohib. Et per eundem Bald. in c. olim de rescript. & Dec. in c. significasti de election. Secùs videtur in conciliis particularibus, vel etiam generalibus: ab his tamen congregatis, qui non habent potestatem congregandi generale concilium: vt patet ex not. per Fel. in dict. c. 1. col. 7. de constit. & tale videtur concilium, de quo habetur in dict. cap. Episcopi. Et ex his si diligenter consideraueris, tolluntur, quæ nota. gloss. in cap. vt circa in iure perpetuo, de elect. libr. 6. vltra quod concilium nõ obligat, quod non est moribus vtentium approbatum, iuxta no. per gl in c. 1. de treug. & pac. vt etiam ibi Fel. tra. col. 4. vsque in fi. illius c.

z Et ad corroborationem prædictorum, vide quæ tradit Fel. in cap. ne innitatis. de constit. quia hoc est altum pelagus, longiori indigens discussione.

Posito, quòd Concilium Acquirense fuerit generale, ritéque congregatum: & suppositis etiam omnibus, quæ in eo dicuntur, non euadere striges manus Inquisitorum. Et de variis illusionum modis atque generibus.

CAP. XXIIII.

VErùm etiã si certum ponatur, quod dubium esse probatum est, concilium, inquam, illud fuisse generale

ritéque

ritéque congregatū: adhuc tamē illud ex d.c. habetur, quod vt euitarent plurimi, contra Inquisitores dictum capitulum inducunt. Id autem est, quòd manus seu iudicium ipsorum Inquisitorum, tales maledictæ sceleratæque personæ non euadunt, si dicantur hæ striges, sicut illæ sceleratæ mulieres (de quibus sermo est in dicto capitulo) à Diabolo in somnis vel in spiritu deludi, prout ex capitulo illo intendūt quidam probare. Non solùm autem per tale capitulum non euadunt, verùm etiam per ipsum in manus relabūtur eorundem Inquisitorum. Per ipsum namque capitulum illæ sceleratæ mulieres deprehenduntur, & iudicantur hæreticæ, infideles, & à fide apostatæ. Apostasia quippe illarum notatur in primis verbis, cùm dicitur, quòd quædam sceleratæ mulieres retrò post Sathanam conuersæ, &c. Apostatare enim à fide, nihil aliud est, quàm retrò conuerti à Deo post Sathanam, cui renunciatum fuerat in Baptismo, cum conuersione ad dominum nostrum Iesum Christum. Et quòd præfata verba non intendant de alia retrocessione, quàm de ea, quæ est per infidelitatem, & sic importat apostasiam à fide, iuxta c. Non obseruetis. 26. q. 7. patet per verba paulò pòst inducta in eodem c. Vbi dicitur. Sed vtinam hæ solæ in sua perfidia perissent, & non multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. Nam & innumera multitudo hac opinione decepta, hæc vera esse credunt, & credendo à recta fide deuiant, & errore Paganorum inuoluūtur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deum arbitrantur, &c. Hoc ipsum etiā, quod dictum est, per sequentia verba manifestatur: vbi dicitur de Sathana, quod talium personarum mentes per infidelitatem subiugat, & paulò pòst, quòd faciat talem infidelem opinari in corpore fieri, quod fit in animo solo. Et in fine dicit, quòd qui talia credit fidem perdit, & infidelis est, paganóq; deterior. Cùm ergo striges secundùm aduersarios à Dæmonibus similiter illudantur, sequitur, quòd ab Inquisitoribus vt infideles & apostatæ à fide, inquirendæ sint: & iudicandæ. Omnis enim infidelitas & apostasia post baptismum, ad hæresim deducitur, seu sub hæresi continetur largo modo sumpta, de qua patres Inquisitores habent vniuersaliter iudicare. Magis autem conuinceret eos ratio ista, qui putarent sectam strigum eandem esse, vel sub illa per om-

Apostatare à fide quid.

Omnis infidelitas & apostasis post baptismum ad hæresin deducitur.

nia comprehendi, de qua loquitur dictum cap. Episcopi. Conuincit tamen, vt deduximus, & alios, qui eas tenent esse diuersas, & tamen arguunt, quòd sicut illæ deluduntur, ita & istæ. Haberent enim cõsequenter arguere, quòd sicut illæ ante delusionem per infidelitatem & apostasiam à Diabolo captiuantur, ita & istæ, si volunt hanc etiam argumentationẽ suam validam esse, quòd ideò striges non portẽtur realiter ad ludũ, sed deludãtur in somnis, quia illæ scelera-tæ mulieres deludebantur. Quæ tamẽ argumentatio valida non est, neque intendit capitulũ affirmare, quòd nõ possint à Diabolo quæcunq; mulieres portari, sed potiùs ꝙ illæ non verè portabantur ad seruiendum alicui Deæ, cùm nulla talis Dea esse possit: sed deludebantur à Diabolo, qui potest modò notam, modò ignotam personam deludendo præferre & hoc multipliciter contingit. Et vno quidẽ modo potest illudere per præstigium, quo immutatio, nõ ex parte rei visæ fit, sed ex parte videntis: eò ꝙ à Diabolo perstringantur oculi videntis, & ad eas deducũtur species rerũ sic apparentiũ ex imaginatione, vel compositæ ex illis, ita, vt videatur præsens in re, eo modo, quo sola imaginatione monstratur: & non eo modo, quo verè sub intuitu oculorum ponitur. Sicut dictum est suprà, de fœmina illa, quæ tẽpore beati Macharij apud alios videbatur equa, cùm tamen beatus Macharius eam verè intueretur, vt erat fœmina, eò, quòd eum Diabolus per præstigium, vt alios, deludere nõ prçualebat. Alio modo delusio contingit per apparitionem rei, per Diabolum nouiter formatæ in alicuius similitudinem. Quo casu licèt videns deludatur, dum aliquam adesse personam putat, quæ verè præsens nõ est, causa tamen delusionis non est ex parte vidẽtis, sed rei visæ, quo modo dicitur Diabolus in angelum lucis se posse transfigurare, quod & in vigilia potest contingere, formando corpus ex aëre conspissato in similitudinem & figuram hominis, aut angeli, prout etiã Angeli sancti patribus antiquis apparere, & cum eisdem quandoque habitare consueuerunt in humana figura. Tertio modo, potest delusio contingere in interiori tantùm imaginatione, cùm persona tẽdit in rei similitudinem, quam offert imaginatio, quasi in rem ipsam. Et hoc contingit in somnis, & in variis alienationibus à sensibus causatis, vel per infirmitates, sicut in phreneticis, vel per raptum

Causa delusionis non est ex parte videntis, sed rei visæ.

Delusio potest contingere in interiori tantùm imaginatione.

raptum naturalem, vel opere Dæmonum: & semper in prędictis modis alienationum deceptio immiscetur. In raptu autem sancto, & à Deo ministerio Angelorum causato, nõ deceptio inuenitur, sed eruditio, sicut cõstat de raptu Pauli, & aliorum Sanctorum. Sicut etiam in somnis quandoque homines à Deo erudiuntur, secundùm illud Iob. 33. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo; tunc aperit aures virorum, & erudiens eos, instruit disciplina, &c. Et hos tres modos, quibus Diabolus potest hominibus deludens apparere, tangit virtualiter d.c. Episcopi. si non ineptum sensum habeat, & ex hoc argumentum patiatur minoris autoritatis. Nam videre deludíque per præstigium, & pariter per imaginationem in similitudinem vice rei tendere, comprehenditur in capitulo, vbi nonnulla quandoque videri in Spiritu, decipíque ex hoc homines pronunciatur. Videre autem formata per Dæmonis potentiam corpora phantastica, quasi vera, authoritas Apostoli manifestat. Et intendit capitulum, quòd aliquo tali modo poterant illæ mulieres per insidias Diaboli dementari, vt putarent postmodùm etiam solutis sensibus se ad Deæ seruitium deportatas, quàm delusionem vigiles aduertissent, si sub captiuitate Diaboli mens non esset.

In raptu sancto non deceptio, sed eruditio inuenitur.

In somnis homines à Deo disciplinis instruuntur.

Summaria explanatio capituli Episcopi inducti, quantùm exigit propositum quæstionis huius. Et quomodo ea, quæ ibi narrantur, ab his differunt quæ strigibus dicuntur contingere.

CAP. XXV.

VT autem meliùs cognosci possit, quæ sit dicti capituli, iuxta Catholicum, quem potest habere sensum, principalis intentio: & quomodo ritè intellectum, non facit argumentum, nec militat aduersus veritatem determinatam, libet ipsum breuibus explanare.

Sciendum igitur, quòd dictum capitulum supponit vnum quod tam fide, quàm ratione naturali certò tenemus

vnum

Solum esse verum Deũ, & nihil penitus esse numinis præter ipsum.

vnum, inquam, solum esse verum Deum, & nihil penitus esse numinis præter ipsum: cuius tamen contrarium putabant gentiles atque pagani, multitudinem Deorum introducentes atque colentes. Et quia mulieres, de quibus in dicto capitulo mẽtio fit: Dianam, vnam, inquam, & ex Gentilium Dearum & Herodiadem, quasi in comparem Deam conuersam, quæ fuit pessima fœminarum, inueniri, vt Deas à se venerari eisdemq; quasi Diis obsequi seruiriq; asserebant: & non solùm ipsæ sic à recta fide deuiabant, paganorum erroribus inuolutæ, verùm etiam in eãdem perfidiam alios innumerabiles suis his assertionibus & persuasionibus attrahebant, opposuit se concilium animarũ huic ruinæ, docens hæc omnia falsa esse: & quòd nullatenus hæc asserentibus esset adhibenda fides: eo, ꝙ non verè poterant ista cognoscere, cùm falsa sit: & quòd sola diabolica illusione fiebat, vt eis talia viderentur vera, & quasi familiari experientia cognita. Quòd etiam declinare intendens, qualiter inquam possit delusio ista cõtingere, duplicẽ præmittit causam delusionis. Primam quidẽ ex parte Diaboli deludentis, secundam verò ex parte delusorum. Inde modum aperit delusionis varium. Postremò circa quæ deluderentur, ostendit. Probat ergo primò, personas istas scelestas à Diabolo deludi, quia hoc est facile Diabolo, cùm transfiguret se in Angelum lucis, quasi sic arguat: Si facit quod maius est, transfigurãdo se in Angelum lucis, potest etiam facere quod minus est, transfigurando se in homines, aut in bestias, vel certè in formas personarum, quæ in Deos secundùm gentilium opinionem conuersæ sint. Ex parte autem delusorum pro causa delusionis eorum assignat infidelitatem. Ex hoc enim iusta Dei permissione Diabolus huius delusionis cõtra eas exercendæ potestatem accepit, vt qui in sordibus est, sordescat adhuc. Ex hac autem assignata causa datur intelligi, ꝙ infidelitate cessante, diabolica illa delusio consequenter cesset. Et sic ad fidem conuersæ, vel quomodolibet aliter à captiuitate Diaboli liberatę personę illę, cognoscerẽt se fuisse delusas sicut & phrenetici ad sanitatẽ postmodũ deducti, cognoscũt differentiã vtriusq; status & ꝙ in statu phrenesis deluderentur, iã primò tũc aduertunt. Modum autem delusionis prædictæ, insinuat dictum capit. dum dicit, quod in somnis & spiritu

Personæ scelerata à Diabolo delusa.

Infidelitate cessante, Diabolica illa delusio consequẽter cessit.

hoc

hoc est, in imaginatione sola hæc videbant. Hoc enim in somnis cõmuniter accidit, eò, quòd in tali statu imaginationis intẽtio & operatio minus præpediatur & libera maneat, quando sensus corporei à suis operibus per ligationẽ somni quiescunt. Vnde potest Diabolus homines facilius deludere, formando firmandóque validius imagines, in quas homo feratur, vt in res ipsas. Tunc autẽ proculdubio illusio esse conuincitur, quando talia sic imaginata, vera esse non possunt. Et hoc illis mulieribus contingebat, quia ea, quæ affirmabant se oculis corporalibus videre, non sic esse poterant, vt illæ iudicabant. Non enim poterant oculis corporalibus videre Deam aliquã, quæ Diana vocatur, eò quòd nulla talis in vniuerso reperiatur. Sed neque Herodiadem pari ratione videre poterant: quia illa maledicta fœmina, quantùm ad corpus in puluerem resoluta est: quantùm ad animam autem, in infernum demissa, pœnas luit acerrimas, nec inde virtute propria potest egredi, & minus corpus quod assumat & in quo appareat formare. Sunt enim animæ determinatę naturaliter ad proprium corpus vt nihil valeãt corporaliter mouere, vel operari, nisi per illud, quasi per proprium & cõnaturale instrumentũ, vt docet S. Thom. 1. q 117. art. 4. Et si quãdo supernaturali virtute cooperante, inferni locum animæ egrediantur ad tẽpus hominibúsque appareant, hoc rarò fit, & ad aliũ finẽ à Deo ordinatur, seu etiam permittitur hic egressus vel apparitio, nõ vt illudãt viuentibus, vel quasi eis satagant principari, vel ab eis quomodolibet venerari. Sic igitur dicere necesse est, quòd mulieribus illis talia viderentur in somnis tantummodò, vel in spiritu. Arguit autem dict. cap. quòd sicut experimur in somnis multa nobis videri naturali virtute, quæ in veritate non sunt in seipsis, sed in sola imaginatione, multò magis possint ista videri cooperante superinducta virtute superioris, & validioris naturæ, scilicet Dæmonis, quæ præualeat etiam sic personas deludere, vt putent postmodum etiam vigiles, quod delusæ non fuerint. Cùm enim hoc possit causare naturalis passio languoris atque dementiæ, vt contingit phrenesis patientibus: poterit multò magis virtus superior, cuiusmodi diabolica est, sic homines dementare, donec illi subiecti sunt per peccatum, vt nec delusionem aduertant etiam in

vigili-

vigilia. Cùm igitur potuisset Diabolus omnib. suprà inductis modis mulieres illas deludere, tamen non nisi in somnis, & in spiritu, hoc est, imaginatione sola fuisse delusas, rationabiliter concluditur in d. capit. eo quòd eas ad infidelitatem hanc trahere confirmauere, sola hæc visio satis faciebat: quin etiam ratione non erat necessarium Diabolo illas in vnum cogere, vt nunc striges facit, sibíque contingere illæ etiam existimabant. Hunc enim diabolica fraus ordinem intẽtando seruat, Deo permittẽte, vt priùs homines aggrediatur interiùs. Quòd si iam illuminatis hominibus circa fidem vnius Dei, non præualeat: tunc exteriùs multipliciter deludendo tentat euertere fundatam fidem. Præualebat autem Diabolus contra illas mulieres, & in errorem pluralitatis Deorum eas induxerat prædictâ delusione interiori. Vnde non oportebat, vt exteriùs se illis offerret. Patefacto post hęc omnibus, q vnus est solus Deus clariúsque per Patrum vigilantiam manifestato, quòd omnes Dij gentium sunt Dæmonia, non præualet iam Diabolus per internam suggestionem solam, ad illam infidelitatem homines trahere. Vnde explicato superbiæ suæ velo, iam nõ quærit adorari in similitudinem Deorum, sed vt Diabolus, & malorum omnium Spirituum princeps. Horreret autem omnis Christianus, cognitum Diabolum adorare, & cum eo fœdus inire, baptismum, fidem, sacráque contẽnere, ac profanare, propter eius solam interiorem suggestionem. At si cum his, commoda reportare, voluptatibus frui, in quas multi sine freno feruntur intentissimo desiderio, & præcipuè, quę his communiter priuantur personę vilissimæ, sperarent: si eisdem etiam promitteretur, quòd vindicari, & in hostes suos retorquere possent iniurias, quas alio modo repellere non valent: facile plurimi traherentur in prædicta scelera perhorrenda. Quod nunc Diabolus noua ista nocendi arte procurat ministrans illis, qui in hoc vnum facinus maledictæ huius sectæ cõiurant voluntates varias prout ipsi narrãt se experiri, dùm in vnum cõueniunt: & nocẽdi pro voto conferens facultatem. Ideo autem seorsum ducit nocturnis temporibus, vt sine timore pœnarum tantis sceleribus debitarũ, audeant illa committere quæ coram aliis in vigilia opposita ratione, quomodolibet, minus auderent. Nec obstat, quod cum difficultate

Ordo Diabolicæ fraudis.

Maleficas cur nocturnis ho-

occul

occultatur, quòd corā multitudine copiosa fieri contingit. Non enim existimant accusationis periculum incurrere: quandoquidem iuramentis terribilibus omnes hæ personæ sub grauissimis pœnis astrictæ sint, nulli factum detegere, nisi vbi quemquam seducere vellent. Quāuis sæpius in cō-trarium etiam vertatur sententia, eò quòd sæpius Domino permittente dicta scelera cum auctoribus deteguntur. Faciliùs etiam nefanda illa committūt, atque frequētiùs sociis pluribus, cùm verbo, tum exemplo pessimo seducentibus, quàm si solæ domi manerent. Alio ergo modo conuincuntur deludi striges, quàm deluderentur mulieres illæ de quibus d.c. Episcopi. mentionem facit, vt inferiùs etiam magis explicabitur.

Circa quæ principaliter credenda vel operanda deluderentur illæ personæ, de quibus d.c. Episcopi, loquitur.

CAPVT XXVI.

EXplicat vlterius d.c. Episcopi. eā circa quæ deludebantur à Diabolo mulieres illæ diabolicę. Quę principaliter duo sunt ex quibus opinatis ab eis conuincebantur hęreticæ, postmodum circa quatuor, quæ principaliter intendit dict. cap. reprobare. Primò igitur in hoc deludebantur quòd putabant se videre veram Dianam Deam, & veram Herodiadem, simul ac veram multitudinem personarum corporeis oculis: & tamen non videbant, nisi prædictorum similitudines, & phantasmata. Volens igitur ostendere d. cap. conditor. quomodo possibile sit, vt taliter deluderentur, dicit, quòd Satanas mentem, quam captiuatā tenet, in somnis deludens, modò læta, modò tristia, modò notas, modò ignotas personas, per quæque deuia deducit. Hoc autem fuisse delusorium, supposita somnij passione, probat per ea, quæ similiter nos experimur in somnis, dicens: Qui enim in somnis & nocturnis visionibus, non extra seipsum deducitur: & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat? Vnde infert, quòd sicut esset stultus & hebes, qui ea, quæ contingunt in somnis videri, putaret etiam in corpore accidere: ita stultus conuincatur, & hebes

Strigum delusio 1. in visione personarū phantasmatica tantùm.

habes, qui ea, quæ prædicto modo in solo spiritu fiũt putet etiam in corpore verè contingere. Secundò deludebantur in hoc, q; putabãt se portari corporaliter ad lõginquas partes & reportari, quæ tamen à domibus propriis non recedebant. Et hanc delusionem exprimit dictum cap. piè narrans illas sceleratas mulieres hoc ipsum profiteri: & subdit, quòd cùm solus spiritus hoc patitur, infidelis hoc non in animo, sed in corpore euenire opinatur: Non tamen appellat hunc esse infidelem ex hac opinione, sed intendit, quòd is, qui infidelis est, propterea quæ prędixerat, quia videlicet credit aliquid numinis esse extra vnum verum Deum: hoc etiam verum esse opinatur, vnde deluditur. Quòd autem sic eas deludi manifestet, exemplum visionis Ezechielis inducit, & Pauli raptus. Concludit autem finaliter d. capit. quòd qui credit, & his similia fidem perdit. Refert autem, quòd dicit talia ad ea, quibus prædixerat mulieres illas ratione paganorũ inuolui, vt aliquid numinis esse credant extra vnum verum Deum, & quæ huic infidelitati secundùm talem narrationem illarum mulierum necessariò sunt connexa: & sunt quatuor, vt ex verbis capituli illius deducitur. D. Io. de Turrecrem. Cardinal. sacrę Theologiæ, & vtriusque iuris doctor excellentissimus, ordin. Prædicatorum.

I *Error paganorum de Diana & Herodiade.*

Primum Hæreticum est, & Paganorum antiquus fuit error, tenere, quòd aliqua sit vera Dea quę vocetur Diana, vel Herodias.

2 *Deportatio ad seruiendũ tali Dea.*

Secundum est, quod aliqua persona portetur ad seruiendum alicui tali Deæ: imò, cùm nulla talis Dea sit, nulla etiam persona ad seruiendum illi portatur super veras bestias, vt putabãt illæ sceleratæ mulieres illusæ in somnis.

3 *Delusio causata à bono Spiritu.*

Tertium, quòd hæc delusio causaretur à Spiritu bono, imò causabitur ab eo qui se transfigurat in angelum lucis, vt decipiat. Spiritus enim bonus non potest esse delusionis, aut cuiuspiam deceptionis auctor siue minister.

4 *Posse quempiam ab alio, quàm à solo Deo in aliam speciem conuerti.*

Quartum est posse quempiam ab alio, quàm à Deo solo conuerti in aliam speciem vel similitudinem in melius, putà in Deos: vel in deterius, putà in bestias. Imò primum est absoluete impossibile, cùm Deus sit ingenerabilis: & quomodolibet infactibilis: & secundum sola Dei virtute fieri potest: quod tamen nunquam fecit aut faciet. Licet finita etiam virtus possit vnam naturam ex alia generare vel producere, virtutibus naturalibus rerũ concur

concurrẽtibus & applicatis. Hoc autem quarto errore mulieres illæ pariter cum antiquis paganis tenebantur, putantibus non solùm homines, sed etiam animalia quędam esse deificata. vt 12. Metaphy. refert Aristoteles : & hoc ibi S. Th. declarat, & putabant talibus deificatis animalibus maiorem inesse virtutem, quàm insit terrestribus: quod & opinatas esse mulieres illas confiteri oportet, cùm profiterentur se portari super bestias, per multa terrarum spacia intẽpestæ noctis silentio, quod naturales non possent bestiæ, maximè tam breui tẽporis decursu. Imò & homines in bestias conuerti, gentiles olim opinabãtur, in lupos, inquam, vel aues, & alia talia animalia vt recitat Aug. 18. lib. de ciui. Dei, vt, superiùs explicatum est, & hoc est, in deterius conuerti. Qua nunc etiam laborant hæresi, qui putant striges in catos verè cõuerti : indéque in humanam redire speciẽ virtute diabolica. Sicut pagani talia, Deorum, putà Dei Licij, alterius virtute fieri putabant. Quia verò extremus hic error, quo putãtur aliqua posse in melius, hoc est, in Deos, vel in deterius, hoc est, in bestias conuerti virtute Deorum claudit & Deorum pluralitatem, & debitum eis cultum, & quòd à bono spiritu fiat ista conuersio: ideò solo hoc extremo reprobato errore, prædicta omnia reprobata cõsequenter esse censentur. Et hac ratione huius solius reprobationem, quasi totius suæ intentionis conclusionem, d.c. inducit, dicens : Quisquis ergo credit, aliquam creaturam posse fieri, aut in melius, aut in deterius mutari, aut transformari in aliam speciẽ, vel in aliã similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta sunt, procul dubio infidelis est, & pagano deterior, si prius. s. fuit Christianus. Et hoc non alia ratione, quàm ea, quæ suprà inducta est in eo c. Quia videlicet talis, aliquid numinis arbitratur, esse extra vnum verum Deum, in quod vel conuersi sint homines aut bestiæ, & à quo facta sit talis conuersio, & nõ à vero Deo qui fecit omnia in principio. Cætera verò, quæ in eo. c. reprobantur, & opposita eorum, ex prædicta ratione, quæ sola inducitur, vt errorem conuincat, nullatenus deducitur nisi rationabiliter, & de facto, non autem de possibili, putà, quòd d luderentur in somnis, quod non portarentur de loco ad locum corporaliter, vt putabant, & huiusmodi. Sic ergo credendum erit fuisse vera posito

Qui credit creaturã posse in aliam speciem ab alio, quàm à suo creatore mutari, infidelis est.

quòd capitulo illi fides sit adhibenda. quòd tamen possibile sit oppositum eorum accidere etiam virtute creata. Ex prędicta enim veritate, qua confitemur nihil numinis esse extra vnum verum Deum, non sequitur necessariò quòd nullæ personæ possint portari à Diabolo de loco ad locū. Stat enim per possibile oppositum huius cum illa veritate. Sed neque necessariò sequitur ex illa ratione, quòd mulieres illæ deluderentur in somnis: vel etiam non possen, plurima eorum, quæ narrabant corporaliter videre. Si tamen vt puta ab eis numina, in figuris viderent apparentiū fœminarum. Poterant enim alio deludi modo, putà, per præstigium vel apparitionem ipsam in vigilia factam, non obstante ratione prædicta. Sed rationabiliter vtique deducuntur ex ea, suppositis aliis, quæ tunc occurrebant, & considerato Diabolicæ tentationis ordine maligno, vt superius explanatum est. &c. Cùm igitur ratio legis contineat legislatoris intentionem, & ex ratione in dicto capitulo inducta, non deducantur esse fidei cōtraria, nisi prædicta quatuor, vt ostēsum est: patet quòd non nisi illa voluit intelligi, cùm dixit, quòd qui talia credit vel his similia, fidem perdit, &c. Strigum autem secta nullum prędictorum quatuor dogmatizat, neque hunc præcipuè principalem errorem habet, quòd homines conuertantur in Deos, & quòd aliquid numinis sit, præter vnum verum Deum, imò principem eis apparentem fatentur esse Dæmonem malum spiritum, & non Deū bonum. Licet enim cultum ei exhibeant Deo proprium, vt pote verum Deum abnegantes, & illi Dæmoni homagiū facientes de corpore simul & anima, non tamen putant in corde ipsum verum Deum esse: sed hæc omnia illi exhibēt, vt cōmoda quæ peroptant inde reportent, vt patet ex eorū confessionibus. Mulieres autem illę profitebantur esse Deam, quam colebant, vt patet in d. c. Episcopi. Vnde manifestum est, has duas sectas in principali esse diuersas: cùm præsertim istæ renuncient fidei & baptismo, sacráque profanent, maleficia multa, damnáque plurima inferant hominibus in personis, in bestiis & frugibus, plurimáque fœdera pessima ineāt cum Diabolo, quorum nullum mulieres illas legitur perpetrasse. Cùm igitur in principalioribus factis & opinatis istæ sectæ discordent, nulli sit mirum, si etiam in accessoriis sint diuersæ. Non potest igitur ex capitulo illo rectè inferri

Inter Strigum dogmata non est de conuersione hominū in Deos.

inferri, quòd ſi illę deludebantur, & non verè portabãtur, &c. quòd eodẽ modo deludantur iſtæ. Diabolicæ quippe malitiæ nõ ſatisfieret, & ſuperbiæ, qua geſtit vt Deus adorari, ſi deluſoriè fieret hæc oratio & in ſomnis, vel etiam à vigilantibus, ſed in Angelis. Non ſatisfieret odio, quo ſæuiſſimè Chriſtum inſequitur & ſancta, ſi corpus eius, & ſacra profanarentur tãtùm in ſomnis: ſed in vigilia fieri hæc requirit, & corporaliter: Et in hoc omnes Doctores Theologi communiter conſentiunt, & Domini Canoniſtæ, qui fauent patribus Inquiſitoribus.

& L. cùm pater. §. dulciſſimis ff. de leg. 2. & l. cùm mulier. ff. ſol. mat. Ideo dicitur anima legis ſecundùm Dy. in c. certum eſt. de re. iur. in 6. & latè congerit Fel. in c. tua nos. col. 2. de iureiur.

Argumentum ſecundum ſoluitur, in qua ſolutione quid de caſu in legenda S. Germani tacto, factus ſtrigum ſimili, ſentiendum ſit, multipliciter aperitur.

CHAP. XXVIII.

Secũdi argumẽti ſolutio.

SEcundum etiam argumentum pro parte falſa, & noſtrę determinationi contraria productum non procedit. Neque vniuerſaliter ſemper falſa ſunt duo illa, quæ dicuntur à ſtrigibus referri. Non enim ſemper fameſcũt, cùm reuertuntur de curſu: neque ſemper falſum eſt arcas panis, aut vini vegetes plenas ab eis euacuari: licet poſtmodum opere Diaboli poſſint, & pane & vino alibi aſſumpto iterum repleri. Sed neq; hoc omnes dicunt, quod ſemper è curſu reuertentes, ſe laſſos inueniant aut nimium afflictos, inediáve tabeſcentes: quamuis propter laborem in choriſando & propter vertiginem, qua ſæpè ob delationis ſuæ diſtãtiam, & velocitatem aliqualiter afflicti redeant: cuius gratia oportet eos mane illo diutius lecto decumbere vt ſuprà dictum eſt. Sæpius etiam à Diabolo vapulant, dum non ad nutum obſequuntur illi. Deludi tamen etiam perſæpè tales vt putent alimenta ſe vera ſumere, dum ſumunt phantaſtica, non eſt negandum, vt ſuprà etiam declaratum eſt. At ex legenda ſancti Germani quod inducitur, nõ obſtat propoſito, ſed potiùs fauet ex multiplici capite. Et primò qui

Non ſemper fameſcunt.

Striges à curſu, neque ſemper euacuantur arcæ panis aut vini vegetes plenæ.

Non omnes laſſæ ob delationẽ & choreas.

A Dæmone cæſæ interdũ non benè obſequentes.

S. Germani historia de Strigibus exponitur.

dem, quia ex hoc quod dicitur, hospitem illum serò cibos præparasse, eosdémque à multitudine venientium vicinorum (vt hospiti, suæque familiæ videbatur) voratos fuisse, non infertur, quòd delusio esset ex parte alimẽtorum, quasi non essent vera alimenta, sicut nonnulli dicunt illudi striges. Manifestum enim ibi erat, quòd vera cibaria consu-

1 mebantur, & in domo hospitis illius deficiebant. Secundò, si personæ illæ veniebant, vt videtur, veréque comedebant

2 atque bibebant, habetur propositum, si verò Dęmones erãt, hospes ipse deludebatur cum tota familia, ita vt vigilantes viderant, aut aliquando viderint Dæmones in humana forma, cùm tamen putarent eos homines esse: non secus ac deluduntur secundùm eos striges in simili visione. Sicut igitur illud ex tali narratione cõceditur, sic etiam hoc quod strigibus pariter contingere, tam multiplici testimonio confirmatur, non est negandum. Tertiò, non magis ex il-

3 la narratione probatur, quòd deceptio fuerit ex parte discumbentium, eò quòd essent Dæmones, qui videbantur homines discumbere, quàm circa eos, qui repræsentabantur: homines, inquam, dormientes in domibus suis, ne ipsi forsitan & Dæmones essent in humana specie vel figura, nisi quatenus sanctitas & reuerentia S. Germani repugnare videretur tali delusioni (si tamen historia illa veritate subsistit) qui diuino spiritu illustratus, alios ex charitate à delu-

4 sionibus Diabolicis liberare curabat. Quartò in eodem exemplo considerandum est, non esse simile, quod pro simili adducitur. Illi quippe homines & vicini, non putabant se tunc quasi somniantes, ad ludum ire: vel per domos aut in domo hospitis illius comedere & bibere, & alia huiusmodi realiter & corporaliter facere, quantum habetur ex Legenda illa: sed solùm dicitur, quòd personæ repræsentatæ reperiebantur tunc in lectulis suis dormire. Vnde non adducitur ad propositum quæstionis huius exemplum illud aut factum, nisi valdè remotè. Quintò dicitur quòd non est in-

5 conueniens, quòd aliquando Dæmones illo modo deluserint homines, vt in mundo firmarent hanc opinionẽ, quòd videlicet talia non nisi delusoriè fiant. Sicque liberiùs homines valeant ipsi seducere, veréque postmodum ad nefandissima simul opera perpetranda liberiùs & faciliùs congregare, quando Prælati & Officiales fidei non magis con-

tra

tra eos, quàm contra somniantes desæuirent. Sextò dicitur, quòd suspecta est illa legenda, quantum ad hunc casum, eò quòd durum videatur, imò totaliter à communibus hominum conceptibus alienum hospitem illum velle tot cibaria crebrò gratis præparare: & si vicini erant & cognati, non petere ab eis precium alimentorum. Dicere etiam precium vicinos illos ei dare, vel dedisse si deludebantur, & saturatos se non inuenirent, satis derisibile est. Et si dicatur, quòd Dæmones ipsi precium exoluebant vice illarum personarum & specie: mirum esset si talia se facere somniabant personæ illæ, quòd non citò delusionem aduerterent, si sibi pecuniæ non realiter deficiebant: Si verò talia nec somniabant se facere, mirum non minus esset, si cum hospite & familia de his sæpius, sui illi vicini non fabularentur: & sic relatione hospitis & familiæ audientes de se referri, quæ scirent sibi non cōtigisse, facilè tam se, quàm hospitem illum, & alios omnes ab huiusmodi delusionibus non liberarent. Sed neque minus est credibile, quòd tot mulieribus præpararent, quarum tamen aduentum expectare nollent. Obstat enim facto huic voluptas, vel certè inuincibilis curiositas. Quicquid autem de hoc fuerit verum, inquam, vel falsum, sufficit hæc non repugnare, his, quæ de strigibus determinata sunt. Et sic patet ad secundum argumentum.

Nodi omnes dissoluuntur, quibus tertium quartúmque argumentum videbatur inuoluere legentes.

CAPVT XXIX.

AD tertium argumentū dicendū, quòd cùm omnia quæ dicuntur fieri à strigibus in cursu non nisi opere Diaboli, qui mēdaciorum omnium pater est, initium, progressum, & finem habeant: nulli mirum esse debet, si multa dicuntur ibi fieri, quæ falsa sunt & irrationabilia: & quæ dum à miseris vera putarentur timorē eis incutiant. Et de his argumētum hoc intendit. Non confingūtur hæc tamē à Diabolo in hominum perniciem sine causa. Nam primò iuxta suæ malæ voluntatis conditionem pessima, in principio assistentiæ suæ diabolicæ, gaudium afferre consueuit, in fine verò timorem atque tristitiam. Vult enim primò per ineptam lætitiam in sui obsequium homines attrahere: vt

Tertij argum. solutio.

Inepta Dæmonum lætitia ad quid conficta.

facilius damna inferat in fide deceptis. Nimirum igitur, si has miseras personas diuersis voluptatibus & oblectationibus sensualibus attrahit, obtinens propter hęc ab eis adorari, quatenùs sua sic satietur pro parte superbia, facto etiã contra Christum multiplici vituperio, & in fine, timore percussos à se abiiciat, & ad propria redire, seu reduci compellat. Aliàs nec illæ personæ facilè diuerterent, aut finem voluptatibus vellent imponere: & sic in languorem inciderent aut interitum, quæ nec Deus semper permittit. Qua tamen Dei præseruatione Dæmon etiam malè vtitur dum eosdem in similia sæpè crimina trahit sine impedimento.

Aqua Iordanis figura sac. baptis.

Potest & secũda causa facti huius ex parte malitiæ Dæmonis assignari secundùm mysticum sensum. Cùm enim aqua Iordanis figuram præferat sacramenti Baptismi, propterea quòd in ea fuit etiam dominus Iesus propter nos baptizatus: Diabolum velle aquam illam (vt prætendit in visu) sua contingere vel violare potentia, signat ipsum suis omnibus adniti viribus, baptismum de terra tollere, fidémq; sanctissimę Trinitatis in eodem diuinitus infusam à fidelium cordibus penitus abolere. Quod quidem si facere pręualeret:

Dæmon princeps mundi ante Christi aduentum.

totius orbis princeps efficeretur, veluti fuerat ante Christi aduentum, de quo & ipse Saluator noster ait: Princeps mũdi huius eiicietur foras. Principabatur enim in mundo, quando nec mundus Deum cognoscebat: neque sui etiam, populus, inquã Iudaicus, ipsum recipiebat. Quia ergo nunc Diabolus, non pręualeret id obtinere: mirum in modum prę superbia cruciatur: & turbationẽ irámque grauissimam ex hoc tunc ostendit, quãdo in figura (vt diximus) idipsum se velle obtinere coram illa multitudine conatur, nec pręualet. Rogauit enim & obtinuit Dominus Iesus, ne deficiat aliquando fides Petri. Lucæ 22 Non contingit autem semper hæc fieri à domina cursus, aut vbiq;: sed coram illa multitudine solùm; quos deludens fingit se deducere in planiciem fluminis Iordanis. Quod & nunqvam verè contingere puto, propter loci distantiam. Multum enim temporis absumeret ipsa delatio, sicut & reductio. Velocitas

Velocitas motus nostri ad quid determinata.

enim motus, qui nõ noceat corporibus nostris, determinata est, & diuturno temporis etiã spacio mensuratur, si magna sit loci distantia, sicut est in proposito. Distat enim etiã per directum, flumen aliud à nostris his regionibus plusquam

quã per duo millia milliaria, prout ipse clarè cognoui, qui deuotionis gratia sacra Hierosolymitana loca visere merui. Elicit autẽ Deus ex malo illo, quãdo cõtingit, hoc bonum, quòd personæ illæ miseræ possunt ex hoc cognoscere dominam illã suam, cui se obligarunt, nõ solùm non esse Deã vel Deum, imò esse Dæmonem pessimum. Sed & hoc etiã ꝙ nec omnia potest circa infima: quãdoquidẽ nec illa videtur tũc posse, quæ ipsis etiã bestiis possibilia sunt, prout est tangere aqua fluminis. Et si ad ministerium referatur nõ habet illã potentiam quã haberet (vt aiũt) si aquã illã tãgere præualeret: & cõsequẽter nõ solùm nõ est Dea, vel Deus, verùm etiã sic est ignobilis creatura, sic est mala, vt illã mala facere, impediri frenariq; à Deo necesse sit, & sic eius etiã superbiæ ac malæ voluntati resistere. Vt hoc cognito miseræ illæ personæ, nisi propria earum malitia obstinatióq; obsistat, facilè iudicent non esse ab omnipotẽti Deo recedẽdũ, propter principẽ illũ, qui Deo verè subiectus est, debeãtque ex hoc earũ animus validiùs excitari ad illius pessimi sui principis contẽptũ, & redire ad creatorẽ suũ. Et hæc satis ad tertiũ argumentũ. Ad quartum verò dicendũ est, ꝙ si ea, quæ in argumẽto fieri narrãtur sic à Diabolo censeãtur expleri, vt idẽ numero corruptũ raperet, mortuos ad vitã restituat, & alia huiusmodi faciat, quæ naturæ repugnãt: proculdubio heretici sunt, talẽ Dæmonis potentiã opinãtes. Qua hæresi vt in pluribus inuoluũtur striges, hęc ipsa quæ inferũtur, vera esse credentes & prædicãtes, postquã etiã de cursu illo Diabolico redierint. At non sic euenit vt putãt: sed naturali potiùs virtute Dæmonũ, illuc ex diuersis locis similia cibaria deportãtur, vt suprà diffusè dictũ est. Vel certè Dęmones illas deludẽtes personas, aëreа corpora formãt in variã alimẽtorũ similitudinẽ cũ similib. qualitatibus, quibus nedũ visus, sed & tactus decipiatur & gustus, sicut & aërea itidẽ corpora in humanorũ similitudinẽ formãt & agitãt quasi viuentia, sicut veri illi homines, quorum species præferunt esse & opera vitæ propria hominibus exercere videantur, vt ambulare, loqui, ridere, & alia huiusmodi. Similiter bos vel aliud quoduis animal verè mortuum, quomodo delusoriè videatur a Dæmone suscitari: & quot modis naturali eius virtute possit hoc contingere, plenè superius in allegato capitulo explicatum est, ita vt repetere superfluum sit.

Quomodo possint Striges Dominã suã nosse pro Dæmone.

Quarti arg. solutio. Hæresis Strigiatus

In solutione quinti argumenti, nihil esse virtutis in vnguento, quo se striges perungunt, aperitur, tametsi quandoque trahatur Diabolus ad strigum vota per illam vnctionem, quasi per signum: quandoque verò impediatur, & quomodo id contingat.

CAP. XXX.

Quinti argumenti solutio.

NVnc ad experientias, in quinto argumento inductas quas negare noluimus accedentes ostendendum est, eas nostro proposito minimè repugnare. Supponitur autem primum id, quod in tertia ratione tertij principalis dictum est, quòd cùm Diabolus sit creatura spiritualis, & consequenter ab omni obligatione corporea, tam in esse, quàm operari ex parte sua sit absoluta, non potest ad operis exercitium ab vllo corpore moueri: nec aliqua corporali virtute verborum, herbarum, aut lapidum ad aliquid operandum cogi, vel necessariò induci, prout determinat etiam sanctus Tho. 2. dist. 7. quæst. 2. artic. 2. ad tertium. sed pro libertate arbitrij circa corpora operatur, & illa eligit, quæ suæ valeant malitiæ deseruire, quibus cùm vtantur homines iuxta suum imperium, ipse Diabolus eis occurrit quandoque pro voto. Et hoc modo decipiuntur homines putantes in talibus corporibus vel etiam in verbis vim quandam insitam, qua trahant Dæmones atque cogant ad aliquid faciendum, vel etiam alicubi demorandum, quasi sint alligati, vel expellant eos de corpore, aut de loco prout exoptant. Et non sic est, sed voluntariè trahuntur his corporibus, vel verbis, vel cæremoniis quasi quibusdam signis initi pacti cum hominibus indicans, quòd id facere pro tunc, sit suæ malitiæ conueniens & hoc appetens, appetitu non naturali vel animali, sed libero. Sicut enim animal trahitur cibis, ita Diabolus signis, dicit Augu. non quidem eiusdem generis tractu vel appetitu, sed quia ambo sine coactione. Hac enim ratione pro fumationibus, sacrificiis diuersisq; superstitiosis operibus inclinatur Diabolus ad obsequendum talia facientibus, ex pacto malitiosæ amicitiæ cũ illis contractæ, tanquam signis subiectionis illorum, eiúsq; super eos assecuti dominij, quo mirũ in modũ delectatur, vt superbiæ & inuidiæ suæ sic aliqualiter satisfaciat. Hac igitur ratione contingit, vt cùm se inungant mulieres vnguen

Diabolus creatura spiritualis.

Vt Diabolus homines decipiat in operibus.

Animal vt cibis, sic Diabolus signis trahitur.

vnguento quodam execrabili, quo in conficiendo multæ scelerirates cum opprobrio fidei & nominis Christi & cum abusione Sacramentorũ cõmittuntur in nomine eius, assistat pro voto, eásque perferat ad diuersa loca: tametsi persona quæ sic defertur, vnguentũ illud perniciosũ quandoque non fecerit, vel etiam pactum aliquod expressum in hoc cũ diabolo non habuerit. Aduenit enim propter pacta iam inita cum priore aliquo compositore vel inuentore, in ruinã vtentis, & vt opinionẽ inde causet, quod in vnguẽto illo, anulo, vel cristallo, vel aliis quibuscũque rebus, aut verbis sit virtus, quia ipsum trahant homines ad id exequendũ propter quod se vngũt, vel quæcunque alia faciunt, sicque sæpe vanos quosque deludat. Vbi verò Diabolus cognouerit aliquid posse seruire saluti hominũ magis perniciosum ex hoc, quod à tali effectu perficiendo cessat, votis frustratos dimittit, etiã posito quòd pacta inierit, sæpéq; seruauerit. Notandũ secundò, quòd licèt Diabolus à coarctione corporea sit absolutus, liber sit in operando, vt dictũ est, quandoq; tamen impeditur, ne quod optat, assequi possit, quod contingit, ex virtute superiori Dei vel Angeli siue boni, siue mali. Et si quidẽ à Deo immediatè vel mediatè angelo bono id fiat, non nisi in salutẽ hominũ ordinatur quod euenit: Si verò à malo Angelo superiore, nihilominus Deo per suã prouidentiã permittente fiat: non nisi ad malũ exitum proximè deducitur quicquid inde prouenit, quãtum est ex intentione Dæmonis, licèt ex superabundanti pietate diuina, malum sæpè conuertatur in bonum: vel aliquod melius indirectè ac præter intentionem Dæmonis pariat, quàm sit bonum, quod per tale inde proueniens malũ priuabatur. His duobus suppositis, ad primã experientiã in contrarium adductam de eo quod contingit, Principi suprà quàm decuit curioso dicitur, quòd id potuit, tam ex malitia Dæmonum, quàm ex diuina prohibitione contingere. Considerare nempe potuit Dæmon ex hoc corde tam principis illius, quàm nobilium, quibus id innotuit, esse facilè firmandum in perpetuũ, quod talia nõ verè contingant, sed sint omnia fabulosa: ex quo sequi possit impunitas delictorum, quæ perpetrant striges grauissima. Sequitur etiam talium pessimarum multiplicatio personarum in vtriusque hominis communem perniciem. Neque enim præualent Inquisito-

Vnguentum execrabile vetularum cuius ministerio cursus peragunt, & dira eiusmodi.

Dæmon etsi liber sit tamen aliquando impeditur.

Principum nobiliũ & magistratuũ fauor ad inquisitionem Sagarum desideratur.

res hoc persequi, prout ex officio eis incũbit, si à principibus fauorẽ non obtineant & auxilium. Quod quidem subtrahunt illi, si talia putant esse delusoria, vereq; non contingere. imò sunt eis impedimento. Itidem nobiles & cæteri, talia non credentes, Inquisitorum honori detrahere nõ desistuat quasi anicularũ vel fatuorum inquisitioni solùm intendant. Et sic tandem tædio victi, plurimũmq; fatigati cessant Inquisitores ab officio suo: & pestis ista grassatur & inualescit: quod Diabolus exoptat. Id enim maius malum est, ac humano generi magis perniciosum, quàm semel mulierem vnam ad laudem perducere, etiamsi tunc omnium scelerum genera per eam fieri contigisset. Commune quippe malum (cęteris paribus) antecedit & grauius est quã quodlibet speciale. Ob hoc igitur Diabolus, qui nostram perditionem atque ruinam tam corporis, quàm animæ, quoad potest, intendit, atque procurat, pręuidens principem illũ & nobiles in falsam opinionem, si mulierem illã tunc nõ portaret ad ludum, facilè deducẽdos, q̃ strigum secta delusioni Dæmonum innitatur non veritati, præelegit tunc illam nequaquam ad cursum deferre. Potuit etiam id contingere, quia non erat tunc hora conueniens delationis ad cursum. Sicut enim ex strigum cõfessione cognouimus, antequam se inungant, audiunt nocte sonitum multiplicem præcũtis dominæ illiųs cum multitudine tripudiantium: & non nisi tunc se inungere consueuerunt, vt illam delatæ per aëra sequantur, vsque dum veniãt omnes ad locum determinatum pro voluntate dominæ cursus. Ex parte autẽ diuinæ iustitię cuius Inquisitores ministri sunt, alia ratione iustè prohibuit Deus mulierem deferri, vt ipsam videlicet iustitiam extolleret: quia semper fit, vt sub ditione Inquisitoris deductæ maleficæ, Diaboli præsidiis non fruãtur. Neque enim tempore illo, quo actuali iudicio subduntur Inquisitoris, alicui nocere præualẽt, aut de carceribus fugere, vel quolibet aliter auxilio Diabolo liberari, aut aliunde deferri. Indirectè etiam ex malo isto, bonum elicuit Deus. Et quo ad nobiles illos quidem, sublata fuit ab eis tentatio, qua fortè potuissent optare satagerẽque vt hæc experirẽtur in corpore suo; quæ noxia curiositate cognoscere quęrebãt in alieno. Quò ad Inquisitorẽ verò illum meritò ex sua illa indebita concessione opprobrium reportauit & confusionem tam apud

Cõmune malũ, cæteris paribus grauius est quàm speciale.

Strigum secta contra principum fidem ex veritate ad cursus deducitur.

Hora cursus sonitus multitudinis tripudiantium de nocte.

Nulla sunt Diaboli præsidia, vt vindicetur ab inquisitoribus malefica.

religio

religiosos, ac Deum timentes, qui ex hoc optimè cognouerunt atque damnarunt, ab illo Dei timorem fuisse posthabitum propter timorem hominum, quàm apud eundem principem cum nobilibus & aliis, quibus factum innotuit, vt ex hoc ab eis iudicaretur (licet malè, vt diximus) non nisi contra fatuas mulieres officij sui vires extenderet. Sicque factum est, vt tam persona, quàm officium Inquisitionis viluerit apud eos.

Diabolum quandoque præferre quasi personæ immobiliter dormientis imaginem, ne credatur personam illam verè, sed potiùs delusoriè ac imaginaria visione tantummodo ad ludum esse delatam.

CAPVT XXXI.

AD ea post hæc quæ inducuntur in argumento experimenta, quòd videlicet deprehensæ sint mulieres extra se factæ immobiliter iacere quæ tamen affirmabant se ad cursum corporaliter esse delatas? respondetur primò, nō esse secundùm aliquos inconueniens, quòd aliquando non corporaliter, sed in somnis tantummodo videant & facere se putent, quæ postmodum existimant & referunt in vigilia se fecisse: sicq; à Diabolo deludantur. Et cum hac responsione communiter transeunt Summistæ cū quibusdam Doctoribus. Et sic experientiis inductis optimè satisfieret: & nihilominus staret, quòd multotiens corporaliter deportentur, vt etiam per experientias varias pariter cōfirmatur. Mihi autem difficilè admodum, & contra id quod communiter experimur esse videtur, sic quędam in somnis alienari posse, vt postmodum in vigilia (si sanus corpore sit) non perpendat se somniasse, vel sic visiones vidisse, vt in corpore se alicubi non translatum, verè putet, sicut per sōnium aut imaginariam viderat visionem, prout etiam in corpore quæstionis determinatum est. Et licèt legatur de puero quodā somniāte, quòd à magistro in alio cubili dormienta vocaretur: & ꝙ statim euigilans concurrerit ad cubile, magister, dicēs, ecce ego quia vocasti me: nihilominus ad informationem magistri dicentis quòd somniauerat: sicut & ipsi magistro in somnis vocare se eundē puerum, eodem tempore videbatur, acquieuit, & deceptionem tandem

Ad argum. de experimentis responsio 1.

Corporaliter delata Striges.

Sōniantes magister & discipulus loquūtur.

Somnia limpida.

dem plenè vigilans cognouit, quam magister priùs agnouerat, vel certè Magister verã vocẽ vocationis emisit: sicut de facto compertum est, multos dum somniarent loqui. Non est etiam negandũ, somnia quædã sic esse limpida, vt ipsi somnianti verè vigilare videatur: & ita possit per modicũ etiam temporis in vigilia, postmodum extimare, quòd & tunc vigilauerit, quando profundissimè dormiebat. Sed tandem aduertunt omnes diuersitatem status vigilantis ac dormientis, vt suprà deductum est in corpore quæstionis.

Striges asserũt se vigilantes deferri à Dæmone.

Striges verò semper obstinatè confirmant se vigilare dum ad cursum deferuntur à Dæmone. Et similiter dum faciunt, quæ in cursu referunt se fecisse. Et si quæ in somnis ire, & sola imaginatione videre quæ fiunt in cursu, desiderant, id arte consequi moliuntur, vt suprà declaratũ est. Et tales personæ dum postmodũ plenè vigilant, optimè cognoscunt ꝙ non in vigilia, sed in somnis viderunt quæcũque facta sunt in cursu, etiã per alias personas, quæ corporaliter illuc translatæ sunt. Iuxta prædicta igitur dicendum est, ad tres experientias primas post eã, ad quam primò responsum est, &

2. Diabolus in forma mulieris iacet quasi dormiẽtis & cur sic.

ad omnes alias similes quæ deduci possent, ꝙ Diabolus in forma mulieris iacet, veluti dormientis, vt decipiat sic homines, & opinionẽ hãc falsã in eis aggeneret, quòd nõ corporaliter striges deferantur ad cursum, & consequenter delicta grauia maneant impunita, multiplicetúrq; per hoc & roboretur apostatarum strigũ secta. Sicut autẽ permittente Domino quandoque sic Diabolus decipit homines, sic etiã cooperante Domino fit per experientiam manifestum aliquando ꝙ corporaliter striges deferantur ad cursum, vt ab illo errore per Dei misericordiam homines liberentur, vt supra c. 14. & idem multipliciter est ostensum, vt sic intrepidè suum officium Inquisitores perficiant, & principes vnà cum populis pro fidei defensione communíque populi salute faueant illis, & opportunum præbeant auxilium. Pro

3. Mulierculæ post inũctionẽ cadentes & profundissimè dormientes. Vnguentum spurcissimum cum abusionibus sacramẽtorum factũ.

alia verò inducta experientia de his mulieribus, quæ post inunctionem illam statim cadunt, & profundissimè dormiunt, sciendum est, quòd vnguentum illud spurcissimum, ex talibus materiis cum abusionibus sacramentorum fieri dicitur, quę iudicio medicorũ non habent naturaliter somnum inducere, & experientiis aliis cõprobatũ est; quod de facto plures vnguẽto tali perũcti, nec delati sunt à Dęmone,

nec

nec somno pressi, vt etiã ex prima experientia, quæ in hoc argumento in contrariũ est adducta, potest fieri manifestũ. Et nonnulli alij visis duabus vetulis clam se perũgentibus, quòd extra fenestrã domus statim delatæ sunt, cùm & ipsi se pluries perunxissent, vt pariter deferrentur: nihil eis profuit. Neque enim de loco illo recesserunt, sed neque dormierunt. Ex quibus omnibus manifestum redditur, quòd si qui somno capiuntur post execrabilem vnctionem, non nisi Dæmonis malitia hoc liberè prouenire: vt quandoque videntes vel audientes talia, decipiat: dum per hoc existimant non verè deferri quenquam ad ludum, etiam si taliter iungatur: sed omnes deludi putent. Sicut enim potest Diabolus proprio libertatis arbitrio tales deferre per aëra, ita potest in eis profundissimum somnũ statim causare, vel in modico tempore. Nouit enim virtutes omnes naturales ad hoc conferentes, vt herbarum & partium animalium, potéstq; tale aliquid ad nutum applicare, vt somnum inducant. Taliter autem dormiẽtes non dicent post modũ in vigilia, se iuisse aut delatos esse corporaliter ad cursũ: sed ꝙ somniarunt, potiùs se passos aut perfecisse: licet id quod somniarunt factum sit vel euenerit eo modo, quo eis visum est in somnis per eosdem fieri: quod tamẽ per Diabolum expletum creditur assumẽtem figuram ipsorum somniantium, vel eam, quam somniantes ipsi putabant se habere, dum somniarẽt. Sicut suprà dictum est de illo Præstantio ab August. inducto, quod quidem factum magis fauet, quàm obstet proposito nostro: cùm expresse ibi dicatur quòd euigilans narrabat quasi somnio, quæ passus fuerat, seu potiùs, visum sibi fuerat, quòd passus fuisset. Vnde dicit ibi August. quod illa onera, quæ fortè sic somnians videbatur portare, non ipse somnians portabat, aut phantasia eius: sed si vera fuerunt vel modo sunt corpora, portantur à Dæmonibus, vt deludant homines. Modus autem quem potiùs recitando, quàm asserendo ponit August. quo modo talia somnians possit ibi esse, vel illa facere, vbi vel quæ somniant esse vel facere, videlicet per phantasticum suum incorporatum, ineffabilis est, vt ipse Augu. etiam dicit & intendit, quòd est ineffabilis propter suam intelligibilitatem, & consequenter impossibilitatem. Omnia enim quæ circa corpora accidunt, à nobis intelligi & effari possunt

Nõ omnes vt vetulæ perũcti deferuntur

Somnus perunctis non nisi Dæmonis malitia immittitur.

sunt. Qui verò affirmant se corporaliter esse delatos si præuisi fuerant, quasi corpore dormiẽtes seu iacentes immobiles, putandum est potiùs, quòd Diabolus in eorum effigie ibi iacens appareat, quàm quòd veraciter illi vel corporaliter, ibi dormiant aut sint. Sicut enim paulò suprà dictum est, præstigiosa delusione potest Diabolus astantes decipere, vt eis appareant hę, quæ se inuisixerant personæ, dormire: & tamen illæ de facto nõ sint: sed per assumpta corpora aërea Diabolus earum prætendat speciem, & figuram: quod quidem non pertinet ad præstigium, vt dicit S. Tho. 2. dist. 8. art. 2. Vel si non hoc modo quandoque id contingit, fieri poterit, si quod aliud quoduis corpus ibi existens appareat corpus strigis: quod tamen ibi nõ est. Et corpus propriè pertinet ad prestigium, eo modo, quo etiam suprà c. 7. declaratum est. Sicut contigit etiam cuidam nobili nomine Sisinio, sicut legitur in historia S. Clementis: qui iubens seruis suis vt ligarent & traherent sanctum Clementem: illi colũnam ligauerunt atque traxerunt, putantes vna cum Sisinio se ligasse trahereque S. Clemẽtem. Quod quidem Angelica virtute, vt sanctus Antistes liberaretur, factũ creditur: licet talia Dæmon etiam facere possit, cuius naturalis virtus angelicæ coæquatur, vt sæpius dictum est. Quod autem affertur, medicos vnctionibus somnum inducere posse, non negamus. Sed quod arte Medicorum fit, nõ nisi virtute naturali rerũ applicatarũ perficitur. Et omnib. accidit idẽ effectus, quibus ęquè dispositis applicatur eadẽ causa. Ea quippe vnctione, qua medicus somnũ inducit vni infirmo inducitur cunctis hominibus, qui perungerentur eadem, nisi fortè per accidẽs aliqua cõtraria dispositio in aliqua reperiretur, quæ somnum fortè vel mitigaret vel prohiberet. Quod quidem raro contingeret. Hac autem execrabili strigũ vnctione, nullus assequitur quod intendit, delationẽ, inquam, vel somnum, nisi opere Diaboli pro voluntate sua. Quo fit, vt nisi paucis & non suis fœderatis, vel aliquib. qui in peccato mortali sint, obsequatur ad vota in eorum perniciem. Vel si aliquando aliquis innocens similiter deferatur, permissione diuina misericorditer factum creditur, vt ex facto tali arguatur, & possibilitas huius rei, & sic testibus cõprobetur ipsius rei gestæ veritas. Et hac ratione credendum est Deum permissione quod factum legitur apud Vincentium histo

Quomodo Diabolus possit astãtes præstigiosa delusione decipire.

S. Clementis historia de Sisinnio.

Naaturalis virtus Dæmonis Angelicæ coæquatur.

Vnctionibus somnus inducitur.

Strigum vnctione nullus intentum assequitur nisi opere Diaboli.

historialem in speculo historiali. lib. 26. c. 43. ex Petri Damiani antiqui Doctoris narratione scripto relicta, de quodam puero monacho corporaliter nocte per aëra delato ad magnum conuiuium & iusso vt comederet, ac peracto conuiuio, reportato: & per superiora immisso, clauso pistrino. Idem confirmant multa talia quæ refert Malteus Maleficarum, ad quem lectorem remitto. Ex prædictis omnibus patet & propositum principale de veritate corporalis delationis, & omnium nodorum dissolutio, quos implicabat quintum argumentum ex principio inductum.

Pueri cuiusdã monachi delati in conuiuiũ historia.

Tacta per argumentum sextum, qualiter dicatur striges non posse Diabolo non subesse, qualiter etiam apparenter conuertaneur in catos, & ab eadem liberentur delusione, clarissimè manifestantur.

Cap. XXXII.

POstremò satisfaciendum est his quæ in vltimo argumento inducta sunt. Et primò quidem, omnia illa quæ tanquam inconuenientia infesuntur, non impossibilia sunt sed potiùs supposito cursus illius Diaboli ritu, verisimilia sunt: & per consequens facilè credibilia. Nam vt à primo quod inducitur, inchoëmus, qui homagium semel Diabolo fecerit quod nõ possit postmodũ à proposito resilire, facilè credi potest, cùm hoc in pœnam, Deo reprobante, pestiferis his hominibus iustè debeatur, qui cœlorum & orbis terræ conditore contẽpto, apostatæ Diabolo apostatantes adhærent, eiúsque se subiiciunt perpetuæ seruituri. Non tamẽ ob hoc aufertur ab eis arbitrij libertas, neq; cõmune sibi deest auxiliũ Dei, quo omnes cõtinuè ad se trahit. Vnde si facerẽt miseræ illæ personæ quod in se est, vt Diaboli seruitutẽ euaderẽt, procul dubio per Dei clementiã de manu illius liberarẽtur. Sicut & de facto plures conuertũtur ad Deũ per illius misericordiã mouentẽ atque trahentem, & per Inquisitorum & seruorum Dei solertiam & doctrinam. Cum his tamen vt plurimum corporaliter a Dæmonibus flagellantur, ac multipliciter affliguntur, antequam valeant totaliter liberari, in tanti sceleris aliqualam punitionem idipsum exigente diuina iustitia. Et hanc intendunt impos-

Sexti argum. Solutio.

Qui semel homagium Diabolo fecerit, non facilè potest à proposito resilire.

Sagis quod in se est facientibus, Dei clementia liberatio à Dæmonibus adueniet.

Multipliciter affliguntur in corpore Striges conuersioni incumbentes.

impossibilitatem striges, dum dicunt se non posse resilire à promissione illa: quia aliàs (inquiunt) crudelissimè vapularent à Dæmonibus vel sodalibus. Quomodo autem in catos conuertantur striges, vel in hoc deludantur per præstigiũ: quomodo ergo possint per cubicula currere, vel saltare catorum more, sugeréque sanguinem puerorum, & alia huiusmodi facere, quę in argumento inducta sunt superiùs cap. 8. multipliciter est expressum. Per ea etiam quæ similiter facta leguntur in historiis authenticis, hæc apertissimè comprobantur. Legitur quippe in vitis Patrum Sanctorum de beato Machario, quòd quidam ad eum mulierem duxerunt, quæ tamen ab eis non mulier, sed equa videbatur, dicẽtes quòd cũ mulier esset, cõuersa in equã fuerit, facto cõtra eã (vt putabãt) aliquo maleficio. Vnde sanctũ virũ rogabant, vt ille eam in mulierem Dei virtute conuerteret, quæ prius fuerat. Sancto autem viro non equa, sed sicut verè erat mulier, apparebat. Neque enim præualebat Dæmõ sanctũ virũ deludere, sicut illos deludebat homines per præstigiũ, quod amouit sanctus Macharius statim ab eis orationibus suis. Multa id genus in Maleficarũ Malleo referũtur, vt pręcipuè patet de illo iuuene mercatore, qui in insula Cypri facto maleficio contra eum per Magã, ab omnibus asinus videbatur: quæ Maga tandẽ per Dei voluntatem super hoc deprehẽsa, fuit incinerata: & iuuenis soluto maleficio liberatus. Quod factum simile fuit illi, quod de seipso refert Apuleius, in libro, quem ob hoc ipsum facinus referendum, edidit, & appellauit, De asino aureo. Narrasse enim se in asinum prout sibi & aliis apparebat, esse conuersum, vnius Magæ ligatus maleficio, à quo post diuturnum temporis spacium solutus, in pristinam suam speciem rediisse videbatur, vt hoc aliis, quæ similiter contigisse dicuntur, & talia huic, veritatis præbeant argumentum. Neque tamen hæc in aliquo fauent his, quæ à diuo Augustino in 18. de Ciuitate Dei, cap. 17. damnantur & reprobantur verè facta fuisse per Magas, vti referebatur in libris gentilium. Sicut fuit quod legitur de Circe illa pessima Maga, quę socios Vlyssis conuertit in bestias: de eo quoque, quod legitur Archades Deo suo Lyceo, tale sacrificium immolare consueuisse, ex quo quinque sumerent, in bestiarum formam illico conuerterẽtur, vt suprà etiam relatum est. Hæc enim

Caput 8.

S. Macharius auertit ab hominibus fascinationem.

Mulier in equã mutata.

Iuuenis mercator in Cypro ex maleficio pro asino visus.

Apuleius in asinum phãtasmaticè cõuersus.

Socij Vlyssis à Circe in porcos mutati.

enim omnia sicut & alia supradicta magicis præstigiis potiùs fingebantur, quàm rei veritate complerentur, vt dicit etiam ibi Augustin. & recitantur à Gratiano, 26. q. 5. capit. Nec mirum. Quod etiam de sociis Diomedis refert Aug. in eodem lib. c. 16. à gentilibus affirmari conuersos in aues esse, ludificatione factum est Dæmonum, qui in auium formis apparuerunt, vel pro eisdem sociis aues occultæ ex aliis locis, vbi est hoc auium genus, ad ea loca per Dæmones sunt perductæ, vt idem August. in seq. ca. 18. eiusdem libri. Non est impossibile mulieres in catos & bestias quaslibet præstigiosè conuerti, seu talia animalia apparere, Dæmonum malitia concurrente.

Socij Diomedis in auium formis apparuerunt.

De obligatione illa, qua Diabolo striges promittunt occidere pueros: & quare Deus tot innocentium iniustam (vt apparet) necem permittat.

CAPVT XXXII.

QVòd verò Diabolus exigat à strigib. vt strigent omni tanto tempore puerum vnum, siue puellam, idipsúmque pro voto illius perficiant: etsi flebile sit, non tamen incredibile: tum ex parte Dæmonis, qui maximo odio persequitur nomẽ Christi, quod præcipuè relucet in effectu in pueris baptizatis: vnde persequitur eos, ac si Christum persequeretur. Prohibet etiam quantum sibi possibile est baptismũ: & hoc propter inuidiam, qua humanæ saluti semper insidiatur. Tũ ex parte strigũ, quę carnib. eorũ dẽ à se primò occisorũ infantum, & postmodũ exhumatorum delicatissimis vesci consueuerũt: & ex eisdẽ pro parte ad cõsumptionẽ vsque decoctis in aqua, conuersisque in liquorẽ: vnguentũ illud nefandissimũ, de quo suprà conficiunt, admixtis sacramentorum materiis in fidei opprobrium: quo valdè Dæmones delectantur. Tũ ex parte diuinæ iustitiæ, qua dignum est parentum scelera puniri vsque in tertiã & quartam generationẽ. Nonnulli enim non legitimè filios generando, nonnulli genitis maledicẽdo, maláque diuersimodè imprecando, Deum offendentes, ad iram prouocant, quæ feruescat in filios ministerio Dæmonum & strigum. Idipsum quoque quandoque negligentia meretur eorundem parentum, dum paruulos suos signo crucis, orationibúsque deuotis non muniũt manè ac serò: quatenùs per hoc à Dæmonum insidiis liberentur, sed potiùs (vt dixi) per hanc suam

Exigunt Diaboli à Strigibus vt pro voto strigent infantes.

Maximè baptizatos.

Carnibus occisorum, & posthumatorum vescuntur.

Ex eis & materiis sacramentorum cõficiunt vnguẽta spurcissima.

Quot scelera dira Striges perpetrent.

Vnde Sagis potestas in infantes.

negligentiam illas incurrunt. Sed & potestatem hãc quandoque in pueros illos accipiunt maleficæ striges, quorũ parentes pro eisdem vel pro aliis procurandis, Dæmones consuluerunt: & per Magas & incãtatrices eis salutem corporalem obtinere procurauerunt, vt per quæ quis peccat, per hæc etiam iustissimè torqueatur. Quod autem affertur de calamita nullam habet impossibilitatem. Nõ quidem quòd in calamita illa, quãtũcunq; diabolicis artibus Dæmoni cõsecrata, vel potiùs execrata, aliqua virtus inueniatur ad talem effectũ: sed ex pacto habito cum Diabolo, statim accepta calamita desinit Diabolus earum phantasiã perturbare, qua perturbatione videbatur eis quòd essent cati: hoc modo ad sensum proprium reduci dicuntur. Quod etiã argumentũ affert vt apertè falsum, innumerabilem, inquam, talium puerorum interitum, si quæ referuntur de strigibus omnia vera essent, neque impossibile iudicandum est, nec ex toto falsum. Multitudinẽ quippe magnam puerorum hac peste mori, etsi non omnibus notum sit: in his tamen partibus, vbi fœtidissima, nec minus crudelissima secta hæc inualescit, sicut præcipuè reperitur in Cumana diœcesi, & per omnes cõfines inter Italiã & Germaniam, manifesta docet experientia, ita vt turmatim populi cogantur Inquisitores accire, requirere ad ꝓprias terras ducere: vbi vicini vicinas atque cognatas, fratres sorores, filij matres, viri vxores, & ecõuersò viros quocũq; naturali vel accidẽtali fœdere cõiũctos, & alias omnes accusãt, & tradunt in manus Inquisitorum, quas habẽt personas suspectas quòd striges sint. Indies enim cõperiũt multitudinẽ puerorũ occidi: ita vt nec his, q de domo sunt parcant maledictæ illæ personæ. sed propriorum etiã filiorũ natos, cæterósq, nepotes, quinimò proprios filios (quod horrendũ est etiã dictu) strigẽt & interficiãt, sicut ex innumeris Inquisitorũ processibus exploratissimum est. Illegitimorum etiam per hospitalia pars maxima moritur ista peste. Sed & strigatorum puerorum per singulas ciuitates, castra, villas & terras multitudinem inueniri periréque probatione non eget. Licèt etiam talium curentur plurimi, vel ab aliis strigibus (etenim strigarum quædam curare strigatos sciunt, a Diabolo magicas artes edoctæ, quædam verò nesciunt) vel naturali etiam aliquando subsidio, vbi nõ perfectè strigati sunt pueri. Vel certè diuino auxilio

Calamita an habeat impossibilitatem.

Quæ sit illius vi.

In quibus Italiæ & Germaniæ partibus frequentiores Striges sint. Et turmatim pueros occidant, & strigent peste dirissima.

Strigatorum puerorũ quidam à doctis Strigibus curati.

impe

impetrato parentum aut seruorum Dei orationibus & votis. Qui enim in huiusmodi maleficis, & in aliis curandis obseruarent ea, quæ docet c. Si per sortiarias. 23. q. 1. facilè per Dei misericordiam curarentur. Quod verò in argumẽto dicitur, nolle striges curari pueros quos inficiunt verum est quidem, sed ei non est contrarium quod paulò antè dictum est, quasdam, inquam, striges curare pueros, &c. Licet enim quæ vastant pueros, nollent à se strigatos curari simpliciter: sæpè tamen timore maioris mali, dum. s. suspicio de eis oritur quòd strigauerint aliquem: vel etiam spe maioris boni, dum s. sperant curationis præmium, vel alicuius magnæ personæ amicitiam & beneuolentiam, curant quandoque quos ipsæmet vastauerant, & quoscunque alios, prout faciebat illa formosissima strix, quæ superiorib. diebus Ferrariç combusta est: Faciliùs autem si requirantur, eos curãt qui non à se, sed ab aliis strigibus infecti sunt. Et in his Diabolus libenter cooperatur: quia per hoc plurimos deducit ad inferos. Omnes enim qui per strigum artes, & incantationes superstitionésque noxias, puerorum curam requirũt: vel ad hoc auxilio consilióve cooperantur, mortaliter peccant. Et sic Diabolus maledictarum harum personarũ ministerio, omni ex parte Christianorum salutem tam corporalem quàm spiritualem, plurimum inualescit. Deum autem Opt. Max. innocentium mortem permittere is cognoscit non esse iniustum, qui attendit, ea omnia grauissima scelera, quæ suprà dicta sunt, eius iram vindictámque grauiter prouocare contra eos, qui etiam proprio non sunt obnoxij reatu, sed vel primorum, vel proximorum parentum peccatorum pœnas non iniustè luunt, vt superius c. 10. extitit declaratum. Qui etiã cõsiderat Deum mala maxima, damnáq; spiritualia permisisse grauissima, vt præ cæteris fuerunt Angelorum & primi hominis casus, ne libero cuiquam arbitrio violentiam videretur inferre, non mirabitur, si mortem permittit innocentium de se puerorum, ne videlicet strigum & Dæmonum malitiam quasi violenter prohibeat: & præcipuè cùm idipsum ex alia parte iustitia illius deposcat, qui est Deus benedictus in sæcula seculorum. Amen.

Noluns Striges infectos à se pueros curari.

Cur aliquãdo procurent licèt contra voluntatem strigatum amoueri.

Quisquis per strigum artes quouis modo curationẽ exquirit peccat mortaliter.

Cur Deus mala maxima permittat.

Cur item innocentiũ mortem puerorũ.

Finis quæstionis de strigibus editæ à Fratre Bartholomæo de Spina, Pisano, ordinis Prædicatorum, vitæ regularis.

Edita anno Domini 1522.

R.P.F. BART. SPIN.

IN PONZINIBIVM

DE LAMIIS, APOlogia prima.

PROOEMIVM.

COMPLETO tractatu, quo nititur Aduersarius probare, quod ad decisionem quæstionũ Theologalium possunt leges induci, tanquam sumpta ex propria pręsumptione licẽtia, aggreditur immediatè se Theologis in Theologali quæstione de Lamiis opponere, atque conatur per rationes fultas authoritatibus Iuris, cunctis persuadere, non esse credendum tales personas ad vulgatum ludum, conuentúmque diabolicum corporaliter ferri. Sed eas omnes potius diabolicis artibus deludi, vt credant se vigiles peragere, quæ tantùm (vt ipse putat) intuentur in somnis. Soluit etiam post hæc rationes inductas ad probandũ, quòd realiter illuc deportentur à Diabolo, vel etiam per se corporaliter accedant. Et cùm de hac materia pleniùs pro modulo meo in præmisso disseruerim opere De strigibus intitulato, nõ superest mihi, nisi primò rationes eius, quas in oppositum inducit in hoc suo tractatu recitatas, soluere. Secundò, quas inducit bonas rationes pro nostra vera conclusione, à suis impugnationibus defensare, ostendendo solutiones suas nullius esse roboris vel virtutis. Tertiò verò, quasdam suas conclusiones deductas ex præcedentibus reprobare. Proponit igitur primò rationes septem ad probandum, quòd prædicta non verè fiant, vt præfertur, sed sint merè Diabolicæ illusiones. Quarum prima talis est.

Ratio prima pariter & secunda ex his sumpta, quod dicta de strigibus nec probantur, nec fauent animabus.

CAP. I.

FActa non præsupponũtur, nisi reprobentur. l. in bello. §. captæ. ff. de cap. & postlim. reuer. &c. Sed ista quæ referuntur non constant neque probantur, vt infrà dicam, ergo, &c. Solutio. Imò probatur omni modo probationis, tam inquam, per sacras, quàm per Ethnicas literas: tam per sciẽtiam reuelatam, quàm per naturalem: tam per leges & Canones quàm per principia Philosophię, & per experientias, vt in præmisso opere nostro manifestum est. Et ad dicta tua infra ponenda, infrà etiam respondebimus. *Prima ratio.* *Solutio.*

In dubiis debet amplecti pars fauens animabus, etiam si sit durior. gl. in c. Iuuenis. de spõsa. Sed negare talia esse vera, magis fauet animabus, quàm affirmare, ne fortè incurrant homines mala desideria velle huiusmodi experiri, &c. ergo, &c. Solutio. Imò affirmatiua prædicata cum debita execratione facti fauet animabus, vt compertis per hæc insidiis Diaboli, faciliùs illas euitent, cognitóque quanto maligni spiritus fidem Christi persequantur odio, fortiùs in ea confirmentur fideles: quia Diabolus non nisi veritatem & bonitatem persequitur. Fauet iterum fidei: quia ex ista cognitione curantur hi, qui labe ista infecti sunt, per directos Inquisitores, nisi curam renuant suscipere, vt obstinati, qui deprehensi, quòd sint vel iure præsumantur inimici fidei, damnantur, debitáque animaduersione puniuntur, ne alios inficiant, impœnitentes, inquam, atque relapsi. Præseruatur etiam cõmunitas à malis multis, quæ solent ab hoc pestifero hominum genere causari Dæmonum auxilio, siue in corpora, & maximè puerorum, siue in fruges, & in alia temporalia bona. Quòd autem ex veritatis huius affirmatione sequatur periculum mali desiderij, est per accidens, & vt in paucioribus. Non est autem omittenda veritas propter ea mala, quæ rarò & per accidens ex ea prædicata contingunt. Alioquin non esset prædicandum, quòd secundũ regulã diuinæ prouidentiæ per Hieremiã Prophetam populis enunciatam Hier. 12. mali prosperantur in hac vita, boni verò semper sunt in angustiis: quãdoquidem posset per accidens *Secunda ratio talis est.* *Solutio.*

contingere quempiā ob desiderium adipiscendæ prosperitatis,& fugiendæ paupertatis, aut cuiusuis angustiæ, velle fieri malum & impium. Nunquam autem talia vera affirmantur, quin etiam simul prædicentur & mala, quæ malis hominibus imminent ex malè actis: & bona, quæ piis ac iustis ob patientiam & innocentiam repromittuntur. Vnde Hier. etiam vbi suprà paulò post subiungit de pœnis impiorum, dicens: Congrega eos sicut oues ad victimam, & sanctifica eos in die occisionis. Vsquequo lugebit terra,& herba omnis regionis siccabitur propter malitiam inhabitantium in ea? Et infrà in eodem c. dicit Dominus per Prophetam contra malos: Ecce ego euellam eos de terra sua,&c. Sic igitur ad propositum redeundo, cognita malitia Dęmonum, nec non multis delusionibus quæ interueniunt, factorum quoq; fine præ oculis habito, visa etiam iustitia seuerissima, quæ contra tales fieri consueuit, à malis auertuntur etiam hi qui fuissent maximè inclinati. Nisi autem hæc detegerentur & punirentur acerrimè, inualesceret secta ista maledicta mirum in modum. Et huic lubrico præbent oleum qui conantur probare, ꝙ hæc vera non sint, & ob hoc se Inquisitoribus opponunt. Sed si Inquisitores intrepidè fecerint officium suum, tales etiam, qui sic indirectè fautores hæreticorum sunt ita resipiscere facient, quòd de cætero propriis studiis erunt contenti.

Ratio tertia procedens ex narratorum minori verisimilitudine reprobatur.

CAPVT II.

3. Ratio. Experimenta verorum sermonum debēt concordare cū rebus sensatis. Non creditur testibus nō verisimilia deponentibus.

TAlia non sunt verisimilia, ergo sunt reputanda falsa, quia secundùm Auer. experimenta verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis. Nec creditur testibus non verisimilia deponentibus, imò de falsitate suspecti sunt, vt no. in c. quia verisimile non est de præsumpt. Solutio. Imò sunt maximè verisimilia quòad intellectum, & quò ad sensum, vt oppositum non nisi ab ignorātibus & à proteruis asseuerari possit. Cognito enim per intellectum quanta sit potentia Dæmonū, & quanta malitia, quàm sæuū sit eorum odium contra Christum, atque Christianos, quòd infinita sit etiam iustitia Dei & sapientia, quàm multa magnaq; in mundo permittat euenire, vt inde plura maioraq; bona per suam prouidētiam eliciat: cognoscet omnis homo

homo per intellectum, quòd ista non solùm sunt factibilia verùm etiam si affirmētur ab his qui se talia expertos affirmant, sunt valde verisimilia. Quòd autem non contingant hæc in natura, neque per opera hominum sola, nec etiā his similia quò ad omnia, nullam tollit verisimilitudinem veritatis, imò adauget, vt sicut Diabolus tā natura, quàm arte longè superior est atque potentior homine: ita opera quoque eius transcendant naturalem hominum facultatem. Et velle metiri quæ hominibus contingere possunt, ad ipsorum hominum virtutis naturalis, vel naturalium agentium solam mensuram, stolidi profectò hominis est, & superiorum causarum eminētiam, & nihilominus earundem colligationem contingentem cum inferioribus, ignorare. Et si argumentum hoc quicquam verisimilitudinis haberet, iam ea, quæ narrantur per Christum & sanctos facta miracula, falsitatis accusaret. Talia sunt auxilia, hi fauores, quos ignorantes afferunt sanctæ fidei Christi, dum se officialibus fidei opponunt cum suis hisce derisibilibus argutiunculis atque fabellis. Commentator autem Auer. loquitur de demonstrationibus naturalium, quæ videlicet apud intellectum non habent firmitatem, nisi concordent cum rebus sensatis, & ad eas fiat vltima resolutio, non autem loquitur de his, quæ supra cursum naturæ possunt accurrere. Is etiā qui (vt pote fidelis) ignorabat ea, quæ nos per fidem cognoscimus circa Dæmonum essentiam, potentiam, atque malitiam nō potuit de talibus effectibus plenam habere notitiam, vnde non erat in proposito contra veritatem inducendus. Et nihilominus satis etiam prædicta concordat cum rebus sensatis, putà, quod quando plures vigilantes asserunt cōcorditer hoc vel hoc se fecisse, aut quod audierint vel per se viderint, ab aliis facta fuisse in cursu, nullus sapiens diceret hæc facta fuisse in somnis vel illusionibus, nisi recurratur ad specialē potentiam Dæmonis operantis supra communem modum in phantasia, quod ex parte rei, quod maius est, & minus concordat cum rebus sensatis, quàm deferri hominem à Dæmone corporaliter. Vnde si hoc non est verisimile, minùs illud, Nec haberet Dæmon plenè quod optat, casum inquā hominum quantùm potest grauissimum per peccatum: si tantùm delusoriè ista mala perpetrarentur, cùm nemo per se possit in somnis incurrere peccatum, sed solùm per ac-

Sicut Diabolus longè superior est homine tam natura quam arte: sic opera eius transcendūt naturalē hominum facultatem.

Nemo potest in sōnis incurrere peccatum.

sed solùm per accidens. cidens. Hoc autem non est verisimile apud verè fideles, nisi naturali lumine mentis priuati sint, non attendentes malitiam & odium Dæmonis grauissimum in homines desæuire. Euentus etiam apertissimi non verisimilitudinem tantùm, sed horum certitudinem præferunt, putà, cùm se homines à Dæmone deportatos inueniunt longiùs modico tēporis spacio à loco distare, vbi priùs resederant: quod non potest, nisi virtus, quæ superior est hominis virtute. Huius autem rei innumera referuntur etiam de facto proprio testimonia. Sed & modò per Patrem Inquisitorē Brixien. perpetuo carceri damnatus quidam exstat, qui fatetur cùm primum ob desperationem se, quoad vtrumque hominem Diabolo dedicasset (hoc enim primò expetunt Dæmones ab infœlicibus hisce personis) deportatum se longiùs à loco fuisse per plures dietas: ibique per tempus solatiis carnalibus cum multitudine magna virorum ac mulierum sociata, necessarium sibi fuisse postmodum, multis diebus iter agere, vt ad locum suum reuerterentur. Neque enim illis adsunt Dæmones semper ad vota, maximè in principio Apostasiæ. Non est hic homo fatuus aut idiota, vt non sit ei fides in hoc adhibenda: quod ex nomine & gradu facilè comprobarem, si in aliorum quoque cōfusionem eius propalatio specialior non cederet. Et tamen benè nunc dispositus circa fidem. Sed & alius quidam infelix de secta strigum, qui superiori nunc brachio seculari traditus, ignique consumptus est Bononiæ, inter alia fassus est in processu, quòd semel dum ad cursum deferretur cum socru sua, contigit ipsum inter eundum, Iesu sanctissimum inuocare nomen, timore percussus: & statim in medio luto se depositum inuenit in loco à ciuitate distante per tres dietas: in qua tamen ciuitate fuerat ante horam. Innumerabiles horum attestationes in processibus Inquisitorum habentur Sic igitur ex his liquidò constat omni ex parte ruere præmissum Aduersarij argumentum.

Ratio quarta sumpta ex hoc, quod ea, quæ narrantur de strigibus dicuntur opere Diaboli perpetrari, soluitur.

CAP. III.

4. Ratio. QVæ fiunt arte Magica, vel Necromantica, vel Hydromantica, seu alia quacunque arte Diabolicâ, dicuntur

Pha

Phantastica.& non vera,26.q.5.ca.Nec mirum. Et multò magis cùm ista contingant in personis quæ faciliter decipi possunt, prout sunt mulieres ac rustici vilesq; personæ. Itē in personis corruptis circa fidem & bonos mores, & appetentes non appetenda: sicut sunt etiam vtentes illis artibus. Iura autem loquentia de aliquibus personis, habent etiam locum in nō expressis, in quibus militat eadē ratio, vt habetur per Pan. in c. Nihil. de elect. ergo, &c. Solutio. Vtique *Solutiõ.* quæ in illo capitulo recitantur, & quæ simili modo cōtingunt, phantastica sunt: & multa similiter contingunt in hac secta, vt dictum est in opere nostro de strigibus. Non sic tamen delatio corporalis, cū etiā Necromantici hanc voluntariè à Dæmonibus patiantur, eámq; per eosdem procurent in aliis fieri, vt præcipuè patet in legenda B. Iacobi Apostoli, & per ea, quæ specialiter referuntur tempore Petri de Abano & Cecchi Exculani scelestissimorum Necromanticorum facta non longè ante tēpora nostra. Sed neque semper effectus illarum artium phantasticè contingunt, vt optimè texantur maleficia, causatæ infirmitates vt plurimum incurabiles: locutiones apparentiū Dęmonū, inuentiones persæpè furtorū, iuxta ea, quæ per Hydromantiā cognita sunt & alia huiusmodi plurima. Verè enim & realiter ista contingunt, & non phantasticè, tametsi deceptiones fabricet deceptor in multis, vt explicatū est in prædicto opere. Et quòd aggrediatur Diabolus magis simplices & rusticos & mulieres, ex illius malitia procedit, vt per eos facilè deceptos atque lucratos ob ignorantiā faciliùs inde trahat astutos. Neque enim tam facilè Diabolo crederent isti vel acquiescerent, nisi primò perdiscerent ab his, qui talia experiūtur, quòd multis delitiis fruuntur ad vota. Sed, proh dolor! his temporibus viri, qui vulgò reputantur alioquin prudentes insanire circa talia reperiūtur, ciues, inquam & nobiles diuersi generis, quod posset ostendi si opus esset per processum Inquisitorum; imò, quod pessimum est, nonnulli etiam qui ordine sacro sunt religiosi, tā seculares, quàm etiā (licet solo nomine & habitu) regulares. Et quòd sic inualescat illa labes, potissima causa est quorundam iuris doctorum persecutio, quibus principes, Theologiæ expertes, facilè credunt quasi sapientibus, licet in huiusmodi satis rudes existant, vt pote Dei prouidentiā, Dæmonum potestatē atque

maliriã,& pleraque alia Theologalia, ad quæ præsens articulus reducitur, ignòrantes, & implent allegationum legum copia folia, quæ & in pluribus non faciunt ad propositum, eò q̃ puros actus humanos habent regulare leges humanę: non autem Diabolicis colligatos possunt benè cognoscere: sed solùm præsupposita cognitione superioris scientiæ, sacræ, inquam, Theologiæ, possunt pœnas talibus determinatè conuenientes. Allegant & Doctores iuris simili nescientia laborantes, eò quòd talium notitia, ad eorum professionem non spectet. Quòd etiam hi, qui sunt de hac secta sint corrupti circa fidem & bonos mores, & appetentes non appetenda, sicut sunt Necromantici, verum est. Et propterea meritò debent sub iudicio patrum Inquisitorum debitas luere pœnas & qui præstãt impedimentũ, sunt fautores hęreticorum. Nõ tamen sequitur, quòd si Necromanticis accidunt delusiones & deceptiones, accidant & istis eodem modo vel vniuersaliter. Non enim similia appetunt, nec similiter sunt corrupti, vnde nec similiter decipiuntur. Nõ enim illi vt isti tam expressè fidem negant atq; baptismum &c. illi cõmuniter laborant thesauros inuenire, vel ad vota fœminas inclinare: isti non nisi vt voluptatibus licentiùs & abundantiùs perfruantur, talia scelera committere non verentur. Et hæc vna causarum est, q̃ viles personæ multiplicantur in hac secta magis quàm nobiles, & fœminę priuatæ virorum per mundũ peregrinantium & mercatorum solatio, magis quàm aliæ. Magis enim hoc istæ modo voluptates inquirunt, quibus abundè priuantur, qui talibus abundant domi. Nõ negamus autem & hos pariter in multis decipi, vt aliàs dictum est. Non tamen propter hoc debet eorum testimonium in iudicio repelli. Neque enim ꝓpter prædictas cõtingentes quãdoque deceptiones repelleretur horum testimonium, si deponerent super crimine lęsæ maiestatis humanæ etiam tempore cursus admisso, vt putà si conuenissent aliqui ciues, dum actualiter essent in cursu, vel in ludo Diabolico, de principe occidendo vel tradenda hostibus ciuitate, credo quòd tunc Doct. Legistæ, Duce etiam nostro Aduersario, consulerent eos omnes esse torquendos, & si faterentur crimen crudeli nece plectendos. Sed de crimine læsæ maiestatis diuinæ identidem commisso quòd

omnium

omnium grauissimũ est ea. Vergentes, de hære. eorum fortè quidam parum curarent, & Aduersarius nihil, vt videtur.

Ratio quinta ex hoc sumpta, quòd quæ facta narrantur à strigibus in spiritu & non in corpore fiunt, deijcitur.

CAP. IIII.

5. Ratio

QVinto loco sic arguit Aduersarius. Hæc omnia fiunt in spiritu, & non in corpore, etiam quoad transitum per multa terrarũ spacia, & quò ad multitudinem hominũ qui conuenire dicuntur, 26. q. 5 c. Episcopi ergo, &c. Quod si dicatur, quòd hæc non est illa secta, de qua loquitur capitul. illud, saltẽ est ei similis: & quæ in ista fieri narrantur, similia sunt illis, quæ per illã fieri credebantur. Porro capitulũ illud dãnat omnes nõ solũ credentes illa, quę ibi narrantur fieri in corpore, sed etiam eis similia, cuiusmodi nõ negantur esse ista, saltẽ quo ad transitũ prædictũ etiã super apparentes bestias, quò ad apparentiam vnius principis, & quò ad conuentũ multitudinis, &c. Non licet autẽ à dispositione textus huius per sophisticas argumentationes recedere 16. quæst. cap. Institutiones, quia quicunque scripturam sacrosanctam aliter intelligit, quàm sensus Spiritus sancti flagitat, à quo conscripta est: licet de Ecclesia nõ recesserit, tamen hæreticus appellari potest: 24. quæst. 3. cap. Quidam in fi. So. Hoc capitulum malè intellectum à Iuristis quatenus hæc quæ ad Theologiam pertinet pertractat, est causa illorum ruinæ, putantium, eò quòd in corpore iuris canonici redactum est, posse proprium sensum circa illud ita prodere, vt etiã Theologorum cõmuni sensui se opponant. Sed ad Iuristas nõ pertinet de eo quicquam cognoscere, nisi quòd si aliquæ personæ inueniantur, ea, quæ ibi principaliter reprobantur facere vel pati, vel credere fieri vel contingere, debent infideles reputari & hæreticorũ pœna puniri. Sed quomodo in talibus quæ narrantur & in quibus inueniatur hæresis, vel non inueniatur, ipsi iudicare non possunt, nisi simul sint & Theologi, quorum est proprium de fide disserere & consequenter de suo contrario, videlicet de infidelitate, & de omnib. speciebus eius videlicet Apostasia à fide, hæresi & simplici infidelitate. Oppositorum est enim eadem disciplina. Sacri autem Theologi determinant non esse hæreticũ tenere talia quæ narrantur de

Quicunque sacram scripturam aliter intelligit quã sensus spiritus sancti flagitat hæreticus est.

de strigibus esse vera, prout per ipsos Inquisitores iudicatur. Et cum his omnibus saluant dictum capitulum, concordantes intentionem eius cum verbis. Vnde præsumptuosus est valdè quicunque purus Iurista, Theologorum in hoc scientiæ se opponens, non minùs quàm si minister iustitiæ iudici se opponeret, asserens non iustè damnatos quos ille reos mortis esse determinauit, causam cognoscens, quam minister ignorat esse dignam morte. Licet autem in nostro præfato opere sit obiectioni huic plenius satisfactum ex doctrina Theologorum cuncta deducente: nec non à clarissimo Præceptore meo tam in summa, quàm in opere de strigilamiis, ab auctoribus quoque libri, qui Malleus Maleficarum inscribitur: nihilominus pro pleniori satisfactione factæ huiusce præsentis obiectionis contra opportuna hunc hominem in exponendo capitulum illud etiam hoc in loco deducam.

Ex authoritate Apostoli in d.c. Episcopi, inducta, habetur delationem corporalem ad longinquas partes & inaccessibiles humana virtute, supernaturaliter esse possibilem.

CAPVT V.

PRimò igitur dicendum est, quòd quantùm ad explosionem sensus, quem habet hic homo super illud capitulum, multum valet, quod ex eodem capitulo habetur: hoc, inquam, quòd dicere talia quo ad delationem corpoream de loco ad locum, non posse fieri in corpore contradicit illi capitulo, & authoritati Apostoli in eodem inductæ, iuxta sensum quem habet in ea Aduersarius (qui tamen non est intentus ab Apostolo, vt alibi dictum est, & infra etiam replicabitur) Præsupposuit enim authoritas illa (prout putat Aduersarius) Paulum potuisse deferri etiam vsque ad tertium cœlum corporaliter. Aliàs secundùm eum Apostolus non dixisset. Nescio an in corpore vel extra corpus, &c. sed potiùs dixisset, Scio quòd non in corpore, sed extra corpus, &c. quia in corpore est impossibile, nisi fortè Aduersarius glorietur ea se cognoscere, quæ circa talia reuelata putet Apostolum ignorasse. Quòd si dixerit Aduersarius in illo capitulo, vèl per illam authoritatem non haberi quòd possint Dæmones deferre homines

corporaliter de loco ad locum, &c. si sciret naturalem Dæmonum virtutem, & quæ per eosdem facta sunt, scriptura teste, cõsideraret, & nollet suo paruo intellectu Dei sapientiam infinitam metiri, scrutarique maiestatem, vt imprudenter iudicet, Deum talia non debere, aut (quod scelestius est) non posse mala permittere, profectò taceret. Voluit autem per inducta exempla circa Paulum & Ezechielem capitulum illud docere, quòd possibile est aliquid apparere, non in corpore, sed in spiritu, & in somnis: vt hoc supposito determinaret illa quæ narrantur ibi, quatenus finem tangunt, esse falsissima.

Quatuor principaliter esse falsa prodere Concilium intendit in d.c. Episcopi.

CHAP. VI.

SEcundò dicendum, quòd duo sunt falsa & hæretica, quæ principaliter narrantur in illo capitulo. Primum quòd vera esset Dea, quæ apparebat in forma Dianæ. Sic enim iuxta errores gentilium aliquid numinis putaretur extra vnum Deum, & consequenter pluralitas Deorum astrueretur. Secundum est, quòd homines conuerterentur in Deos: quia tam Herodiadē, quàm Dianam priùs fuisse fœminas ab omnibus credebatur, & in Deas postmodum esse conuersas. His autem, duo alia falsa & hæretica connectebantur. Primum est, quia putabant hæc fieri à bono spiritu: Deos enim putabant bonos esse spiritus ipsi gentiles, quod ideo est hæreticum: quia qui putabãtur Dij multas deceptiones faciebant, & in multis deprehendebantur esse mendaces atque maligni. Hoc autem Deo & sanctis spiritibus cõuenire non potest. Secundum est, quòd se vocari credebant ad seruiendū, & obsequendum numinibus illis. Cætera verò in capitulo introducuntur quidem, vt ordo narrationis eorum quæ de mulieribus dicebantur, perfectè haberetur, non autem vt impossibilia censerentur aut declararentur, nisi quatenus erant prædictis coniuncta: quæ verò impossibilia sunt: & illa credere: constituunt infidelem. Et propter hoc capitulum illud in fine concludens, non reassumit cuncta, quæ narrauerat, quando sententiam damnationis pronunciat: sed ea tantùm execrando, quæ

Deus & sancti spiritus nõ decipiunt neque mentiuntur.

principia

principaliter intendebat, quasi diffinitiuè determinans, dicit. Quisquis ergo credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius, aut transformari in aliam speciē, aut in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit. & per quem omnia facta sunt, infidelis est, & infideli deterior. hæc ibi. In hac autem determinatione clauditur, quòd homines non possunt conuerti in deos: & consequenter hoc sublato, non sequi pluralitatē deorū, quā supra in eodem capitulo ostenderat ex narratione illarū mulierculatum inferri. Et tantùm propter hanc opinatam deorum pluralitatem declarauerat eas à recta fide deuiare, & errore paganorum inuolui, & non propter alia, quæ penetrauerat. Illam enim solam rationē assignauit, quare, inquam, errore paganorum diceret eas inuolui, subdens: cùm aliquid diuinitatis, &c. Similiter quādo circa finem dicit, quod qui talia credit & his similia, fidem perdit, & cæt. ne fortè quis putaret intelligendum hoc esse de omnibus quę pręmiserat, subiungit. Quisquis ergo &c. quasi dicat, qui hoc & quod in eo includitur, prout suprà explicatum est credit, infidelis est, & pagano deterior, ex hoc autem dicitur pagano deterior, quia prius erat per fidem illuminatus: quod paganus adhuc non habuit. Impossibile est enim per Dei potētiam quòd in verum Deum homines conuertantur. Et illius tantùm potentiæ subditur, homines Deos facere, secundùm denominationem tātùm & similitudinē sic dictos, hoc est, in supernas intelligentias transformando, quæ curam horum inferiorum etiā vniuersalem habere videntur. Ab vniuersali quippe rerum prouisione, nomen sumitur Deitatis, secūdùm Dionysium 12. c. de diuinis nominibus, quamuis etiam paganorū plurimi non putarent Deos omnes esse incorporeos, sed eorum plures in similitudinem hominum corporeos, solaque potestate diuersos autumarent, vt etiā narratio c. huius prætendit. Intelligitur autem non posse creaturam vnam in aliam transformari, nisi per Dei potentiam quantū ad transformationem substantialē nulla cōcomitante corruptione. Sic enim propriè conuersio solùm dicitur. Quòd enim vna creatura per sui corruptionem, & nouā generationem mutetur in aliam, dummodo communicent in materia, non est impossibile in natura. Eadē quippe materia, quæ prius fuit sub forma asini, potest esse postea sub forma bouis, & diceretur

Impossibile est homines conuerti in verū Deum.

dicetur (licèt impropriè) asinus mutatus in bouem. Quo etiam modo non potest quicquam in cœlum cœlestésque creaturas mutari & minùs in Deum: quia hæc sunt generabilia aut corruptibilia. Quòd verò vna species, puta vnus homo mutetur in aliam, ita quòd conuertatur in illam, puta, in catum, non mediante generatione, hoc est soli Deo possibile, vt dictum est. De his autem transformationibus & conuersionibus, quibus tota vna substantia creata in aliam totam vel meliorem vel deteriorem conuertitur, intendit illud c. Et in hoc errabant pagani, putantes homines mutari in bestias, sicut extimarunt sociorum Diomedis alios quidem in aues, alios verò in lupos esse conuersos, & sic in deterius transformationem esse sortitos. Et aliquos homines in melius esse mutatos, puta, in deos, vt dictum est. Non loquitur autem capitulum de mutatione accidentali, putà, de sano in infirmum, de calido in frigidum, &c. Has. n. mutationes non solùm Deum, sed etiam creaturas posse causare, nullus dubitat. Vnde capitulum, vt has excludat, dicit in aliam speciem, hoc est, in aliam naturam specificam: licet fortè non intelligatur etiam esse alia res secundùm speciẽ, sed solùm secundùm indiuiduum in eadem specie, puta si vnus homo conuerteretur in alium hominem: quod solus Deus facere posset. Potest etiam hoc, quod dicit, aliã speciẽ, interpretari aliam figuram, hæc enim eò quòd signum proprium speciei sit, etiam species nominatur. Videmus enim omnia, quæ diuersa sunt secundùm speciem in corporalibus esse quoque diuersa secundùm figuram. Vnde posteà subdit: Vel in aliam similitudinem, quæ videlicet prouenit ex diuersitate figuræ. Neque enim potest Dæmon etiam facere, quòd aliqua creatura vnius speciei habeat figuram alterius, putà quòd homo habeat figuram asini, vt per hoc vel sit asinus, vel similis asino. Potest tamen facere quòd homo appareat asinus, vel alia bestia, non per mutationem factam in oculis intuentium, vt sæpiùs dictum est in præfato nostro opusculo de strigibus.

Omnia quæ diuersa sunt secundùm speciem in corporalibus sunt quoque diuersa secundùm figuram.

Nõ potest Dæmõ facere vt homo habeat figuram asini, sed potest vt appareat tantùm.

Cætera quæ in c. illo referuntur falsa quidem, sed non impossibilia etiam Dæmoni plura censentur.

Cap. VII.

Tertiò dicendum est, quòd alia quæ in illo c. narrantur putà de delatione corporali super bestias, id est super

Dæmo

Dæmones in formas spirituales se trãsfigurantes per multa terrarum spatia: de visione multitudinis hominum, illarum etiam Dominarum, de quib. ibi fit mẽtio, déque obsequiis iisdem exhibitis dicuntur quidem esse falsa, nec verè contigisse, sed in somniis & in spiritu tempore illo & mulieribus illis: sed nõ dicitur ibi, nec est verum quòd sint impossibilia Dęmoni, aut qui credit hęc posse fieri à Dęmone sit infidelis, quia non ista reperit, quando conclusionẽ infert, dicẽs: Quisquis ergo, &c. nec in ipsa illata conclusione clauduntur: sed neq. in ratione, qua mulieres illæ & omnes eis credẽtes damnantur, quòd à recta fide deuiarent, & errore paganorum inuoluerẽtur, vt patet ex verbis capituli. In opusculo etiam nostro declarandũ est per sacrã scripturam sanctósque doctores, multa talia posse fieri virtute Dæmonum Vnde sequitur ꝙ si sic intelligeretur capitulum illud, vt isti viri sentiũt & exponũt, esse periculosum in fide, sicut & isti periculosè loquuntur dum dicunt talia non posse corporaliter accidere, & reclamandum esset contra tale concilium, etiam si generale fuisset, ad Põtificem, ad cuius sententiam, cùm sit caput Ecclesiæ & concilij, pendet cuiuslibet causæ fidei determinatio, vt benè examinaretur, benéque exponeretur, & declararetur intentio Spiritus Sancti in illo, & non malè sentietiũ, sicut & isti homines cõpescẽdi sunt per Inquisitores vt meliùs loquãtur in ista materia, quã facit Aduersarius. Exponẽda est autẽ intẽtio Spiritus sancti in c. illo cõtenta conformiter ad sacras literas, & non contra eas. Perspiciendũ quoque est, quòd non habetur ex authoritatibus sacræ scripturæ in eo inductis, quòd prædicta nõ possint per Dæmones fieri. Sed determinat capitulum illud diuinitus inspiratis factis partib. ꝙ talia de facto falsa tũc fuerũt: quæ mulieres illę quasi verè cõtigerint, referebãt, & quo modo deludebãtur ostẽdit: q̃a, inquit, putabãt ĩ corpore fieri, quæ in somnis, vel solo spiritu cõtuebãtur, & ostẽdit possibilitatem talis delusionis ex quotidiana experientia, qua multa videtur in somnis, quæ in vigilia nũquam sunt visa, vt facilè possit inferri, quod si hæc ꝑ resolutionẽ vaporũ ascẽdẽtiũ ad cerebrũ possũt à natura causari cõmouẽdo species imaginationis multò magis virtute Dęmonũ cui corporalia oĩa inferiora, quo ad motũ localẽ subiiciũt ad nutũ.

Potest

Poteſt enim in imaginatione etiã melius & fixius determinare ſpecies, vt hæc vel illa magis determinatè repręſentet, prout vult, vt videnti, ſeu imaginanti magis appareat quòd vera ſint, quàm in ſomnis cõtingat, vel alio modo infrà declarando ſe ſpiritualiter deludere, quòd omnino putarent ſic eueniſſe, ſicut apparebat. Probat autem dictum capitulum per exempla ſacræ Scripturæ, tam in Paulo, quàm Ezechiele, quòd alia viſio ab ea, quæ per oculos corporeos exercetur, haberi poſſit, ſiue per imaginationẽ, vt in Ezech. ſiue per intellectum, vt in Paulo. Non eſt autem intelligendum verbum Apoſtoli, quòd ipſe neſciret, an videret in corpore, id eſt, per oculos corporales, quæ vidit in raptu, aut neſciret, quòd non eſſet raptus corporaliter in paradiſum. Hunc enim ſenſum falſum & erroneum habebat quidam Iudæus vt refert Diuus Hieron. in prologo ſuper Danielem, quem ſenſum reprobat D. Aug. ſuper Gen. ad literam ſed, vt Aug. ibi exponit, neſciebat an anima ſua eſſet pro tunc in corpore, vel certè ſeparata, vt approbat etiam S. Tho. vertit q. 13. art. 5. & 2. 2. q. 175. ar. 6. Potuit enim vtroque modo ſe habens Paulus rapi, vt determinant ſancti Doctores: ſed neſcitur quomodo factum id fuerit. Communis tamen opinio Doctorum eſt, quòd anima per eſſentiam eſſet in corpore, & corpus in domo Iudæ, vbi inuenit eum Ananias, vt dicitur Act. 9. Sed tam ſomniantes quàm prædicto modo imaginariè vel intellectualiter videntes, cognoſcunt poſtmodum cùm in ſe ſunt reuerſi, quòd prius corporeis ſenſibus talia non videbant: & quod alius eſt eorum ſtatus in vigilia, & alius dum ſunt in tali abſtractione vel raptu. Et quòd quæ vident vigilantes, vera ſunt: quæ verò dormientes vel in raptu ſunt vel falſa ſicut in ſomnis viſa, vel ſimilitudines falſorum, vt in pluribus, vt in viſione imaginaria à malo ſpiritu cauſata & excitata: vel ſimilitudines verorum, ſicut in viſione imaginaria cauſata à bono ſpiritu: vel certè etiam vera, ſed intellectuali: ſicut quæ videntur ſupernaturaliter per intellectum viſione cauſata à Deo.

Pluribus modis contingit aliquid in ſpiritu cognoſci.

CAP. VIII.

SEd quia ſceleratæ illæ mulieres aſtruebant poſtmodum in vigilia, quòd iſta ſibi verè cõtingerent quæ narrabãt,

non poterant secundùm prædictos modos in spiritu talia videre. Et propterea sciendum est quartò quòd dupliciter potest aliquid dici, cognosci in spiritu. Vno modo ex parte subiecti, quia videlicet ille qui videt, per potentiam vel simpliciter, vel aliquo modo spiritualiter videt, & non per corporeos oculos. Et hoc cõtingit prædictis duobus modis, videlicet per visionem intellectualẽ, & per imaginariã. Intellectus enim vis animæ simpliciter spiritualis est. Minus autẽ imaginatiua, quæ corporeo organo opus habet in suis operibus, quæ tamen primò terminãtur ad speciẽ sine materia naturali, res corporeas repræsentantes: non autem ad corpora ipsa, vel corporea, vt in se sunt, sicut faciunt sensus exteriores vnà cum sẽsu dæmonis. Alio modo aliquid dicitur cognosci in spiritu ex parte obiecti, quia videlicet id, quod cognoscitur, est vel simpliciter, vel aliquo modo res spiritualis. Et consequenter hoc etiam contingit duobus modis: Vno modo, quia id quod videtur, in se quidem est quoddam spirituale, sed apparet corporalibus oculis vt corporeũ, quomodo Dæmones & animæ separatæ quandoque apparent in similitudinem hominum, tam in somnis, vel abstractione sensuum, quàm etiam in vigilia. Et in abstractione sensuum fit per specialem aptationẽ specierum in phantasia opere ipsius substantiæ separatæ. In vigilia verò per virtutem eiusdem spiritualis creaturæ condensando aërem in formas corporeas & visibiles. etiam in nocte quandoque luce causata per aliquod lucidum corpus virtute supernaturali similiter apportatum: licet nõ semper tale corpus luminosum appareat, sed solum lumen eius, operante sic eadem virtute naturæ spiritualis pro voto. Et hoc modo mulieres illæ sceleratissimæ videbant in spiritu Diabolum in forma Dianæ, vel Herodiadis, vel etiam aliarum personarum. Alio modo, quia id quod videtur, est in se quoddam corporeum, & vt corporeum videtur, sed non talis figuræ, vel formæ qualis in se est, sed alterius. Quo fit, vt non illa res quæ est, sed alia videatur. Quod contingit communiter fieri non per bonos spiritus, sed opere Dæmonum, eo, quòd tales visiones sint communiter deceptoriæ. Possunt tamen & à bono spiritu fieri talia, bona intentione rectóque fine pro Dei voluntate. Sicut beatus etiam Clemens Papa suis orationibus impetrauit, vt in oculis Sisinij ministrorúmque eius, colomnis

Cognosci in spiritu.

columna videretur esse persona Pontificis, quam figerent, & traheret: quod ministerio bonorū Angelorū factu esse, non est dubitandū. Fiunt autem hæc in oculis intuentium, perstringendo talitérque alterando oculos illos, vt aliter res appareat quàm in se sit. Et hac ratione visio hæc præstigiū nominatur. Quo etiam modo Dæmones tempore B. Macharij præstigiabant oculos intuentium quandam mulierem ita vt videretur eis equa esse, non mulier, oculos verò B. Macharij præstigiare non valuerunt, sed semper sibi visa est esse mulier, non equa, quam tamen sibi cognati mulieris præsentabant curandam, vt equam. A qua etiam delusione vir Dei precibus liberauit eosdem cognatos. Hoc igitur modo etiam mulieres illæ: de quibus in d. capitulo Episcopi sermo fit, Diaboli iam factæ captiuæ, ab eodem deludebantur, vt videretur eis etiam vigilantibus videre multa, quæ non eo modo erant quo videbatur ab illis. Vnde non mirum, si se putabant esse quandoque in loco vbi non erant: portari etiam ad diuersas partes & regiones: cùm domi fortè residebant quandoque immobiles. Sicut enim potest Dæmon per præstigium facere, quòd videatur id quod est coloratum vno colore, esse coloratum alio & quod est vnius figuræ, esse alterius, vt patet in supradicto exemplo de muliere, quæ videbatur equa: ita potest per præstigium facere, quòd aliquis sibi videatur moueri vel deportari, qui tamen quiescet. Sicut enim color est proprium visus obiectum, ita figura motus, & quies communia sunt vt docet Philosophus secundo de anima Volens igitur d. c. Episcopi. ostendere, quòd illæ mulieres decipiebantur, dum putabāt per oculos corporeos naturaliter videre, quod tamen non verè videbant, patefacit, plures esse videndi modos quibus illæ poterant delusione Diaboli dementari, quia contingit aliquid videri aliter, quàm sit tam in somnis, vt experimur, quàm in visu, scilicet interiori per formas imaginarias vel etiam intellectuales, quàm etiam in spiritu prædictis duobus modis extremis. Quorum illum qui est ad rem in se penitus spiritualem, expressit per Apostoli authoritatem, qua dicit, Angelum Sathanæ transfigurare se in Angelum lucis. Eos verò modos qui per imaginationem, vt diximus, vel per intellectum perficiuntur, exemplis inductis de Ezechiele, & Paulo manifestauit.

Oculi B. Macharij, vt reliquorum intuentium non præstigiati.

Applicatio prædictorum ad præsentem de strigibus considerationem.

CAP. IX.

QVod si quispiam ex dictis arguat, quod pari modo potest conformiter ad capitulum illud concludi, quòd hi, qui sunt de secta strigum decipiantur à Diabolo, putantes se portari ad longinquas partes, & multitudinem personarum videre, quas asserunt conuenire cum domina ludi: comedere, bibere, luxuriari, & alia quæ narrantur facere: & tamen ista non nisi præstigiosè vel apparitione Dæmonum eis contingant. Respondetur: quòd, Diabolū sic posse mulieres istas decipere, sicut illas tunc deludebat, non est negandum. Sed quod non sic deludantur, quo ad multa, quæ ab eis enarrantur, ex duobus perpenditur. Primum est euentus, quòd ad corporalem delationem ad longinquas partes, eò, quòd plures personæ longius deportatæ, & in loco distanti derelictæ fuerunt clarissimis & multiplicibus testimoniis. Multotiens etiam visa est multitudo sic ludentium ab aliis, qui non erant in illa societate, & cum eisdem sermo habitus, vt per exempla etiam viuentium ostendimus in præfato opere. Sed & in Brix. (vt fertur) accidit diebus nostris, quendam in loco eminentiori positum nocte videre confusa luce multitudinem velocissimè per viam inferiùs ambulare: in qua cognouit plures personas, & ab eis cognitus fuit. Sed præ timore insoliti, ac præter naturalis illius occursus, nihil eis locutus est. Postera verò die, vna mulierum illarum currentium ei dixit: Hac nocte fuisti in magno periculo, quando illo in loco nos vidisti currentes: caue ne de cætero tali hora ibi inueniaris. Hoc autem non potuisset saluari sic, vt præfertur, euenisse, quòd videlicet recordarentur, & conuenirent in talis rei notitia, si non verè ibi ambo fuissent, nisi fortè dicatur, quòd omnes homines pariter deludantur & somnient: & quod semper Diabolus sit intentus phantasmata hominum transformare, vt conueniant in imaginationibus rerum, quas putat insimul experiri. Quod asserere non nisi delirantis hominis est. Secundum est diuersa versuti hostis decipiendi ratio, vel causa. Nam mulieres illas, de quibus d. c. Episcopi, loquitur, ad

Diabolus potest mulierculas decipere, vt & deludere.

Historia ludentium in agro Brixiēs.

ad hoc solum deducere volebat, vt putarent Dianam, vel etiam Herodiadem esse deas: & consequenter infidelitate & errorib. paganorum illas inuolueret, quòd esset aliquid veri numinis præter Deum viuum verum opinari. Quod quidem facere poterat, & melius decipiendo eas per præstigium & apparitiones diabolicas, quo minus perpenderent se decipi, quo vigilare se cognoscebant, quàm per imaginarias visiones, aut in somnis, & quàm etiam per realem delationem. Sat enim illi erat, loca quasi distantia præsentare in quibus multitudo & societas magna videretur, apparente Diabolo prætendentéque personarum figuram, vt suprà dictum est: vt sic facilius sibi ipsis singulæ persuaderent veram esse Deam, cui tot personæ obsequerentur vt Deæ: cultúque illam diuino persequerentur. Has autē personas, de quibus nunc sermo est, inclinare Diabolus laborat, vt per voluptates corporeas sic eas sibi cōstringat amore, vt non timeant, aut vereantur fidem Christi, atque baptismum abnegare, ne tot oblectationibus priuentur, & demum multis subiiciant infligendis pœnis, vt suprà in opere nostro, prolixo sermone declaratum est. Vnde veras & non præstigiosas delectationes, tam cum Dæmonibus in forma tamen humana apparentibus, quàm cum hominibus ad ludum pariter deportatis ministrat, quod non tam facilè posset & ad manum, nisi eos corporaliter vno in loco cogeret. Et quia per se non possent tot ex tanta distantia, aut tam cito conuenire, portat eas. Pro qua illæ delatione consequenda exhibent obsequia sacrilega vnguētorum, & aliorum signorum, quæ ad pacta fœderis iniqui pertinent inter ipsas & Dæmones, vt ex omni parte ipsarum animas illaqueatas teneant. Patet igitur, quòd non est similis ratio vtriusque casus. Et propterea, nulli mirum esse debet, si non potest ab his, vt à similibus argumentum trahi. Detecta quippe cùm esset malitia Dæmonum in prima illa delusione per vigilantiam sanctorum Episcoporum & sacerdotum manum ad fortiora Diabolus misit, & apertè se Christi hostem patefaciens auertere ab eo conatur fideles ipsos per exhibitionem & procurationem delectabilium. Adeóque nunc inualuit ista pestis, vt dixerit in quadam concione Diabolus, qui in forma Principis apparebat (vt retulerunt qui affuerant nonnulli ab Inquisitore deprehensi.) Si-

Diabolus prædicit Maleficorum numerum breui superaturum Christianorũ.

tis omnes bono animo: Neque enim elabentur anni multi, quot numero superabitis Christi fideles. Quòd optime Diabolus obtinet suffragio Aduersarij, sibiq; similium, qui se patribus Inquisitoribus opponunt, dicentes hæc esse deliramenta, sicque scelestis his apostatis fauent, & in hæresibus suis indirectè confirmant. Nisi enim præpedirent patres Inquisitores horum molestiis, quorum sæpè principes tanquam sapientum suasionibus inclinati, denegant auxilia Inquisitionis officio debita: iam eorundem fruentium Inquisitorum zelo secta hæc esse penitus deleta, vel certè extra fines Christicolarum procul fugata, sicut omnes alij hæretici, quorum occidentalis omnis plaga Christicolarum plena erat, ex Italiæ finibus expulsi sunt, opera strenuissimorum sequentium vestigia fortissimorum Principum, atque Ducum, præ cæteris Patriarchæ Dominici, qui primus in partibus Tholosanis, & Albigensium sanctissimo hoc officio functus est, & fortissimi athletæ Petri Martyris primi Inquisitoris in Italia, super infusa postmodum luce clarissimæ ac profundissimæ doctrinæ præ aliis angelici doctoris S. Tho. de Aquino. qua omnis hæreticorum infestatio tenebræque penitus abolitæ sunt.

Tholosani Albigẽses Inquisitorũ ordinis institutioni ansam præbuerunt.

Rursus in solo spiritu aliqua fieri contingit duobus modis, quorum vnum d. c. Episcopi, tantùm prosequitur.

CHAP. X.

Sciendum est quintò, pro clariori etiam explanatione prædicti capituli, quod aliqua contingere in solo spiritu, potest intelligi duobus modis. Vno modo, quia nullatenus fiant in corpore vigilando, sicut ea quę accidunt in somnis tantummodo, & quæ sola imaginatione vel ecstasi videntur fieri. Alio modo, quia licet aliqualiter fiant in vigilia, non tamen fiunt naturaliter tantùm in plena vigilia, sed semper aliquid interuenit opere Diaboli confictum modis suprà declaratis. s. vel per præstigium, vel etiam per Dæmonum apparitionem in corporibus assumptis. Verbum ergo prædicti capituli, quo dicit, ea, quæ tibi narrauit quod intelli

intelligenda sunt in solo spiritu, [a] ut in somnis facta, intendit hoc secundo modo, non autem primo. Quod quidem probatur primò, quia primo modo non potuisse sic eos deludere, vt vigilantes postea putarent se solutis sensibus, fecisse, quæ in somnis vel ecstasi, seu in raptu tantùm per visionem. s. imaginariam, acciderunt. Cognoscunt enim naturaliter homines dum vigilant differentiam status vigiliæ: atque somnij ecstaticæ, & corporeæ visionis. Nã differentiam inter vigiliam & somnum, nullus est qui se cognoscere non experiatur. Cui etiam cognitioni ratio suffragatur. Nam cùm idẽ sit sensus somni & vigiliæ, secundùm Philosophum in libro de somno & vigilia, sicut vniversaliter omnium contrariorum est eadem cognitio, & nulla sit certior cognitio apud nos quàm sensus exterioris circa propria sensibilia, vt habetur secundo de Anima, propter quod etiam circa hæc non contingit sensum errare, sequitur quòd quilibet certissimè cognoscat differentiam status, quando vtitur sensibus corporeis ab omni statu, quo eis nõ vtitur, siue dormiat, siue quomodolibet extra se fiat, si tamen sit sanus corpore. Differentiam quoque status dũ quis patitur, vel non patitur ecstasim, dubium non est, quin eadem ratione cognoscant, qui talia patiuntur. Vnde etiam Ezechiel cognouit differentiam status, de quo dixit se fuisse in visu in Ierusalem, seu in spiritu: à statu plenæ vigiliæ, quando hoc referebat. Et quando sic fuerat in spiritu, non est putandũ, quòd crederet se esse tunc in corpore in Ierusalem, deceptus enim fuisset: quòd non est concedendum vllatenus in Propheta Domini. Mulieres autem illæ putabant se transferri corporaliter: perficere quoque vigilantes quæcunque narrabant, & dum essent postmodum in plena vigilia, hoc ipsum verè factum prædicabant: vnde facilè patet, quòd non simpliciter in somnis, aut in raptu eis hæc contingebant. Secundò etiam probatur hoc idem, quia si capitulum vellet, quòd illæ mulieres deluderentur, & in somnis, & in spiritu simul, hoc esset impossibile, nisi ad modum quo angelus apparuit in somnis Ioseph, aut etiam Petro ecstasim passo, & tũc optimè cognouissent mulieres illæ, quòd visio fuisset solùm imaginaria sicut illi cognouerunt. Si verò capitulũ intenderet, quòd hoc accidisset vel

poneretur in somnis tantùm, vel in spiritu tantùm, tunc falsum poneret capitulum, dum secundùm istos opinantes vtrunque modum delusionis astruit interuenisse.. Si verè mulieres quasdam intenderet in spiritu, vel raptu delusas, quasdam verò tantùm in somnis, tunc quælibet per se cognouissent in vigilia demum positæ differentiam status, vt dictum est. Vnde exponendum est, quòd d. cap. tantùm voluit innuere per hos duos modos magis notos in scriptura, modum in genere, quo aliquibus videatur verè aliquid fieri, quod tamen verè non fit. Sub quo generali modo, non nisi duobus his specialibus modis, videlicet per præstigium vel apparitionem spirituum in corporibus assumptis contingit homines sic posse deludi, vt putent in plena vigilia constituti, sic se res habuisse, sicut eis videbatur, dum deluderentur. Et sic habetur sensus Spiritus sancti in illo capitulo: quia hic sensus solus est verus, vt deductum est. Veritatis autem & non falsitatis author est Spiritus sanctus. Non est autem generalis etiam concilij determinatio, tam exactæ necessitatis fidei vel authoritatis, vt verba eius, quæ obscuritatem habent, & falsa magis videntur quàm vera, non suscipiant expositionem, qua trahantur ad sensum verum: quandoquidem sacra etiam scriptura, quæ maioris est authoritatis, interpretari possit. Cùm ergo possibilitas delationis corporalis hominum à Dæmone, habeatur potiùs ex sacris literis, quàm oppositum: quinimò lumine naturali cognoscatur, vt sæpius in superioribus est deductum, etiam si consilium aliquod afferat tale quid pro aliquo tempore, vel aliquibus determinatis personis, non contigisse, non propterea putandum est esse determinatum, quòd id sit impossibile factu.

Veritatis & non falsitatis author est Spiritus sanctus.

Non determinatur in d. c. Episcopi esse impossibile illa fieri corporaliter, quæ quandoque contingunt in somnis.

CHAP. XI.

SCiendum est vltimò, pro eo. cap. declarando, quòd in eo non determinatur esse impossibile talia omnia fieri corporaliter, vt ignoranter putat Aduersarius. Nam quod dicit (Cùm mentem cuiuscunque mulieris cœperit, &

hanc per infidelitatem sibi subiugauerit, illico transformat se in diuersas species personarum & in similitudines, &c.] non sic accipiendum est, vt illa coniunctio, cùm habeat vim interendæ necessitatis antecedentis huius dicti ad consequens, sed contingentiæ, seu possibilitatis tantummodo. Intendit enim, quod possibile est Dæmoni, tales mulieres deludere tali modo. Vnde si asserant se verè, & in corpore deportari ad seruiendum Dianę, tanquam vni Dearum, non propter hoc credendum est, quod Diana Dea sit, & ei vel Herodiadi ab aliquo verè seruiatur, vt dominæ. Cùm enim falsa sint, vt edocet fides, oportet de necessitate dicere, quòd talia se credentes experiri, deludentur à Diabolo falsitatum omnium primo satore. Si verò non dicantur aliqua contra fidem & ob hoc impossibilia esse vel fieri: sed potiùs asserantur, ea quæ facilè possunt contingere putà, quòd multa fiant in opptobrium fidei, dum eidem fidei baptismóque renuntiatur: & quod ad hoc portentur à Diabolo, vt faciliùs, & sine timore in loco semoto per multitudinem fiant: non est hoc negandum ex intentione capituli illius. Imò si ratio iuncta experientiæ conuincat, quòd Diabolus hoc modo suæ melius malitiæ satisfaciat, non est contra capitulum illud, quod sic fieri, vel euenire credatur. Et ideo si talia denuncientur, & testibus confirmentur de visu: & ab his præcipuè qui expertos se asserunt hæc omnia vel similia: non minus hæc à iudicibus fidei credenda sunt, quàm ex similibus iudiciis tantùm moti sancti Doctores crediderint minus credibilia, putà, quòd dentur incubi, ac succubi Dæmones, vt in libro nostro deductum est. Et eo præcipuè quòd determinationes conciliorum circa fidē Theologorum proprium est declarate, quomodo intelligi debeant & non Canonistarum & minus Iuristarum. Et ideo patres Inquisitores, qui communiter profundissimi Theologi sunt, iudicent talia non contradicere prædicto cap. non possunt Iuristæ absq; nota temeritatis se eis opponere. Debet enim vnusquisque gradu suo contentus esse, & suarum virium mensuram non excedere. Mitto quæ diximus in primo opere nostro, incertum, inquam esse, an particulare vel generale fuerit illud concilium, an ritè congregatum vel etiam confirmata decreta eius per sedem Apostolicam quis auctor, quo tempore cùm præcipuè inter concilia ge-

Canonistis non licet concilia explicare.

neralia non annumeretur, distin. 16. cap. primo. Vnde si liber sine certo auctore ex hoc ipso computatur inter apocryphos, multo magis concilium prædictis conditionibus incertum. Nec authoritas Gratiani sufficit, vt eidem fides indubia præstari debeat: cùm multa alia, quæ refert inter paleas computentur. Quòd si etiam generale ritéque congregatum & confirmatum concilium fuerit, non adimitur cuilibet recurrendi facultas ad Apostolicam sedem, vt suprà probatum est, vt eius verba obscura & quæ errorum occasio esse possunt, meliùs declarentur & exponantur secundùm debitum sensum. Sed & plures Pontifices declarauerunt inueniri modo talia, corporalitérque fieri, prout iudicant patres Inquisitores, imò processus eorum iudiciáque confirmarunt, atque sententias contra tales personas sceleratissimas, & vt executioni mandarentur, fauorem impenderunt. Sicut nuper etiam Clemens VII. præcepit domino Gubernatori Bon. vt daret omnem fauorem patri Inquisitori Parmenti contra quosdam infectos hæresi strigiatus. Et Breue incipit. Accepimus non sine animi, & cætera. Hos autem dicunt patres Inquisitores in cursu plurima nefandissima in opprobrium fidei committere, quorum gratia hæretici iudicantur. Non potest ergo dici, quòd talia fiant tantùm in spiritu, aut in somnis, secundùm intentionem & intellectum. Aduersarij. Aliàs in somnis quis incurreret hæresim. quòd est falsissimum, cùm nec etiam minimum peccatum in somnis per se committi possit. Imò sequeretur quòd Papa, qui contra prædictos fauorem præstat Inquisitoribus, vt diximus, & non nisi Apostolica authoritate, iam vt Papa, erraret, imò faueret errantibus, contra determinationem concilij patres Inquisitores sentirent. Nulla ergo concilij cuiuslibet determinatio, prædictis Inquisitorum iudiciis aduersari potest. Sed qui eis potiùs aduersantur manifestissimè fauent hæreticis, & fidei Catholicæ inimicis, vt ex præmissis clarissimè constat. Et cùm addit vltimò, Aduersarius, non esse recedendum à dispositione textus illius per subtilitates sophisticas, & argumenta, verum est. Sed intelligitur à vera, & benè intellecta disputatione textus, qualem ipse non possidet intellectu, vt prolixè satis deductum est. Authoritas etiam quam allegat ex cap. quidem. 24. quæst. 3. licet

non

non nisi ad propositum, quia loquitur solùm de sacris literis noui ac veteris Testamenti, inter quas non annumerantur determinationes conciliorum, neque ad earum authoritatem attingunt, vt suprà deductum est: tamen adhuc dicimus, quòd prædictum sensum quem dedimus flagitat à nobis Spiritus, vt diffusè suprà probauimus: non autem sensum, quem dedit Aduersarius: imò est ei aduersus, cùm sit falsus, & ad hæresim deducens, vt etiam infrà tangemus.

Rationem sextam ex præsumptione iuris assumptam: Septimam quoque: quia procedunt hæc à spiritu maligno, nequaquam praualere.

CAP. I.

SExtò arguitur ab Aduersario; Hoc habet præsumptionem iuris, imò de iure probatur per d. cap. Episcopi, Ergo non admittit probationem in contrarium, vt no. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nupt. Solu. Imò non habet nisi apud non intelligentes iura, vt intelligi debent, vnde contra tales admittitur probatio. Et si etiam contra habentia, præsumptionem iuris non admittatur probatio in iure, admittitur tamen in sententia superiori, cuius est iudicare & examinare, an tale quid bene statuatur, an non, an præsumptio illa ritè per textum habeatur, an ignoranter, vt sit in proposito. Quia nec ius, nec ritè accepta præsumptio iuris contra determinationem Theologorum inuenitur circa præsentis quæstionis articulum, vt deductum est in præcedentibus. *Ratio. 6.* *Solutio.*

Septimò sic arguitur: Procedunt hæc à spiritu maligno falso, mendace & deceptore, & qui multos habet nocendi modos. Ergo magis debet dici falsa, quàm vera. Et sic processit capitulum Episcopi. Solut. Ex hoc quòd horum omnium auctor principalis est Diabolus, non sequitur, quòd omnia sint delusoria & falsa. Sed benè sequitur quòd omnia intentione nocendi, siue vera sint siue falsa. Sophistica valdè est ratio ista deducẽs ad manifestas hæreses & apertissimas falsitates. Si enim Diabolus, quia falsus est & mendax *Ratio. 7.* *Solutio.*

dax atque deceptor, non nisi falsa, & delusoria dicat, & faciat, sequitur, quod omnia quæ referuntur in Euangelio dicta per Dæmones de Domino Iesu, falsa fuerunt. Et sic falsum esset illum esse Christum & filium Dei: quia hoc dictum est à Diabolo, quòd est hæreticum. Similiter omnia quæ comprobantur per eos fieri, vel dici per maleficos vel arreptitios, opera falsa erunt, vel delusoria: sicque delusorij essent cruciatus, innumeráque maleficia, quorum ipsi sunt causa. Falsa essent omnia Dæmonum dicta, dum respondent exorcistis inuiti, quæ omnia cùm sint manifestissimè contra omnium sapientium extimationem: & contra id quod quotidie experimur, patet quid momenti habeat ista ratio, ex cuius assumptis principiis hæc falsa sequuntur. Veritatem ergo Diabolus sæpè dicit, sæpè non fallit, neque deludit. Sed hæc omnia facit, vt tandem validiùs decipiat: dum ex his sibi fides ab iniquis præstatur. Quod non accideret, si semper falsitatem diceret, si semper deciperet, aut deluderet percunctantes, vel inuocantes: sed potiùs ab omnibus etiam pessimis hominibus fugeretur & euitaretur. Et quia veritatem etiam non loquitur, nisi vt fallat: ideo Dominus non sinebat Dæmones loqui etiam quod verum erat vt habetur Lucæ cap. 4. Et hæc sufficiant ad argumenta Aduersarij, quæ in primo illo tractatu de Lamiis, pro sua phantasia, quæ continet falsitatem, inducit

Sathan interdum vtrumdicit, vt validius fallat.

Explicit primus Tractatus in Ponzinibium de Lamijs. Incipit secundus.

VIso igitur eo, quod primò proposueram, quomodo, inquam, rationes Aduersarij contra veritatem factæ non procedunt, videndum est illud, quod secundò promiseram declarare, quomodo videlicet rationes, quas pro opinione quam defendimus proposuit, non bene sed erroneè saluat. Alias autem rationes ad idem, in priori opere nostro produci latius. Prima ergo ratio pro nostra opinione ab Aduersario, vt eam soluat inducta, talis est.

Ad rationem ex communi strigum confessione sumpta solutio deijcitur Ponzinibij.

CAP. I.

HI qui sunt de secta strigatus, confitentur iuridicè se ire ad cursum, & negare fidem, facere hommagiũ Diabolo, & alia quæ narrantur, ergo credendum est hæc esse vera & procedendum contra tales sicut contra alios hæreticos. Soluit autem dicens, quod confessio talium in iudicio est erronea, & non admittenda, cùm sint personæ delusæ: nec confessio ista continet verum, aut possibile, & quia respuunt ista ius, & natura, confessio distat ab actu. Vnde non valet dicere, sic fatentur: ergo sic est. Et quicquid est contra naturam, deficit in suis principiis, ergo naturaliter impossibile. Item non statur regulariter in criminalib. confessione Rei, nisi in causa hæresis naturalis: quia non potest aliter probari, quàm per confessionem non autem de actu ad extra, & maximè de minùs verisimilibus, vt sunt ista. Pro prædictis autem allegat plures authoritates Iuristarum. Sed hanc solutionem falsa multa supponere, super quę fundatur, patet ex his, quæ in præmissis tractatib. dicta sunt. Falsum est enim primò, quòd tales personæ sint à Diabolo vniuersaliter delusæ, quoad articulos hæreticales, propter quos, principaliter contra eos procedunt patres Inquisitores. Vnde licet in aliquibus concurrentibus deludantur, non tamen sequitur, quod non possint vera confiteri, quæ erronea sapiunt, aut patrarunt. Et iudicium Theologorum, & quibus incumbit ex officio, non autem eorum, qui sunt puri legistæ, erit distinguere, & cognoscere, an istæ sint delusiones, vel non. Et secundùm allegata & probata, esse talia, vel non esse contra fidem, procedent absoluendo, vel condemnando, de consilio peritorum: cui tamen cùm stare secundùm iura non teneantur partes Inquisitores, præsupponuntur esse periti in iure: & quantum ad ea præsertim, quæ spectant ad officium suum. Vnde nemo se debet illis opponere: sicut nec aliis iudicibus in his, quæ pertinent ad forum suum. Falsum est etiam, imò hæreticum, quòd ista sint impossibilia absolutè, vel secundùm ordinem nobis reuelatum in sacris literis, licèt sint impossibilia plurima naturaliter secundùm

Ratio prima bona.

So. Ponzini.

Quicquid est contra naturam deficit in suis principiis.

Improbatio Solut.

Virtus Dæmonis excedit virtutem & potentiam hominis.

virtutem humanam actiuam: excedit enim virtus Dæmonis virtutem, & potentiam hominis cuiuscunque, iuxta illud Iob. 41. Non est potestas super terram, quæ ei valeat comparari. Et loquitur de Diabolo, & Sathana. Ex hoc antē bene sequitur, quòd ius ciuile, quod non nisi circa actus humanos, nō supernaturales, versatur, ista respuat, nō simpliciter tanquā falsa, quia hoc non potest cognoscere, aut intelligere secundùm se, sed tanquam excedentia iudicium & potestatem suam. Et hæc est causa, quare sancta mater Ecclesia noluit iudicium super talia committere puris Iuristis: quia vltra hoc, quòd hæresis est crimen spirituale, cuius iudicium soli spirituali etiam iudici meritò reseruatur, est etiam de rebus, quæ secundùm suam propriam facultatē impossibile est eos intelligere. Vnde sequitur, quòd non possint per eos bene iudicari, sed solùm per Theologos, quorum proprium est ista cognoscere. Et propterea in principio sancta mater Ecclesia commisit hoc officium solis fratribus Prædicatoribus, in quibus præ aliis à suæ institutionis primordio studium sacræ Theologiæ florebat. In processu verò temporis etiam patribus Minoribus in aliquibus partibus demandatum est meritò tale munus, eò, quòd & ipsi (licet præter suam regulam) studio sacræ Theologiæ egregiè incumbant. Et si dicatur, quòd etiam Episcopis committitur hoc officium cognoscendi de talibus, & iudicandi. Respondetur, quòd verùm est profectò, & principaliter eis committitur, quia etiam ipsis incumbit ex gradu suo, vt sint perfecti Theologi, cùm habeant alios & illuminare, & pascere spiritualiter circa perfectionem fidei, ac bonorum morum. Debent etiam iuxta Petri sententiam, esse parati, & dispositi reddere rationem de ea, quæ in eis est, fide: &, vt boni pastores spirituales, sibi subiectos ab hæreticis, & tyrannis, sicut oues à lupis, toto suo conamine defensare. Et si aliqui non sunt tales, hoc est, per accidens, & ipsi tandem viderint. Ad propositum igitur redeuntes, licèt hæc, quæ suprà facultatem naturalem hominum fiunt respuat ius purè humanum, secus de diuino. quæ tamen statuit iudicari humano more secundùm, in quam, allegata probatáque quantùm fas est in talibus. Falsum est tertiò, quòd in criminalibus non stetur confessio-

ni, & ratificationi ipsius Rei, si præuenerunt accusationes, aut depositiones, testes & indicia sufficientia, vt semper contingit priusquam contra tales ab Inquisitoribus proferatur sententia. Aliàs oporteret iudicem omnibus semper interfuisse, quæ per reum facta sunt. Neque etiam minus ista verisimilia, considerata potentia simul, & malitia Dæmonum, multitudine quoque omnis generis testium, & Reorum, vbique per Christianitatem. Vnde patet, quòd solutio Aduersarij ad hanc primam rationem pro veritate factam, nullatenus procedit.

Ad rationem ex experientia sumptam solutio Pinzinibij reprobatur.

Cap. II.

PEr experientiam, quæ est rerum magistra, primo Metaph. fuerunt hæc visa, & cognita, & harum est publica fama, ergo credenda sunt, capi. In nomine Domini, de testi. Et præcipuè, cùm fama publica faciat fidem, capit, cùm oporteat de accus. ergo, &c. Respondet autem Aduersarius; quòd cùm ista contingant in solo spiritu, non possunt per experientiam, aut per testes de visu cognosci, vel comprobari, quia, supple, spiritualia, non videntur: nec experimur nisi ea, quæ fiunt in corpore. Addit etiam quòd si subtiliter examinarentur, qui dicunt, se talem quandoque multitudinem vidisse, non de numero illorum existendo, sed à longè, vel quomodolibet, cognosceretur, quòd vel non concludenter deponerent, cùm ista dicantur contingere de nocte, & in loco solitario, & preter naturam: vel ipsos pariter deludi deprehenderentur. Sed solutio ista non procedit, quia contingunt nunc etiam ista in corpore fieri, vt probatum est. Vnde possunt experientia cognosci etiam à testibus, multò magis à Reis, & à participantibus in eodem crimine. Patrum autem Inquisitorum est postmodum iudicare, qualiter ibi delusio, vel certè rei veritas inueniatur, & à qua causa ista procedant. Neque enim diu personas aliquas Dæmones sic illuderent, nisi per infidelitatem mentes earum priùs cæpissent, vel elici potest ex dicto c. Episcopi. Vnde semper vel causa, vel effectus huius

Ratio 2.

Solutio. Ponzin.

Reprobat. Solut.

ne

nefarij commercij hominum cum Diabolo, est apostasia à fide, quam seruant etiam vigilantes & pleno liberoque sensu vigentes, vt etiam verbis suis ostendunt: quinimo alios quoque suis adhortantibus in idem damnationis barathrum inducunt. Vnde etiam si in prædictis deluderentur, quod non est vniuersaliter verum, vt supra probatum est: habent tamen adhuc Inquisitores ex officio suo contra eas procedere, sicut contra quoscunque hæreticos, vel hæresiarchas. Et quantò magis cùm hæresim, & animum apostaticum prætendunt factis, de hocque accusentur, putà quòd opprobriis crucem, sacrúmque Christi corpus affecerint, & huiusmodi. Quod autem ista dicantur fieri nocte communiter, verũ est: sed semper locus perfunditur aliqua luce procurata per Dæmones, vt possint se inuicem satis intueri, cõferente ad idem sæpius nocturno syderum lumine: quo, fit etiam, vt ab aliis hæc longius prospici possint, vt per experientias in nostro opere contigisse probauimus. Et licet hęc fiunt communiter in locis ab habitationibus hominum semotis, non tamen tanta est semper distantia, quòd à nullo habitaculo possint videri. Et si dixerint loci habitatores, quod vigilãtes, & pleno sensu talia viderint à longe, vel audierint, procul dubiò credẽdum est. Aliàs vnicuique licebit, cùm audierit referri, quæ nõ vidit, aut credit simpliciter negare & dicere narranti: tu à Diabolo deluderis, vel delusus fuisti. Licet autem in tali frequentia contingat (vt sæpè diximus) multa fieri per naturam, vt suprà per diabolicam pœnitẽtiam quæ excedit humanã: concurrunt tamen multa naturaliter facta, sicut quòd quandoque etiã pedestres istæ maledictæ personæ conueniunt: licèt quandoque velocius procedant Dæmonum auxilio fultæ, vt visu pluries cõprobatum est etiam aliis. Quia vero præsupponitur, quòd istæ personæ subtiliter ab Inquisitoribus examinentur magis quàm possit per Iuristas fieri, qui tot circa talia contingẽtia & maximè præter naturam facta, (prout diximus) non cognoscunt: quæ tamen cognoscunt Theologi, qui non sanguinem vel pecunias, sed Christi honorem, fideíque profectum sitiunt, eiusque depressionem abhorrent, ideo debet quilibet bonus & sapiens Christianus eorũ examinationibus & iudiciis acquiescere: nec se illis præsumptuosè ac ignoranter opponere quãdoquidem sapientiores mundi homines,

mines, imò Pontifices & Prælati Ecclesiæ, non solùm eorum iudicio sunt contenti, sed eis etiam in talibus fauorem præstant.

Reprobatur solutio Ponz. ad rationem probantem realem corporum delationem in cursu esse possibilem, ex reali delatione, qua Christus delatus est in montem excelsum, & supra pinnaculum templi.

CAP. III.

Ratio tertia pro veritate talis est: Dæmon portauit Dominum nostrum in sanctam ciuitatem, & in montem excelsum: ergo potest alios homines multò magis portare. reg. non debet de re.iur. Quod etiam comprobatum est in multis: ergo & horum etiam delatio, præsertim cùm iurata sit, concedenda est. Respondet Aduersarius primò in hæc verba, quòd consequentia, quæ fit de dicta confessione est falsa: ergo argumentum, quod fit de ea, est fallax & nullum. quia destructo consequente, in quo stat ratio antecedentis, destruitur antecedens. Secundò respondet, quòd non sequitur, Diabolus portauit Christum, ergo portat has mulieres. Tertiò dicit, quòd cùm cap. Episcopi. neget ista fieri in corpore, negat consequenter possibilitatem huius delationis, quia quod est possibile, est admissibile. Cùm enim præcipiat talia non esse credenda fieri in corpore, videtur eadē ratione, quod sentiat, nec ista à maligno spiritu fieri posse, nisi in spiritu, & illusoriè. Nō enim simpliciter & absolutè dixisset hæc fieri tantūmodò in spiritu, & non in corpore: quia sicut quæ rerum natura prohibetur, nulla lege cōfirmata sunt l. vbi repugnantia. ff. de re.iur. ita quæ à natura conceduntur, à lege tanquam possibilia admittuntur. Quartò dicit, quòd cùm benè distinguens sit proximus veritati, secundùm Senecam & indistinctè loquens, reprehensibilis sit, vt imperfectè loquens: textus autem c. Episcopi. qui supponitur Spiritu sancto dictante factus, non distinguat, sed præcipiat nō credi ea fieri in corpore, sequitur quòd nos distinguere non debemus. Quintò dicit, quòd non est verisimile, patres il-

Ratio 3.

Responsio Ponzin.

los conditores. cap. Episcopi. non fuisse memores delationis Christi, & aliorum à Dæmone: & tamen his non attentis, dixerunt ista non fieri in corpore, inducentes ad hoc exempla Ezech. & Pauli: ergo dicendum est, quòd noluerunt exemplum illud de Christo, & de quocunque alio attendi. Nam de exemplis non est curandum, l. nemo. C. de sententiis. Et ea, quę raro accidunt, non faciunt legem neque regulam, de reg. iur, l. ea, quæ rarò. Non enim debet fieri lex de resuscitatis à mortuis, eò quòd Lazarus fuit à morte resuscitatus. Sextò dicit, quòd Diabolo est adempta potestas à Christo, & est religatus in inferno, vsque ad aduentum Antichristi, quo tempore soluetur à vinculis, vt vires suas exerceat in malos: & ideo non potest modò exire, vt portet homines, & alia faciat, quæ referuntur. Septimò dicit, quòd Christus fuit à Diabolo portatus ex permissione eius: vnde si non constet de permissione Dei, non debent credi istæ aliæ delationes. Octauò addit adiiciens: Si Diabolus sic potest, cur in paucis & abiectis personis tãtùm hoc facit, cùm sit indifferens & vniuersalis tentator mundi? ? Nec possunt afferre tales personæ indubitatum de his testimonium, arg. ex dict. cap. Episcopi. Fama enim debet habere ortum à personis fide dignis & honestis, cap. cùm oporteat. de accusat. Sic igitur (inquit) patet, quòd cùm hoc argumentum de Christo patiatur retortionem, sequitur, quòd sit inefficax. Quicquid autem sit de hac Dæmonis potestate, principalis conclusio videtur vera. Hæc ille vel ex illo. Sed in omnibus, quatenus repugnant principali proposito nostro, aberrant à vero. Et quoad primum quidem dictum suum, dicimus, quòd consequentia illa in ratione tacta bona est, inferendo ex facto ipsum possibile: quia ab esse & posse valet consequentia, vt scientia Logicę docet. Et qui facit quod maius est, potest etiam facere quod minus est, & quod etiam æquale est saltem actu vel virtute, etiam si non semper familiariter. Sicut qui potest generare hominem, non potest generare asinum, nisi virtute seu potius eminenter quia dignius asino generare potest. Vnde non debuerat dictam consequentiam negare, nisi ad probationem eius tactam in argumento satisfaceret, si vinculum illius fugere cupiebat. Et quòd dicit, ideò argumentum esse inefficax, quia consequentia est falsa, est probare idem per idem, quia argu

Diabolo est adempta potestas à Christo.

Fama debet habere ortum à personis fide dignis & honestis.

Impugnatio.

Solut.

Qui facit maius, potest & minus.

argumentum illud non est, nisi illa consequentia. Sed compatimur. Quòd verò addit, quod destructo consequẽte destruitur antecedens, verum est si consequentia bona sit. Sed econtrà, posito antecedente, vt hîc ponendum est per fidem ponere oportet etiam consequens, secundùm eandem necessitatem, vt Logica docet. Hæc autem consequentia probata est esse bona. Secundũ etiam dictum suum non procedit. Neque fit ista consequentia à sapientibus, Christus fuit portatus à Diabolo, &c. ergo istæ mulieres portantur. Fortè Aduersarius vidit aliquam apparentiam in hoc modo arguendi: & ideò sic argumentum formauit. Sed nullam apparentiam habet nedum apud logicos, verùm neque apud mediocriter ratione vigentes. Sed ex illo antecedente benè infertur: ergo istæ mulieres possunt portari ab eodem considerata potentia naturali eius, quæ semper est eadem, & considerata ex hoc Christi facto regula prouidentiæ diuinæ, vt non solùm permittat homines à Dæmone spiritualiter tentari, sed permutationes etiam, atque molestias corporales. Quod autem de facto portentur, alia via conuincitur ab huius causæ iudicibus.

Delationem corporalem personarum à spiritibus esse impossibilem non probatur in dicto c. Episcopi.

CAP. IV.

TErtium etiam eius dictum patet ex precedentibus esse falsum. Neque enim talem delationem esse impossibilem, probatur per cap. Episcopi neque præcipit talia non esse credenda, quasi sint impossibilia, aliàs contradiceret Euangelio, sed benè præcipit non esse credendum, illas mulieres non esse de facto portatas ad seruiendum Dianæ, quasi Deæ residenti in aliquo determinato loco distante, ad quam per longa terrarum spacia portarentur, vt putabant, & dicit etiam quòd eis contingebant virtute Diaboli illusiones, &c. Et sapienter dictum est, quia talem delationem non habebat necessariam, neque vtilem Diabolus ad finem, in quem deducere

satagebat mulieres illas, vt videlicet crederent, quæ erant contra fidem de pluralitate Deorum, & conuersione hominum in Deos, vt paganorum error habebat. Præsentis autẽ delationis malitiosam & versutam causam, seu rationem habet nunc Diabolus, de quo suprà dictum est. Vnde cùm non sit eadem ratio præcipiendi, non idem etiam præcipi facilè deducitur. Et consequenter ex eo non sequitur, quòd sicut nõ illæ, ita nec istæ portentur. Et multò minùs præcipit capitulum illud tale quid non esse credendum, quia talis delatio sit absolutè, vel etiam ordinariè, impossibilis. Leges etiam admittunt non solùm quod est possibile per naturam, sed etiam per altiorem virtutem, huiusmodi est Diabolica virtus: licèt de talibus non se intromittant, vt sapiant vel iudicent qualia sint: sed hæc superioribus legibus, hoc est, Theologalibus deferunt discutienda. Aliàs nullum miraculum, nullum etiam Angeli vel Diaboli opus admitterent canones, aut supponerent leges ciuiles. Quod falsissimum est, cùm sint plurimæ à Christianissimis Imperatoribus promulgatæ. Christiani autem habent talia de necessitate concedere. Falsum est, vt vlterius quod affert quartum dictum suum, imò tex. d. c. Episcopi, distinguit, quæ sunt contra fidem ab his, quæ non sunt contra fidem, vt ex suprà dicta declaratione cap. in responsione ad quintam rationẽ aduersarij patere potest: & similiter in primo nostro opere, in solutione primi argumenti. Licèt etiam non sit necessarium, omnem textum explicare, omnem distinctionem, quam admittere potest. Aliàs nullus indigeret glossa, nulláque regula pateretur exceptionem. Falsum est etiã quintum dictum eius, imò periculosum valdè est dicere, quòd textus ille indistinctè præcipiat, ista non esse credenda, & quòd non fiant in corpore quasi non possint fieri in corpore, & quòd nihilominùs recordarentur Patres illi, Christum fuisse portatum in corpore super montem à Diabolo, &c. Innuit enim iste modus loquendi, quòd vel Euangelio non est credendum, vel Concilium, cui putat standum in omnibus, docet falsa & præcipit contraria Euangelio: quorum neutrum sanam promit fidem sic dicentium. Quòd ergo illi patres fuerint prædictorum memores nõ negamus. Sed quòd non ista pro tunc attenderint, non fuit, quia non curarent de illo exemplo, si fuisset ad propositum suum: sed

quia non faciebat pro decreto suo neque illi contradicebat, eò quòd non negarent possibilitatem talis delationis, quam illud inferebat exemplum. Dicere autem absolutè, quòd non est curandum de illo exemplo, est dicere quòd non sit curandum de Euangelio: quod quantum fidem prætendat in dicente, quisquis is est, viderit. De exemplis etiam non est iudicandum, vt aliquis possit solùm exemplo alterius damnari, quia posset ille non iustè fuisse damnatus, sed est curandum ad inferendam aliquam possibilitatem absolutè si per exemplum (vt hîc accidit) innumeri cōprobentur. Vnde patet quòd authoritas ista non est ad propositum. Et hoc sæpè contingit aduersario in his suis tractatibus, inducere, inquam, tam Philosophorum, quàm legum authoritates, non ad propositum, & cum fallaciis amphibologiæ, vel æquiuocationis, vel figuræ dictionis. Quòd si fortè Arist. inducatur, dicens in primo Priorum de exemplis, quòd ponuntur, non quia semper ita sit, sed vt discentes assentiant. Respondetur, quòd Aristoteles hoc dixit, quia pro exemplo inducitur sæpè, quod falsum est vel fictitium, eò quòd non quæritur quandoque similitudo ex suo esse, sed ex sua ratione, quam importat. Si verò sumatur similitudo, vel quæratur ex eo, quod est aut fuit in re, per exemplum, valdè curandum est, ne falsa dicantur, aut introducātur pro veris. Et sic est in proposito: quia super veritate prędicti exempli de Christo fundatur, & ex ea infertur veritas possibilitatis prædictæ delationis. Vnde hanc negare, est negare Euangelium. Et quod addit hic homo, quòd ea, quæ raro accidunt, non faciunt regulam, si intendat de his, quæ accidunt à casu, vel à fortuna, verum est, quòd non cadunt sub regula, quòd sint nunc vel tunc, hoc vel illo modo facienda: licèt etiam sub hac regula legali cadant, quòd non sunt ita iudicanda sicut ea, quæ ex intentione facientis procedunt. Sed ea, quæ licet raro accidant, tamen vel necessariò, vel ex intentione naturæ, vel agentis à proposito, & secundùm directionem rationis proueniunt. ista, inquam, cadunt sub regula, si sint moralia vel ciuilia. Sicut dantur leges & regulæ circa electiones Papæ & Imperatoris, & circa multa alia rarissimè contingentia. Sicut etiam est scientia de his quæ raro contingunt, sed tamen necessariò in natura, puta, de eclipsibus. Veruntamen ea quæ confitētur strige

De exemplis non est iudicandum.

iam nunc raro non accidunt: sed quam frequenter, vt ex processibus earum patet.

Diabolum sic inferno religatum teneri quòd non possit ad nos tentandos accedere, sapit hæresim.

Cap. V.

SExtum etiam dictum aduersarij non procedit: sed innuit dicentem, valdè ignarum sensus sacræ scripturæ, & habere periculosum sensum de illa Diaboli religatione: hunc, inquam, quòd Diabolus sic sit per mortem Christi ligatus in profundum inferni, quòd non possit ad nos tentandos accedere, cuius contrarium docuit Christus, quando dedit potestatem Apostolis, & successoribus, eiiciendi dæmonia. Docet Paulus, qui dicit ad Ephes. 6. quòd non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principatus & potestates, & aduersus spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Docet Petrus, qui dicit. 1. Petr. 5 quòd aduersarius noster Diabolus circuit, quærēs quem deuoret. Docet denique tota mater Ecclesia, concinens: Mundus, caro, dæmonia, diuersa mouent prælia. Docent omnes Theologi, demonstrantes, quòd substantiæ spirituales ibi tantū sunt, vbi operantur. Vnde si in inferno Dæmones omnes religati sunt, nihil poterunt in hoc mundo penitùs operari, neque homines etiam spiritualiter aut corporaliter tentare vel molestare, contra manifestam omnium Doctorum Catholicorum sapientiam, & communem vulgatissimámq; experientiam. Mirum, quòd talia non aduerterit Aduersarius, cùm sit Christianus, & putet se in talibus non ignarum. Dicitur autem religatus Diabolus per passionem Christi, quia iam non habet potestatem, quam prius habebat, impediendi liberum Sanctorum transitum ad cœlestia, cùm sine macula decedunt, vel purgati redduntur. Aperta est enim modo ianua paradisi talibus sanctis animabus, soluto per Christi passionem pretio, ad quod tota natura humana propter peccatum primi parētis erat obligata. Et hoc impedimentum potestati Diaboli attribuebatur, eo, quòd deuicerat tentando primum parentem: & ob

Diabolus religatus per passionē Christi.

ob hoc in seruum eius totum fuerat redactum genus humanum: quia à quo quis victus est, eius seruus factus est, 1. Pet. 2. Nunc autem, quia per Christi sanguinem sumus à tali seruitute redempti, sic erepti de potestate eius, vt non habeat potestatem impediendi transitum animarum, aut eas detinendi, dicitur esse ligatus. Posito etiam, quod princeps Dæmonum, qui quasi à toto mundo ante aduentum Christi adorabatur, & ex hoc vocabatur à Christo princeps mundi huius, esset sic (vt aduersarius imaginatur) in inferni voragine ligatus catenis vel funibus, nec posset per se & immediatè, quenquam tentare, nunquid per hoc sequitur, quòd non posset homines tentare aliorum ministerio vel obsequio, & per eosdem omnia facere, quæ narrantur de strigibus? Dicitur etiam religata potestas Diaboli, non quia non eandem habeat, cum augmentata in dies malitia, sed quia non tantam super homines exercere potest, vt antea faciebat, coërcentibus nunc eum sanctis angelis, & se validiùs defendentibus sanctis hominibus per virtutem Sacramentorum quæ ex passione Christi, & originem & vigorem habent. Plenam autem potestatem tempore Antichristi reassumet, permittente Domino, & sic exigente defectu fidei, qui vniuersaliter penè erit in mundo.

Non permittere Deum à Diabolo striges decipi, sine ratione dicitur.

CAP. VI.

Septimum quoque dictum aduersarij non procedit. Nam quid permittat Deus, vel non permittat, non potest sciri, nisi ex reuelatione in supernaturalibus, vel ex euentu in aliis. Cùm ergo permiserit delationem corporalem & in Christo, & ex hoc cognoscatur id esse possibile fieri circa alios etiam, si per rationem naturalem non cognosceretur, non debet negari, Deum non permittere tale quid in aliis reperiri, cùm de euentu habeamus rationabilem causam, nisi comprobaretur repugnare sacræ scripturæ, vel signo ei æquiualenti, putà, si per verum miraculum comprobaretur, hoc non permitti à Deo in aliis: vel certè repugnares expresse determinationi Ecclesiæ, quæ in proposito non in-

ueniuntur, vt dictum est. Vnde cùm habeamus humana indicia huius effectus, quantùm possunt de eo haberi, per testes & confessiones, per causas & effectus, vt in primo opusculo deductum est: valde stolidæ & obstinatæ mentis est, ista negare à Deo esse permissa. Ad oppositum autem non habemus, nisi rationes valdè sophisticas, vel procedentes ex malo intellectu sacrę scripturę & canonum, vel ex ignorantia potestatis Dæmonis, & modorum, quibus ista possunt fieri, vel non fieri verè delusoriè. Octauum etiam suum dictum non mouet. Ideò enim Diabolus viles personas sic magis tentat, quia eas faciliùs per voluptates trahit, quibus de se priuatæ sunt. Priuatio enim maiorem generat appetitum. Et indigens rem partam auidiùs conseruat, fortius illi à quo tale bonum habet inhærens, ne fortè si ab eo recedat, amittat quod adeò concupiscit. Nobiles autem, & diuites, commoditatibus & delectationibus abundant. Sapientiores autem præstant iudicio & timore Dei: & ideò etiamsi forte ex curiositate quandoque in talibus sunt prolapsi, citiùs tamen isti hæc abhorrent & derelinquunt, licèt hoc etiam sit omnibus difficile propter magnam potestatem, quam in eos iusto Dei iudicio ob criminum enormitatem accepit Dæmon etiam quoad corpus. Et quod additur, talium non esse acceptandum testimonium, patet quòd ignoranter loquitur, & contra text. c. in fauorem. de hæreticis. Vnde non est aliter audiendus in hoc. Fama quippe debet oriri regulariter à fide dignis & honestis, sed infamia ista potest & ab aliis oriri, dummodò notitiam criminis habeant, a cuius accusatione soli inimici capitales excluduntur. Potest etiam oriri & causari infamia ex propria confessione, etiamsi ea, quæ sunt sufficientia indicia ad interrogandum, non essent indicia sufficientia ad damnandum. Prædicta autem omnia sæpè concurrunt in processu contra tales personas. Patet igitur, quomodo solutio aduersarij ad illam tertiam rationem ex omni parte deficit.

Priuatio maiorem appetitum generat. Indigens rem partam auidiùs cõseruat.

Fama debet oriri regulariter à fide dignis, sed infamia potest & ab aliis.

Solu

Solu. Ponzin. ad rationem sumptam ex appetitu, quo se diabolus cupit adorari, simul ac ipsa ratio infirma esse manifestatur.

CAP. VII.

Quarta ratio pro veritate, talis est. Diabolus vult adorari ab istis personis, vt Deus: ergo magis in vigilia, quam in somnis. Vnde à Saule Rege Israël voluit adorari in vigilia, & similiter idem requisiuit, licet non obtinuerit à Christo, Matth. 4. Et istæ mulieres dicunt, quòd portantur à Diabolo gratia delectationis, & quòd adorant eum: ergo verisimiliter credendum est, ipsum Dæmonem eas portare ad ipsum ludum verè & realiter, vt etiam verè & realiter adoretur. Respondet aduersarius, quòd non sequitur hoc vltimum, & sufficit, quòd adoretur in domibus earum, sicut & aliquæ confitentur se facere, vel saltem in mente. Sed contra. Licet enim ratio prædicta per se sola efficaciter non concludat, sed solùm adiunctis depositionibus, testificationibus, confessionibus, & euentibus, &c. eo tamen modo, quo à verisimili procedit & persuadet, ea non deiicit responsio data. Non enim negat ratio quòd Diabolus non possit se facere aliter adorare, sed persuadet, quòd etiam prædicto modo faciat. Licet enim eius inuidiæ, quam habet in hominem aliqualiter satisfaciat, dum eum in ruinam inducit peccati mortalis & amissionis beatitudinis, à qua ipse cecidit, non est tamen his plenè contentus, sed in grauiora, quoad potest eum conatur deiicere crimina, vt non solùm corde, sed opere non solùm secreto, sed publicè Deum offendat, neget, execretur: sibi in vehementius scandalum publicè se offerat, & homagium adorans faciat: vt sic Deo similis, prout superbus ab initio desiderat, videri magis satagat & anhelet, quàm facturus sit membrum illius Antichristus, de quo tamen dicitur 2. Thess. 2. quòd in templo Dei sedebit, id est, publicè extollens se tanquam sit Deus. Ideò etiam tales personas remotiùs portat, vt faciliùs ad vota sua flectat remota suspicione, quòd à Catholicis videantur & accusentur, subministrata fiducia, vel minori timiditate, ex consortio vniuersali eadem perpetrantium & exemplo plurimorum. Datur etiam faciliùs in remotis libertas, & omnis commodi-

De adoratione Dæmonum 4. Ratio.

Sol. Ponz.

Reprobatio Solu.

Cur lōginquo disportentur Sagæ.

tas fauendi voluptatibus effrenatè, vt in opusculo nostro dictum est.

Responsio Ponzi. ad rationem sumptam ex permissione diuina. respectu malorum, quæ fiunt à strigibus, pariter vt ipsa ratio deficit.

CAPVT VIII.

5. *Ratio.* QVinta ratio veritati fauens talis est: Deus permittit multa mala fieri opere Dæmonum, vt probentur audientes, quali deuotione & fide sint erga eum. 26. q. 5. Nec mirum. circa fi. ergo & hæc. Si enim essent delusiones, nullus tentaret velle experiri, sed potiùs ea sperneret. *Sol. Ponz.* Respondet Aduersarius, quòd non sequitur: Deus permittit hæc ergo illa: quia est arguere a separatis quòd lex non permittit, &c, Addit etiam, quòd satis probantur esse deuoti erga Deum, qui nolunt talia credere verè fieri, vt potè abominabilia. *Reprobatio Solut.* Sed licèt hoc etiam argumentum parui momenti sit, sua tamen etiã responsio nõ satisfacit. Non enim vis argumẽti in hoc cõsistit, quod si hæc vel illa mala permittit aut permisit Deus, sequatur necessariò, quòd ista permittat. Sed quòd sequatur necessariò, quòd ista permittere non est impossibile, aut incredibile, aut indecens vel contrarium diuinæ sapientiæ, aut iustitiæ, vel misericordiæ, prout putant, qui oppositum conclusionis nostræ cum aduersario dogmatizant. Quòd autem ita de facto eueniat, aliis probamus viis. Quamuis autem sequatur hoc bonũ ex permissione malorum, quòd videlicet probantur deuoti: non tamen propter hoc solũ Deus mala permittit, sed multa alia bona elicit ex malis, vt est relucentia & integritas diuinæ iustitiæ, punientis peccata personarum singularium, vel etiam vniuersitatem aut principum, talia non punientium. *Deus permittit peccatũ in punitionem alterius peccati.* Sæpè enim peccatum permittit Deus in punitionem alterius peccati secundùm illud Apocal. 22. Qui in sordibus est, sordescat adhuc. Propter diuinam etiam sapientiam & prouidentiam ista contingunt, quia licet malitia Dæmonum & malignorum hominum sic frenet, vt non tot mala faciant, vel aliis inferant, quot anhelant: suauiter tamen

omnia

omnia sic deducit, vt libertati operantium non inferat iniuriam. Deuoti autem, & verè Dei fideles magis apparent & sunt, qui oblatas sibi maximas voluptates, & singulares curiositates respuunt, ne à Deo vero recedentes, vel in minimo, Diabolo animarum nostrarum hosti consentiant, aut sacrosanctæ fidei abrenuncient & Baptismo, quàm qui talia tam rationabiliter asserta credere nolunt. Ostendunt enim isti se viribus spiritualibus esse sic destitutos, ita se carnalibus mancipatos & deditos, sic in fide instabiles, quòd si putarent ista vera, se continere non possent, quin ea molirentur & satagerent experiri, ita quòd potiùs vellent fidei & Baptismo abrenunciare, quàm ab his voluptatibus alieni fieri. Si ista etiam ideò non essent credenda, quia sunt abominabilia, minùs essent credenda maleficia pessima, quæ dicuntur fieri à pessimis itidem, & sceleratissimis hominibus opere Diaboli suffultis, & essent indeuoti sacri Theologi, qui hæc & illa pariter docent, Domino permittente contingere, deuotionémque ab hoc viro quærerent adipisci. Vtinam ex hoc ostenderet se magis indeuotum, imperfectum, imbecillem, virtutibus & spiritu tali timore nolens ea credere, quæ tot assertionibus comprobantur accidere. Quinimo suæ huic imperfectioni, nec non ignorantiæ, labem pessimam præsumptionis apponit, & iniustæ suspectæque de fide persecutionis in inquisitionis officium macula sordidatur. Deuotissimi sunt & fidelissimi Christi milites, nobiles & principes, qui audientes talia fieri in vituperium Christi, & fidei Catholicæ & cognoscentes, quòd id verè contingere, nõ sine ratione sacri Theologi affirmãt, quorum principaliter interest ista cognoscere, eisque facilè credentes, ita in his sicut in aliis pluribus, quæ facultatem illorum accedunt, fauorem omnem & auxilium, quoad possunt, impendunt & tale sceleratissimorum hominum genus extirpetur longeque à Christianorum finibus propellatur. Et contra imprudentissimi, indeuotissimi vel etiam infideles sunt, quia ea quæ credenda sunt non credunt. Et quod magis dolẽdum est persequentibus inimicos Christi, viribus corporeis, vel etiam literalibus se opponunt, exponentes se (licet contra intentionem suam) maximo periculo, quòd censeantur manifesti fautores hæ-

Persecutio Inquisitorum.

reticorum & consequenter, quòd ab Inquisitoribus merito molestentur. Et quòd non moueantur nonnulli ex deuotione, quam fingunt, hoc est euidentissimum indicium, quod pecuniis acceptis vel promissis, vel amore carnali, aut æmulatione & inani gloria plurimi persecutionem Inquisitoribus excitant. Sed patres Inquisitores, si solũ Deum timuerint, fideique zelo acti officium, quod sibi ex præcepto sanctæ matris Ecclesiæ sub censuris diligenter perficiendũ incumbit, inuictè prosequentur, etiam hos persecutores, qui potissima causa sunt, quòd pestis hæc inualescat, & innumera multitudo animarum pereat à Christi fidelium consortio, quasi lupos arcebunt ab ouium grege.

Quatuor rationes infirmæ seriosè recensentur cum solutionibus Ponz. magis deficientibus.

CAP. IX.

Ratio 6.

Negatiua est non ens.

Sol. Ponz.

Non entium non sunt sensus.

Reprobat, solut.

SExta pro veritate ratio talis est: Hæc opinio est affirmatiua, ergo probabilior, quia, qui negat, nihil ponit, & negatiua est non ens: & ideò improbabilis, quia non potest directò sensui subiacere, quia entium sunt sensus, non autem non entium: secundùm Philosophum. 2. de anima. Respondet aduersarius, quòd in criminalibus non minùs creditur negantibus, quàm affirmantibus. Præ. hæc pars habet præsumptionem iuris, imò iure probatur in c. Episcopi. Item negatiua probatur, eo ipso, quòd affirmatiua opposita non probatur. Sed licet etiam ista præmissa ratio futilis sit, nec ab aliquo sapiente inducatur sed solùm fortè ab æmulis, vt ex debilitate rationum, quibus videatur opinio nostra fulciri suspecta meritò de veritate reddatur, imò derisibilis appareat. Nihilominus eam etiam aduersarius malè dissoluit, quia falsum est primò, quòd opinio contraria habeat suspicionem iuris, vel probationem in dicto cap. Episcopi. vt sæpius est ostensum. Derisibile est etiam dicere, quòd vniuersaliter verum sit, negatiuam probari, si opposita affirmatiua non probetur. Aliàs si non probaretur, quòd Rex Franciæ sederet, ex hoc ipso probatum

esset

esset, quòd non sederet: & sic de aliis. Est tamen hoc verum acceptandum in fauorem Rei, in iudiciis. Statur enim negationi eius, si aliter affirmatio non probatur per testes. Sed in proposito sunt inuictissimæ probationes, & clarissima indicia pro affirmatiua, & opposita negatiua à nullo sapiente probari potest.

Septima ratio talis est: Præsumitur potiùs veritas, quàm fictio, l. 3. §. hæc verba. ff. de negot. gest. Respondet aduersarius quod magis vrget, vt hæc extimentur ficta, quia procedunt à Diabolo deceptore, & mendace. arg. in d. c. Episcop. Sed quamuis hæc quoque ratio efficax non sit nihilominus falsa est illatio aduersarij, quòd ideò hæc extimanda sint ficta quia procedunt à deceptore. Dictum est enim supra, quòd qui propterea quòd Diabolus est deceptor, & habet mille nocendi modos, putaret Diabolum nunquam veritatem dicere, auc quicquam verè facere, vel fecisse esset hæreticus, quia hoc repugnat sacris literis. Maleficia etiam vera, eius malitia illata, idipsum comprobant. Quæ etiam narrantur, non omnia per Diabolum fiunt, aut perficiuntur, sed ab hominibus & per homines, vt clarum est. *Ratio 7.* *Sol. Ponzini.* *Reprobat. Solut.*

Octaua ratio in fauorem veritatis inducta, talis est: Diabolus contradicit honori Dei, & fidei, quantum potest: vnde procurat, quòd verè & realiter fiant opprobria fidei, conculcando realiter crucem, &c. magis quàm fictitiè, & in somnis, &c. Respōdet Aduersarius, quòd per illa soluitur hoc argumentum, quæ dicta sunt suprà ad quartum. Sufficit enim Diabolo, quòd adoretur in domo, &c. Sed licet hoc argumentum non arguat factum, sed maiorem probabilitatem facti veri, quàm illusorij: sua tamen responsio suprà etiam euacuata est, quam dedit ad quartum. Nō enim sufficit Diabolo, adorari simpliciter, sed ex superbia sua appetit similis esse Deo, & adorari vt Deus publicè, & coram multitudine quantùm potest. Non respondet etiam aduersarius ad motiuum de affectato per Diabolum reali & non phantastico contemptu Christi, & fidei, & sacramentorum. In somnis enim accidens talis contemptus non imputatur per se ad peccatum. Maius est etiam opprobrium, publicè Christum contemnere, quàm seorsum in domibus, & à paucis similia fieri etiam vigilantibus. Magis autem odit Christum Diabolus quàm omnis alia creatura *Ratio 8.* *Diabolus contradicit honori Dei & fidei quantũ potest.* *Responsio Ponzin.* *Reprobat. Solut.*

tura

tura quemcunque inimicum vnde maximam in eum confusionem procurat, quantum potest. Et eo potissimè cùm ex tali publico contemptu maior sequatur animarum ruina quàm tota intentione desiderat, & omni qua potest malitia procurat.

Ratio 9.

Ratio ad idem non talis est, Cōtrariorū est eadem disciplina: ergo sicut publicè abrenunciatur Diabolo in Baptismo, ita vult sibi publicè homagium fieri, & Christi fidei atque Baptismo abrenunciari. Eadem enim solemnitas debet interuenire in dissoluendo, quæ in confitendo. Respondet aduersarius, quòd Diabolus non curat de forma fiēdi, dummodo inducat ad factum, scilicet ad peccatum, & ad interitum hominis consequenter. Nec ad substantiam Baptismi requiritur illa solemnitas, &c. similiter non omne destruitur eo modo, quo colligitur, l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. in glo. Nec reiicitur quis à communione fidelium eo modo, quo recipitur: quod patet per comparationem Baptismi ad anathema. Argumentum ergo remanet sublatum, quia ad tollendum argumentum sufficit dare instātiam. 1. q. 4. sicut vrgeri. & 9. Ethic. Sed sicut præcedēs, ita & hoc argumentum non concludit, nisi maiorē probabilitatem, quam non tollit responsio aduersarij. Et primò patet ex dictis, quare Diabolus non satiatur de quocūque modo contemptus Dei & diuinorum, ruinæ hominum. Secundò patet, quòd licèt ad substantiam Baptismi non requiratur illa solemnitas: præcipit tamen eam Ecclesia, vt conuenientem, quia fit, quasi quoddam matrimonium animæ cum Christo, quod debet publicè fieri non minùs quàm matrimonij carnalis contractio. Et etiam quædam fidelitatis iuratio facta summo Principi votúmque solēne factum Deo, quæ omnia regulariter requirunt solemnitatē multitudinis quæque suo modo, ergo pro superbia, cùm Diabolus appetat Dei similitudinē, appetit consequenter, quòd homagiū sibi & apostasia à Christo publicè fiant. Nec est bona instantia illa: nam excommunicatio & anathematizatio publicè fit, & cum solemniter extinguēdo ac ad terram proiiciendo candelas in Ecclesia publica per Sacerdotes, vestibus sacerdotalibus indutos, &c. Sicut etiam cum solemnitate multiplici fit ordinatio clericorum, ita & degradatio pariter

Diabolus non curat de forma fiendi, modò inducat ad factum.

pariter seu depositio à statu clericali fit cum solemnitate. Et si aliqua instantia alia dabitur non erit in similibus: & ideo non tollet probabilitatem argumenti.

Ratio decima ex d. c. Episcopi fundamenta sumens, malè soluitur ab aduersario.

CAP. X.

Ratio decima ad idem talis est: Capitulum Episcopi. huic positioni non repugnat: ergo nihil obstat, quin ista credi debeant. Assumptum patet, tum quia loquitur in alia secta, vt potè existimantium aliquid diuinitatis esse extra vnũ Deum: & quòd bestiæ super quas ferebantur, essent factæ ab alio, quàm à Deo: quæ duo ab his non dicuntur, imò tenent tam bestias eas portantes, quàm principem apparentem cui obediunt, Dæmones esse sic transformatos. Vnde propter hoc, quòd istæ credant se portari, non incidũt in errorem, quasi credentes illis similia, &c. respondet autem aduersarius, quòd intellectus, quem ipse attulit suprà in d. c. & per quem ista euacuantur, videtur amicus literæ & rationabilior, & magis fauere animabus: quia si pars contraria esset vera, inuitarentur quodammodo omnes ad malos appetitus, à quibus remouentur prædicando, quòd sint falsa. Et propter hoc emanauit fortè dispositio illius capituli. Dubia autem debent benigniorem interpretationem accipere. Istæ quoque sectæ similes sunt, quia mulieres istæ sicut illæ aliquid diuinitatis Dæmoni attribuunt, cùm illum adorent, sicut illæ Dianam, &c. Sed licèt ratio inducta non habeat propriè vim argumenti, sed magis responsionis ad obiectionem, quæ fit per dicta capituli illius: nihilominus eo modo, quo illationem habet, malè soluitur ab isto homine. Et suprà clarissimè ostensum est, suum intellectum in d. c. esse falsum nec fauere, sed magis nocere animabus, & esse causam maximæ ruinæ in Christi fidelib⁹ & in tota Ecclesia Dei Nec inueniuntur, nisi sceleratissimi homines, & semi-infideles, qui facilè possint ad illa trahi auditis opprobriis contra Christum atque res sanctas in tali conuentu factas. Benignior quoque pars est, veritatem

Ratio 10.

Responsio Ponzin.

Reprobat.

tem agnitam prædicare , quàm impugnare, nisi quis benignitatem appellet peccare in Spiritum sanctum. Pium est Christi velari fidem, ne minimum quid in mundo inueniatur ei aduersum. Et impium cæca mente tot iniurias in Christum ritè prolatas, non curare, & quasi sint illusiones, nolle attendere. Si enim audiretur, quòd in tali maligno conuentu fierent coniurationes contra Principem vel libertatem, etiam si vnus solus testis & fœmina esset, aut puer, sufficeret apud iustos, qui communiter assentatores sunt Principum, ad inquirendum, torquendum, damnandum, &c. Iustior est interpretatio, quæ mouet Christi deuotos & fideles, fidem Christi ab omnibus hostibus eius, eorúmque fautoribus defensare, quàm quæ mouet ad inferendum bellum Inquisitoribus, & molestam rem Christi agentibus. Tutissima pars est, animarum periculis obuiare, & magis corpora iniquorum horum in interitum dare, quàm in populo scandalum, & vtriusque hominis ruinam imminentem, quasi somnia floccifacere. Quod verò addit, sectam hanc esse similem illi, quia & istæ Dæmonem adorant, &c. Respondemus, quòd licèt istæ aliqua signa diuinitatis Dæmoni attribuant, non tamen putant illum esse Deum, sed semper cognoscunt atque fatentur illum esse Dæmonem: & quòd à Deo vero recedant, Dæmoni obsequantur, solùm prouenit, vt obtineant commoda. Vnde non sunt propriè paganorum errore detentæ istæ mulieres, aut idololatriæ, sicut illæ erant, quæ putabant fœminas illas esse conuersas in Deas, quibus & diuinitati debitum honorem ob hoc exhibebant atque cultum: licèt & istæ iudicentur propter prædicta, vt hæreticæ quia à fide apostatarunt & Diabolo homagium de corpore & anima sua fecerunt & latria soli Deo debita, eum veneratæ sunt. Et hæc sufficiant contra responsiones aduersarij, ad rationes pro conclusione nostra ab eodem inductas.

Explicit Apologia secunda de Lamijs. Incipit tertia.

POstremum igitur ostendimus tam rationes aduersarij, contra nos inductas, quàm responsiones eius ad rationes nostras, à veritate deuiare, consequenter ostendendum est vltimò, quòd cóclusiones

siones etiam eius ex prædictis rationibus & solutionibus deductæ, falsæ sunt omnes. Quarum hæc est prima.

Conclusiones tres, quibus negat Ponzinibius striges abuti sacramentis, insidiari pueris, ac eosdem occidere: diabolum insuper incubum vel succubum esse reprobantur.

CAP. I.

MVlieres istæ non portant corpus Christi ad ludum, nec alia obscœna faciunt, quæ in processibus Inquisitorum continentur. Sed dicitur, quòd sicut cõclusio ita ex hac falsitate sequitur, quòd non portentur hæ mulieres aut viri corporaliter ad ludum, ita etiam in se falsa est. Et rerum euentus hoc ostendunt: quia comprobantur per testes & per confessiones, tam dantium, quàm accipientium sacras hostias, quòd in vigilia illas accipiunt, domi portant, & manè sequenti nocte cursus, qua dicunt eas portare, & in loco cursus vituperiis affectas relinquere non inueniunt eas in capsa vel in domo qua easdem serò habebant: ergò non somniarunt se eas portasse, quia inuenirent eas manè in manu, vel in capsa sua, sed verè portarunt. Pleni sunt autem horum processus Inquisitorum, quibus nolle fidẽ præstare, fatui hominis potiùs est, quàm proterui, vel ignorantis, &c.

Prima cõclusio falsa.

Reprobat.

De sãcta Hostia ad Diabolicum conuentum portata.

Non est verum, quòd ingrediantur nocte domos ad strigandum pueros. Quod etiam non videtur verisimile ea ratione: quoniam scriptum est, quòd Deus iustus non patitur quemquam iniustè noceri cap. secundùm Apostolicam. Item, quia cuilibet datus est angelus bonus, etiam ab vtero matris, vt cohibeat malitiam angeli mali. 1. distinct. 11. q. 1. articul. 5. Item quia (vt dictum est) potestas Dæmonis adempta est per aduentum Saluatoris. Item quia aliàs vita & mors hominis esset in potestate Dæmonis, & malarum personarum.

Secunda conclusio falsa.

De Angelo cuilibet ab vtero matris dato.

Quòd autem inueniantur strigati paruuli, hoc non est prædicto modo, sed alio, scilicet per incantationes, & maleficia, vel etiam naturaliter per oculos vrentes.

Sed dicitur, quòd falsam esse conclusionem hanc, infinitæ comprobarunt experientiæ, de quibus aliquas in præ-

Reprobat.

misso opere de strigibus, ad veritatem suadendam induxit, ostendens pariter quomodo censendum sit, id esse possibile vel impossibile. Et quòd addit, DEVM non permittere quenquam iniustè nocere, si nihil aliud addatur, est falsissimum periculosúmque in fide. Aliàs nullum nocumentum ab homine illatum esset iniustum. Et sic homicidæ ac fures & id genus flagitiosi homines non essent iniusti, quòd nullus nisi fortè talis diceret. Sed bene verũ est quòd talia non permittit Deus, quin etiam puniat vel nullum permittit pati iniustè, ex parte patientis, & in ordine ad Deum: quia nullus patitur, nisi pro aliquo demerito, seu culpa qua Deus offensus est, culpa, inquam, sua vel alterius, quam potest quis, vt suam per proprias passiones facere coactus, vel voluntariè. Sicut præ aliis omnibus Christus pro nobis passus est, voluntariéve agnus innocentissimus, licet ex parte Iudæorum fuerit iniustissima talis passionis illatio. Similiter alij Sancti charitate flagrantes, sæpè pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt. Sunt etiam omnes pœnæ iustè à Deo permissæ, infligi hominibus merito peccati originalis: quas pœnas pro originali solum inflictas, Deus in bonum patientis semper conuertit, si sit doli capax, & patienter propter Deum sustineat. Si autem non sint doli capaces, qui patiuntur, cedit eorum pœna in exaltationem diuinæ iustitiæ, & etiam in exaltationem diuinæ sapientiæ, qua iustitia originali propter peccata primorum parentum sublata, reliquit corpus nostrum, & quicquid in nobis passiuum est in sua naturali conditione qua compositum ex contrariis, naturaliter alterari possit atque corrumpi. Punit præterea paruulos Deus, & similiter alios quoscunque propter peccata parentum. Visitat enim peccata patrum in filios, vsque in tertiam & quartam generationem. Exod. 20. Similiter Domini ac Prælati propter peccata subditorum, econuerso sæpius puniuntur, & præsertim si vnus sit alterius causa: vel imitator, in scelere. Quòd verò addit, cuilibet homini datum angelum ad custodiam esse, verum est: sed ex hoc non sequitur neque necessarium ob hoc est, vt Diabolo resistat in omnibus aut semper. Aliàs nullus periret in anima vel in corpore per Diaboli nequitiam immediatè cooperantem præter communem naturæ cursum quòd quidem falsissimum comprobatur, si his quæ passim in mundo referun

An Deus non permittat iniqua.

Sancti charitate flagrantes, sæpe pro peccatis aliorum pœnitentiam agunt.

Deus in bonũ patientis semper conuertit, si sit doli capax & patienter propter Deum sustineat.

Deus punit peccata patrum in filios.

De custodia Angelorum.

referuntur contingere, credēdum est. Inscrutabilia sunt iudicia Dei. Iustissimè permittit multa mala fieri per Dæmones, non obstante regulari custodia bonorum Angelorum, quibus quandoque innotescit quòd non est pro tunc voluntas Dei quod malo Angelo resistant, sed potiùs vt permittāt illius expleti satiariq; malitia. Quorū tamen euentuum, qui quandoque sunt horrendi & miserabiles causam homines non videntes, supra modum admirantur. Sic fertur his tēporibus accidisse mulierē præ desperatione quod à viro despiceretur, commendantem se Diabolo, ab eodem protinus occidi, dū facta per eum fallaci promissione, quod eidem ad vota succurreret, illa donauit animam propriam eidem poscenti. Extimādum est enim illam in peccatorum tale profundum fuisse demersam vt mereretur ex tunc omni angelico destitui præsidio, ac Diabolicæ potestati totaliter relinqui. Occideret autem Diabolus omnes peccatores statim, si posset, sed à bono angelo iuxta diuinā miserationem plurimi, & vt in pluribus, defenduntur, vsque ad tempus diuinæ sapientiæ soli præcognitum. Expectat enim nos Deus (inquit propheta) vt misereatur nostri. Quā verò cōpletas nouit iniquitates impiorum, secundùm quod suam misericordiam decet atque iustitiam, destitutos auxilio suo Diaboli sæuitiæ puniendos tradit. Quòd verò repetit iste Dæmonis potestatem ademptam esse per Saluatoris aduētum, suprà declaratum est, quomodo ad sensum suum, falsum est & hæreticū, & quod in vero sensu nō militat cōtra nos, nec oportet repetere. Aliud etiā quod addit, quasi magnū inconueniens quod videlicet aliàs vita nostra & mors esset in potestate Dæmonis, & malarū personarum in virtute eius, non est verum sic absolutè sequi, semper esse vitā & mortem hominum in Dæmonis potestate. Sed benè sequitur, quod aliquando & respectu alicuius, & hoc non nisi ex iustissima Dei permissione, vt suprà deductum est. Cur etiam Deus innocentes in se pueros aliquando permittat à strigibus occidi vel lamiari plures in nostro opere rationes assignauimus, quos etiam si parentes vespere signo crucis communirent ac domino precibus commendarent, nil mali nocte illa proculdubio paterentur, defendere eos angelo bono sibi ad custodiam delegato. Quòd verò addit, pueros per alia maleficia strigiari, contra seipsum iam pu-

gnat. Neque enim maleficia sortiuntur effectum, nisi per speciale Diaboli operantis aut cooperantis auxilium, vt notum est scientibus, qui hæc important Prædictis autem non obstat infici quandoque paruulos perurentes vetularum oculos, cuius euentus etiam reddidimus causam in opere nostro. Sed vltra prædictos modos maleficiantur etiã & occiduntur à strigibus modis in eodem opere explicatis. Et sicut non nisi iustè permittit Deus innocentes maleficiis perire, ita debet concedere Aduersarius quòd & à strigibus destruantur non nisi iusta Dei permissione. Sed de his satis dictum est in superioribus.

Perurentes vetularum oculi inficiunt infantes.

Firma stat sententia Archiepiscopi Florentini secunda parte tit. de luxuria. c.4. ibi. Quo ad secundum dicentis ex compendio Theologiæ, quòd, cùm Diabolus inducit ad vitium contra naturam, aufugit propter nobilitatem suæ naturæ abominans tantum scelus Infert autem Aduersarius ex hoc, falsum esse quod affirmant striges, videlicet quòd Diabolus sit eis incubus aut succubus contra naturam: licet videatur mirũ, quòd Diabolus sic fugiat, cùm sit nefandissimus, &c. sed potest (inquit) dici, quòd non fugit, nisi quãdo videt sic incensos homines, quòd omnino peccabunt, illo etiam non vlterius instigante. Sed dictum Archiepiscopi licet in nullo sacræ Scripturæ loco fundamentum veritatis assumat, saluari tamen potest, non obstante veritate eorum, quæ dicũtur à strigibus. Neque loquuntur auctores illi, nisi de peccato cõtra naturam inter homines perpetrato, quod magis abhorret Diabolus, quia non solùm est contra ordinationem & rectitudinem moralem vt alia peccata, sed etiã contra naturalem: & ideò secundum genus est sibi ex hoc contrarium, quia naturalia in Dæmonibus remanserunt splendida post peccatum secundùm Dionysium. Vbi ergo potest sine sui præsentia peccatum hoc fieri, inducit quidem vt fiat propter inordinationem moralem, cuius ipse caput & auctor est. Fugit autem in facto propter nobilitatem suæ naturæ, cui consequenter contrariatur omne quod contra naturam est. Sicut autem propter inordinationem primi peccati sui obtenebratus est intellectus angeli, & fœtatus affectus, quò ad ea etiam in quæ naturaliter per tales potentias inclinatur, vt omnia à se intellecta nec non & desiderata, in malum finem ordinet, superante malitia naturam

Conclusio tertia falsa. Sathan abominatur scelus contra naturam.

Reprobat.

elegan

elegantem, ita vbi sine sui præsentia non potest ad vitium quod abhorret inducere, aut non æquè citò vel facilè, nedum se præsentem, verùm etiã cooperatorem esse prælegit, vt suæ malitiæ ac inuidiæ contra homines (hoc ipsum Deo opti. non nisi iustissimè permittente) satisfaciat quam velit naturæ suæ pro tunc dignitatem attendere, aut eidem non iniuriam quodammodo facere. Credo quòd Aduersarius licet has mulieres quando talia patiuntur, etiam somniare. O virilem considerationem. Dari autem succubos & incubos spiritus, in nostro primo opere attestationibus sanctorum Doctorum comprobatum est, ita vt Augustinus talia negantes, iudicet impudentes.

Non admittendas striges contra striges in testes, & ob id Inquisitorum processus esse infirmos, quod duabus conclusionibus Ponzi. complectitur, reprobatur.

CAP. III.

Non sunt ergo admittendi tales testes, non obstante c. In fauorem, de hære. in 6. cùm sint personæ delusæ: & dicta eorum procedãt ab his qui per homines deceptos, alios quotidie decipere gestiunt, 26 q 2. c. Qui sine Saluatore. q. 5. c. Nec mirum, & etiam quia hoc modo Dæmone illudente possent boni & iusti accusari, cùm Dæmon se transfiguret in diuersas personarum species, & eas ostendat. d. c. Episcopi. Imò omnibus tam contra se, quàm contra alios de huiusmodi deponentibus vel testificantibus, aut certè confitentibus, credendum est, dummodo non deprehendantur capitales inimici, vel in aliis insanire, vt in opusculo nostro deductum est, non obstante aliqua illusione, quæ in talibus sæpius interuenit. In principalibus enim propter quæ deprehenduntur apostatæ vel hæretici, non illuduntur. Sicut in abrenunciatione fidei & baptismi, in abusione sacramentorũ in homagio facto Diabolo, & aliis pluribus nefandissimis. Quod verò additur, quòd possunt iusti & innocentes accusari per cap. Episcopi. Respondetur primò quòd cap. non loquitur de ista secta vt sæpius dictũ est. Secundò quòd licèt Diabolus quoad suam potentiã, naturalem possit figuram personarum etiam innocentum assumere, aliásque quasi præsentes in ludo illo præferre, non est tamen credendum, quòd Deus id permittat, nisi fortè tales personæ etiamsi non pro tunc aliàs tamen fuissent

Conclusio quarta falsa.

Reprobatio.

In quibus casibus admittantur Striges contra Striges in testes.

præsentes. Posset enim iustè id Deus permittere, vt de facto præterito punirentur, quod sic accusatæ, & ad quæstiones oppositæ confiteri iam cogerentur. Non est etiam sine tali excusatione facti, hoc putandum esse, quasi impossibile absolutè, vel etiam ordinariè, quòd videlicet Deus permittat aliquos etiam innocentes accusari occulto aliquo suo iudicio: sicut & in aliis criminibus diuina permissione quādoque innocentes etiam accusantur, atque damnantur ab hominibus ex ignorātia excusabili, vel etiam ex malitia. Tales tamen si fuerint amici Dei suam innocentiam tandem manifestam facient, aut in bonum eorum cedet, quidquid cōtra iustitiam patientur, puta in remissionem peccatorum, & in præmiorum cumulum propter patientiam. Id tamen non nisi rarissimè Deum permittere, proculdubio credendum est. Et deprehendi facilè posset delusio quando postmodum in vigilia non cōuenirent cum aliis dictis & factis, quæ contigisse referrentur in ludo. Non est autem ob hoc omittendum iudicium contra tales, quando iuridicè deponuntur, aut accusantur nisi expressè deprehenderetur illorum innocentia ex modo respondendi, quod prudentiæ Iudicum relinquendum est, Si enim simpliciter ex hoc motiuo demitteretur iudicij prosecutio contra tales, par ratio esset vt etiam contra innocentes iudiciario ordine facta iudicia vniuersaliter essent damnanda: quod est falsum, cum iura supponant, imò decernant, quod si iudex solus etiam pro certo sciret innocentem aliquem accusari, quando non posset innocentiam illius aduersus allegata probataq; defendere, non deberet iustitiam petentibus denegare, & accusatum absoluere Si conclusio ergo prædicta procederet, vel prætracta pro illa ratio efficaciam haberet, omnia iudicia circa cætera quoque crimina deberent auferri, eò quòd plerumq; interueniant iniustitiæ, multæque falsitates, quinimo totius mundi decentissimus à Deo constitutus ordo violandus esset, vel ex toto tollendus: ex eo, quòd aliqua fieri contingunt contra, vel præter rerū naturam, vt monstra Hæc igitur cum absurda sint, eo, quòd propter ea, quæ contingunt, vt in paucioribus & per accidens, non est regularis ordo violādus siue mutandus, patet quòd propter hoc etiam quod infertur, si quandoque contingeret, non sunt minùs credenda vel iudicanda, quæ deponuntur cōtra striges,

ges, aut referuntur ab eis, imò sunt omni studio & seueritate funditus extripanda, quando eò hoc ipso deprehendantur esse magis periculosa, quòd sunt magis occulta, & ob hoc facilè remedium adhiberi non possit.

Vbi Aduersarius iudicandus venit atque damnandus, alios gestit procarissimis damnare verbis.

CAP IIII.

Inquisitores debent facere adiurare illam opinionē, quòd eatur ad ipsum ludum, seu quòd portantur personæ de loco ad locum in corpore: & verè, cum talis opinio sit reprobata: quod puto notandum. O miram viri præsumptionem, ô detestandam insaniam. Non adiurantur coram Inquisitoribus, nisi hæreses: non abiurant, nisi hæretici. Ergò ne hæresis erit illa opinio, quam domini Inquisitores defendunt, & secundum eam iudicant extrema damnatione dignos fidei inimicos, quàm illustres Theologi, nec non Canonistæ veram & Catholicam esse probant? O extremam viri stoliditatem, A quo reprobata est hæc opinio? nónne ab vno solo sic delirante Iurista, vt omnes sapientes Theologos ad risum prouocet, reprobatio eius? Theologi igitur omnes, imò iudices ipsi domini Inqusitores totius Italiæ, Franciæ, Germaniæ, Hispaniæ, qui huius opinionis sunt, & secundùm eam inuictè defendunt Christi fidem, pestiferos apostatas è medio tollentes, coram Inquisitoribus adiurabunt? Quis autem erit in causa fidei iudex, si iudices ipsi iudicandi veniunt. Certè bonum iam erit, vt S. D N. constituat hunc præclarum virum iudicem vniuersalem contra Inquisitores. Sed melius est suæ saluti consulentes Inquisitores, hunc virum de hæresi ex hoc suspectum, quod opinionem reprobat, quæ firmatatem suscipit ex sacris literis Pontificúmque decretis: in multis etiam deprehensum à veritate fidei in hoc suo opere deuiare, præoccupent: & contra eum citò procedant tanquam de hæresi vehementer suspectum, nec non hæreticorum fautorem, defensorem, ac pro modulo suo sanctissimi officij fidei impeditorem publicéq; (nisi humilietur) de honestatum, omnem hæresim & fautoriam abiurare faciant, quando redir · ad Ecclesiæ gre-

Cōclusio quinta falsa & execrabilis. Reprobatio.

mium voluerit: vel certè obstinatum tradant brachio seculari: vel etiam damnent, & igni, publico iudicio, tradāt eius hoc opus ignorantiæ plenum, & infidelitate refertum. Ne fortè si fuerint negligentes, plures patiantur ei similes aduersarios. Non possum non obstupescere, quando magis attendo conclusionis huius, imò auctoris eius stultitiam. Si verum esset, quod dicit iste Misellus Papa quoque cùm fauet Inquisitoribus contra tales, Episcopi, eorúmq; Vicarij, cùm sint coniudices, Doctores quoque & omnes consiliarij concurrentes ad damnationem talium apostatarum, deberent hanc hæresim abiurare: & iste solus, qui has ineptias inuexit, fidelis erit, imò abiurantium Iudex, & abiurationes ipse indicet atque recipiat. Hæc ab omnibus notari profectò debent, & inter omnia dogmata pessimum censeri.

Cremandus traditur ab auctore Ponzinibius.

Aduocandos esse Iuristas ad Inquisitorum processus formandos & perficiendos, quod Ponzinib. septima conclusione nititur suadere, reprobatur.

CAP. V.

POstquam scientia nostra est conferens ad disputationes Theologales, maximè vbi agitur de executione iustitiæ, Doctores iuris sunt vocandi, vt assistant processibus Inquisitorum ac examinationibus & quæstionibus. Ipsi enim sunt tractatores criminalium & non post perfectum processum differatur eorum vocatio. Et sic obseruari debent constitutiones cap. Vt commissi. &c fin. de hæreticis. in 6. cum concor. Ergo ne sancta mater Ecclesia, quæ determinat, quòd solùm semel & in fine iudicij debent sibi inuicem iudices fidei communicare processus, vt patet in extraua. Bened. 11. Ex eo. & explicare per totum corā Episcopo, vel eius Vicario, si Inquisitor, vel eius Vicarius procedit, vel econtra, si Episcopus procedit, vel eius Vicarius, vocatis tunc peritis in Iure & Theologia, iuxta quod iubetur in dict. cap. Vt commissi, &c Statuta de hæret. in 6. Deerrauit & debuerat iniungere inquisitoribus ne sine Doctorum præsentia & consensu quicquam iudicialiter attentare præsumerent. O præsumptionē pessimam. Nunquid igitur

Conclusio sexta falsa.
Iure consulti confusiuni leges ad disputationes Theologales.
Reprobatio.

tur cùm opus fuerit strigem examinare, patres Inquisitores totum collegium Iuristarum tenebuntur aduocare, qui secundùm iura neque coniudicem ad hæc vocare tenentur? Quòd leges conferant ad aliquas, non autem ad omnes disputationes Theologales, concedimus, & ad illas conferunt non nisi ancillarum more subseruiendo. Hic autem homo vult esse iudex & censor Theologorum. Tractatores sunt iuristæ criminalium ciuilium, non autem spiritualium, quale crimen est hæresis. Sed Theologi non solùm sunt horum criminum primi tractatores: verū etiam iudices & exterminatores Non sic arctauit Inquisitores Ecclesia, vt teneantur peritorum, quos aduocauerint, consilium sequi. Sed honorem dedit eorum officio, vt more principum iudicantium, sic habeant consiliarios & assessores, vt in eorum tamen sit potestate cùm suo collega pro arbitrio proprio ferre sententiam. Modos etiam proprios habent inquisitores in procedendo, variásque pœnitentiæ imponendæ consuetudines, quarum sæpenumero ignari sunt Iuristæ Et ob hoc sæpè contingit eos esse impedimento Inquisitionis officio, Inquisitoribúsque molestos, dum conantur eos arctare ad communem modum examinandi testes, aut reum: licet in hoc qui sunt prudentiores communiter remittant ad ipsos Inquisitores, vt sic etiam collegæ (vt par est) mutuò sibi inuicem deferant: & Doctores eisdem (sicut ipse expertus sum) obsequentissimos se gratis præstent zelo fidei, quam communiter (vt decet viros Christianos) inuictè tenemur. Et hæc dicta sint ad conclusiones erroneas Aduersarij, qui patribus Inquisitoribus obsequiosum se non præstitit, sed potiùs odiosum atque infensum; prouocans etiam alios sibi similes his suis scriptis, vt idem attentare non vereantur. Sed comperta nunc per hæc nostra opuscula talium scriptorum illius & opinionum vanitate, spero quòd tam ipse quàm alij resipiscent, & ad propria studia oculos, manus, calamúmque conuertent.

Inquisitores debent more principum iudicare.

Explicit Apologia tertia de Lamiis. Incipit Quarta.

Vnum Oldradi apud quosdam Iuristas famosum dictum de Lamiis reprobatur.

Opinio Oldradi de lamiis.

POsitis autem prædictis conclusionibus suis in prædicto tertio tractatu suo, Aduersarius subnectit alias 26. conclusiones seu regulas vel dicta, tam ex doctrina Oldradi famosissimi doctoris, quàm ex propria officina. Quibus examinatis, nil falsitatis circa eas impugnare pro nunc occurrit, nisi vnum quòd refert in 16. conclusione ex consilio Oldradi 210. Hoc, inquam, quòd non omnis inuocatio Dæmonum sapit hæresim manifestam, sed solùm ea, quâ Dæmon inuocatur vt faciat, quæ non sunt ei propria, sed creatori, puta, ad prænunciandum futura: non autem si inuocetur ad faciendum, ea quæ non excedunt eius propriam facultatem, puta ad tentandum fœminas de venereis & huiusmodi. Nisi fortè, inquit, fieret & hoc per modum adorationis, secus per modum imperij. Sed deceptus est Oldradus, & omnis qui eum sequitur in hoc passu, putans, quòd talis inuocatio ad ea etiam, quæ sunt Dæmoni propria, quia non sapit hanc hæresim manifestam, quòd videlicet insinuet ex facto illo, esse aliquid Dæmoni attribuendum, quod non est Dæmoni proprium, puta, futura cognoscere, ideò nullam sapiat, seu (quòd idem est simpliciter non sapiat hæresim manifestam. Quod est arguere à particulari ad vniuersalem negatiuè, contra regulas Dialecticæ, in proposito sic arguendo: Non sapit hanc hæresim manifestè, ergo non sapit hæresim manifestè. Sicut enim ex hoc, quòd aliquis non est sic homo, puta: Ioannes, nō remouetur quin sit homo, poterit enim esse Petrus, ita ex hoc, quòd inuocatio Dæmonum ad ea, quæ sunt Dæmoni propria, non sapit hanc hæresim, quòd attribuatur Dæmoni, quòd est Deo proprium, non remouetur quin sapiat aliam hæresim, vel infidelitatis speciem manifestè. Id autem non aduertit Oldradus nec mirum cùm esset purus Iurista, non habens ex propria professione subtilem cognitionem distinctionis hæresum vel specierum infidelitatis, nec præualens iudicare, quibus factis vel dictis talia deprahendantur, quæ ad hæreses

Non omnis inuocatio Dæmonum sapit hæresim.

Reprobat.

Oldradus de Ponte Laudensis I.C. insignis taxatur.

hæreses propriè spectant. Theologalis enim est hæc discussio, sicut etiam eorum proprium est, de opposito infidelitatis, de sana inquam, & perfecta fide Christi plenè subtilissimeque tractare. Dicendum est igitur, secundùm sanctos Doctores sacrosque Theologos, quod omnis inuocatio Dæmonum ex hoc sapit hæresim manifestam, quod semper & inseparabiliter habet pactum infidelis amicitiæ cum Dæmone tacitum vel expressum, verbo vel facto etiamsi sacrificia desint. Dum enim faciunt homines id quod à solo Dæmone institutum est fieri sub pacto inito saltem cum primo facti auctores ad aliquid cõsequendum, alij, qui primum in hoc imitantur, & quærunt ex facto illo à Dæmone consequi, quod expetunt, proculdubio ratum habent pactum, quod prius interuenit, & sine quo nihil consequi possent ab inuocato Dæmone, & sic conuincuntur pactum tacitum & ipsi habere cum Dæmone. Et quanto magis, si aperta voce gestu vel nutu Dæmonem inuocant, eius implorantes auxilium? Habere autem pactum quodcumque tacitum vel expressum cum Dæmone, ad Apostasiam pertinet à fide secundum August. & habetur 26. q. 7. Non obseruetis: & secundùm sanctum Thom in 2. dist. 7. quæst. 2. art. 2. quia talia quæ excedunt etiam hominis facultatem (ex hoc enim Dæmonem inuocat homo, quia per se non potest) non sunt expetenda fieri per virtutem Dæmonis, neque quò ad principium vel medium, neque quo ad complementum operis: sed à nullo, cum mala sunt quæ petantur vel si bona à Deo solo, vel eiusdem virtute ab inimicis illius. Iuxta illud Isa 8. Nunquid populus non quærit à Deo visionem pro viuis & mortuis? Vnde inuocando Dæmonem in talibus non tanquam Dei amicum conuincitur ad eum recurrere tanquam ad Deum suum, & habere pacta cum eo infidelis amicitiæ: & cõsequenter apostatasse à fide. Talis autem apostasia ad hæresim pertinet: imo est omnis infidelitatis grauissima, vt patet per S. Thom sec. 2. q. 12. arti. 3. comprehendens virtualiter omnes hæreses, si simpliciter recedat quis à fide, & cultu veri Dei & Domini nostri Iesu Christi Domini adhærendo. Vnde absolutè & sine distinctione omnis inuocatio Dæmonis sapit hæresim manifestè. Sicut absolutè & sine distinctione hoc dicit gloss in verbo, Saperent, cap. cùm accusatus, de hæret. lib. 6. Non

Pacta cum Dæmonibus quid importent.

est

est autem apostasia, nec ad hęresim pertinet omnis inuocatio Dæmonum, vel familiaritas in loquendo præcipuè cum accepticiis, etiam si mala sit, neque omne imperium, præcipuè ex parte Dei, quod pertinet ad exorcistas. De ratione enim inuocationis est quædam subiectio, habens annexas preces & cultum inuocantis ad eum, qui inuocatur tanquam ad vltimum refugium in re pro qua fit inuocatio, quem cultum semper obseruant Necromantici & alij tales viri Diabolici, etiamsi non quærant à Dæmone consequi, nisi quæ possibilia sunt illi. Nullus enim negaret quin nefarias preces circa aras idolorum emittere, saperent hæresim manifestè, vt glo. in eodem verbo confirmat, etiamsi taliter operans diceret se id non fecisse, nisi ad consequendum Dæmoni possibilia, puta, mulieris amorem. Hoc autem non est nisi propter pactum tacitum, vel etiam expressum, quem ex hoc facto cum Dæmonibus conuincitur habere, quorum quidem idola plena sunt, & cõsequenter propter apostasiam. Ergo multò magis, si ipse Dæmon immediatè per se inuocetur, & non mediante idolo, quacunque ratione vel causa. Non est igitur in hoc sequendus Oldradus, vt potè, qui ad pauca respexit, & præcipuè non considerãdo, quod de ratione inuocationis Dæmonis est adoratio: quia cultus est cum subiectione, non referendo ad verum Deum. Inuocare enim in sacra Scriptura, pro actu latriæ sumitur. Vnde gloss. super illud Genes. 4. Iste cœpit inuocare nomen Domini, sic dicit, Inuocare idem est, quod colere & deprecari. Et gloss. super illud Rom. 10. Quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit, dicit: Inuocauerit se subiiciendo & colendo. Et propriè Deo deberi inuocationem patet per illud Isaiæ: Quærite Dominum dum inueniri potest, inuocate eum, dum prope est. Et in Psalm. Inuoca me in die tribulationis. In cuius etiam signum per increpationem dicit Dominus populo rebelli & infideli. Iudic. 10. Reliquistis me, & coluistis deos alienos. Ite & inuocate deos, quos elegistis, quasi dicat, Deus tantùm inuocari debet: Si ergo illi sunt dij vestri, inuocate eos. Et 3. Reg. 18. Dixit Helias sacerdotibus Baal, Inuocate nomina deorum vestrorum, & ego, &c. Vnde patet quòd inuocatio præcipitur fieri Deo, vt actus latriæ: & hac eadem ratione prohibetur fieri Dæmoni. Et consequenter omnis inuocatio

Inuocare est actus Latriæ.

Omnis inuocatio est cum adoratione.

tio est cum adoratione: nulláque cum puro imperio: quia adoratio est de ratione inuocationis, vt dictum est. Si autem per inuocationem ipse communiter accipiat vocationem Dæmonum, impropriè loquitur, & in proposito non interuenit sola vocatio, sed vera inuocatio Dæmonum, eò quòd antequam Necromantici ac Malefici Dæmonibus imperent, vel eos ad vota cogant, præcedunt varij cultus & obseruationes nefariæ, sapientes apostasiam à fide secundùm iuris interpretationem, quod non nisi exteriora diiudicat. Nullo ergo modo est audiendus hoc in loco Oldradus. Sanctis ergo doctoribus, quibus innititur prædicta glo. in verbo, Saperent, potiùs quàm Oldrado acquiescendum & adhærendum est. Ex his omnibus patet, quòd determinatio Aduersarij & prædictus eius tractatus, in nullo præualeat contra patres Inquisitores, sed multis falsitatibus refertus & ineptiis, procul ab omnium sapientum oculis est abiiciendus. Et strigum pessima secta, debet omni conatu per ipsos Inquisitores procul omni timore fugari ac exterminari, ad fidei defensionem, & Domini nostri Iesu Christi laudem, cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

FINIS.